

სამჭრთა სელოვნება

GOBETGROE
УСКУГГТВО

SOVIET
ART

SOWJETKUNST

ART
SOVIETIQUE

1970

სამკვლევო სემინარები

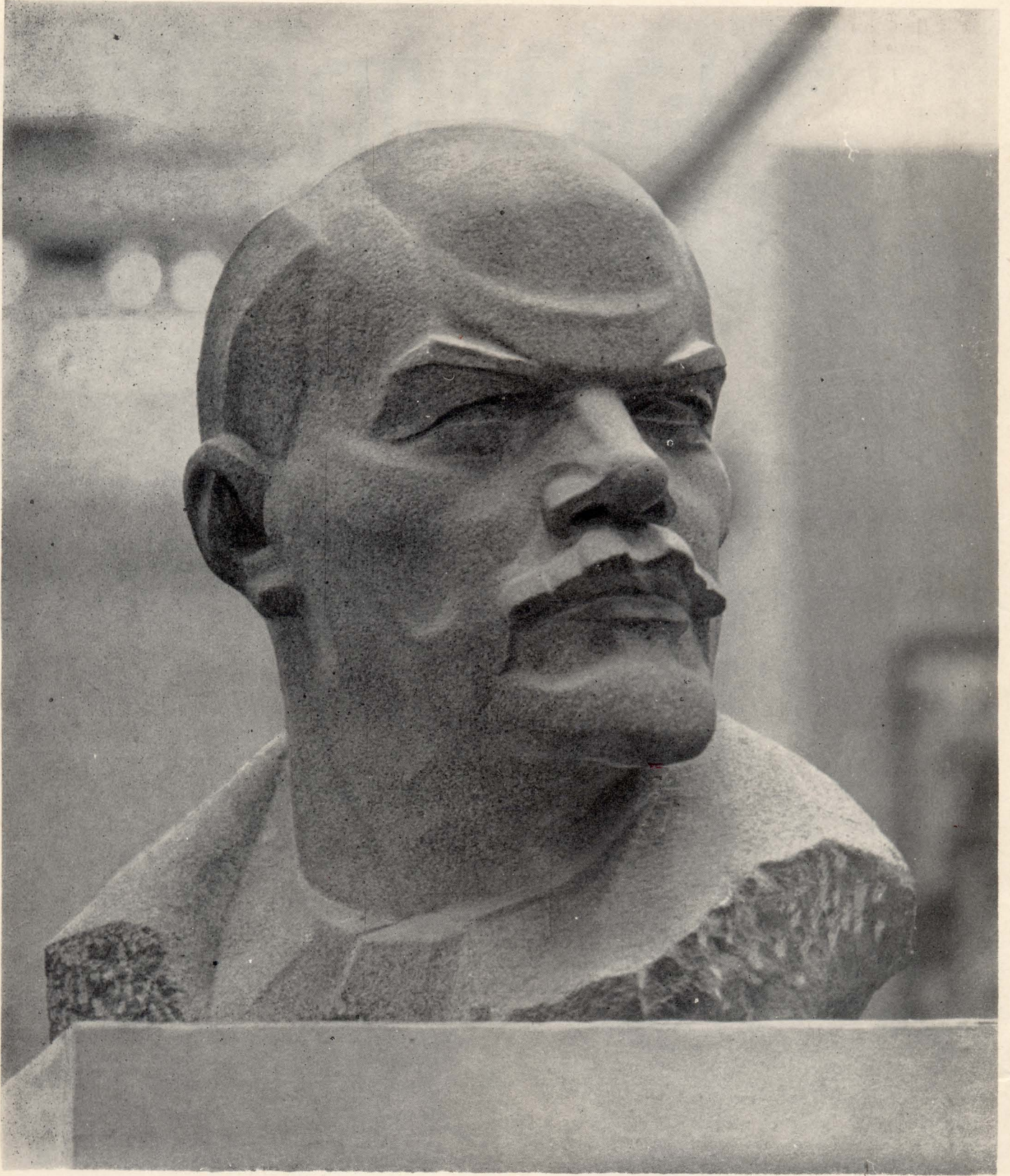

თეატრი
მუსიკა
მხატვრობა
კინო
რეჟიტივეტიუნი
ქორეოგრაფია

საქართველოს სსრ კულტურის სამინისტროს საზოგადოებრივ-პოლიტიკური,
ლიტერატურულ-მხატვრული, მეცნიერულ-თეორიული ყოველთვიური ჟურნალი

1970

ფ. მზარეულაშვილი.

რევოლუციის ბელადი

ზ. ლეჟავა.

კაცობრიობის მომავლისათვის

ვლადიმერ

ილიას ძე

ლენინის

დაბადების

100 წლისთავისადმი

მიძღვნილი

საქართველოს

მხატვართა

საიუბილეო

გამოფენიდან

ლენინური

ბამარჯვების

გივი ბოჯგუა

მოსკოვის რადიოსადგურმა 1935 წელს თხოვნით მიმართა თავის საზღვარგარეთელ მსმენელებს ეპასუხათ კითხვაზე: ვინ მიაჩნიათ ყველაზე დიდ ადამიანად მათ შორის, ვისი სახელებიც შემოინახა კაცობრიობის ისტორიამ.

მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხის მშრომელებისაგან მოვიდა ასობით პასუხი. აი ზოგიერთი მათგანი:

პასუხი ბელგიიდან — „ლენინი. მან 7 წლის განმავლობაში უფრო მეტი სიკეთე ქნა, ვინემ მსოფლიოს ყველა დიდმა ადამიანმა ოცი საუკუნის განმავლობაში“.

პასუხი ესპანეთიდან — „ლენინი. მუშათა კლასს მუდამ ეყვარება იგი როგორც თავისი ბელადი და განმათავისუფლებელი“...

პასუხი ინგლისიდან — „ლენინი უდიდესი ფიგურაა ისტორიაში, რადგან იბრძოდა მუშათა მასების გასათავისუფლებლად, მან გააკეთა უდიდესი საქმე მათ შორის, რაც ოდესმე გაუკეთებია ადამიანს“.

და ეს მოხდა 35 წლის წინათ, როდესაც დიდი ლენინის მოძღვრება ჯერ კიდევ კარგად არ იყო ცნობილი მსოფლიოს მრავალ კუთხეში, როდესაც ლენინის მიერ შექმნილი პირველი სოციალისტური ქვეყანა გოლიათური ნაბიჯებით მავალ, მაგრამ მაინც ჭაბუკად გამოიყურებოდა, ჯერ კიდევ საბოლოოდ არ გაემარჯვნა სოციალიზმს ერთ ქვეყანაშიც კი. მაგრამ დიდი ოქტომბრის რევოლუციის მესაჭის სახელი იმედად და ხსნად ესახებოდათ იმ ადამიანებს, რომლებიც პირადად ან საქმით იცნობდნენ მსოფლიო პროლეტარიატის გენიალურ ბელადს.

მას შემდეგ მესამედ საუკუნეზე მეტმა განვლო. ლენინის მიერ შექმნილ საბჭოთა ქვეყანაში საბოლოოდ გაიმარჯვა სოციალიზმმა და წარმატებით შენდება კომუნისტური საზოგადოება; მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში იყვავილა მარქსის, ენგელსის, ლენინის ბრძნულმა ნააზრევმა — შეიქმნა სოციალიზმის მსოფლიო სისტემა; წინათ ჩამორჩენილი,

იდეები —

გზა

დაბეჩავებული კოლონიალური ქვეყნები დაადგენ განვითარების არაკაპიტალისტურ გზას.

ახლა მარქსიზმ-ლენინიზმის იდეები სულ უფრო მისაწვდომი ხდება მთელი მსოფლიოს მშრომელი მასებისათვის. იუნესკოს მონაცემებით ლენინის შრომები უცხოურ ენაზე თარგმნილ წიგნებს შორის პირველ ადგილზეა მსოფლიოში და თითქმის ნახევარ მილიარდ ტირაჟამდე აღწევს.

ამჟამად ჩვენი პლანეტის ნებისმიერ მხარეში მშობლიურ ენაზე კითხულობენ ვლადიმერ ილიას ძის ნაწარმოებებს. და არა მარტო კითხულობენ, არამედ ღრმად სწავლობენ, იმსჯელებიან ლენინიზმის ყოვლისმძლე იდეებით. იდეები კი, — ლენინის თქმით, — მატერიალურ ძალად იქცევიან, როცა ისინი მასებს ეუფლებიან.

საბჭოთა სახელმწიფოსა და მთელი სოციალისტური სისტემის მაგალითზე მსოფლიოს ხალხებმა თვალნათლივ ნახეს, რომ ისტორია სწორედ ისე ვითარდება, როგორც ლე-

ნინმა იწინასწარმეტყველა. ისინი დარწმუნდნენ, რომ მარქსიზმ-ლენინიზმი მშრომელი ხალხის იდეოლოგიაა და მხოლოდ მისი გამოყენებით შეიძლება კაპიტალიზმის საბოლოო დამარცხება, მონობისა და მხეცური ექსპლოატაციის უღლის გადაგდება, სოციალიზმისა და კომუნიზმის მშენებლობა.

მ. ი. კალინინი ამბობდა: „ჩვენ, ბოლშევიკები, თავმდაბალი ხალხი ვართ, არა ვართ დამპყრობლები, მაგრამ მაინც ვფიქრობთ, ჩვენი იდეებით დავიპყროთ მსოფლიო“... ეს წინასწარმეტყველებაც ახდა, ვინაიდან კომუნისტები ხელმძღვანელობენ მარქსიზმ-ლენინიზმის — ყველაზე მართალი, სამართლიანი და ყოვლისმძლე მეცნიერების იდეებით.

რაც დრო გადის, ლენინის სახელი სულ უფრო პოპულარული, საყვარელი და მშობლიური ხდება ყველა ქვეყნის მშრომელებისათვის. ამიტომ იყო, რომ მთელი მსოფლიოს მოწინავე კაცობრიობა გულმოდგინედ ემზადებოდა ვ. ი. ლენინის დაბადების 100 წლისთავის აღსანიშნავად.

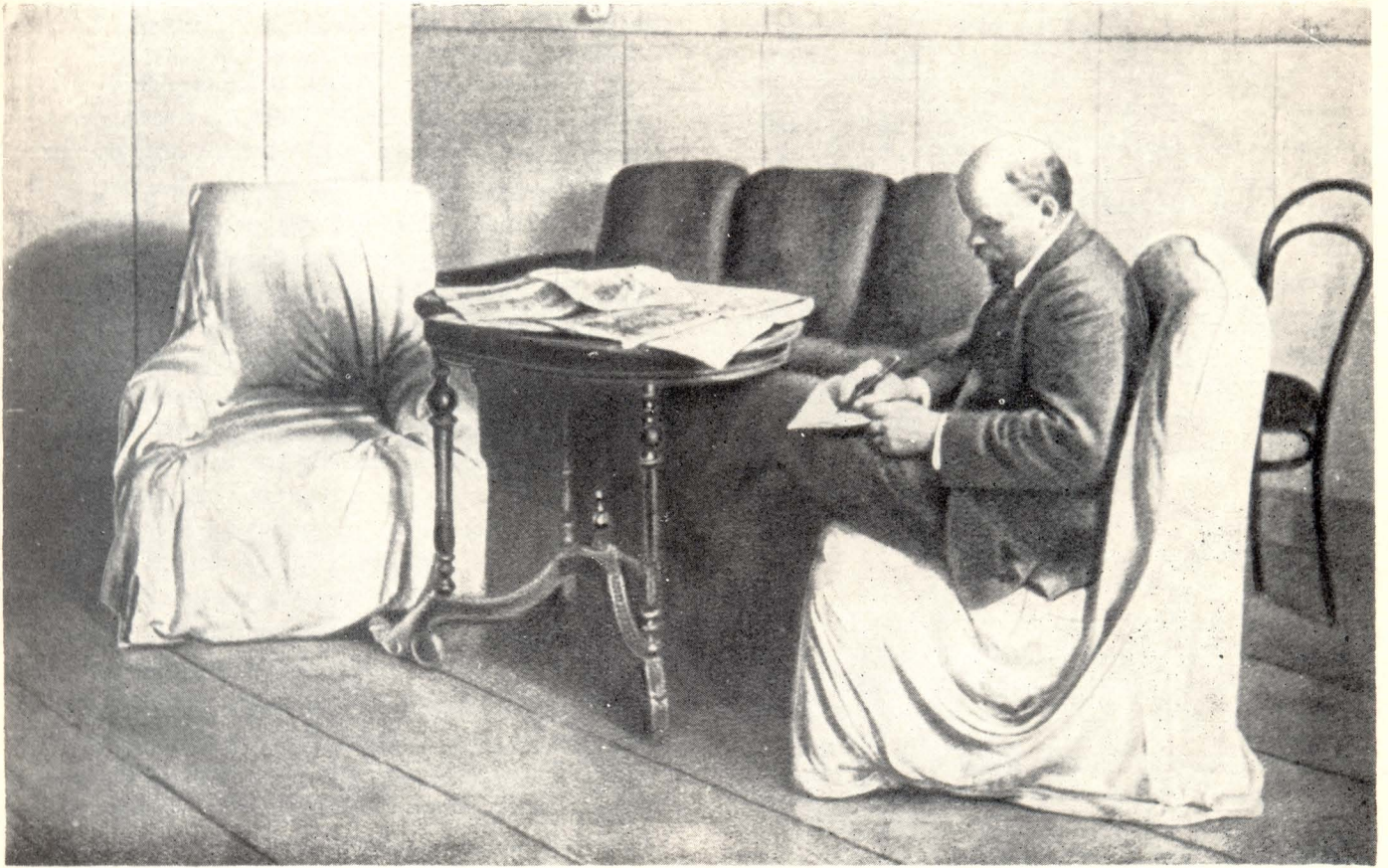
რითი დაიმსახურა ლენინმა მსოფლიო აღიარება?

იმითი, რომ მან, არა თუ საესებით გაიზიარა მარქსისა და ენგელსის გენიალური მოძღვრება პროლეტარიატის ისტორიული როლის შესახებ, არამედ მისი განხორციელება თავისი ცხოვრების პროგრამად დაისახა. ლენინმა კიდევ უფრო გააღრმავა მარქსიზმი და ახალ საფეხურზე აიყვანა იგი.

როგორც ცნობილია, მე-19 საუკუნის ბოლოს მსოფლიო რევოლუციური მოძრაობის ცენტრმა დასავლეთ ევროპიდან რუსეთში გადმოინაცვლა, რუსეთი გახდა ლენინიზმის სამშობლო. ბურჟუაზიული მეცნიერების წარმომადგენლები ყოველთვის ცდილობდნენ ერთმანეთისაგან გაეთიშათ მარქსიზმი და ლენინიზმი. ისინი „ამტკიცებდნენ“, რომ ლენინიზმი ვიწრო, მხოლოდ რუსეთისათვის მოსარგები მოვლენაა და მას არ შეიძლება ჰქონდეს მსოფლიო რეზონანსი. ბურჟუაზიის იდეოლოგები თავიანთ ნაბოღვარში ერთმანეთსაც კი უპირისპირებდნენ მარქსიზმსა და ლენინიზმს. მაგრამ ეს მხოლოდ პოლიტიკური სიბეცე და ხრიკია. ლენინიზმი ლენინის მარქსისტულ შეხედულებათა სისტემაა ახალ ეპოქაში. იგი მარქსიზმის ორგანული გაგრძელება-განვითარებაა და, მაშასადამე, განუყოფელია მისგან. სკკპ ცენტრალური კომიტეტის თეზისებში „ვლადიმერ ილიას ძე ლენინის დაბადების 100 წლისთავისათვის“ ნათქვამია: „ლენინიზმი იმპერიალიზმისა და პროლეტარულ რევოლუციათა ეპოქის, კოლონიალიზმის მსხვრევისა და ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობათა გამარჯვების ეპოქის, კაპიტალიზმიდან სოციალიზმზე კაცობრიობის გადასვლისა და კომუნისტური საზოგადოების მშენებლობის მარქსიზმია“. ისტორიულმა სინამდვილემ საესებით დაადასტურა, რომ მარქსისტულ-ლენინური მოძღვრება მსოფლიო მნიშვნელობის მოვლენაა და მას გვერდს ვერ აუვლის მუშათა კლასი გლეხობასთან ერთად, გვერდს ვერ აუვლის ვერც ერთი ქვეყანა, რომელიც მოისურვებს დაადგეს სოციალიზმისა და კომუნიზმის მშენებლობის გზას.

ლენინი წითელ მოედანზე

ი. ბროდსკი.

ვ. ი. ლენინი სმოლნში

ლენინმა თავისი ფასდაუდებელი შრომებით განავითარა და გაამდიდრა მარქსიზმის სამივე შემადგენელი ნაწილი — ფილოსოფია, პოლიტიკური ეკონომია და მეცნიერული კომუნიზმიც. მარქსმა და ენგელსმა სოციალიზმი უტოპი-
იდან მეცნიერებამდე აიყვანეს, ლენინმა კი თეორიულადაც გაამდიდრა იგი და პრაქტიკულადაც შეასხა ხორცი.

ვ. ი. ლენინის უდიდესი დამსახურებაა ის, რომ მან შექ-
მნა ახალი ტიპის მტკიცე, უაღრესად ორგანიზებული კო-
მუნისტური პარტია, რომლის უშუალო ხელმძღვანელო-

ბით შეიძლება კაპიტალიზმის დამხობა, სოციალისტური რევოლუციის გამარჯვება, სოციალიზმისა და კომუნიზმის მშენებლობა.

ლენინი იყო ორგანიზატორი და სულისჩამდგმელი დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციისა, რომლის გამარ-
ჯვებითაც შეიქმნა ახალი ერა კაცობრიობის ისტორიაში.

ვლადიმერ ილიას ძემ შექმნა პირველი სოციალისტური სახელმწიფო და თავად ჩაუდგა სათავეში სოციალიზმის მშენებლობას. მისი ბრძნული ხელმძღვანელობით სასტიკი

დამარცხება იწვინა ახალშობილი ქვეყნის ურიცხვმა გარეშე და შინაურმა მტერმა.

ლენინი იყო პირველი ადამიანი, რომელმაც პრაქტიკულად შეიმუშავა სოციალიზმის გამარჯვებისათვის აუცილებელი გეგმა, რომლის ძირითადი მხარეებია ქვეყნის ელექტროფიკაცია და ინდუსტრიალიზაცია; სოფლის მეურნეობის კოოპერაცია; კულტურული რევოლუცია.

კომუნისტური ინტერნაციონალის შექმნით ლენინი სათავეში ჩაუდგა საერთაშორისო მუშათა და კომუნისტურ მოძრაობას. იგი აქტიურად იბრძოდა იმისათვის, რომ ახალგაზრდა კომუნისტური პარტიები სწორი გზით წასულიყვნენ და თან გაეყოლებინათ მუშათა კლასი და გლეხობა. იგი თავდადებით იბრძოდა ყოველგვარი მემარჯვენე თუ „მემარცხენე“ გადახრების წინააღმდეგ, დაუნდობლად აკრიტიკებდა კომუნისტთა ნიღბით მოვლენილ ცრურევოლუციონერებს, რომლებიც ცდილობდნენ პარტიის შესუსტებას, გათიშვას, იდეურ გახრწნას. ბელადი ყოველთვის მოუწოდებდა კომუნისტებს ებრძოლათ ნაციონალიზმის წინააღმდეგ, შეესრულებინათ პროლეტარიატის ინტერნაციონალური მოვალეობანი. ვლადიმერ ილიას ძე დიდი ყურადღებით ეკიდებოდა ეროვნულ ღირსებებს, მაგრამ იგი ეროვნულ ინტერესებზე მაღლა აყენებდა კლასობრივ ინტერესებს.

მსოფლიო პროლეტარიატის ბელადის მთელი ცხოვრება და მოღვაწეობა უდიდესი გმირობის ბრწყინვალე ნიმუშია. ლენინმა თავისი გენიალური შრომების სახით კაცობრიობას დაუტოვა უმდიდრესი ლიტერატურული და დოკუმენტური მემკვიდრეობა. ილიჩის შრომები მარქსისტული აზროვნების ფასდაუდებელი საგანძური, ჩვენი პარტიის, ხალხის, მთელი კომუნისტური მოძრაობის მძლავრი იდეური იარაღია. მის სიბრძნეს მწყურვალეებით ეწაფება ყველა, ვისაც სურს ცოდნის შეძენა, მეცნიერების ხწვევრვალეების დაპყრობა, მათი გამოყენება უკეთესი მერმისის შესაქმნელად. ლენინის სიტყვებით რომ ვთქვათ — მშრომელები ცოდნას ეტანებიან იმიტომ, რომ ის აუცილებელია მათი გამარჯვებისათვის.

ლენინი თავის შრომებში, წერილებში, მოხსენებებსა და სიტყვებში დიდ ყურადღებას უთმობდა ლიტერატურისა და ხელოვნების საკითხებს. საკმარისია გავისენოთ მისი „პარტიული ორგანიზაცია და პარტიული ლიტერატურა“, სტატიები ლევ ტოლსტოის ზემოქმედების შესახებ, წერილები მაქსიმ გორკისადმი და სხვა, რომ ნათელი გახდეს მისი პრინციპული დამოკიდებულება ლიტერატურისა და ხელოვნებისადმი. ხელოვნება, — წერდა ილიჩი, — ეკუთვნის ხალხს. მას ღრმად უნდა ჰქონდეს გადგმული ფესვები თვით ფართო მშრომელ მასებში... მან უნდა გააერთიანოს ამ მასების გრძნობა, აზრი და ნება, აამაღლოს ისინი. მან უნდა გააღვიძოს მათში მხატვრები და განავითაროს ისინი.

ემსახურებოდეს ხალხს, ეხმარებოდეს ახალი ცხოვრების შესაქმნელად, უნერგავდეს მას სოციალიზმის იდეებს — აი, რაში ხედავდა ლენინი ლიტერატურისა და ხელოვნების საზოგადოებრივ როლს. ჩვენს სინამდვილეში ლიტერატურამ

და ხელოვნებამ, რომლის ძირითადი მეთოდიც სოციალისტური რეალიზმი, უნდა გახსნას კომუნიზმის მშენებელი ადამიანის სულიერი სამყარო, მთელი სიგრძე-სიგანით ასახოს თანამედროვეობა, ჩაწვდეს საზოგადოებრივ ურთიერთობათა არსში, ეხმარებოდეს მშრომელ ხალხს კუთვნილი ადგილის დასაკავებლად კომუნიზმის იდეალებისათვის ბრძოლის ფერხულში.

ლენინის მიერ გამოწოთობილმა კომუნისტურმა პარტიამ აღზარდა მთელი პლეადა შემოქმედებითი ინტელიგენციისა, შესანიშნავი ოსტატები ფორმით ნაციონალურა და შინაარსით სოციალისტური კულტურისა. მათ შორის არიან ქართველი მწერლები და ხელოვნების მუშაკები, რომელთაც იცნობენ არა მარტო საქართველოში, არამედ მთელ საბჭოთა კავშირსა და მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში. ბევრმა მათგანმა ღირსეულად დაიმსახურა საერთაშორისო აღიარება, ლენინური და სახელმწიფო პრემიები. ქართველ მწერლებს, მსახიობებს, მუსიკოსებს, მოცეკვავეებს, მხატვრებს თავიანთი ხელოვნებით მრავალგზის მოუჯადოებიათ მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანა. სწორედ ლენინური ეროვნული პოლიტიკის ნიადაგზე შესძლო ქართველმა ხალხმა გამოეგლინათ თავისი დიდი შემოქმედებითი შესაძლებლობანი.

საბჭოთა საქართველოს ხელოვნების მუშაკებს მჭიდრო ურთიერთობა აქვთ მოძმე რესპუბლიკების, სოციალისტური ქვეყნების თუ საზღვარგარეთის სხვა ხალხებთან. გავისენოთ თუნდაც გასული წლის ღონისძიებანი. დიდი წარმატება ხვდა წილად ქართული ლიტერატურის დეკადას უკრაინაში; ზ. ფალიაშვილის სახელობის თბილისის ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო აკადემიურმა თეატრმა გასტროლები გამართა პოლონეთში; ორი ხალხის მეგობრობის ტრიუმფად იქცა საქართველოს კულტურის დღეები გერმანიის დემოკრატიულ რესპუბლიკაში; საზღვარგარეთ მართავდა კონცერტებს საქართველოს მრავალი მხატვრული კოლექტივი...

ვ. ი. ლენინი ხშირად მიუთითებდა მშრომელთა ინტერნაციონალური აღზრდის აუცილებლობაზე. ამ მხრივ დიდი სარგებლობა მოაქვთ საქართველოს ლიტერატურისა და ხელოვნების მუშაკებს, კულტურულ-საგანმანათლებლო დაწესებულებებს. ამხ. ვ. პ. მჭავანაძე სიამაყით წერდა ამას წინათ ჟურნალ „კომუნისტ“-ში: „ძნელია გადაჭარბებით შეაფასო ის წვლილი, რომელიც შეაქვთ ინტერნაციონალურ აღზრდაში საქართველოს შემოქმედებითს კავშირებსა და ორგანიზაციებს. ისინი ფართო პროპაგანდას უწევენ სსრ კავშირისა და სოციალისტური ქვეყნების მოძმე ხალხთა მხატვრული ლიტერატურის, თეატრალური, მუსიკალური და სახვითი ხელოვნების ნაწარმოებებს. ხალხთა მეგობრობის შესანიშნავ დღესასწაულად იქცა 1966 წელს გენიალური ქართველი პოეტის, მოაზროვნისა და ჰუმანისტის შოთა რუსთაველის დაბადების 800 წლისთავისადმი მიძღვნილი საიუბილეო დღესასწაულები“.

თანამედროვე პირობებში, როდესაც საბჭოთა ხალხი კომუნისტური პარტიის ხელმძღვანელობით აშენებს კომუნიზმს,

წყვეტს რთულ ეკონომიურ და სოციალურ პრობლემებს, კიდევ უფრო იზრდება ლიტერატურისა და ხელოვნების როლი. მწერლები, კომპოზიტორები, თეატრისა და კინოს მუშაკები, მხატვრები მოწოდებული არიან შექმნან ისეთი ნაწარმოებები, რომლებიც გაამდიდრებენ ახალი საზოგადოების მშენებელთა სულიერ სამყაროს, მათ უნდა შეიტანონ ხალხში კომუნისტური იდეები, დააკმაყოფილონ მშრომელთა მზარდი ესთეტიკური მოთხოვნილებანი.

წარმატებანი ლიტერატურისა და ხელოვნების განვითარებაში დამოკიდებულია უპირველეს ყოვლისა პარტიული ორგანიზაციების მიზანწარაფულ იდეურ-პოლიტიკურ მუშაობაზე, ამ მნიშვნელოვანი იდეოლოგიური ფრონტისადმი პარტიულ ხელმძღვანელობაზე. ვ. ი. ლენინი ყოველთვის მიუთითებდა პარტიულ ხელმძღვანელობაზე, როგორც აუცილებელზე ჩვენს ყოველგვარ შრომითს საქმიანობაში. პარტიული ხელმძღვანელობა ლიტერატურისა და ხელოვნებისადმი უზრუნველყოფს მათს მაღალ იდეურობას, შეურიგებლობას ბურჟუაზიული იდეოლოგიის გამოსხდომებისადმი, კლასობრივ, პარტიულ მიდგომას შემოქმედების შეფასებისას, მომთხოვნელობით დამოკიდებულებას მხატვრული ოსტატობის სრულყოფისათვის.

საკვ ყოველთვის მოითხოვდა და მოითხოვს ინტელიგენციისაგან, რათა მან მასებში შეიტანოს კომუნისტური პარტიის იდეები, დაეხმაროს მას იმ ეკონომიური, სოციალური, პოლიტიკური თუ იდეოლოგიური პრობლემების გადაწყვეტაში, რომელიც დღის წესრიგში დგას. ქართველი მწერლები და ხელოვნების მუშაკები სწორედ ამ გაგებით წარმართავენ თავიანთ საქმიანობას, რითაც დიდ დახმარებას უწევენ საქართველოს კომპარტიას იდეოლოგიურ მუშაობაში. ისინი აღანთებენ ადამიანებს გმირული შრომისათვის. ქართველ შემოქმედთათვის ნათელია, რომ კომუნისტური პარტია ყოველთვის დაუჭერს მხარს ისეთ ლიტერატურასა და ხელოვნებას, რომელიც განამტკიცებს კომუნისტურ რწმენასა და იდეალებს, ამავე დროს პარტია შეურიგებლად ებრძვის ბურჟუაზიული იდეოლოგიის ყოველგვარ გამოვლინებას, ცილისწამებას საბჭოთა ხალხის, მისი ცხოვრებისადმი. სწორედ ამიტომ ქართველი მწერლები და ხელოვნების მუშაკები დაულალავად ეძიებენ ახალ, ეფექტურ გამომსახველობით საშუალებებს რთული და მრქეფარე დღევანდელობის სრულყოფილად ასახვისათვის.

ვ. ი. ლენინის დაბადებიდან 100 წლისთავის იუბილესათვის გულმოდგინედ ემზადებოდა მთელი მსოფლიოს მოწინავე საზოგადოებრიობა. დიდი მუშაობა გაჩაღდა ჩვენს რესპუბლიკაშიც. საქართველოს კომპარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა სპეციალური პლენუნი უძღვნა ამ დიდი იუბილესადმი მზადების მიმდინარეობას. საქართველოს პარტიულმა, საბჭოთა, შემოქმედებითმა და სხვა ორგანიზაციებმა შეიმუშავეს კონკრეტული გეგმები დიდი ბელადის იუბილეს ღირსეულად ჩატარებისათვის. ფართოდ გაიშალა სოციალისტური შეჯიბრება. მთელი რესპუბლიკა დადგა ლენინურ შრომითს ვახტზე, რათა ხუთწლეულის გეგმა შესრულდეს 1970 წლის 7 ნოემბრისათვის, ხოლო შრომის ნა-

ყოფიერების გადიდების დავალება — ვლადიმერ ილიას ძის დაბადების 100 წლისთავისათვის.

იდეოლოგიური და მასობრივ-პოლიტიკური მუშაობის გაუმჯობესების მიზნით განხორციელდა მრავალი საინტერესო ღონისძიება. მოეწყო „ლენინური კითხვები“, რესპუბლიკის ხელმძღვანელ მუშაკთა, მეცნიერებისა და კულტურის გამოჩენილ მოღვაწეთა ლექცია-მოსხენებები, კონფერენციები, ტურისტული ლაშქრობები ლენინურ ადგილებში, ბელადის ცხოვრებისა და მოღვაწეობისადმი მიძღვნილი მოძრავი გამოფენები, კითხვა-პასუხის საღამოები.

ლენინის სახელოვან იუბილეს მიეძღვნა არაერთი სპექტაკლი, კონცერტი, ლიტერატურულ-მუსიკალური საღამო. პოლიტიკური განათლების სისტემაში, ლენინურ სახალხო სკოლებში გულმოდგინედ სწავლობენ დიდი ბელადის ცხოვრებასა და რევოლუციურ მოღვაწეობას, მის შრომებს. საქართველოს სსრ მწერალთა კავშირმა, მინისტრთა საბჭოს ბეჭდვითი სიტყვის სახელმწიფო კომიტეტმა, კულტურის სამინისტრომ, კინემატოგრაფიის სახელმწიფო კომიტეტმა, კომპოზიტორთა კავშირმა, თეატრალურმა საზოგადოებამ, მხატვართა კავშირმა გამოაცხადეს კონკურსები ვ. ი. ლენინისადმი მიძღვნილი ლიტერატურისა და ხელოვნების საუკეთესო ნაწარმოებებისათვის. მიმდინარე წლის მარტში ვ. ი. ლენინის იუბილესთან დაკავშირებით, მოეწყო ამიერკავკასიის რესპუბლიკების პოეზიის საღამოები ბაქოში, ერევანსა და თბილისში.

100 წელი გავიდა 1870 წლის იმ ბედნიერი აპრილის დღიდან, როცა ტანჯულ ქვეყანასა და ხალხს მოეფლინა იმედის შუქურვარსკვლავი; 67 წელი გავიდა მას შემდეგ, რაც ვლადიმერ ულიანოვმა შექმნა ახალი ტიპის, ბრძოლებში ნაწრთობი, ურყევი პარტია; ნახევარ საუკუნეზე მეტია აღმავალი გზით მიდის ვლადიმერ ლენინის მიერ დაარსებული მსოფლიოში პირველი სოციალისტური სახელმწიფო. ილიჩის უკვდავი იდეები კი უქრობ შუქურად კიბოებს მთელს მსოფლიოში და ახალ-ახალი შრომითი და შემოქმედებითი გმირობისათვის აღაფრთოვანებს ადამიანებს.

საუკუნეები კვლავაც მიჯრით მიეწყობიან ერთმანეთს, მაგრამ ლენინი მუდამ დარჩება იმ უდიდეს ადამიანად კაცობრიობის ისტორიაში, რომელზედაც აღფრთოვანებით წერდნენ ბელგიელი, ესპანელი, ინგლისელი თუ სხვა ქვეყნის მშრომელები ჯერ კიდევ 1935 წელს.

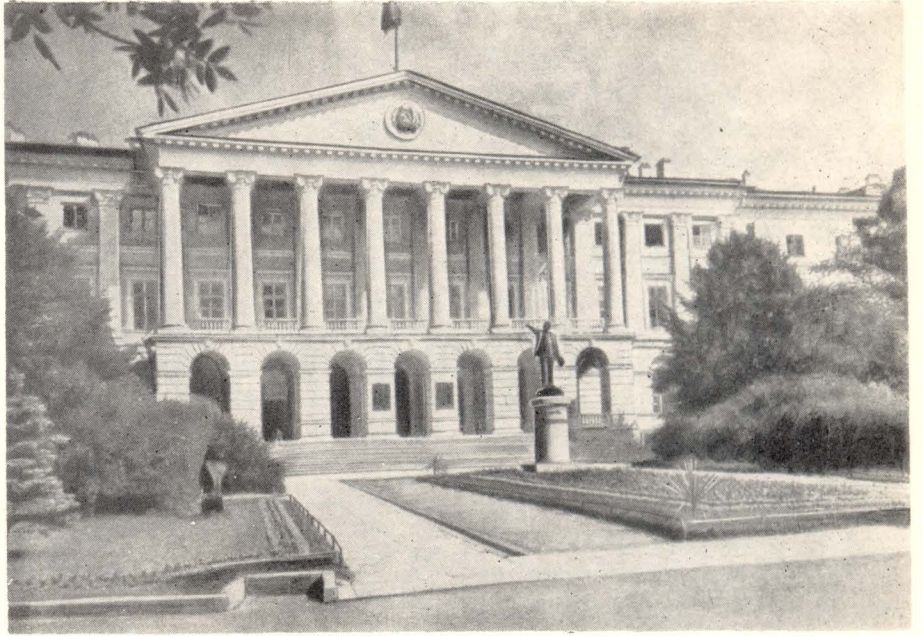
საუკუნეების შემდეგაც ამაყად გაიმეორებენ ადამიანები ვლადიმერ მაიაკოვსკის სიტყვებს:

„ლენინ,
სად ფაბრიკებს
მოსავთ განთიადი,
თოვლიან მთებიდან
ნამჭიან ბარამდის,
თქვენი სახელის და
გულის სიღიადით
ჩვენ ვსუნთქავთ,
ვცოცხლობთ,
ვიბრძოლებთ მარადის“.

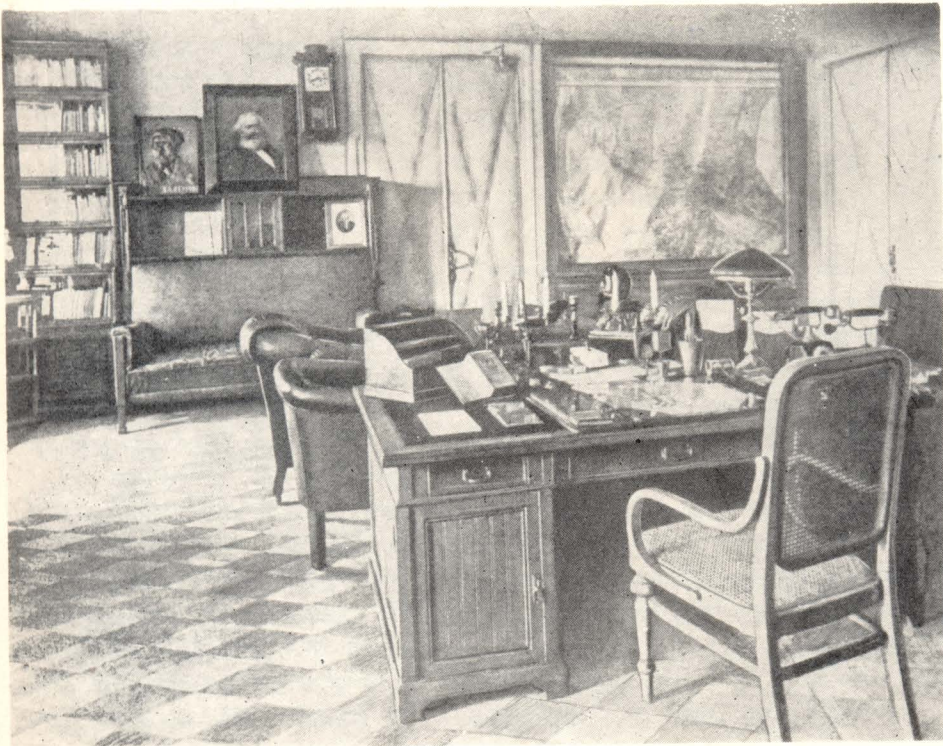
ლენინი მარქსისა და ენგელსის ძეგლის გახსნისას (კადრი ფილმიდან).

ვ. ი. ლენინი და ა. მ. გორკი

სმოლნის მთავარი ფასადი

ლენინის კაბინეტი კრემლში

დიდი ოქტომბრის

უემოქმედი

აკაკი სოხაძე

რევოლუციამ იმპლავრა და 1917 წლის შემოდგომაზე მთელი რუსეთის იმპერია აბოხოქრდა — ყველგან, ფაბრიკებსა და ქარხნებში, სოფლად და ქალაქად იმართებოდა მთავრობის საწინააღმდეგო გამოსვლები — დემონსტრაციები და მიტინგები, მუშათა გაფიცვები და გლეხთა აჯანყებები. დღითი დღე ახალი ძალით ჩაღებოდა ხალხების ბრძოლა მშვიდობისათვის, ეროვნული და სოციალური ჩაგვრისაგან განთავისუფლებისათვის.

კლასობრივი ძალების თანაფარ-

დობის, მათი ბრძოლის ხასიათმა, მმართველი წრეების პოლიტიკის ობიექტურმა ანალიზმა ვ. ი. ლენინი იმ დასკვნამდე მიიყვანა, რომ რუსეთში მომწიფდა საერთო ნაციონალური რევოლუცია, რომ იგი შევიდა თავისი ისტორიის ისეთ გარდამტეხ პერიოდში, როდესაც სოციალისტური რევოლუცია აუცილებელი ხდება და არის ყველა პირობა მუშათა კლასის მიერ ძალაუფლების ხელში ასაღებად.

და ვ. ი. ლენინის წინადადებით პარტიამ აიღო გეზი შეიარაღებული

აჯანყებისაკენ. ეს მოხდა 1917 წლის 10 ოქტომბერს. პარტიის ცენტრალური კომიტეტის სხდომაზე ვ. ი. ლენინი გამოვიდა მოხსენებით მიმდინარე მომენტის შესახებ და შეიტანა რეზოლუცია შეიარაღებული აჯანყების შესახებ, ეს რეზოლუცია მიიღო ცენტრალურმა კომიტეტმა. ამავე სხდომაზე აჯანყების პოლიტიკური ხელმძღვანელობისათვის შეიქმნა ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიბურო ლენინის მეთაურობით.

ბრძენი ბელადის თანამებრძოლები თავიანთ მოგონებებში წერენ,

რომ უკანასკნელ თვეს ვ. ი. ლენინი გამსჭვალული იყო აჯანყების იდეით, მხოლოდ მასზე ფიქრობდა და თავისი ღრმა რწმენით ადაფრთოვანებდა მეგობრებს, ამხანაგებს. ბელადი აჯანყებას ხელოვნებად მიიჩნევდა და ცენტრალური კომიტეტისადმი გაგზავნილი თავისი წერილის დასასრულს აღნიშნავდა: „არ შეიძლება დღევანდელ მომენტში მარქსიზმის ერთგული, რევოლუციის ერთგული დარჩე, თუ აჯანყებას არ მოეპყარი, როგორც ხელოვნებას“¹. აჯანყების ხელოვნების ჭეშმარიტი დიდოსტატის ვ. ი. ლენინის გენიალური ხელმძღვანელობით, გეგმაზომიერი თანმიმდევრობით ხორცი ესხმოდა დიად წინასწარდასახულობას — დროებითი მთავრობის დამხობასა და სოციალისტური რევოლუციის გამარჯვებას — მშრომელთა საუკუნოვან სასუკვარ ოცნებას.

დიდი ოქტომბრის რევოლუციის დღეებში, ისტორიული კატაკლიზმებისა და უმაგალითო გარდაქმნათა ჟამს, ყოველდღე, ყოველ საათსა და წუთს ხდებოდა უდიდესი ისტორიული მნიშვნელობის მოვლენები, წყდებოდა გრანდიოზული საკითხები.

საბჭოთა მკითხველის, ყოველი მშრომლის გულს ალაგზნებს დიდი ოქტომბრის რევოლუციის დღეთა მოგონება, ჩვენი მამათა და პაპათა დიადი საქმეების მათიანეთა გადაფურცლა. ჩვენ მხოლოდ ქრონოლოგიურად გადავავლებთ თვალს გარდასულ დღეთა საგმირო საქმეებს; შევხედავთ მათ რევოლუციის შემოქმედთა თვლით, იმათი თვლით, ვინც ამ დიადი განთიადის ჟამს გვერდით ედგა დიდ ლენინს და საძირკველს უყრიდა ახალ სახელმწიფოს, მუშათა და გლეხთა სახელმწიფოს.

1917 წლის 24 ოქტომბრის ცისმარე დილა. ჯერ კიდევ თვლებდნენ ბინდებუნდში გახვეული შენობები. ბურჟუაზიულ კვარტალებში სიცოცხლე ჩაქრალიყო, როცა ლეგენდარულმა „ავრორამ“ დაუშინა რეაქციის უკანასკნელ ციტადელს — ზამთრის სასახლეს — და ამცნო მსოფ-

ლიოს, რომ დაიწყო ახალი ერა ცობრიობის ისტორიაში.

შეიარაღებული აჯანყება, რომელსაც სათავეში ჩაუდგნენ ბოლშევიკები, მომზადებული იყო რევოლუციის მთელი მსვლელობით, მისმა დიდმა ხელოვანმა, ბრძენმა ლენინმა პარტიას მისცა მკაფიო, მეცნიერულად განჭვრეტილი გეგმა შეიარაღებული აჯანყებისა, რომლითაც ასწავლიდა:

„გაწესრიგდეს ჩვენი სამი მთავარი ძალა: ფლოტი, მუშები და ჯარის ნაწილები ისე, რომ აუცილებლად დაიკავონ და ყოველგვარი მსხვერპლის გაღებით შეინარჩუნონ: ა) ტელეფონი, ბ) ტელეგრაფი, გ) რკინიგზის სადგურები, დ) ხიდები პირველ რიგში.

გამოიყოს ყველაზე გაბედული ელემენტები (ჩვენი „დამკრელები“ და მუშათა ახალგაზრდობა, აგრეთვე საუკეთესო მატროსები) პატარ-პატარა რაზმებად მათ მიერ ყველა უმნიშვნელოვანესი პუნქტის დასაკავებლად და მათი ყველგან, ყველა მნიშვნელოვან ოპერაციაზე მონაწილეობის მისაღებად, მაგალითად:

პიტერის გარემოცვა და მოწყვეტა, ფლოტის, მუშებისა და ჯარის კომბინირებული იერიშით მისი აღება, — ასეთია ამოცანა, რომელიც ხელოვნებასა და სამმაგ გაბედულებას მოითხოვს.

შედგეს თოფებითა და ყუმბარებით შეიარაღებული საუკეთესო მუშების რაზმები მტრის „ცენტრების“ (იუნკერთა სკოლის, ტელეგრაფის, ტელეფონისა და სხვათა) საიერიშოდ და გარემოსაცავად ლოზუნგით: გავწყდეთ ყველანი, მტერი კი არ გავუმავათ.

იმედი ვიქონიით, რომ თუ ვინც ცობაა გამოსვლა გადაწყდება, ხელმძღვანელები წარმატებით გამოიყენებენ დანტონისა და მარქსის დიად ანდერძებს.

როგორც რუსეთის, ისე მსოფლიო რევოლუციის წარმატება ორი-სამი დღის ბრძოლაზეა დამოკიდებული“².

აჯანყების ლენინური გეგმის განხორციელებას ხელმძღვანელობდა

სამხედრო რევოლუციური კომიტეტი ი. სტალინის, ი. სვერდლოვის, ვ. მოლოტოვის, ვ. ძერჟინსკის, ა. ბუბნოვისა და სხვ. შემადგენლობით.

რეაქციის ძალებმა დაარბიეს და დახურეს პარტიის ორგანო „რაბორი პუტ“ (ამ სახელწოდებით გამოდიოდა იმხანად გაზეთი „პრავდა“).

იმავე დროს იუნკრები თავს დაესხნენ მეორე ბოლშევიკურ გაზეთს და შეეცადნენ ხელთ ეგდოთ და არ გავერცელებინათ გაზეთ „სოლდატის“ მთელი ტირაჟი, მაგრამ „სტამბის“ მუშებმა მედგარი წინააღმდეგობა გაუწიეს მათ და რეაქციის ეს ბოროტი განზრახვა ჩაიფუშა: გაზეთ „სოლდატის“ მორიგი ნომერი მალე მიიღეს აჯანყებულთა ჯარის ნაწილებსა და სპოლნში.

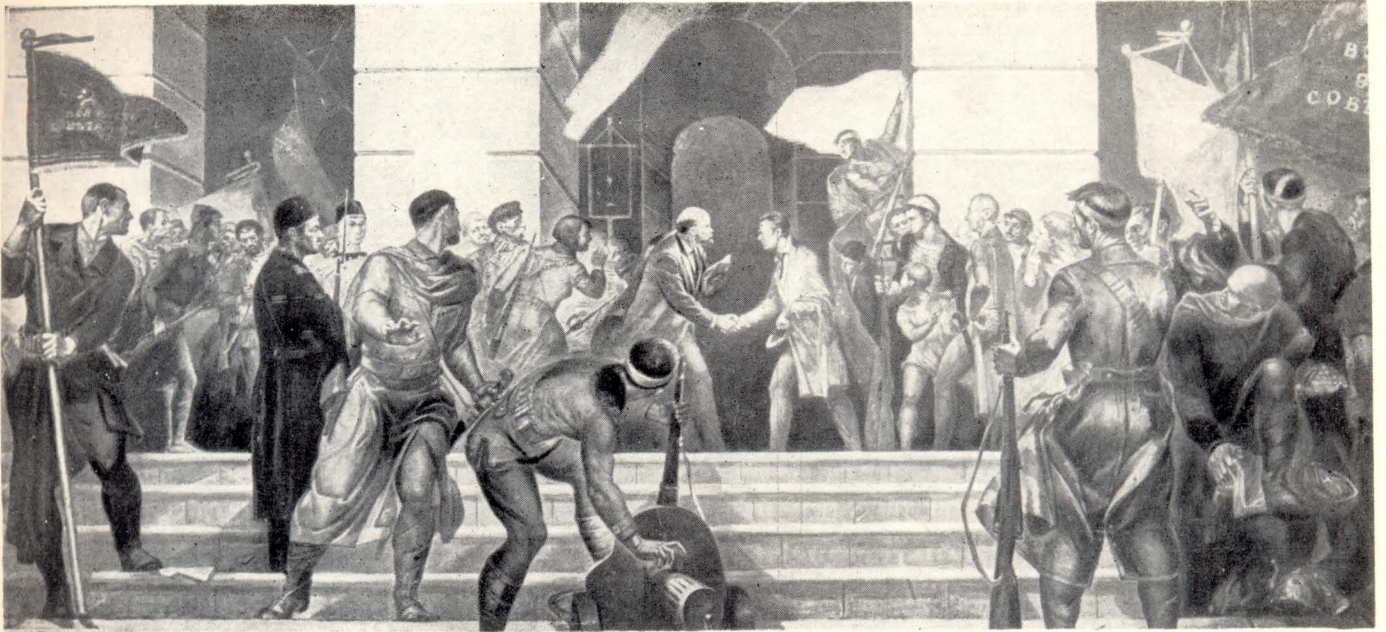
ასეთ ვითარებაში ვ. ი. ლენინი დაბეჯითებით მოითხოვდა, რომ შეიარაღებული აჯანყება დაწყებულიყო საბჭოების II ყრილობამდე, რომლის გახსნა 20-დან 25 ოქტომბრისათვის იყო განზრახული. საჭირო იყო დაგვესწრო მტრისათვის, რომელმაც კამენევისა და ზინოვიევის გამცემლობის მეოხებით შეიტყო შეიარაღებული აჯანყების მოწყობის საიდუმლოება და ყრილობის გახსნისათვის მოელოდა გამოსვლებს. შექმნილი ვითარება აიძულებდა ბოლშევიკებს მიეღოთ საგანგებო ზომები და დაეჩქარებინათ ძალთა მობილიზაცია შეიარაღებული აჯანყებისათვის.

აჯანყების წინააღმდეგ ცენტრალური კომიტეტის დავალებით სამხედრო რევოლუციური კომიტეტისა და სამხედრო ორგანიზაციის მუშაკებმა დაიანგარიშეს რევოლუციისა და კონტრრევოლუციის ძალები. შედეგებმა ცხადპყო პარტიის მიერ გაწეული გიგანტური მუშაობა შეიარაღებული აჯანყების მოსამზადებლად. ბრძოლის გადაწყვეტ ადგილზე პარტიას

(დასასრული მე-16 გვერდზე)

¹ ვ. ი. ლენინი, თხზულებანი, ტ. 26, გვ. 12., „სახელგამი“. 1952 წ.
² ვ. ი. ლენინი, თხზულებანი, ტ. 26, გვ. 205-206. „სახელგამი“. 1952 წ.

ჯ. სუნდაძე.

ათი დღე, რომელმაც შესძრა მსოფლიო

ვლადიმერ
ილიას ძე
ლენინის
დაბადების
100 წლისთავისადმი
მიძღვნილი
საქართველოს
მხატვართა
საიუბილეო
გამოფენიდან

გ. ჯაში.
ლენინის გადასვლა საზღვარზე.

←

წითელი გვარდიის, ჯარისკაცებისა და მატროსების რევოლუციური რაზმების სახით გააჩნდა დიდი ძალა, რომელიც შესდგებოდა სულ ცოტა 300 ათასი მებრძოლისაგან, ესე იგი დაახლოებით ათჯერ მეტი ვიდრე ბურჟუაზიულ ხელისუფლებას ჰყავდა. შესრულებული იყო ლენინის მოთხოვნა — გადამწყვეტ მომენტში ჭარბი ძალების უზრუნველყოფის შესახებ.

შეიარაღებული აჯანყება დაიწყო 24 ოქტომბერს, სრულიად რუსეთის საბჭოების ყრილობის გახსნამდე, როგორც გათვალისწინებული იყო ლენინური გეგმით. აჯანყების ხელმძღვანელობა თავმოყრილი იყო სმოლნში. სამხედრო რევოლუციურმა კომიტეტმა აქედან მისცა ბრძანება წითელი გვარდიის მთავარ შტაბს შეიარაღებული მუშათა მობილიზაციის შესახებ. სამხედრო-რევოლუციური კომიტეტი უაღრესად ენერგიულად მოქმედებდა. დღის პირველ ნახევარში უკუგდებულ იქნა შეტევაზე გადმოსული კონტრრევოლუცია და რევოლუციურმა ძალებმა დაიკავეს მნიშვნელოვანი პოზიციები. მუშები მდგომარეობის ბატონ-პატრონი გახდნენ მთელი დედაქალაქის რიგ რაიონებსა და განაპირა უბნებში.

შექმნილი სიტუაცია მოითხოვდა გაბედული შეტევითი ოპერაციების გაშლას. მხოლოდ ასეთი ტაქტიკა შეესაბამებოდა ვითარებას და მასების რევოლუციურ აღტყინებას. მაგრამ სამხედრო-რევოლუციური კომიტეტი აყოვნებდა საერთო შეტევაზე გადასვლას. ამაზე გავლენა იქონია კამენევისა და ზინოვიევის პოზიციამ, რომლებიც ემსახურებოდნენ „თავდაცვითი — მოლოდინის“ ტაქტიკას. განსაკუთრებული დეზორგანიზაცია შექმნიდა ტროცკის. კამენევიდან ერთად მან სამხედრო-რევოლუციური საბჭო დაიყოლია პეტროგრადის სამხედრო ოლქის შტაბთან მოლაპარაკებაზე იმ მიზნით, რომ მშვიდობიანი გზით მოეგვარებინა კონფლიქტი, რომელიც შეიქმნა გარნიზონის ნაწილებში სამხედრო-რევოლუციური კომიტეტის კომისართა დანიშვნით. 23 ოქტომბერს ღამით ეს მოლაპარაკება

კება გრძელდებოდა. 24 ოქტომბერს დღისით ტროცკი და კამენევი შეეცადნენ მოეწყოთ მოლაპარაკება ქალაქის დუმასთან. საღამოს 7 საათზე პეტროგრადის საბჭოს სხდომაზე ტროცკიმ კვლავ განაცხადა, რომ შეიარაღებული აჯანყება არ შედის საბჭოს გეგმებში და არა იგი, არამედ საბჭოების ყრილობა გადაწყვეტს საკითხს ხელისუფლების შესახებ. ეს იყო დაწყებული აჯანყების ჩაშლის აშკარა ცდა.

რენეგატ ტროცკისა და მის მცირერიცხოვან მომხრეთა მოქმედება გადაჭრით დაგმო ვ. ი. ლენინმა. მან კატეგორიულად მოითხოვა, რომ რევოლუციური ძალები გადასულიყვნენ გადამწყვეტ შეტევაზე დროებითი მთავრობის დასამხობად. დაყოვნებას შეეძლო აჯანყების დაღუპვა, სწორედ ამ მდგომარეობამ უკარნახა ვ. ი. ლენინს 24 ოქტომბრის საღამოს დაეწერა წერილი ცენტრალური კომიტეტის წევრებისადმი. მასში ნათქვამი იყო, რომ ისტორია არ აპატიებს დაყოვნებას რევოლუციონერებს, რომლებსაც შეეძლოთ გაემარჯვნათ დღეს (და უეჭველად გაიმარჯვებენ დღეს), ხვალ კი შეიძლება ბევრი დაჰკარგონ, შეიძლება ყველაფერი დაჰკარგონ.

დაიწყო ვ. ი. ლენინის ტიტანური მუშაობა შეიარაღებული აჯანყების წარმატებით დამთავრებისათვის. რევოლუციის ბელადი სმოლნში ინსტრუქტაჟს უწევს პეტროგრადის რაიონული საბჭოების წარმომადგენლებს თუ როგორ მოაწყონ და წარმართონ შეიარაღებული აჯანყება ადგილებზე. იგი აჩქარებს აჯანყების ფართოდ გაშლას და მოითხოვს უწინარეს ყოვლისა ხელთ იგდონ ქალაქის მთავარი, დიდმნიშვნელოვანი ობიექტები. აჯანყების სამხედრო ხელმძღვანელებს მალიმალ ეკითხება: „აღებულია თუ არა ცენტრალური სატელეფონო სადგური და ტელეგრაფი? ხელთ იგდეს თუ არა ხიდები და ვაგზლები?“ და ა. შ. ლენინი აჯანყების სამხედრო ხელმძღვანელებისაგან მოითხოვს აუცილებლად შეამოწმონ მის მიერ გაცემული ყველა განკარგულების შესრულება, აგრეთვე შეარჩიონ საიმედო ადამიანები რე-

ვოლუციური გადატრიალების საპასუხისმგებლო უბნებზე მოქმედებისათვის.

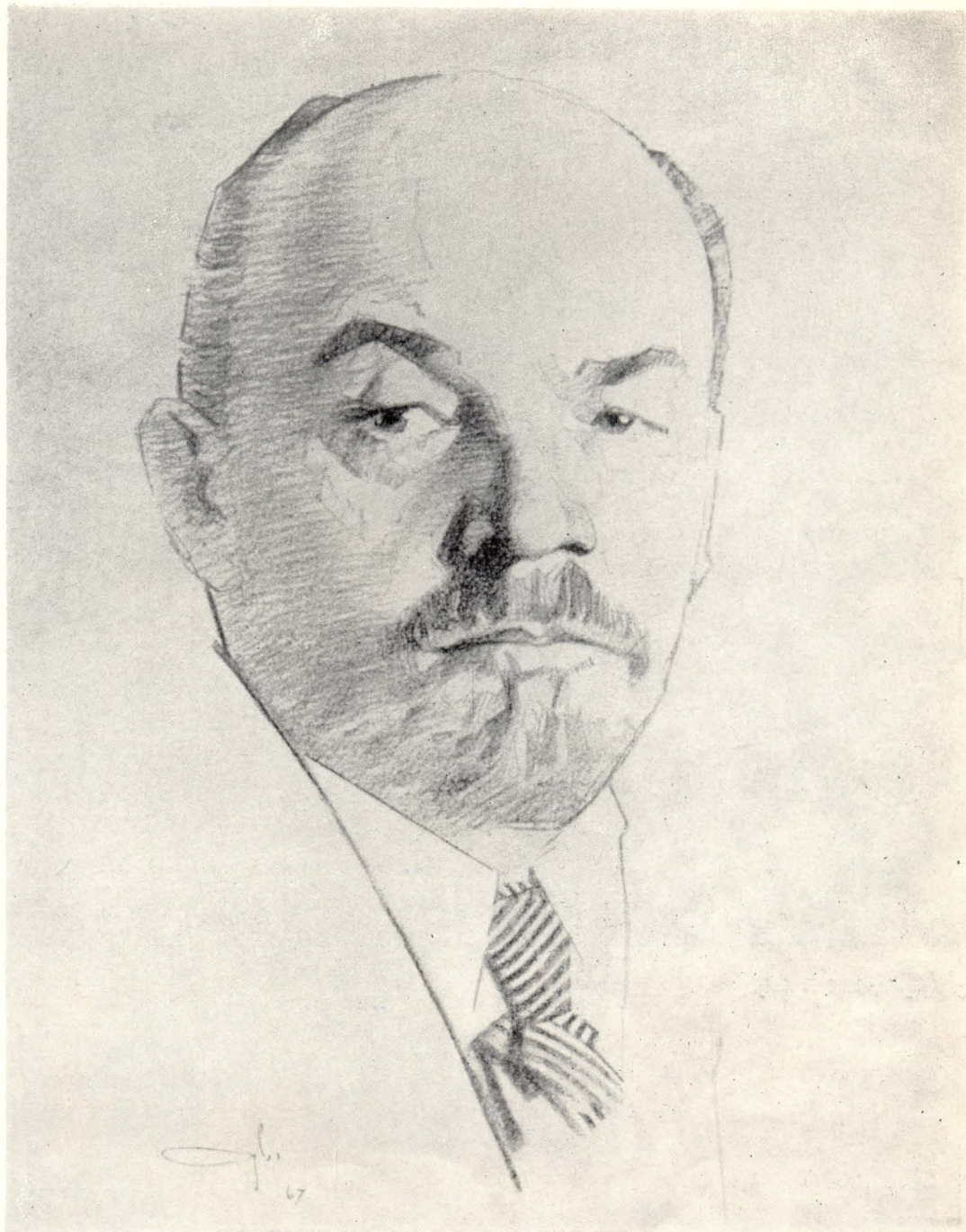
კონტრრევოლუციაც არ თვლემდა. კერენსკი და სამხედრო შტაბი ყოველგვარ ზომებს ღებულობდნენ რეაქციის ძალთა მობილიზაციისათვის, მაგრამ ამოდ. ღამის 2 საათზე სამხედრო-რევოლუციური კომიტეტის განკარგულებით დროებითი მთავრობის ყველა დაწესებულებაში გამოთიშეს შუქი. რევოლუციურმა ჯარებმა დაიკავეს ბალტიისა და ნიკოლოზის ვაგზლები და მთავარი ფოსტამტი. ამ საათებში კერენსკისთან გამოცხადდა პოლკოვნიკი წინადადებით: მოეწყოთ ექსპედიცია, რომელიც აიღებდა სმოლნში მოთავსებულ სამხედრო-რევოლუციური კომიტეტის შტაბ-ბინას და დააპატიმრებდა მის ხელმძღვანელებს. კერენსკიმ მოიწონა წინადადება და დაავალა დაუყოვნებლივ განეხორციელებინათ იგი. მაგრამ პოლიციური კერენსკის წინადადებას განხორციელება არ ეწერა.

ღამის 3 საათსა და 10 წუთზე, როცა საბჭოების II ყრილობამ მუშაობა განაახლა, მოვიდა ცნობა ზამთრის სასახლის ალების შესახებ, მინისტრების დაპატიმრებაზე, რომ ოფიცრები და იუნკრები განიარაღებული არიან, რომ რევოლუციური ხალხის მხარეზე გადმოვიდა მე-3 ბატალიონი, რომელიც კერენსკიმ პეტროგრადის წინააღმდეგ გამოიყვანა.

საბჭოების II ყრილობამ გამოაქვეყნა ვ. ი. ლენინის მიერ დაწერილი დეკრეტები მშვიდობაზე, ფაბრიკა-ქარხნების ბატონ-პატრონი გახდნენ მუშები, ხოლო მიწა უსასყიდლოდ გადაეცა მშრომელ გლეხობას.

ასე იჭედებოდა და იბრძმდებოდა ოქტომბრის ქარცეცხლში საბჭოთა ხელისუფლება — ლენინური გენიის პირმშო, მშრომელთა სანუკვარი იმედი და ოცნება, რომელიც სვებდნიერი მერმისისათვის აღაფრთოვანებს მსოფლიოს მამრვალთ უკანასკნელი და გადამწყვეტი ბრძოლისათვის ლენინის დიად იდეათა გამარჯვებისათვის, კომუნისმის განხორციელებისათვის.

ვლადიმერ
ილიას ძე -
ლენინის
დაბადების
100
წლისთავისადმი
მიძღვნილი
საქართველოს
მხატვართა
საიუბილეო
გამოფენიდან

უ. ჯაფარიძე.

ვ. ი. ლენინი

ვ. მდივანი, შ. სამხარაძე.

მიწა უნდა ეკუთვნოდეს მის დამმუშავეებს

ვლადიმერ
ილიას ძე
ლენინის
დაბადების
100 წლისთავისადმი
მიძღვნილი
საქართველოს
მხატვართა
საიუბილეო
გამოფენიდან

ფ ა რ მ ც ა რ თ ა

ლ ე ნ ი ნ ი ა ნ ა

ოთარ ევაძე

ორ წელიწადს ემზადებოდნენ საქართველოს ფერმწერლები საიუბილეო გამოფენისათვის, ვ. ი. ლენინის დაბადების 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი სამხატვრო ვერნისაჟისათვის, რომელზედაც ახალის ძალით გამოვლინდა უკვე ცნობილ, ან ჯერ უცნობ ახალგაზრდა შემოქმედთა ნიჭიერება და პროფესიულობა, მათ მიერ თანამედროვეობის აღქმის უნარი და ხალხის შუაგულში ჩადგომის სასიკეთო წყურვილი.

და, აი, ვ. ი. ლენინისადმი მიძღვნილი საიუბილეო გამოფენა მნიშვნელოვან მხატვრულ მოვლენად იქცა. მასში ნათლად გამოჩნდა საქართველოს ფერმწერლების იდეური სიღრმე-სიმაღლე. სოციალისტური საზოგადოებრივი მოვლენების ამოხსნა-შეწყობის დაუშრეტელობა, ძველის ახლებურად გარდაქმნა-წარმოსახვის სურვილი და ახლის მუდამ მზარდში გადართვის ფართო შემძლებლობა. ამ გამოფენამ კიდევ ერთხელ ცხადჰყო რომ, მხატვარი, რო-

მელიც ღრმაიდეურ ნაწარმოებს ჰქმნის, ფაქტიურად აქტიური მქადაგებელი და გამტარებელი ხდება ყოველივე იმისა, რისთვისაც იღვწოდა და იბრძოდა კაცობრიობის ყველაზე დიდი, ყველაზე ჰუმანური და ყველაზე ადამიანური ადამიანი — ვლადიმერ ილიას ძე ლენინი.

ამიტომ, ბუნებრივია, საიუბილეო გამოფენაზე წარმოდგენილი ფერწერული ექსპონატები საზოგადოებრივი ჟღერადობის თვალსაზრისით უნდა განვიხილოთ, შესრულების მაღალი პროფესიულობის მოთხოვნით გავზომოთ.

ამ თვალსაზრისითაც ლენინის დაბადების 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი გამოფენა, რომელიც საქართველოს დედაქალაქის ორ სხვადასხვა საგამოფენო შენობაში მოეწყო, მნიშვნელოვანი სიტყვავა თანამედროვე ქართულ სახვით ხელოვნებაში.

ძნელია ერთ წერილში გამოფენაზე წარმოდგენილი ყველა ნაწარმოების, ან ყველა დარგის ყოვლისმომცველად გან-

ხილვა, ამას ხელოვნებათმცოდნეთა ფართო ჯგუფი თუ ითავებს. ჩვენს მიზანს შეადგენს გავაანალიზოთ ის ფერწერითი ტილოები, რომლებიც ლენინის ცხოვრება-მოღვაწეობას ასახავენ. ამიტომ იმ ნაწარმოებებზე შევჩერდებით, რომლებშიც მთავარ იდეურ ამოსავალს ვლადიმერ ილიას ძე ლენინის პიროვნება წარმოადგენს.

ასეთ ნაწარმოებთა რიცხვი კი დიდი არაა, თუმცა ზოგი დიდ ყურადღებას იქცევს, უყურებთ საიუბილეო გამოფენაზე წარმოდგენილ მხატვართა ნაწარმოებებს და ადვილად ამოიკითხავთ თანამედროვეობასთან სულიერ კონტაქტს, ავტორთა იდეურ-ესთეტიკურ პოზიტიურობას, საზოგადოების შენების შუაგულში მოღვაწეობის სწრაფვას, იმის ცდას, რომ მნახველიც აღენთოს მხატვრის დამოკიდებულებით დღევანდელობისადმი, საბჭოური ცხოვრებით, სოციალისტური საზოგადოებრივი მოვლენების ჯანსაღი და მძაფრი თვალთ ასახავდა, სიკეთის, ჰუმანურობისა და რევოლუციური შემართებულობის გასამტკიცებლად, კომუნისტური მორალისა და ეთიკის ნორმების ფართოდ და ღრმად გასავრცობად.

შემოქმედი მხატვრის ასეთი თვისებების გამოვლენა მხოლოდ დიდი საზოგადოებრივი მოვლენების ნაწარმოებით შეიძლება, თანამედროვეობის სულით სავსე პუბლიცისტური ჟღერადობით გამორჩეული ნამუშევრებით გადმოიცემა. საიუბილეო გამოფენის ვრცელსა და მრავალფეროვან ექსპოზიციას იმის ასეთი ნაწარმოებებიც, — ვ. ი. ლენინის იერსახისა და მისი რევოლუციური მოღვაწეობის მომთხრობი მხატვრული კომპოზიციები, ლენინური იდეების პრაქტიკული განხორციელების ამსახველი საინტერესო ფერწერული ტილოებიც.

საქართველოს სახალხო მხატვარი, სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი ივანე ვეფხვაძე ერთ-ერთი ისეთი შემოქმედი, ვინც თავისი ფუნჯის ძალა ძირითადად რევოლუციურ თემატიკაში გამოავლინა. არ არის რესპუბლიკური გამოფენა, რომელზედაც ივანე ვეფხვაძე ლენინიანათი არ წარსდგეს. ვ. ი. ლენინის ცხოვრება-მოღვაწეობა, დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციისა და სამოქალაქო ომის თემა მხატვრის შემოქმედების დაუსრუტელ სათავედ რჩება.

1970 წლის საიუბილეო გამოფენაზეც იგი წარმოგვიდგა ვ. ი. ლენინისადმი მიძღვნილი ფერტილოთი, რომელშიც ასახულია ოქტომბრის რევოლუციის გარიჟრაჟი. მხატვარმა რთული, მრავალფეროვანი კომპოზიცია შექმნა ოცზე მეტი მოქმედი პერსონაჟით. „ლენინი და რევოლუციური მასა“, — აი მთავარი სანიშნე, რამაც განაპირობა ამ ნაწარმოების ცხოველმყოფელობა, მისი საზოგადოებრივ-მხატვრული ჟღერადობა. ფერტილო მკაფიო თხრობით გამოიჩინა ერთი შეხედვითაც ნათელი ხდება სურათზე ასახული სიტუაცია, ოქტომბრის რევოლუციის დასაწყისის, ან გამარჯვების მეორე დღე, როცა პეტერბურგის შეიარაღებული პროლეტარიატი დიდი ლენინისა და ლენინელთა ხელმძღვანელობით ისტორიულ ნახტომს აკეთებდა ახალი საზოგადოებრივი ეპოქის კარიბჭესთან.

მხატვარმა ჩვეული მრავალფეროვანი კომპონირებით მონოლითურობით გამორჩეული ნაწარმოები შეკრა, რომლის

ყოველი პერსონაჟი ცალ-ცალკეც ფსიქოლოგიური პორტრეტია და ყველა ერთად საერთო მიზან-მოქმედებით გაერთიანებული „მასა-კაცის“ არის.

მონუმენტალისტობის ნიჭი და ფერმწერლური ოსტატობა საშუალებას აძლევს ივანე ვეფხვაძეს შექმნას დიდი ფერტილო, რომლის წინა პლანზე გამოხატული გამოჩენილი, თუ გამოუჩენი პერსონაჟები ერთნაირის მკაფიოებითა და ჭეშმარიტებით აღადგენენ ნახევარი საუკუნის უკან მომხდარ ისტორიულ ამბებს, — სმოლნის კორიდორიდან ოქტომბრის დიდი სოციალისტური რევოლუციის წარმართვის მართალ სურათს.

როგორც ჭეშმარიტმა რეალისტმა მხატვარმა დამაჯერებლად შესძლო რევოლუციური სიუჟეტის მოქმედ პირთა ხელოვნურობის გარეშე დახატვა; პარტიისა და რევოლუციის ხელმძღვანელები, რევოლუციური აჯანყების ხორცშემსხმელი მუშები და ჯარისკაცები ფსიქოლოგიური ინდივიდუალობით აავსო და თითოეულისათვის დამახასიათებელი პიროვნულ-სუბიექტური იერსახეებით გამოკვეთა. სურათის წინა ხაზზე ერთნაირი ინტენსივობითა და მსხვილი პლანით გამოსახულია ერთმანეთისაკენ მიუხედეველი ოთხი ფიგურა ერთიმეორის გულისცემას რომ ისმენენ და ერთმანეთის იდაყვის ძალას იმჩნევენ. სურათის მარცხენა ქვედა კუთხეში კი ტყვიამფრქვევე „მაქსიმკასთან“ მუშას ჩაუმუხლავს და საბრძოლო ვაზნებს არგებს, რევოლუციისათვის საიმედო ტყვიამფრქვევეს გულმოდგინედ მართავს, მაგრამ მხარზე მიყუდებულ ძველ „ბერდანასაც“ ხელიდან არ უშვებს. მეტყვიამფრქვევის ყურადღება საბრძოლო იარაღისაკენ არის მიმართული. მაგრამ, ამასთან ერთად, დიდი კლასობრივი ბრძოლის წინ რევოლუციაში თავისი მონაწილეობის მოზომვა-გაშლავს ფიქრობს და ამიტომ სახეზე ორმაგი ძალის საზრუნავი ეხატება, სამხედრო ქუდი თვალებზე ჩამოუფხატავს და ვაზნების თვლასთან ერთად ბრძოლის დავყების წუთებსაც ითვლის.

ჩამუხლული მეტყვიამფრქვევის გვერდით მუხლზე თოფდაყრდნობილი მოხუცი მუშა დგას, მოკლელულა კარაბინის ჩახმასხს მართავს და ჭუჭყიანი ჩვრით წმენდს. ისიც მთელი არსებით საბრძოლო იარაღს დასცქერის, მაგრამ აზრით მოახლოებული შეტაკების მოლოდინით იძაბება. მარცხენა ხელით ბერდანის ლულა ჩაუბღუჭავს, თითებს უჭერს, თითქოს კლასობრივ მტრებს სულსა ხდიდეს. მოხუცი იმდენად ოსტატურად და სხარტად ფლობს კარაბინს, რომ მეორე პლანზე გამოხატული ქერა მებრძოლი ჭაბუკი თავშეკავებული აღტაცებით შეჰყურებს, ოსტატის სიმარჯვით ტკეპება და ფიქრით ასეთსავე სისხარტეს ეხოშობა.

მარჯვენა კუთხეში მხარზე ვაზნებასხმული, საყელთაწეული ახოვანი გალიფოსანი მოხუცი ნახევრად ზურგით შექცეულა და იმ ჯარისკაცს შეჰყურებს, ვინც საბრძოლოდ ეკიპირებულ სმოლნში მოქმედი რევოლუციური შტაბის მეთაურის, ბელადის დავალების შესრულებას უპატაკებს. ჯარისკაცი მხედრულად გაჭიმულა, თოფი საპარადოდ მუხლთან დაუშვია და სამხედრო წრთობის გამომავლენი იერით მხრებგაშლილი და წელში მხნედ გამართული ლენინთან მოტანილ სათქმელს ამბობს.

თითქოს მოსალოდნელი იყო, რომ ასეთი დაძაბული დიალოგის დროს ჯარისკაცისა და ლენინის გარშემო მდგარი ყველა მებრძოლი ამ ორი ადამიანის სიტყვა-პასუხით უნდა ყოფილიყო დაპყრობილი, მაგრამ მხატვარი არ ღალატობს ცხოვრებით სიმართლეს და ლენინთან ახლო მყოფ პერსონაჟთა ანტიურაჟს ისე აჩენს, როგორც ეს შესაძლოა ნამდვილად ყოფილიყო: მარჯვენა კუთხეში ერთი ნაცადი ჯარისკაცი თავისთვის თოფს ირჩევს და მთელი არსებით ამ საიმედო მეგობრის მოფერების აღმურში იწვივს, — ლულას დაპყრებს და ჩახმახის ზამბარის ელასტიურობას სინჯავს, მხარზე გადასაკიდ თასმას მარჯვენა მუჭში იკუჭავს და თოფის ცეცხლის ძალას გაუსროლელადაც საკუთარი ხელისგულით სცნობს, შესაძლოა იგი ლენინთან თავისი თანამებრძოლი ჯარისკაცის ლაპარაკსაც ისმენს, მაგრამ მხატვრის თვალში მანაც გვახვედრებს, რომ იგი ამ წუთში მანაც საბრძოლო იარაღის არჩევითაა გატაცებული.

მოპატაკე ჯარისკაცთან ვ. ი. ლენინის საუბარს თანამებრძოლები უსმენენ, — ლენინის მარჯვენა მხართან იაკობ სვერდლოვი დგას, ოდნავ დაცილებით კი იოსებ სტალინი და ფელიქს ძერჟინსკი, ლენინისა და ჯარისკაცის საუბარს იხსომებენ და თვითონაც სამოქმედოდ ეწყობიან. მათსავით ცხოველ ყურადღებას ავლენს კიდევ ორი მებრძოლი, — მარჯვენა კუთხეში სმენადქცეული, კეფაზე ფაფანმოგდებული ჯარისკაცი და სურათის ცენტრში ცნობისმოყვარეობით ლენინისაკენ მაცქერალი ახალგაზრდა მეზღვაური. სხვებიც გართულნი არიან, — ან იარაღს სინჯავენ, ან საბრძოლო მოქმედების დაწყების ბრძანებას ელიან.

ასეთი ინდივიდირებული ფსიქოლოგიური პორტრეტების გამოკვეთით ივანე ვეფხვაძე რევოლუციური ატმოსფეროს გამძაფრების ისეთ სუსხს ქმნის, როცა სურათის თვითველი პერსონაჟი სხვადასხვა ძალის დამოკიდებულებას ავლენს აჯანყებისადმი, მაგრამ ერთმანეთისაგან გამორჩეულობით ფსიქოლოგიურად უფრო მკვეთრსა ხდის რევოლუციური შეტევის წინა პერიოდს.

ივანე ვეფხვაძის მხატვრული დამაჯერებლობის ძალა იმაშიც არის, რომ იგი ვ. ი. ლენინის ფიგურას გარეგნული მხატვრული ეფექტებით არ გამოჰკვეთავს. ლენინს არც სპეციალური სიმბოლიზირების შუქს აფრქვევს და არც ახლო გარემოს უთავისუფლებს სახე-ფიგურის ხაზების გამოსარჩევად. პირიქით, მხატვარს ბელადის იერსახე შეუმინველად გამოჰყავს რევოლუციური მასიდან და ლენინის ინტელექტუალური და ფიზიკური ბუნებრივი გამორჩეულობით თვით მუშა და ჯარისკაცთა მასასაც მკვეთრად გამორჩეულად აქცევს. მხატვარი გააზრებით ხატავს ლენინის ფიგურის წინ სამხედრო იარაღის ყუთს — ამოყრილი თოფებით. ამით კიდევ უფრო დამაჯერებელს ხდის იმ რეალურ ატმოსფეროს, რომელშიც ლენინი მოქმედებს. მთელი კომპოზიციის მხატვრულ-იდეური განმაპირობებელი ლენინის იერსახეა, მაგრამ ეს თვალში საცემი არაა. ამაშია, ჩვენი აზრით, მხატვრის ფუნჯისა და შემოქმედებითი ხედვის დიდი ძალა და არ ვიტყვი, რომ ასეთი ღირსება სასურველი არ იყოს ყოველი ფერმწერისათვის, განსაკუთრებით იმათთვის, ვინც დიდი პოლიტიკური ჟღერადობისა და პუბლიცისტური

სუნთქვის კომპოზიციებს ქმნიან, საზოგადოებრივი მოვლენების პიროვნებების ცხოვრების ჩვენებითაც გვაცნობენ და ცალკე პირთა ფსიქოლოგიური ინდივიდუალობის ამოხსნით მთელი საზოგადოებისა თუ ეპოქის მართალ სურათს ხატავენ. ივანე ვეფხვაძე მსცოვანი მხატვარია და მოსაწონ თანმიმდევრობას იჩენს საკუთარ შემოქმედებაში, მხატვრულ გატაცებად ლენინიანას ირჩევს და, ისლა დაგვრჩენია, მადლობა ვუთხრათ და ამ გზით სვლა ვუსურვოთ.

ასეთი გზის თანმიმდევრულად განგრძობის ფაქტია ისიც, რომ მსცოვანმა მხატვარმა საიუბილეო გამოფენაზე მეორე ფერტილო — ვ. ი. ლენინის ფიგურული პორტრეტიც გამოიტანა.

ამ ნაწარმოებში ნაჩვენებია ბელადი ხალისიანი განწყობილებით. იგი ნევის სანაპიროზეა გამოხატული, ენერგიულად მოაბიჯებს, პალტო გაუხსნია, მკერდზე მიბნეული სამაისო წითელი ბაფთით მიიჩქარის და ოდნავ მოღიმარი თვალებით იმზირება, შესაძლოა ნაცნობს ესალმება, ან ემშვიდობება. მოძრაობა მსუბუქი და მტკიცე აქვს, დაღლა არ ეტყობა. ეს ალბათ ის პერიოდია, როცა ლენინი ჯერ კიდევ პეტროგრადში იმყოფებოდა, რაკი ყოფილი სანკტ-პეტერბურგი ტრადიციით ახალი რუსეთის სატახტო ქალაქად რჩებოდა. 1918 წელს კი ქვეყნის ცენტრად მოსკოვი იქცა და ბელადიც სამუშაოდ და საცხოვრებლად იქ გადავიდა.

მხატვარმა ვ. ი. ლენინი პლენერზე დახატა. ტყვისფერად შეცრეცილ ნევის გაღმა ნაპირზე ისაკის ტაძრის სილუეტი ლივლივებს, მხარმარჯვნივ „ფონდის ბირჟის“ ანტიკური სტილის სვეტებიანი შენობა მოჩანს, ხოლო ტროტუარზე პეტროგრადისათვის დამახასიათებელი ჯაჭვებჩამოკიდებული გრანიტის საბჯენი დაბალი სვეტები დგას. მხატვარმა ასეთი აქსესუარებით სურათის ფსიქოლოგიური დინამიურობა გაზარდა, ლენინის შინაგან ტემპერამენტსა და ფიქრს რიტმული გამომხატველობა მისცა.

ვ. ი. ლენინის ფიგურული პორტრეტი მხატვრის წარმოსახვით არის დაწერილი. იგი არა ჰგავს არც არსებულ ფოტოსურათებს და არც სხვათა მიერ დაწერილ კომპოზიციურ მასესხებლობის ელფერს ატარებს. ვეფხვაძის მიერ დახატული ლენინის სახე-ფიგურა შემოქმედებითი ორიგინალურობით გამოირჩევა ყველა ასეთი და მიახლოებით ამგვარი ფიგურული კომპოზიციისაგან. მიუხედავად ამისა იგი იმ საერთოსაც აჩენს, რითაც ვ. ი. ლენინის პორტრეტული იერსახე ყოველთვის ერთი ფსიქო-ეთნიური ჩარჩო-ნიშნებით უნდა გამოირჩეოდეს, მაგრამ ახალსაც ბევრს ამატებდეს.

ივანე ვეფხვაძის ეს ფიგურული პორტრეტი საინტერესოა სხვა მხრივაც. მხატვარი არ მიეცა ზოგიერთი ფერმწერის ცდუნებას — ხატონ და წარმოსახონ პროლეტარიატის ბელადი ხაზგასმულად „პროლეტარიზირებული“ გარეგნობით, — დაკუნთული მკლავებითა და დაკოჟრილი თითებით, განიერი, მძიმე მუხლებით, გრუზა კისრით და ჩასხმული მხარბეჭით. ვ. ი. ლენინის ასეთად დანახვა და წარმოსახვა რევოლუციური წყობილების პირველ წლებში პროლეტკულტობის დროგადასული გავლენით აიხსნებოდა. 1924 წლამდე, და, უფრო ნაკლებად, ორმოცდაათიან წლებამდე, ვ. ი. ლენინის პორტრეტი ხელოვნურად დამძიმებუ-

ლი იყო. ივანე ვეფხვაძე, უჩა ჯაფარიძის, რობერტ სტურუ-
ასა და გურამ გელოვანის ნაწარმოებებთან ერთად, ბელადს
ისეთ მართალ და დახვეწილ იერსახედ წარმოსახავს, რო-
მელსაც ფსიქოლოგიური სიღრმე-სიძლიერეც ახლავს და ბუ-
ნებრივი ესთეტიკურობის ძალაც არ აკლდება.

ლენინიანას ქართულ ციკლს მიემატა ნიჭიერი ფერმწე-
რის, საინტერესო კოლორისტის, საქართველოს დამსახურე-
ბული მხატვრის ჯიბსონ ხუნდაძის დიდი ფერტილოც, რო-
მელიც ასახავს ოქტომბრის რევოლუციის გარიჟრაჟზე ამე-
რიკელი პროგრესული მწერლის ჯონ რიდის შეხვედრას გა-
მარჯვებული პროლეტარიატის ბელადთან, პირველი სოცია-
ლისტური სახელმწიფოს შემქმნელ ვლადიმერ ილიას ძე ლე-
ნინთან.

თავის დღიურებში ჯონ რიდი დიდი სითბოთი აღწერდა
ლენინს, ლოკალური შტრიხებით მკაფიოდ ხატავდა პროლე-
ტარიატის მეთაურის იერსახეს, იმის შთამაგონებლობით
აღსავსე პორტრეტს, ვინც სათავეში ედგა ოქტომბრის დიდ
სოციალისტურ რევოლუციას, მგზნებარე და დაუვიწყარ
დღეებს, რომლებმაც მსოფლიო შესძრა.

ჯიბსონ ხუნდაძე ავტორია ლენინიანას ციკლის მრავალი
კომპოზიციისა. მათი უმრავლესობა ლენინის მუშეუმის თბი-
ლისის ფილიალის მუდმივ ექსპოზიციაშია ჩართული, ნაწი-
ლი კი სხვადასხვა საზოგადოებრივი დაწესებულებების კუ-
თვნილებას წარმოადგენს. ეს ახალი ნაწარმოები გამორჩეუ-
ლია თავისი სიდიდითაც. საიუბილეო გამოფენაზე მისული
იმასაც ადვილად შეამჩნევს, რომ ავტორმა სრულიად ახალი,
თითქოს მხატვრისათვის უჩვეულო მანერით შეკრა და და-
ხატა რთული კომპოზიცია, რომელიც კამათსაც კი იწვევს
მნახველში, მაგრამ შეუმჩნევლად და გულცივად არავინ არ
სცილდება გრანდიოზულ, პოლიფონიურად კომპონირებულ
ამ მრავალფეროვან ფერტილოს.

მხატვარმა მიზნად დაისახა ჩვენი დროისათვის უჩვეუ-
ლო პლასტიკური ხაზებითა და ფერმეტყველების სიმფო-
ნიზირებით გადმოეცა დიდი სოციალური და საზოგადოებ-
რივი შეჯახება-შეცვლის ფინალი, რომლის შედეგადაც შე-
იქმნა პირველი მუშურ-გლეხური მთავრობა დედამიწის ერთ
მეექვსედ ნაწილზე და მთელი ძალაუფლება საბჭოებს გა-
დაეცა.

ავტორმა მთავარ თემად ლენინთან ჯონ რიდის გაცნობის
ეპიზოდი აიღო და ისტორიულად მოქმედი რევოლუციური
მასის შემართება და კლასობრივი შეჯახების პროცესი ამ
ორი ადამიანის ერთმანეთთან მსოფლმხედველობითი სიახ-
ლოვის გადმომცემად აქცია.

სურათში ხალხის მასა, — მებრძოლი და ახლის დამფუ-
ძნებელი, — აქტიურად მოქმედ კოლექტიურ ძალად არის გა-
მოყვანილი, რომელსაც პიროვნული ფსიქოლოგიის ნიშან-
თვისებები ატყვია, მაგრამ თითოეულის აზრი და მოძრაო-
ბა სურათის იდეური ცენტრის, ლენინის იერსახის ცხოველ-
მყოფლობას გამოჰყოფს. ჯ. ხუნდაძე მთელის ობიექტურო-
ბით „ამოწერს“ გაშლილი დროის ტარზე მტკიცედ დაყრ-
დნობილი მუშის ექსპრესიულ ფიგურას, ფერტილოს შუა-
გულში წინ ფეხწამოდგმულ, ხელგამოშვერილ, და თავმო-
ღერებულ, დინამიურობით სავსე მებრძოლს, რომელსაც ხაზ-

გასმულად სტილიზებული ტანსაცმელი აცვია და ტყვიამ-
ფრქვევზე დახრილ თავშეხვეულ ჯარისკაცთან ერთად სმოლ-
ნის ცენტრალური შესასვლელის იმ ერთი წერტილისაკენ
იხედება, სადაც ამერიკელი მწერალი ლენინის გამოწვდილ
ხელს ათრთოლებული ხვდება. კომპოზიციის მარჯვენა კუ-
თხეში ფარღალა ფარაჯიანი ჯარისკაცი აღმართულა,
რომელსაც ნაკლები გარეგნული ექსპრესიულობა აჩნევია,
აგრამ შინაგანი სიმტკიცე არ აკლია. მეორე პლანზე, სმოლ-
ნის შესასვლელთან ხუთიოდე კიბის საფეხურის თავზე რე-
ვოლუციის შემოქმედი მასის პერსონიზირებული ტიპაჟი გა-
მოხატავს, რომელთა ნაწილი მებრძოლურ მოქმედ იერს ავ-
ლენს, ნაწილი კი ისტორიული ამბის მოწმე-მომსმენ უბრა-
ლო ადამიანების გუნდად ჩნდება.

მათ შუაგულში უადრესად მოძრავი, შინაგანად ემოციუ-
რი, მაგრამ სახეზე სრული სიმშვიდის გამომვლენი იერიით
ლენინი ხელს უწვდის ჯონ რიდს და იგრძნობა, რომ ეს შეხ-
ვედრა დასაწყისია იმ შთამბეჭდავი გრძნობისა, რამაც წა-
რუშლელი კვალი დატოვა რევოლუციური მწერლის მეხსიე-
რებასა და შემოქმედებაში.

საერთო ემოციურობასა და რევოლუციურ ექსპრესიულო-
ბას ხაზს უსვამს შუქ-ჩრდილებით გამოხატული სმოლნის
კიბის საფეხურები, ცივი, მონაცრისფერო ოთხკუთხედ სვე-
ტებზე დაყრდნობილი თაღები და სურათის ორივე მხრებზე
აყრილი დროშები ზედ წარწერილი საბრძოლო ლოზუნგით
— „მთელი ძალაუფლება საბჭოებს!“.

რასაკვირველია, ჯიბსონ ხუნდაძის ამ დიდსა და კოლო-
რისტულ ფერტილოს ახლავს ზოგი რამ ისეთი, რაც მხატ-
ვართა პროფესიონალურ თვალს უჩვეულოდ ეჩვენება, მაგ-
რამ რატომ უნდა იყოს ეს მიუღებელი, თუ ესთეტიკურ კმა-
ყოფილებას ჰგვრის მნახველს და პროფესიულ ცნობისმოყ-
ვარეობასაც უზრდის მხატვრებს.

ერთი ცხადია, საიუბილეო გამოფენაზე ჯიბსონ ხუნდაძის
ამ დიდ ნაწარმოებს მოწონება ხვდა და, თუ ზოგიერთებში
გაკვირვების გრძნობაც იშვა, იქნებ იმიტომაცაა, რომ ავ-
ტორმა გამამართლებელი, კომპოზიციის ტიპაჟის პლასტი-
კური გამოხატვა-შემოსვის მისთვის უფრო მოსახერხებელი
გზა აირჩია და ამ გზის გაშლა-გაღრმავებით საკუთარ ჩა-
ნაფიქრ-საწადელსაც აიხდენს და კოლეგების მიერ მიჩნე-
ულ სანანებელსაც აიცდენს.

თქმა არ უნდა, საქართველოს დამსახურებული მხატვარი
გურამ გელოვანი ისეთი შემოქმედი, რომელიც ქართული
სახვითი ხელოვნების საიმედო ძალას წარმოადგენს. იგი
ყველა გამოფენებზე არ გამოდის, ზოგჯერ საგაზაფხულო-
საშემოდგომო ვერნისაჟებსაც კი გვერდს უქცევს, მაგრამ
რესპუბლიკურ თუ საკავშირო ექსპოზიციებში თანმიმდევ-
რობით მონაწილეობს. მხატვარმა უკვე მოძებნა საკუთარი
ხელწერა და ადგილი მშობლიურ ხელოვნებაში და მტკი-
ცედ მოიპოვა შემოქმედების სასტარტო მოედანი საკავშირო
სასპარეზოზე. ბუნებრივია, ამან დამაჯერებლად გაიყვანა
უცხოეთშიც და ახლა ყველგან დიდის ინტერესით იხილება
მისი ნაწარმოებები.

დიდა გურამ გელოვანის შემოქმედების პუბლიცისტური
დიპაზონი. მისი ნაწარმოებები ყოველთვის გამოიჩენიან

ღრმა იდეურობითა და თანამედროვეობაში წვდომით. აღიარებულია ისიც, რომ გელოვანმა შექმნა ლენინიანას თემატიკის დიდი ფერტილოც, რამაც საერთო აღიარება ჰპოვა სამხატვრო საზოგადოებრიობაში და ამით აიხსნება, რომ ბევრი დიდის ინტერესით მოელოდა საიუბილეო გამოფენაზე გამოსატან მის ახალ ნამუშევარს.

მოლოდინი გამართლდა. მხატვარმა გამოფინა დიდი ფერტილო — „ვ. ი. ლენინი — რევოლუციის ბელადი“.

მნახველი კმაყოფილებით შეხვდა ამ საინტერესო ნაწარმოებს, რომელიც, ერთის შეხედვით, თითქოს უკვე ნანახ კომპოზიციას გვაგონებს, მაგრამ, საბედნიეროდ, ისევე მისავე, გელოვანის ლენინიანას გვახსენებს. ფართო მასებს ახსოვთ რამდენიმე წლის წინათ რესპუბლიკურ გამოფენაზე გამოტანილი მონუმენტური ფერტილო — „ლენინი და კრუპსკაია რაზლივში“, ახსოვთ მისი სურათის კომპოზიციური ქარგა, ექსპრესიულობის ამოსავალი ჰორიზონტით. ახალ ნაწარმოებებშიც არის იმის მინამგვარი, მაგრამ ეს მხოლოდ მოჩვენებითია. საიუბილეო გამოფენაზე წარმოდგენილი ახალი ფერტილო „ვ. ი. ლენინი — რევოლუციის ბელადი“ წინა გამოფენაზე ნანახი სურათის თემის იდეურ-ფსიქოლოგიური ლოკალურობის გაღრმავებაც არის და განზოგადებაც, წარსულში შექმნილის ატაცებაც და ახლის ამაღლება-დამკვიდრების კარგად დასრულების ცდაც. გელოვანის მიერ შექმნილი ლენინის ფიგურული პორტრეტი ორგანულ კავშირშია მისსავე ნაწარმოებთან „ლენინი და კრუპსკაია რაზლივში“, მაგრამ ავტორი იმდენად დაყრდნობია მას, რომ ძველის ლოგიკური გაგრძელების ბედნიერად დასრულებლობით სრულიად ახალი ნაწარმოები შეუქმნა.

ბევრ მხატვარს დაუხატავს ლენინი გონებრივი მუშაობის პროცესში, წერის ან კითხვის მომენტში, მაგიდასთან ან ზეზურად აზრებს მიცემული და შემოქმედებით ფიქრებს გაყოლილი. ასეთი ფსიქოლოგიური თემა ადვილად დასახატია იმათთვის, ვინც საკუთარ შემოქმედებაში ფოტოილუსტრირების ცდუნებებს ეძლევა, მაგრამ ძნელია მათთვის, ვინც მრავალჯერ წარმოსახულ და ფოტოურად უქტიურებით გამასიურებულ ამგვარ კომპოზიციასში სრულიად ახალ განწყობილება-ატმოსფეროს სდებს და ჩვევად ქცეულში უჩვეულო რამ სასიამოვნო სანახავს გვაპოვინებს.

გურამ გელოვანმაც მოიწადინა გონებრივი შრომის პროცესში ეჩვენებინა ვ. ი. ლენინის იერსახე, დაძაბული აზროვნების ისეთ მომენტში დაეხატა, როცა ფსიქოლოგიური და ფიზიკური უხილავ-ხილვადი კომპონენტები მსხვილი პლანით წარმოსახავენ ბელადისა და ადამიანის ტიტანურობასა და უბრალოებას, გამორჩეულობასა და გამოურჩევლობას.

ლენინი ენერგიულ, წინ მდგრად მავალ მოძრაობაშია, მისი მტკიცე ნაბიჯით წინმავლობა გარემოს სიყუჩეს არღვევს, ტემპისა და ტემპერამენტის ატმოსფეროს წარმოშობს. ერთდროულად მოქმედებაში მოყვანილი აზრი და პლასტიკა, წერა და სვლა, თავდახრა და წელში გამართვა, ხელის ხელზე დაბჯენა და მუხლის მუხლთან მიჯრა არაჩვეულებრივად მეტყველ და მკაფიო ფორმას წარმოშობს, რომლის

არსი ლენინური ტიტანური შრომა-აზროვნება, მიზანდასახულობა და სწრაფვა ხდება.

კომპოზიციას ისეა შეკრული, რომ ძნელია ზედმეტის ან ნაკლები დეტალის მოძებნა. თითქოს ბევრი დააკლდებოდა სურათს ჰაერში გაფრიალებული პალტოს სახელო რომ არ გამოეხატა, კალთები რომ მუხლებზე მოეყარა და ამაფრიალებლობის შთაბეჭდილება მოეშალა. დიახ, ნაკლებად შთაბეჭედავი იქნებოდა სურათი, რომ ავტორს ისეთივე მნიშვნელობა არ მიეცა მეტყველი თითების გამოსახატავად, როგორსაც იგი თავდახრილი სახის ნაკვეთების დასახატავად იჩენს. ბელადის ფიგურა მკვერივი მასალისაგან გამოკვეთილ მონოლითურ ქანდაკებად იქცევა, რბილი შუქ-ნათელით გამოხატული სახე და ხელები კი ფერწერულობით გამობრწყინებულ ღრმაფსიქოლოგიურ თბილ პორტრეტად ჩანს.

ნახატი უაღრესად რეალისტურია, ამასთან უაღრესად განზოგადებული და სიმბოლიზირებითაც გამორჩეული. ბელადის ტანი ადამიანის ფიგურის ხაზ-ნაკვეთების განმეორებაც არის და ბუნებისა და საზოგადოებრივი მოვლენების გარემოცვაში მოქცეული მეზრძოლ-მოაზროვნე ზეადამიანურობის განუმეორებლობაც. მხატვარმა თითქოს ხელოვნურად მოასხა პალტო ბელადის მხრებს, მაგრამ ბუნებრივად გამოსცემს აზრისა და შემოქმედების მგზნებარებას. მხატვარი ძუნწად, მაგრამ მეტყველად იყენებს შუქ-ჩრდილებს და გვერდითი მცირედი მონათებებით მთელი სახე-ტანის გამოსხივების შთაბეჭდილებას აღწევს. იგი ჩრდილში აქცევს რაკურსში დახატულ თავსა და შუბლს. ცხვირსა და წვერს, ჰალსტუხსა და მკერდს, რათა შემდეგ შუქის მცირედი ორმხრივი მისხურებით კეფასა და ლოყასე, თეთრ საყელოსა და მუხლებზე, წინ წამოსწიოს ლენინის მთლიანი ფიგურა, მოძრაობაში მოღუნული მუხლი და მიწიდან ასხლეტილი ფეხი, მუხლზე მიკეცილი პალტოს კალთა და მხარზე ქარისაგან გამობერილი უბე ექსპრესიული მოძრაობა-მოქმედების ისეთ სიძლიერეს ქმნის, როცა ერთი ასეთი წინმავალი კაცის უკან მილიონიანი მასების შეუდრეკელი არმიაც ჩანს.

და ყველაფერი ეს იკითხება ისე, რომ მხატვარი არ მიმართავს ფიგურის გვერდით ფიზიკური ნივთებისა და სივრცის გამოხატვას. პირიქითაც კი, — გაბედულად სტოვებს ლენინის იერსახეს ადამიანებისა და ფიზიკური გარემოცვის მიღმა და სწორედ ამით უფრო აქცევს მას ხალხის მასებისა და ბუნების ატმოსფეროს ცენტრში. სურათზე მხოლოდ ერთი კაცი დგას და მილიონად კი წარმოგვეხატება, ერთი ადამიანი ჩანს და კაცობრიობა კი გვესახება თავისი ფიქრითა და გარჯით, მოძრაობითა და მოქმედებით, მოღვაწეობითა და მისწრაფებით.

გურამ გელოვანის ეს ახალი ნაწარმოები ქართული ლენინიანას საერთო მონაპოვარში ღირსეულ ადგილს დაიჭერს და მართებულად ველით, რომ ასეთსავე აღიარებას ჰპოვებს იგი საერთო-საბჭოურ ლენინიანაშიც.

სრულიად სხვა, მხატვრულად დამაჯერებლად, ისტორიულ-დოკუმენტურად და შემოქმედებითი სიფართოვით დახატა ლენინის ფიგურული პორტრეტი საქართველოს სახალ-

ხო მხატვარმა, პროფესორმა კორნელი სანაძემ. ბელადი აქაც იმავე ფსიქოლოგიურ მომენტშია გამოხატული, როგორც გურამ გელოვანის ნახატში. მაგრამ კორნელი სანაძემ, პორტრეტული მსგავსების სიზუსტისა და ტრადიციულობის დაცვასთან ერთად, დაიცვა და გაათბო გარემო ატმოსფეროს, რომელშიც გამოაჩინა ლენინი როგორც თავმდაბალი და ჩვეულებრივი, თბილი და ადამიანური, ვისთვისაც აზრი და მოქმედება, წიგნი და ფონტი, სიყუჩე და ბრძოლა ერთნაირად ინტენსიური, ქმედითი და მნიშვნელოვანია. ყველა ამ თვისებების გამოსავლინებლად ავტორმა ფართოდ და ოსტატურად გამოიყენა მისთვის ჩვეული ფერადმეტყველურობა, კოლორიტული პლასტიკურობა და ფერთა შეჯერების ეფექტურობა, რაც ყოველთვის გამოარჩევს კორნელი სანაძეს მრავალ მხატვართა გუნდიდან.

ორფიგურიათი კომპოზიციით წარსდგა საიუბილეო გამოფენაზე საქართველოს დამსახურებული მხატვარი გიორგი ჯაში. მისი ფერტილო ფინეთში ორთქლმავლით ვ. ი. ლენინის გადასვლის ისტორიულ ეპიზოდს გადმოსცემს. ავტორმა შეგნებულად აუქცია გვერდი იმდროინდელი ამ ფაქტის კონსპირაციულობის მხარეს და აჩვენა ლენინი ორთქლმავლის კარებში აღმაფრენი იერით გაჩერებული, რომლის მხერგა-ხედვაში ჩანს ბელადის ფიქრები მის მიერვე ასე მოახლოებულ და საბოლოო ნახტომისათვის მომზადებულ სოციალისტურ რევოლუციაზე. ვ. ი. ლენინი მდელვარედ გასცქერის შორეთს, რუსეთის სივრცეს, წარსულს, აწმყოს და მომავალს, საბრძოლოდ დაწყობილ რუსეთის მუშათა მასებს, გლეხური, ნახევრად მონური ქვეყნის მშრომელთა დუხტირ ცხოვრებას, რომლის ბედი და წუხილი, მისწრაფება და დიდება თვალწინ უდგას და ყურში ესმის ყველაფრის დამნახავსა და ყოველის მომხმენ დიდ ადამიანს, ახალი სოციალური საზოგადოებრივი ურთიერთობის შექმნის მოწადინე და შემძლე ხალხისა და პარტიის ბელადს ვ. ი. ლენინს.

ასეთი იდეური გააზრება საფუძვლად დაედო გიორგი ჯაშის სურათს და მალალი პროფესიული ოსტატობის წყალობით ფერტილომ მიიღო საზოგადოებრივი ჟღერადობის ფართო დიაპაზონი. სურათი საიუბილეო გამოფენის ერთ-ერთ საინტერესო ნაწარმოებად იქცა.

დიდი სითბოთია გაკეთებული ფერმწერის, დამსახურებული მხატვრის გიორგი კოტრიკაძის მიერ რთული და უჩვეულო კომპოზიციით დახატული ლირიკულ-ფსიქოლოგიური ტილო — „ლენინი და ძველი რუსეთი“. ავტორს შეეძლო სხვა სახელწოდებაც მიეცა ამ ნაწარმოებისათვის, მაგრამ ამით მისი აზრისა და შემოქმედების ლეიტმოტივი როდი შეიცვლებოდა. ბელადი გამოხატულია საკუთარ ფიქრებში წვდომის მომენტში, შინაგანი დაძაბულობით სავსე განწყობილებით, როცა რუსეთის თვალუწვდენ ველზე დაბეჩავებული ღარიბი გლეხი ცხენის გუთნით ჩიჩქნიდა მისთვის სახარკოდ მიქირავებულ მიწას. ვ. ი. ლენინი ნახევრად ზურგშექცეული ზის მშობლიურ მიწაზე, ნოყიერ და ნოტიო, საკუთარი ხალხის სევდა-ცრემლით დამბალ ყამირზე და გულისტკენით გასცქერის წელმობრილ მარტოხელა გამრჯე

გლენს, რომელიც მიწისაგან იმას იწევს, რაც ყოველთვის მებატონის კუთვნილებას წარმოადგენდა. ავტორებმა დიდი შინაგანი სითბოთი დახატეს ბელადის იერსახე და ღრმა ფსიქოლოგიური ნიუანსებით წარმოსახეს ლენინისა და ხალხის სულიერი ერთობლიობა.

იდეურად ღრმა და პროფესიული ოსტატობით შესრულებულ კარგ ნაწარმოებს წარმოადგენს საქართველოს დამსახურებული მხატვრის ზურაბ ლეჟავას მიერ შექმნილი მრავალფიგურიათი კომპოზიცია „ვ. ი. ლენინის კოპორტა“.

საგანოფენო დარბაზში შესული ერთი თვალის შევლებითაც კი ხვდება, რომ ავტორი ავლენს წინასაგამოფენო ექსპოზიციაში ხილული ნაწარმოების — „რუსთაველთა“ კომპოზიციურ, კოლორისტული და რიტმული მსგავსების სურვილს. მნახველი იმასაც გაიხსენებს, რომ ზურაბ ლეჟავამ თავისი ის ნაწარმოები ჭედურულადაც გაიმეორა და ორიოდვე წლის წინათ ბარათაშვილის სახელობის ხიდის ვერნისაჟშიც გამოფინა. ახალი ნაწარმოები — „ვ. ი. ლენინის კოპორტა“ იმ ორი ნამუშევრის იდეურ-კომპოზიციური მარცვლის გაღვივება-გაშლდა, მაგრამ იმდენად ახლოს მდგარი მათთან, რომ თავისი ასეთი ერთბუდოვნებით მხოლოდ აღლიერებს და ამკვიდრებს საკუთარ მხატვრულ-იდეურ თანმიმდევრულობას.

მხატვრის ასეთი დამოკიდებულება ახალი თემისადმი, როცა წინა ნაწარმოებების რაიმე ძირითადი, გამაპირობებელი კომპოზიციური რიტმი თუ კოლორისტული ჟღერადობა უკვე მოპოვებულს ინარჩუნებს და ახალსაც ამატებს, უნაყოფო ცდა არაა. არც გამოჩაღისია. ზურაბ ლეჟავამ თავისი ახალი ნაწარმოების სულიერ საწყისად აიღო იგივე, რაც მან წინა, ამის მინამგვარ თავისსავსე წინა ორ კომპოზიციურ ნაწარმოებს ედო, მაგრამ ისე, რომ ახალი ძველიდან მოუწყვეტელიც არის და ახალ შემოქმედებით ხარისხში აყვანილიც. ასეთნაირად მოიქცა ამავე გამოფენაზე მშვენიერი კომპოზიციური ფერტილოთი გამოსული გურამ გელოვანიც.

ზ. ლეჟავას დიდი ზომის ფერტილოზე ერთი მიზნითა და ერთობლივი მტკიცე ნაბიჯით მავალი ათი ფიგურა ჩანს. რომლებსაც წინ ვ. ი. ლენინი მიუძღვით. ბელადისა და რევოლუციური მუშათა მასის ინდივიდუალიზირებული სახეები ერთმანეთისაგან დაცილებული არ არიან, ისევე, როგორც არ შეიძლება დაშორებული იყოს პროლეტარული ბელადი პროლეტარიატისაგან. ვ. ი. ლენინისა და მისი თანამებრძოლი უბრალო ადამიანების გარეგნული, თუ შინაგანი ფსიქოლოგიური იერი ერთსულოვნების მკაფიოებას გვიჩვენებს. მიუხედავად ამისა, მაინც არის ზოგიერთი რამ ისეთი, ერთის მეორისაგან განმასხვავებელი მოძრაობითი დეტალი, რომელიც ხაზს უსვამს ადამიანების ინდივიდუალობის ბუნებრიობას, პროლეტარულ-რევოლუციურ ერთნაბიჯიანობაშიც კი საკუთარი ხმინანობისა და საკუთარი იერიანობის გამოვლენის კანონზომიერებას. მნახველი ადვილად შეამჩნევს, რომ კომპოზიციის წინა რიგს ვ. ი. ლენინი და ორივე მხრივ მის გვერდით მიმყოფი შეიარაღებული ქალი და წითელარმიელი, ბელადთან ფეხშეწყობილი პლასტი-

კურ სიმშვიდეს ავლენენ მიწიდან ასხლეტილ მარჯვენა მუხ-
ლის წინ გადმოსადგმელი ნაბიჯით, მაშინ, როცა მეორე
ქმელონად მომყოლი მეზღვაური და წვეროსანი გლეხი და
მხარზე თოფგადაკიდებული მუშა ქალი ფეხს ურევენ, სული
უსწრებთ უფრო ადრე დააბიჯონ სოციალური უსამართლო-
ბით ცოდვილ მიწას, ვინემ ამას მათი ბელადი ზომავს.

უყურებთ ამ ნაწარმოებს და უნებლიეთ გახსენდებათ ვ. ი.
ლენინის ისტორიული სიტყვები რევოლუციის სიტუაციის
სიმწიფე-მოუმიწიფებლობაზე, ისეთი სწორი და დროული,
მტკიცე და ზუსტი ნაბიჯის გადასადგმელად, როცა პროლე-
ტარული რევოლუციის გამარჯვება გარანტირებული იქნე-
ბოდა.

— გუშინ ადრე იყო, ხვალ გვიან იქნება, მხოლოდ დღეს
უნდა დავიწყოთ სოციალისტური რევოლუციის გამარჯვების
მომტანი აჯანყება.

ბუნებრივია, ბელადის ასეთი განჭვრეტა რევოლუციური
მასების საბრძოლო მზადყოფნისაგან გამომდინარეობდა.
მაგრამ, განა ამის განსაზღვრა ასეთი ადვილი იყო პროლე-
ტარული მასებისათვისაც კი. მხოლოდ რევოლუციის შემოქ-
მედი მასების ბელადს ვ. ი. ლენინს შეეძლო რევოლუციუ-
რი სიტუაციის შემზადება-მომწიფების ზღვრის ამოცნობა,
რომლის შემდეგ უნდა გადადგმულიყო ის ისტორიული ნა-
ბიჯი, რამაც საფუძველი დაუდო დიდი ოქტომბრის სოცია-
ლისტური რევოლუციის შეუფერხებელ და შეუწყველებელ
წინსვლას.

ეს ახლა ნათელია. მაგრამ ასე ნათელი არ იყო მაშინ,
როცა ვ. ი. ლენინის მიერ საბრძოლოდ გამოწყობილი და
მრავალმილიონიან პროლეტარულ მასებზე დაყრდნობილი
პარტია სიღარიბითა და სოციალური ჩაგვრით გაღიზიანე-
ბულ მუშურ-გლეხურ მასებს გულადგზნებით მიეწოდა დი-
დი კლასობრივი შეტევისაკენ, ცარიზმისა და კაპიტალიზ-
მის სახელმწიფოებრივი სისტემის დასანგრევად, ბევრისათ-
ვის ჯერ ნათლად წარმოდგენელ, მაგრამ ხალხის ავანგარ-
დის, ლენინური პარტიისათვის მკაფიოდ წარმოსახული ახა-
ლი სოციალური ურთიერთობით გამორჩეული წყობილების
გასამარჯვებლად.

დიახ, ძნელი იყო იმ სიტუაციაში შეიარაღებული და
კლასობრივად აღგზნებული, სოციალური უსამართლობით
გაღიზიანებული მასებისათვის ისეთი სირბილით მოეზომათ
ყოველი ნაბიჯი, როგორც ამას მათი ბელადი — დიდი ლე-
ნინი მიიჩნევდა. რომ არა ლენინისა და ლენინური პარტი-
ის შორსმჭვრეტელობა, რევოლუციური სიტუაციის ღრმად
ცოდნა და პროლეტარული მასების მიზან-მისწრაფების გა-
ნმახორციელებელი პოტენციური ძლიერების შეფასების
არაჩვეულებრივი უნარი, ოქტომბრის რევოლუცია ვერ გა-
იმარჯვებდა, ან შესაძლოა, უფრო მეტი სისხლი დასჭირე-
ბოდა, ვიდრე ეს რევოლუციის წარმატებამ მოითხოვა. თქმა
არ უნდა, — მხოლოდ ვ. ი. ლენინის გენიალურმა განმზო-
მელობამ უზრუნველყო არაჩვეულებრივად მოკლე დროში
და არნახულად ნაკლები სისხლით გამარჯვების მოპოვება.
ამაშია სოციალისტური რევოლუციის სახალხო ჰუმანურო-
ბის მკაფიო გამოვლინება. ამაშია ლენინისა და მისი პარ-

ტიის წარმმართველობის სიდიადე. ესაა ნაჩვენები ამ ფერ-
ტილოშიც, მრავალფიგუროვანი კომპოზიციის პერსონაჟთა
აზრისა და მოქმედების ფსიქოლოგიურ და პლასტიკურ
მოქმედება-მოძრაობაში.

სხვა ფსიქოლოგიური დეტალიც შეიმჩნევა ამ ნაწარმოებ-
ში: ვ. ი. ლენინი და მისგან ახლო მდგომი ქალისა და წი-
თელარმიელის მოძრაობა-აზროვნებაში შედარებით უფრო
მეტი შინაგანი ფსიქოლოგიური შეუზღუდველობაა. შემდ-
გომ, მიმყოლ რიგებში კი უფრო მეტია ჯარისკაცული ფეხ-
აწყობის ფსიქოლოგიური ინსტინქტური რიტმი. ასეთი შთა-
ბეჭდილება ბუნებრივად გვაცნობს ავტორის სურვილს მრავალ-
სახეობრივად და მრავალმეტყველად გვიჩვენოს რევოლუ-
ციის შემოქმედი მასების რევოლუციური სიმწიფე — ავან-
გარდობის არასტერეოტიპული რევოლუციონერები იმით
განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან, რომ ადამიანობის ძირი-
თად ნორმებს იცავენ, მაგრამ ერთმანეთისაგან ასეთი ნორ-
მების დაცვის ინტენსივობისა და მკაფიოების გამოვლენა-
შიც ერთმანეთს არ იმეორებენ.

განსხვავდებიან ზ. ლეჟავას ფერტილოს პერსონაჟებიც.
ზოგს უფრო მეტი ფსიქოლოგიური ანალიზის შტრიხი არ-
ჩევს, ზოგს კი რევოლუციური მოქმედების მეტი ფიზიკური
უნარი და წყურვილი. საყვლოგახსნილი ქალის ფიგურაშიც
იგივე განსხვავებულობა იგრძნობა, რაც საყვლომეგრულ და
თბილად შეფუთულ ასეთსავე მეორე მებრძოლი ქალის
მთელს ფიგურაში. პირველის თვალბეჭდში რევოლუციის მთე-
ლი პროცესის განჭვრეტაა, მეორისაში კი რევოლუციური
პერსპექტივის ლოკალური ხედვა. პირველი ქალის ექსპრე-
სიულ სახეში აზრობრივი ამალგებულობაა, მეორეში კი მო-
სალოდნელი სიძნელის გრძნობა. პირველში განზოგადებუ-
ლი რევოლუციური აღმაფრენა და რომანტიკულობაა, მეო-
რეში — მიწიერი შემართება და საიმედოების კონკრეტულ
მოთხოვნათა აკუმულირება. ლენინის გვერდით მდგომი ქა-
ლის ნათელ სახეში ბრძოლის პათეტიური სიმღერის ბგე-
რებს ვისმენთ, უკანა რიგში მიმყოლ ქალის ჯმუხად შეკ-
რულ ფიგურაში კი წარსულით გაზრდილ ტკივილსა
გგრძნობთ. ერთი პოეტურად განზოგადებული რევოლუციუ-
რი მოწოდება-ძახილია, მეორე კი რევოლუციური აღმაფრე-
ნის დაკუნთული ფუძეა. ორივე ერთ მიზანს ავლენს, მაგრამ
სხვადასხვა ხმასა და სახეს აჩენს: ამით მხატვარმა აიციდინა
პიროვნებათა ფსიქოლოგიის უნიფიცირება და ადამიანთა
თვისებების ისეთი პირადულობა გადმოსცა, რომელთა შე-
ერთება საზოგადოებას მრავალფეროვნებას უძლიერებს და
პიროვნებასაც თვითმყოფადობას არ უკარგავს, რევოლუცი-
ურ მასას ერთ მუშტად შეკრულ ძალად აქცევს, მაგრამ რე-
ვოლუციურ მუშტს ერთი აზრით მოქმედ და სხვადასხვაო-
ბით გამორჩეული თითების ბუნებრივ ფუნქციონალობასაც
არ უკარგავს. საერთოსაკენ მისწრაფებით პიროვნულს არ
უბათილებს და პიროვნულობის პორტრეტის დამკვიდრე-
ბით საერთოს უფრო ფსიქოლოგიურად მეტყველსა და
ღრმასა ხდის.

მხატვარმა ფსიქოლოგიური, პერსონიფიცირებული დახა-
სიათება მისცა თითოეულ პერსონაჟს. ზოგს ერთი ძალის,

ზოგს მეორისა, მაგრამ ყველას მათთვის დამახასიათებელი, კლასობრივი შეგნებისა და იდეური ჭვრეტის მასშტაბით. ეს განსაკუთრებით შეიმჩნევა იმავე წითელარნიელისა და სა-იმედო რევოლუციურ ძალად წარმოსახული მეზღვაურის ლაღსა და მკვრივ ფიგურაში, დინჯსა და ნათელ გამოხედვაში, ნებისყოფით სავსე თვალებსა და მტკიცე ხასიათის გადმომცემ ტუჩებში, ადამიანის სილამაზისა და მშვენიერების კლასობრივი ესთეტიკური ნორმების მოზომვით, ისეთ საერთო ადამიანურში გადაზრდით, როცა მეზღვაურის ფიგურა ესთეტიკურ სიამოვნებადაც იქცევა და მთელი კომპოზიციის იდეური თემის გამაძლიერებელ სიმღერადაც ისმის.

ასეთ ერთობლიობას აძლიერებს მეზღვაურის მტკიცე, ოდნავ წინ წადგომის წყურვილი, რითაც იგი რევოლუციის აზრისა და მოქმედების განზოგადებულ ქალის ფიგურასთან ერთგვარ არითმიაში მოდის. მაგრამ, ესეც ხომ დამახასიათებელი იყო ისეთი რევოლუციური ადგზნებულობისათვის, რითაც გამოირჩეოდნენ საერთო მეზღვაურთა მასეები, — ყოველთვის, რომ უფრო მძაფრად და ემოციურად აღიქვამდნენ რევოლუციურ ლოზუნგებს, ვინემ თუნდაც ღარიბ გლეხთა მასეები. წითელფლოტელები უფრო თავისებური სიმძაფრითა და ავანგარდულობით გამოირჩეოდნენ საერთო რევოლუციურ სიტუაციაში, ვინემ ფრონტზე მყოფი ჯარისკაცის ფარაჯაში გახვეული ტლუ გლეხები. მართალია, მეზღვაურებიც იგივე მუშები და გლეხები იყვნენ, მაგრამ რევოლუციური ატმოსფერო უფრო ინტენსიურად ასხვავებრებდა ახალწვეულს, ვინემ ჯარისკაცული მუშტრობით გაჩენილი იდეური ბურუსი.

ავტორმა ამ ფერტილოში გვაგრძობინა რევოლუციური ძალების მოქმედების ის კამერტონი, რომლითაც გამოერჩნენ მეზღვაურები ახალი სოციალური წყობის დაფუძნებისათვის ბრძოლაში. მეზღვაურის იერსახეში ნათლად ჩანს ლენინური იდეების წარმმართველობის ძალა. მეზღვაური მთელი შეგნებული საბრძოლო მრწამსით მიაბიჯებს წინ, რადგან მიზანსაც ხედავს და მიზანთან მისვლის რთულსა და მიმგნებ გზებსაც არჩევს. სწორედ ასეთ შეგნებულ რევოლუციურ ძალებს ეყრდნობოდა ლენინი და ლენინური პარტია, როცა საბჭოთა ხელისუფლების შენარჩუნებისათვის ურთულეს და კრიტიკულ მომენტში პოლიტიკურ კომისრებად ბევრ შემთხვევაში მეზღვაურებს გზავნიდა. საბჭოურმა ლიტერატურამ, დრამატურგიამ, კინომ და სახვითმა ხელოვნებამ არა ერთი ასეთი მეზღვაური-კომისრის იერსახე შემოგვინახა და ბუნებრივია, ზურაბ ლეჟავას მრავალფიგუროვან კომპოზიციაში გამოხატული პერსონაჟი ახალი საზოგადოების მომავალ ორგანიზატორ რევოლუციურ პერსონაჟადაც იქცევა.

მის უკან კი ფარაჯაჩაცმული წვეროსანი გლეხი მოაბიჯებს. იგი ნაბიჯს უწყობს ლენინურ რევოლუციურ კოპორტას და ესეც ისტორიული სინამდვილის მხატვრულად ასახვის კონკრეტული გამოვლენაა. გლეხი ჯარისკაცი კლასობრივი გუმანით მიყვება რევოლუციურ მებრძოლთა რაზმს, მაგრამ მაინც არის ერთგვარი განსხვავება მის შინაგან ფსიქოლოგიურ არსსა და თუნდაც მებრძოლ ქალსა და მეზღვა-

ურს შორის. ქალისა და მეზღვაურის მხრები დამუხტული და რევოლუციური მგზნებარებით დაჭიმულია. გლეხის ხელი კი შედარებით მშვიდად დაშვებული, შედარებით მომლოდინედ მიმყოლი ნაბიჯით, სწორედ იმის გადმომცემი, რომ გლეხოზა რევოლუციის ავანგარდს — პროლეტარიატს მიყვებოდა და მის წარმმართველობას განიცდიდა. გლეხმა ჯარისკაცმა ჯარისკაცული მიმყოლობით აუწყო ფეხი მეზღვაურის სვლას და ამაშიც არის რევოლუციური შეგნებულობის გავლენიანობის ლოგიკა. სახის გამომეტყველებაც ისეთი აქვს, როგორსაც სოციალისტურ რევოლუციაში გლეხობის ფსიქოლოგია განსაზღვრავდა. ამ ფსიქოლოგიას გამოყოფდა ლენინი, როცა გლეხობის რევოლუციურ ჰეგემონად პროლეტარულ სულისკვეთებას აღიარებდა.

უფრო ინტენსიური და მძაფრი სოციალური აზრის მატარებელია წითელარმიელის ფარაჯაში გახვეული პროლეტარი, მუშის კლასობრივი შეგნებულობის მკაფიოდ გამოვლინებელი შორს გამიზნული ხედვით და ისეთივე რიტმიული ნერვით სავსე ტანის პლასტიკით, როგორც უკვე აღწერილი რევოლუციური ქალისა და მეზღვაურის სახეიერია. წითელარმიელს ბუდიონელთა წოწოლა ქუდი ხურავს ზედ გამოხატული აპოლიკაციური წითელი ვარსკვლავითა და გვერდზე გადაკრული წითელი რომბისებური ლამპასებით. ასეთ ეკიპირებას გარკვეულ ისტორიულ ატმოსფეროში შევყავართ, როცა ოქტომბრის სოციალისტურმა რევოლუციამ უკვე გაიმარჯვა, მაგრამ გარეშე და შინაურმა რეაქციულმა ძალებმა იერიში მიიტანეს საბჭოთა ხელისუფლებაზე.

— შეინარჩუნებენ თუ არა ბოლშევიკები ძალაუფლებას?! — კითხვას სვამდა ვ. ი. ლენინი და პასუხად პროლეტარულ რევოლუციურ არმიასაც ამტკიცებდა. ამ რთულსა და კრიტიკულ-პერიოდს გვაგონებს წითელარმიელ-ბუდიონელის ეკიპირება და ესეც მხატვრის მიერ ისტორიის დოკუმენტურობისა და შემოქმედებითი აღქმის მკაფიო მაგალითად გვეჩვენება.

მკაფიო, სოციალური და რევოლუციური შეგნებულობის ინტენსივობის სხვადასხვაგვარობით გამოირჩევიან სურათის დანარჩენი პერსონაჟებიც, — უკანა პლანზე მდგარი ახალგაზრდა მუშა, უქუდო და წინ ქოჩორჩამოვარცხნილი ყრმა კაცი, ვინც ეს-ეს არის ფეხი შედგა დიდ კლასობრივ ბრძოლაში და უკვე იწვინია სოციალური კონფლიქტის სუსხი და სიმძიმე. იგი თავისი წლებისათვის უჩვეულო სევდით არის გამორჩეული, რადგან აგონდება არა მარტო დუხჭირი, ადამიანობის გამოთლავი ძველი წყობილების მარწუხიანობა, არამედ აფიქრებს და ამოქმედებს ახალი, ადამიანურობის გაშლა-ამაღლებულობის დამამკვიდრებელი აწმყოს სიმძიმეც. ამ ჭაბუკი მუშის უკან ჭირნახის პროლეტარის სახე ჩანს. იგი ტანით მოფარებულია, მაგრამ სახის იერით მაინც ავლენს პროლეტარულ სწორუპოვრობას. წარბებამდე დაშვებული რუსული კარტუზიანი მუშური ქუდი, შრომაბრძოლაში ნაწრთობი სახე, ბასრად გამჭოლი თვალები, სიმტკიცის მეტყველი ტუჩები, ძლიერების გადმომცემი სწორი ცხვირი, ამაყი და უდრეკი კისერი, — აი სახის ის ზოგი

ნაკეთი, რაც შეგნებული პროლეტარის ფსიქოლოგიურ პორტრეტს აჩენს.

სულ ბოლო რიგში კი ნახევრად მოფარებულად მოჩანს წუხანისა და მოხუცი ორი მუშის სახე. ორთავეს ქურქის ქუდი ხურავს და ორივე შესამჩნევად განსხვავდება გვერდით მდგომ კარტუზიანისაგან. შეიმჩნევა, რომ ესენი მუშათა კლასის, იმ მუშათა ფენას ეკუთვნიან, ვინც თავისი პროფესიით შედარებით მაღალ ეკონომიურ დონეზე დგანან, ვიდრე კარტუზიანი პროლეტარი. მაგრამ ამათაც ისევე აბობოქრებთ ილაჯაწყვეტილობა.

ამ მრავალპერსონაჟური კომპოზიციის იდეური ცენტრი და მხატვრული გამომანათლებელი ვ. ი. ლენინის იერსახეა, ბეღადი პროლეტარული რკინის კოპორტის სათავეს მოუძღვება და პროლეტარული მოძრაობის თეორიულ და პრაქტიკულ საწყისად იქცევა. მისი იერსახე აბსოლუტურად რეალისტური პორტრეტულობით არის დახატული. ენერგიული, შორს მწვდომი გახედვით, როცა თვალების მზერაში აწმყოური გარემოცვაც ჩანს და შორეული მომავლის თვალნათელიობაც. წარბები ენერგიული პლასტიკურობით რკალებს აზრის მოძრაობასა და მოქმედების აზრიანობას. განიერი და მაღალი შუბლი რევოლუციური მსოფლმხედველობის სარკედ ბრწყინავს, ოდნავ ჩამოქვებული კეფა და ლოყები საზოგადოებრივი მოვლენების დაძაბულობას არეკლავენ, ენერგიული ტუჩები და ძლიერი ნიკაპი საკუთარი მოქმედების და გადაწყვეტის შეურყეველ რწმენას ავლენენ, კისერთან აწეული პალტოს საყელო ბელადის შინაგანი სულიერი ძლიერებისა და მღელვარების მაცნედ იხედება. ჯიბეში ღრმად ჩადებული მარცხენა ხელი გარეგნულ სიმშვილდეს და სიდინჯეს გვაცნობს, ხოლო მარჯვენაში ჩაბლუჯული კეპი და მუხლებზე გადაყრილ-გადაფარებული პალტოს კალთა რევოლუციური დაუდგრომელობისა და შემართებულობით წინმავლობის ინსტინქტად აღიქმება. ლენინი ნაჩვენებია ახალი ხედვით, — მთლიანად ექსპრესიულ-პროლეტარულ სამოსში. ერთი მხრივ, ლენინის მთელი ფიგურა დახატულია ხაზების გაორკეცებული ბლაგვიანობითა და სიმძიმეანობით, მეორეს მხრივ, კი სახის ნაკეთების გრაფიკული დახვეწილობითა და ესთეტიკური პლასტიკურობით. ავტორმა შესძლო ახალი თანამედროვეობისათვის ახლობლური ესთეტიკური ფორმა-ხაზებით დაეხატა ბელადის ისტორიული იერსახე, მაგრამ ისტორიულ-ტრადიციულ სახე-ნაკეთებს არ გამოაცალა ფსიქოლოგიური დოკუმენტურობის ნიშნებიც. ვ. ი. ლენინის იერსახე წარმოსახულია თანამედროვეობის თვალთ, ისე, როგორსაც წარმოიდგენს თანამედროვე ადამიანი თანამედროვეობაში მცხოვრებ ლენინს, მაგრამ ისტორიულ-გამსხენებლობის გუმანსაც უღვივებს მნახველს.

ასეთი მიდგომა სწორი და გამართლებულია, რადგან ლენინის ვხედავთ უარქაულოდ, უმუხუემოდ, ჩვენი ცხოვრების წინმავალ და ჩვენი დღეების იდეურ-ფიზიკურ ცოცხალ წარმმართველ უკვდავ პიროვნებად.

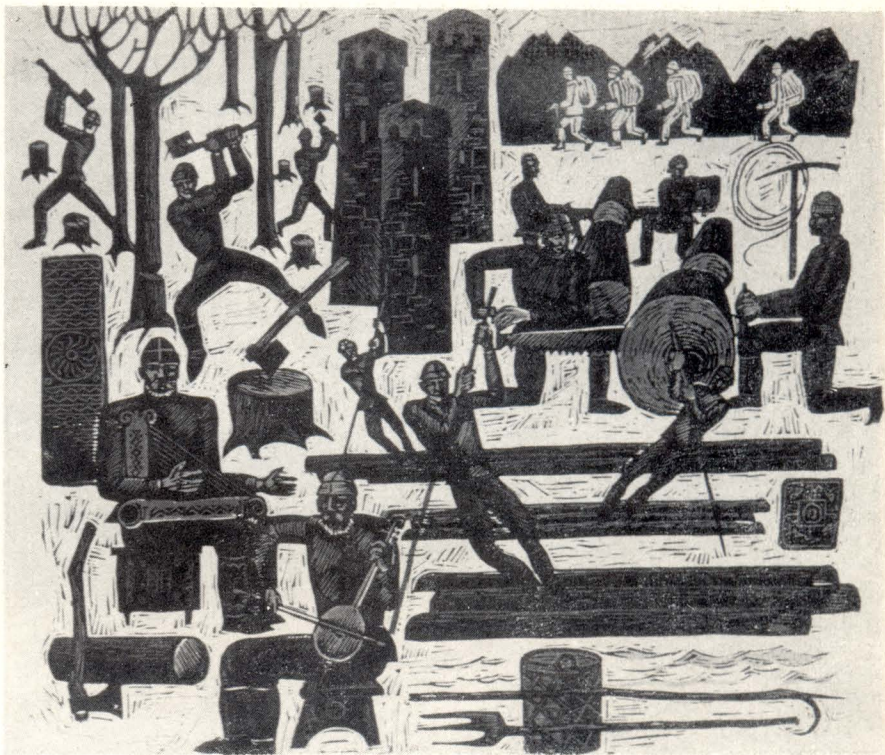
ცდებიან ის მხატვრები, ვინც ლენინის პიროვნებას ისტორიულ-არქაულ საბურავს აძალებენ, ვინც ლენინს წარ-

მოისახავენ ისე, როგორც რევოლუციის პირველი წლების ფერტილოები გვაცნობენ. ყოველი ეპოქა თავისი დროის ხედვის სიმძაფრეს ავლენს და წარსულის აწმყოში გადმოტანა ისევე ბევრს აკლებს ისტორიულ პიროვნებას, როგორც აწმყოში მცხოვრები ისტორიული გმირის წარსულის ეპოქის ხედვით წარმოსახვაც. ისტორიული პიროვნების პერსონიფიცირება, როცა ისტორიული პიროვნების ცხოვრება და მოღვაწეობა ერთი რომელიმე ლოკალური ეპოქით არ იზღუდება, არ უნდა შემოიფარგლოს ისტორიული ეთნოგრაფიულობით. ვ. ი. ლენინი წარსულის შვილი არაა. იგი საზოგადოებრივი განვითარების ყოველი ეპოქის წინმავალია და მისი წარმოსახვაც ეპოქათა თანმიმდევრობის უნისონში უნდა ხდებოდეს. ლენინი დღეს გარეგნობითაც ისეთია, როგორც იქნებოდა ფიზიკურად რომ ჩვენთან ერთად ეცხოვრა. ცხოვრობს კიდევ, რაკი იგი ჩვენს თანამედროვეობაში მოქმედებს და სულიერად და იდეურად ცხოვრობს. იდეური უკვდავია, ფიზიკური — მოკვდავი. ლენინი უკვდავია თავისი აზრებით, იდეებით, რადგან იგი პროგრესული კაცობრიობის იდეის სულიერი და ფსიქოლოგიური ეტალონია, ხოლო ეტალონი არ ისაზღვრება. იგი მზარდსა და ახალთან კავშირშია, ლენინის ცხოველი აზრი თუ სახელი ახალთან ბუნებრივ ზრდასა და განვითარებაშია და ამიტომ მისი ფიზიკური იერსახის გამოხატულებაც ბუნებრივ იდეურ თუ გარეგნულ ახალ ხორცშესხმაშია. ვ. ი. ლენინის პორტრეტი მარადიულ შინაგან და გარეგნულ მზარდ ცვალებადობაშია.

ასეთად ვხედავთ ვ. ი. ლენინის იერსახეს თანამედროვე მხატვართა ქმნილებებში და ესთეტიკური სიამოვნების გრძნობას გვიმრავლებს ისეთი ღრმაშინაარსიანი, მრავალფიგუროვანი კომპოზიციები, რომლებშიც ყველასა და ყოველივეს იდეურ-აზრობრივ წარმმართველად დიდი ლენინის ღრმად და სასიამოვნოდ დახატული სახეა ნაჩვენები, — კაცის, ვინც სათავე დაუდო ადამიანში გარეგნულისა და შინაგანის ჰარმონიულობას, სულიერისა და ფიზიკურის შერწყმულობას, ფიზიკურის მოკვდავობის უკვდავობას, სწორედ იმას, რასაც ვერ მიაღწია კაცობრიობის ისტორიაში ვერც ერთმა ცოცხალმა ადამიანმა, რადგან ვინც იყო ამის მოწადინე, მათ ვერ შეაერთეს წარსულისა და მომავლის საზოგადოების ერთი და მრავალი ეპოქის ადამიანების სულიერი და ეკონომიური, მორალური და პოლიტიკური ინტერესები. მხოლოდ ვ. ი. ლენინმა დასძლია ეს დაუძლეველი ამოცანა და ამიტომ რჩება იგი ყველა ეპოქის თანამედროვედ. ბუნებრივია, სწორად იქცევიან ის მხატვრები, რომლებიც თავისი დღეების, თავისი თანამედროვეობის, თავისი ეპოქის წინმავალ, დროისა და სივრცის ისრად და კომპასად აქცევენ ლენინს, კაცსა და ბელადს.

დიდი სულიერი სითბო და ადამიანური მომხიბვლელობა იგრძნობა საიუბილეო გამოფენაზე წარმოდგენილი ლენინიანას ნაწარმოებებში, რომელთაგან აქ მხოლოდ ფერწერული ნაწილი განვიხილეთ. ექსპოზიციაში ბევრია სხვაც, ქანდაკება, გრაფიკა, ლენინური იდეების ცხოვრებაში გატარების მაჩვენებელი მრავალი ნაწარმოები, რომელთა გარჩევა ჩვენი რესპუბლიკის ხელოვნებათმცოდნეთა გადაუდებელი ვალია.

ვლადიმერ
 ილიას ძე
 ლენინის
 დაბადების
 100 წლისთავისადმი
 მიძღვნილი
 საქართველოს
 მხატვართა
 საიუბილეო
 გამოფენიდან

დ. ნოღია.
 სერიიდან „საქართველოში“.

ო. კვეცვაძე.

ოქტომბრის შტაბი

ვლადიმერ

ილიას ძე

ლენინის

დაბადების

100 წლისთავისადმი

მიძღვნილი

საქართველოს

მხატვართა

საიუბილეო

გამოფენიდან

ბ. ყაზაიშვილი.

ლენინი

ვლადიმერ
ილიას ძე
ლენინის
დაბადების
100 წლისთავისადმი
მიძღვნილი
საქართველოს
მხატვართა
საიუბილეო
გამოფენიდან

ჯ. ლოლუა

„ოქტომბრის სიმფონია“
(გ. ტაბიძის მოტივებზე)

მ რ ა ტ მ რ ი ა

ლ ე ნ ი ნ ზ ე

მზია იაშვილი

ხალხი და რევოლუცია. რევოლუციის დიდი ბელადი და მისი დიადი იდეების მატერიალურ ძალად გარდაქცევა, ექსპლოატატორული სამყაროს დასამხობად აღმდგარ მილიონთა ხმა, მოქმედებაში მოყვანილი გიგანტური მასის გმირული შემართება, რევოლუციის ძლევამოსილი სვლა.

რა ცხოვლად, ჭეშმარიტად ხელშესახებად შევიცნობთ კლასობრივ მტრებთან სამკვდრო-სასიცოცხლოდ შერკინებული პროლეტარიატის ამ გმირულ ეპოპეას გ. სვირიდოვის „პათეტიკურ ორატორიაში“. განზოგადების რა ხარისხშია აყვანილი ბრძოლისა და გამარჯვების ამ გიგანტური გზის ასახვისადმი, მსოფლიოში პირველი სოციალისტური სახელმწიფოს შექმნისა და განმტკიცების თემისადმი მიძღვნილი ეს მონუმენტური მუსიკალური ქმნილება.

რევოლუციის მგზნებარე მეხობის ვ. მაიაკოვსკის ტექსტებზე დაწერილი ეპიკური სუნთქვის ამ ორატორიაში გ. სვირიდოვმა გააცოცხლა ეპოქალური მნიშვნელობის ის-

ტორიული მოვლენები. მასშტაბურად, სტიქიური ძალით წარმოსახა დიდი ქარტეხილების ეპოქის ბობოქარი ატმოსფერო, გვიჩვენა მთელი სიღრმე პროლეტარიატისა და მისი დიდი ბელადის ვლადიმერ ილიას ძე ლენინის სისხლხორცეული კავშირისა, ვ. ი. ლენინისადმი საბჭოთა ხალხის სიყვარულის წმინდათა წმინდა გრძნობა გამოსჭვივის პათეტიკური ორატორიის ყოველ ტაქტში. ბელადის რთულ სახეს ვხედავთ, ვგრძნობთ ნაწარმოების ყოველ ნაწილში, იქნება ეს კოლექტიური მოქმედი პირის — ხალხის დახასიათებისადმი მიძღვნილი ეპიზოდები, თუ მასიდან გამოყოფილი ცალკეული პერსონაჟის პორტრეტული დახასიათება. განსაკუთრებით ღრმა შთაბეჭდილებას ახდენს ორატორიის VI ნაწილი — „საუბარი ამხანაგ ლენინთან“, რომელშიც გ. სვირიდოვი გადატანითი ხერხით ძერწავს ბრძენი ბელადის სახეს.

როგორც „პათეტიკური ორატორიის“ დრამატურგიული

ლოგია გვარწმუნებს, ვ. ი. ლენინი ეპოპის „ცენტრალური მოქმედი პირია“, თუმცა უშუალოდ „არ მონაწილეობს“ განვითარების პროცესში. „მოქმედებას“ წარმართავს მისი იდეების ცხოველყოფილი მაგალითი. იგი იმყოფება ყველგან და ყოველში.

მსოფლიო პროლეტარიატის უკვდავი სახის ასეთი გააზრება შემოქმედების განსაკუთრებულ ძალას ანიჭებს გ. სვირიდოვის შესანიშნავ ორატორიას, მუსიკალური ლენინიანას ერთ-ერთ ბრწყინვალე ნიმუშს.

პეროიკულ-ეპიკური სუნთქვის ეს მონუმენტური ქმნილება, რომელიც პირველად 1959 წლის 15 ოქტომბერს იქნა შესრულებული (მოსკოვი, კონსერვატორიის დიდი დარბაზი, შემსრულებელი დირიჟორი ნ. რახლინი, სსრკ სახელმწიფო სიმფონიური ორკესტრი, სახელმწიფო აკადემიური გუნდი სვეშნიკოვის ხელმძღვანელობით, სოლისტები პ. ვედერნიკოვი და ნ. ისაკოვა), იმთავითვე აღიქვეს როგორც შემოქმედებების კომპოზიტორი-ნოვატორის ახალი სიტყვა საბჭოთა კანტატა-ორატორიის ჟანრის განვითარებაში.

დრამატულ პლანში ანუ უშუალოდ „მოქმედებით“ ასპექტში გადაწყვეტილი ეს ნაწარმოები ლოგიკური მწვერვალა ევოლუციის იმ დიდი გზისა, რომელსაც დასაბამს აძლევს 20-ანი წლების საგუნდო შემოქმედება, კერძოდ, ა. დავიდენკოს პეროიკული პათოსით გამსჭვალული მონუმენტური საგუნდო კომპოზიციები („დედაქალაქიდან 10 ვერსის დაშორებით“, „ქუჩა მღვლვარებს“).

„პათეტიკურ ორატორიაში“ გ. სვირიდოვმა შემოქმედებითად გარდატეხა მასობრივი რევოლუციური ხელოვნების ტრადიციები. შესძლო ამ უკანასკნელთა წინ წაწევა და ტრადიციის მემკვიდრეობითობის ჩვენებაც.

გ. სვირიდოვის შემოქმედებითმა მრწამსმა თავისი სრულყოფილი გამოხატულება ჰპოვა „პათეტიკურ ორატორიაში“ ვ. მაიაკოვსკის ტექსტებზე დაწერილ მონუმენტურ ვოკალურ-სიმფონიურ ქმნილებაში, რომელშიც თანამედროვეობის პოზიციიდან არის აღქმული რუსული კლასიკის, კერძოდ მ. მუსორგსკისა და ა. ბოროდინის ეპიკური ხელოვნების მაღალი ტრადიციები.

თანამედროვეობისა და წარსულის დიდი დემოკრატიული ხელოვნების ტრადიციათა ამ ორგანულმა შერწყმამ მასშტაბურობა და სიღრმე მიანიჭა გ. სვირიდოვის სტილს, მკვიდრი ნიადაგი შეუქმნა მის ნოვატორულ ძიებებს. ძიებათა ამ გზაზე კომპოზიტორი გონების თვალთ სწვდებოდა საბჭოთა მუსიკალური კულტურის უმნიშვნელოვანეს მოვლენებს, სიმფონიის, ორატორიის, ოპერისა და სხვა ჟანრებში მოპოვებულ წარმატებებს, აგრეთვე წარუმატებლობის მიზეზთაც. თაობათა გამოცდილებისადმი კრიტიკულმა მიდგომამ მეტი სიცხადე შეიტანა კომპოზიტორის შემოქმედებით მისწრაფებებში, გამორიცხა მხოლოდ „შემოქმედებითი ინსტინქტით“ ნაკარნახევი გეზით სვლა. სწორად განსაზღვრა როგორც მიზანი, ისე მისკენ მიმავალი საშუალებანი. ეს გარემოება ნათლად ჩანს გ. სვირიდოვის შემოქმედების მაგისტრალური ხაზის — რევოლუციის თემისადმი მიძღვნილ ნაწარმოებებში, რომლებშიც ავტორი, ცხადია, ითვალისწინებს ამ თემის გარდატეხის მრავალრიცხოვან ნიმუშებს, მაგ-

რამ სხვებისაგან განსხვავებული, სასვებით დამოუკიდებელი გზით მიდის. ამ მხრივ განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს პარალელი პათეტიკურ ორატორიასა და დ. შოსტაკოვიჩის XI სიმფონიას შორის, რომელიც სვირიდოვის ორატორიაზე ორი წლით ადრე, 1957 წელს არის დაწერილი და რომელშიც ჭეშმარიტად სიმფონიური განზოგადება ჰპოვა როგორც პეროიკულ-ეპიკურმა შთანაფიქრმა, ისე მისი კონკრეტიზირების საშუალებებმაც. ვგულისხმობთ ნაწარმოების სტილისტურ საძირკველს — რევოლუციურ სიმღერათა ინტონაციებს.

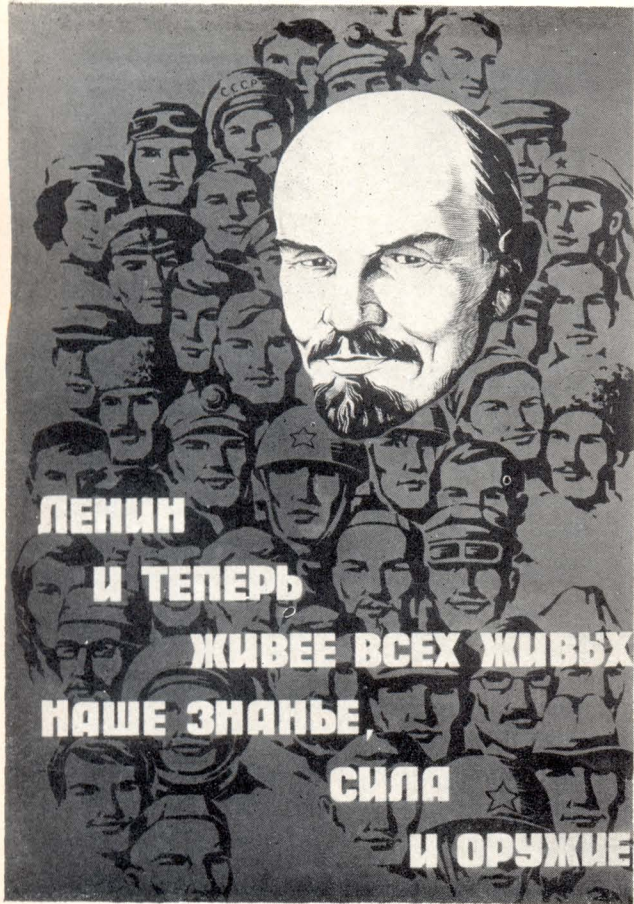
მხედველობაში ვიღებთ რა ამ ორ ნაწარმოებს შორის ჟანრული სხვადასხვაობისა და ავტორთა შემოქმედებითი ინდივიდუალობების განსხვავებულობის ფაქტს, მივეუთითებთ ამ უკანასკნელთა შორის არსებული შინაგანი კავშირის ზოგიერთ ნიშანზე:

- 1) თემის გარდატეხის ასპექტთა მსგავსებაზე, რაც სოციალური ბრძოლის იდეის ობიექტურ-ეპიკურ პლანში ასახვაში ვლინდება;
- 2) მხატვრული იდეის კონკრეტიზირებისას, რაც უშუალოდ „მოქმედების“ პროცესში ხორციელდება, ეპიკურ ტილოში დრამის პრინციპთა შეღწევა;
- 3) არსებითი მნიშვნელობა აქვს აღნიშნულ ნაწარმოებთა ინტონაციური პირველსაწყისების საკითხსაც.

შეგვიძლია მოცემულ ნაწარმოებთა შორის ორგანული კავშირის სხვა ნიშნების გამოთქვანებაც. მაგრამ, ვფიქრობთ, გაცილებით არსებითია სწორედ იმ პრინციპულ სხვაობაზე მითითება, რაც თითოეულ მათგანს თავისთავად იერს აძლევს, წინააღმდეგ შემთხვევაში გაგვიძნელებოდა გ. სვირიდოვის მიერ გადადგმული ნოვატორული ნაბიჯის არსში გარკვევა.

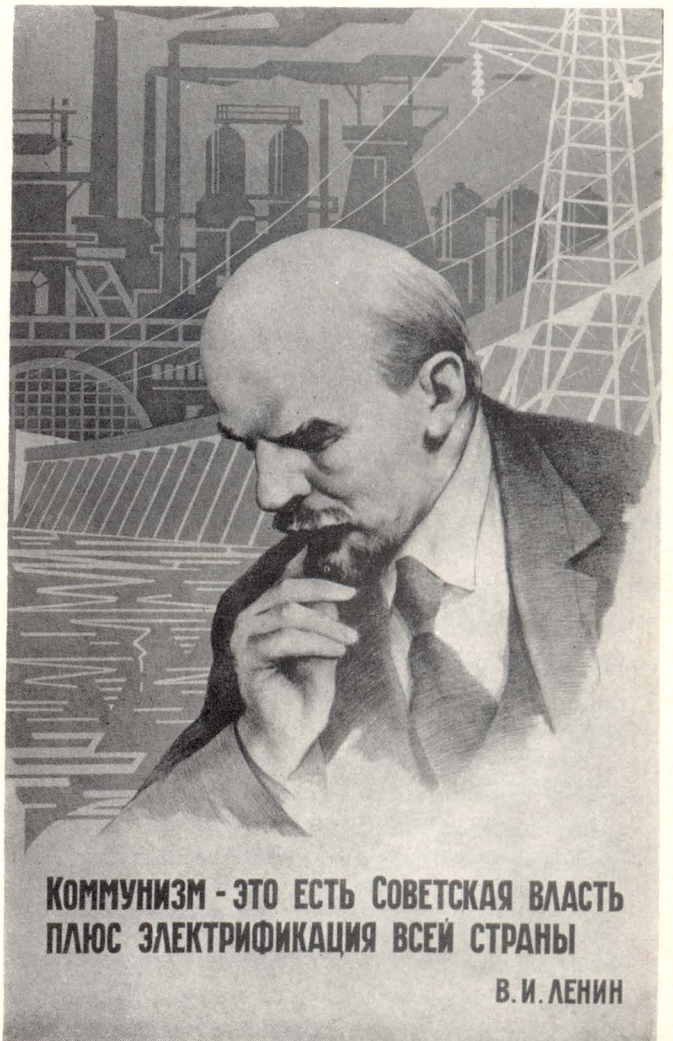
ამ უკანასკნელში გარკვევის გასაღებს გვაძლევს „პათეტიკური ორატორიის“ ჟანრობრივი მხარე ე. ი. ის ფაქტი, რომ თავისი ნოვატორული მისწრაფებანი გ. სვირიდოვმა სწორედ სინთეტიკურ ჟანრში განახორციელა. ამასთან სიტყვისა და მუსიკის ორგანული შერწყმის წარმატებით დამთავრებული ეს ცდა სწორედ „მოქმედების“ ასპექტში გადაწყვეტილ დრამატურგიულ მივლს დაემთხვა. კომპოზიტორი თანდათანობით, აქტიური შემოქმედებითი ექსპერიმენტების გზით მივიდა „მუსიკალური ქმედების“ ტიპის მიგნებად, რომლის გამოხატულებასაც წარმოადგენს „პათეტიკური ორატორია“. ძიებების ამ გზაზე ვხვდებით ვოკალურ პოემას „წინაპართა მიწა-წყალს“ (1950 წ.), და ვოკალურ ციკლს „მე გლენჯაკის შვილი ვარ“ (1957 წ.), ვხვდებით სიმღერა-სცენებს («История про бублики и про бабу не признающую республику») და საკუთრივ ორატორიაც (დაუმთავრებელი ორატორია „დეკაბრისტები“). ვხვდებით მონუმენტური ფორმის ვოკალურ-სიმფონიურ პოემას „სერგეი ესენინის ხსოვნას“ (1956 წ.) და სიმღერებს ს. პუშკინის, რ. ბერნსის, ა. ბლოკის და სხვათა ტექსტებზე. ასე რომ „პათეტიკური ორატორიის“ შექმნამდე გ. სვირიდოვს დიდი გამოცდილება გააჩნდა როგორც

(გაგრძელება 36-ე გვერდზე)

ე. არუთუნანი.

ვ. ი. ლენინისადმი მიძღვნილი პლაკატები

პოეტური სიტყვისა და მუსიკის შერწყმის, ისე ორიგინალური დრამატურგიული ხერხების ძიების ხაზითაც. როგორც გ. სვირიდოვის შემოქმედების მკვლევარი, ხელოვნებისმცოდნეობის დოქტორი ა. სოხორი შენიშნავს: „მაიაკოვსკისთან სვირიდოვი მიიყვანა არა გვერდითა გზამ, მიხვეულმა ბილიკმა, არამედ მისი შემოქმედებითი განვითარების პირდაპირმა მაგისტრალმა.“

ვ. მაიაკოვსკისთან „შემოქმედებითი თანადგომის“ ამ შინაგანად განპირობებულმა ნაბიჯმა განსაზღვრა გ. სვირიდოვის ინდივიდუალობის მთელი სიღრმით გამოვლინება, განაპირობა ის „თვითმიგნება“, რომელიც, როგორც წესი, შემოქმედებით გზაზე ძირეული შემობრუნების წერტილზე ხდება.

თავისი ნიჭის ხასიათით კომპოზიტორი მართლაც რომ მოწოდებული აღმოჩნდა რევოლუციის მგზნებარე პოეტის ლექსის „სრული ხმით“ ასაქვლერებლად. მანამდე ვერაინ შეძლო ვ. მაიაკოვსკის ბოხოქარი სიტყვის მუსიკალური რიტმის არტახებში მოქცევა, მისი ინტონირების შესატყვისი მანერის მიგნება. ამ მხრივ რამდენ ცდას ჰქონდა ადგილი, მაგრამ ყველა წარუმატებლად დამთავრდა, გ. სვირიდოვმა კი პირველმა იგრძნო ვ. მაიაკოვსკის სიტყვის განმარტავადებელი ძალა, მისი ორატორული პათოსი, ინტონირების პათეტიკური ტონი. ჩაწვდა მისი პოეტური სახეების სიმბოლურ მნიშვნელობას. „პათეტიკურ ორატორიაში“ ვ. მაიაკოვსკის სიტყვა ისევე მბრძანებლურად, მგზნებარედ, ფოლადისებური სიმტკიცით ჟღერს, როგორც პოეტურ პირველწყაროში. უფრო მეტიც, მის სტიქიურ ძალას თითქოს კიდევ უფრო გაესვა ხაზი. ერთი სიტყვით, გ. სვირიდოვმა გიგანტური მასშტაბის თემის — „ხალხი და რევოლუცია“ ორატორული მგზნებარების ასპექტში გარდატეხის ფაქტი შეიცნო პოეტი-ტრიბუნის შემოქმედებაში. აქედან გამომდინარე შესძლო მისი ნოვატორული პოეზიის სულისკვეთების შეგრძნება და გამოთქმის მანერის განსაკუთრებულობის შესატყვისი მუსიკალური ინტონაციის მიგნება. ყოველივე ამან განაპირობა ის დიდი შემოქმედებითი გამარჯვება, რომელიც კომპოზიტორს „პათეტიკურმა ორატორიამ“ მოუტანა. გავიდა 10 წელი და იგი დღესაც ისე სისხლსაკვად, ახლებურად ჟღერს, როგორც პირველი შესრულებისას, როცა მსმენელი გააოცა რევოლუციური ბრძოლების ქარიშხლიან დღეთა სულისკვეთების გადმოცემის ჭეშმარიტად „გოლიათურმა“ მანერამ.

ჰეროიკულ-ეპიკური თემის გარდატეხის მონუმენტურმა მასშტაბებმა გ. სვირიდოვი თავისთავად მიიყვანა საბჭოთა მასობრივი სიმღერის, უფრო ზუსტად მისი პირველსაწყისის — რევოლუციური სიმღერის სტილისტურ თავისებურებათა განზოგადებამდე. სინთეტური ჟანრის სპეციფიკის „ინტუიტურმა“ გრძნობამ კომპოზიტორის ძიებანი ამ მხრივ, პირველ ყოვლისა, რეჩიტატივის ქმედითი ფორმის მიგნების ხაზით წარმართა. აკი არც უმტყუნა დრამატურგიულმა ალლომ. მოქმედებითობის პრინციპის აქცენტირების პირობებში მან კანონზომიერად მიმართა „გრძელი სიტყვის მოკლედ თქმის“ დიდ ხელოვნებას, ხაზი გაუსვა მუსიკალური მეტყველების „აფორისტულ“ მანერას. ამ უკანასკნელიდან

გამომდინარე, გ. სვირიდოვი ბუნებრივად მივიდა რეჩიტატივის, მელოდიური დეკლამირების პრინციპის ნოვატორულ გააზრებამდე. მუსიკალური გამომსახველობის ამ უმნიშვნელოვანესი ელემენტის სვირიდოვისეული გააზრება რევოლუციური მიტინგების ორატორული მეტყველების პათეტიკური ტონუსიდან მომდინარეობს. აქედან — გ. სვირიდოვის ორატორიის ზეაწეული ტონი და დიდი შინაგანი დინამიკა. აქედანვე მომდინარეობს კომპოზიტორის სტილის დამახასიათებელი თვისება: დეკლამაციური ელემენტისა და საკუთრივ სასიმღერო საწყისის „ურთიერთშედევვა“. აქ სვირიდოვისათვის, ცხადია, მრავლისმეტყველი იქნებოდა რუსული მუსიკის კლასიკოსთა, კერძოდ მ. მუსორგსკის შემოქმედებითი გამოცდილების მაგალითიც.

თუმცა ცხადია, რომ კომპოზიტორი სრულიად ახალ თვისობრიობაში იძლევა გამომსახველობის იმ კომპონენტს: ვ. მაიაკოვსკის სიტყვის „ტონიკური ბუნებიდან“ გამომდინარე სვირიდოვი, ბუნებრივია, მიმართავს რეჩიტატივს, მელოდიურ-დეკლამირებას, მაგრამ არ უნდა დავივიწყოთ, რომ იგი პირველ ყოვლისა, სიტყვის აზრობრივი ფუნქციიდან გამოდის. ორატორიის მელოდიკაში სინთეზში იქნა მოცემული პათეტიკური ორატორული ინტონაცია და მასობრივი სიმღერის კილოკავები, ე. ი. ის სტილისტური ნიშნები, რომლებიც ორგანულად შეერთვის ვ. მაიაკოვსკის პოეზიის სტილისტურ საფუძვლებს.

პოეტი-ტრიბუნისა და კომპოზიტორ-ნოვატორის მხატვრული აზროვნების ძირითად პრინციპთა ეს დამთხვევა, თუმცა კი ბედნიერ გამონაკლისს უნდა მიეწეროს, მაგრამ საგნებით კანონზომიერ მოვლენას წარმოადგენს. როგორც ვ. მაიაკოვსკის, ისე გ. სვირიდოვის რეალისტური ხელოვნება მთლიანად თანამედროვეობაშია. მათი შემოქმედების ფესვები ღრმად არის გადგმული მსოფლიოში პირველი პროლეტარული სახელმწიფოს გმირულ წარსულსა და ბედნიერ აწმყოში.

განზოგადების ჭეშმარიტი ძალით არის წარმოსახული „პათეტიკურ ორატორიაში“ გმირული ეპოპეა ხალხისა, რომელმაც გიგანტურ ბრძოლებში სძლია ექსპლოატატორებს, დაამხო კლასობრივი მტერი და შრომითი გმირების სასწაულები გვიჩვენა ჩვენს ქვეყანაში სოციალიზმის მშენებლობის საქმეში.

„პათეტიკური ორატორიის“ ლიტერატურული კომპოზიცია ვ. მაიაკოვსკის პოემის — „კარგია“ ნაწყვეტებსა და პოეტის ზოგიერთ სხვა ლექსს ემყარება. მასში ვხვდებით ნაწყვეტებს აღნიშნული პოემის XIII, XIV, XV, XVI თავებიდან (ორატორიის II და IV ნაწილები), აგრეთვე ცალკეულ ლექსებს: «Левый марш», «Наш марш» (I ნაწ.), „სრენოვის თხრობას კუზნეცკმუნისა და კუზნეცკის ადამიანთა შესახებ“ (V ნაწ.), „განსაკუთრებულ თავგადასავალს, რომელიც გადახდა ვლადიმერ მაიაკოვსკის ზაფხულში აგარაკზე ყოფნისას“ (VII ნაწ.). ორატორიის VI ნაწილში გამოყენებულია ნაწყვეტი პოემიდან „ლეონინი“.

პოეტური პირველწყაროებისადმი აქტიური დამოკიდე-

ბულება (თვით მიაკოვსკის ზოგიერთი სტრიქონის შეცვლამდე) კომპოზიტორს შესაძლებლობას აძლევს მტიცივად დაიცვას ლოგიკური თანმიმდევრობა, რომელსაც ითხოვს ნაწარმოების მხატვრული იდეის კონკრეტიზირება.

გამკვეთი განვითარების პრინციპიდან გამომდინარე გ. სვირიდოვი ჰქმნის დიდი შინაგანი დინამიკით აღბეჭდილ დრამატურგიულ მთელს, რომლის 7 ნაწილი ერთმანეთს დრამატული კონტრასტის ხერხით უკავშირდება. „პათეტიკური ორატორია“ არ წარმოადგენს „ჩაკეტილი“ სიუჟეტური ხაზის მქონე ნაწარმოებს. იგი ორატორია-ეპოპეაა, რომლის თითოეულ ნაწილს თავისი დრამატურგიული ფუნქცია აქვს. ამ მონუმენტურ კომპოზიციას ავტორი სამი დიდი ემოციური პლასტის მონაცვლეობა-დინამიკური ზრდის პრინციპზე აგებს:

1. „ხალხთა სატუსალოს“, თვითმპყრობელური რუსეთის პოლიტიკური რეჟიმის დასამხობად გადამწყვეტი იერიშის მიტანა, რევოლუციის ძლევამოსილი სვლა.

2. ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიური განახლების პროცესი და ახლის შენების გზაზე წარმოქმნილი სიძნელები. ღრმა რწმენა მათი გადალახვისა.

3. შრომით ფერხულში ჩაბმული მილიონების შემართების ხმა, როგორც ბედნიერი მომავლის საწინდარი, ემოციური ჟღერადობის სხვადასხვა ტონუსში წარმოსახული ეს დინამიკური პლასტები გამკვეთი განვითარების ერთიანი ხაზით არის ერთმანეთთან დაკავშირებული, თუმცა კომპოზიტორი არ მიჰყვება სიმფონიური განვითარების ტრადიციულ პრინციპებს.

ნაწარმოების შთანაფიქრიდან გამომდინარე გ. სვირიდოვი უპირატესობას ანიჭებს კომპოზიციური მთლიანობის სპეციფიკურ ხერხებს, რომლებიც ორატორიის სტილისტური საფუძვლებით არის ნაკარნახევი. აქ, უთუოდ, მოგვიხდება იმის ხაზგასმა, რომ სასიმღერო საწყისი, უფრო ზუსტად სიმღერა (ვგულისხმობთ ორატორიული მგზნებარებით „წარტყმულ“ მასობრივ სიმღერებს) გ. სვირიდოვის სტილში გამოხატულებას ჰპოვებს როგორც ჟანრული კატეგორია, როგორც სტილისტური ფაქტორი და როგორც საზოგადოებრივ-სოციალური პრინციპიც. აქედან „პათეტიკური ორატორიის“ როგორც „კომპოზიციური“ სქემის, ისე მისი მელოდიკის ტიპის თავისებურება.

კომპოზიციური ტიპის მხრივ მოცემული ორატორია საგრძნობლად განსხვავდება აღნიშნული ჟანრის კლასიკური ნიმუშებისაგან.

გრანდიოზული „სცენა-ქმედებების“ კინემატოგრაფიული კადრების სისწრაფით ცვლის პრინციპზე დაფუძნებული, იგი არსებითად ღია ცის ქვეშე და არა საკონცერტო დარბაზში შესასრულებლად განკუთვნილი ნაწარმოებია. ამაზე მიუთითებს ნაწარმოების მონუმენტური მასშტაბების შესატყვისი ორკესტრობაც (სიმფონიური ორკესტრის დიდი შემადგენლობა — 8 ვალტორნა, 6 საყვირი, 6 ტრომბონი, ტუბა, ორი როიალი, ორლანო) და საგუნდო კოლექტივის 160-200 შემსრულებლით განსაზღვრაც.

„პათეტიკურ ორატორიაში“ შეგნებულად გაჰყვა ახალი

კომპოზიციური ხერხების ძიების გზას. ნაწარმოებში ვერ ნახავთ ტრადიციულ სქემებში დაწერილ ვერც ერთ ნაწილს. აქ ვერ შეხვდებით რეპრიზულ მონაკვეთებს ამ სიტყვის ჩვეული გაგებით, თუმცა ფორმის სიმეტრიულობისაკენ მიწრაფება თანდაყოლილი ნიშანია დინამიკური crescendo-ს პრინციპზე აგებული ცალკეული ნაწილებისა. თემატიკური მასალის ვარიაციულ-ვარიანტული განვითარების პრინციპი, რომელსაც კომპოზიტორი მიმართავს, ორგანულად ერწყმის ინტონაციური კავშირების ხერხს. აქედან რეპრიზულობის პრინციპის გატარება დრამატურგიული განვითარების დიდ საფეხურებზე. ასეთი კავშირების შენიშვნა ძნელი არ არის ორატორიის ექსპოზიციურ ნაწილში, განვითარების საფეხურზე და დრამატული იდეის განმარტავებელ ფინალურ მონაკვეთზე. სხვა საკითხია, რომ ყოველივე ეს გ. სვირიდოვთან „სწორხაზოვნად“ კი არ ვლინდება, არამედ ნაწარმოების ინტონაციური წყობის, კლო-პარმონიული კანონზომიერებებისა და რიტმული სტრუქტურის დამახასიათებელ ელემენტთათვის „გამკვეთი“ ფუნქციის მინიჭებაში იჩენს თავს. დრამატურგიული კონტრასტის პრინციპის, როგორც ფორმის შემქმნელი ფაქტორის ქმედითი გამოყენების პირობებში „გამკვეთი“ ფუნქციის ეს ელემენტები მკვიდრ მთელად ჰკრავენ მასშტაბურ კომპოზიციას.

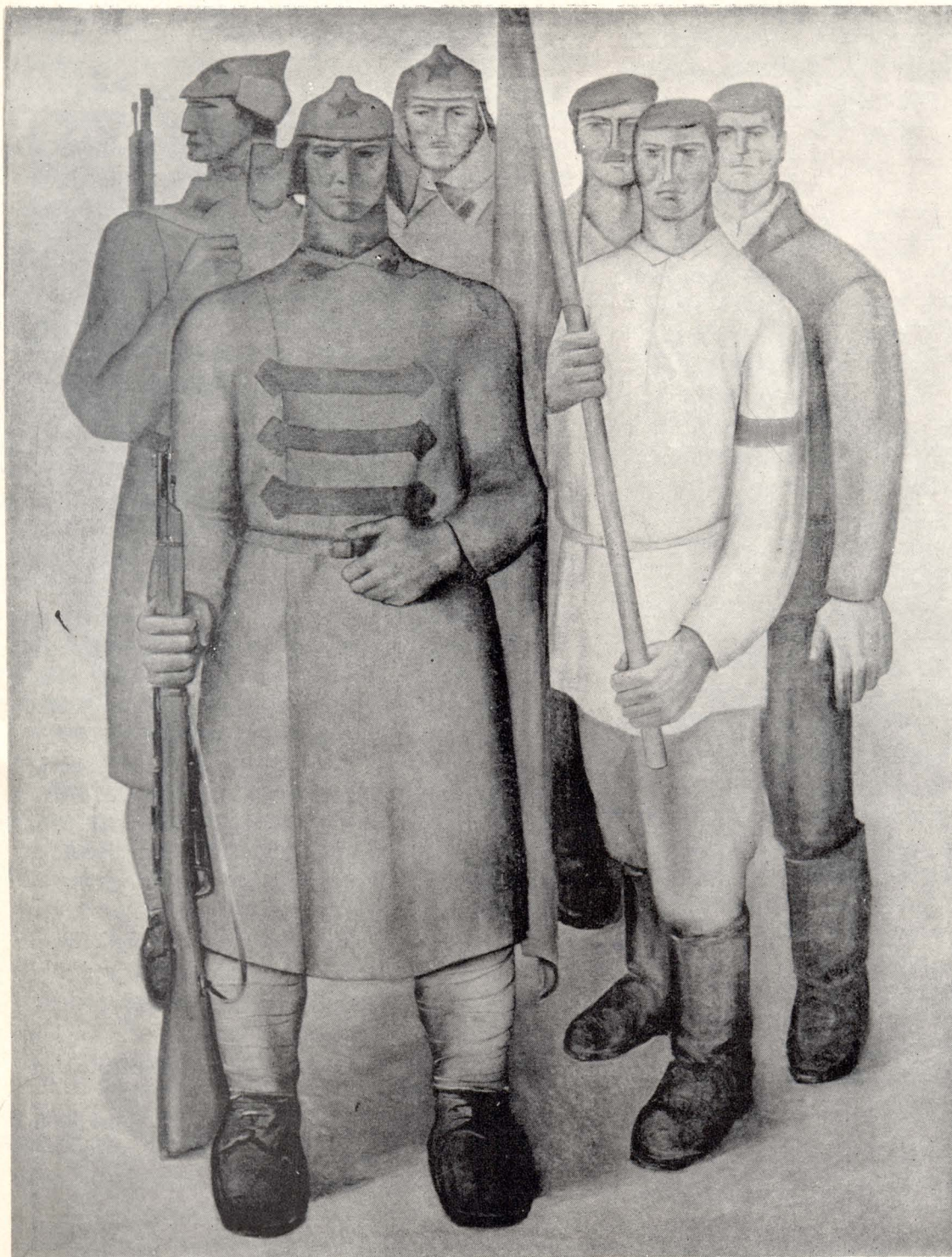
ჭეშმარიტად გიგანტურია ორატორიის სახეთა და მოქმედების მასშტაბები. მონუმენტურობის ამ გრძნობას ბადებს მხატვრულ სახეთა „მსხვილი შტრიხის“ პრინციპით გამოძერწვა, რამდენადმე ლაპიდარული, მაგრამ არაჩვეულებრივად ლოგიკური მანერა მუსიკალური აზრის გადმოცემისა. აქედან სტილის მონუმენტურობაც და სისადავეც, სახეთა კონკრეტულობაც და განზოგადებულობაც. „პათეტიკურ ორატორიაში“ ძალდაუტანებლად შეთავსდა პლაკატურობის ნიშნები და მოქმედ გმირთა პორტრეტების გამოძერწვის, დრამატულ „ქმედებათა“ ასახვის „ფრესკული“ მანერა. ასეთი შეთავსება იშვიათ გამონაკლისს წარმოადგენს.

სვირიდოვი-დრამატურგის ამ „ინტუიტიური ალღოს“ წყალობით ორატორიაში ჭეშმარიტად ეპიკურ მასშტაბებში გამოიკვეთა კოლექტიური მოქმედი გმირის — ხალხის სახე, აგრეთვე მასიდან გამოყოფილ ცალკეულ პერსონაჟთა პორტრეტებიც.

„მსხვილი პლანით“ ნაჩვენები ამ სახეების დიდი ფსიქოლოგიური სიღრმე ოდნავადაც არ მოდის წინააღმდეგობაში, მუსიკალური აზრის გადმოცემის „აფორისტულ“ მანერასთან, რომელსაც კომპოზიტორი მიმართავს. პირიქით, მოქმედების განვითარების პროცესში სულ უფრო ნათლად ვრწმუნდებით რაოდენ შესატყვისება ეს უკანასკნელი ნაწარმოებში ჩაქსოვილ დრამატიზმს.

დრამატული კონფლიქტის მთელი სიმწვავე შეიგრძნობა „პათეტიკური ორატორიის“ პირველივე ტაქტებიდან. დრამატურგიული განვითარების ეს აღმავალი საფეხურები, რომელიც ორატორიის I, II და III ნაწილებს მოიცავს, მოქმედების ისეთ ზღვრულ ხარისხშია მოცემული, რომ მას ნაკ-

(გაგრძელება მე-40 გვერდზე)

მ. მინასაროვ-იოსელიანი.

საბჭოებისათვის

დ. ნოდია.

1921 წელი

ვლადიმერ
ილიას ძე
ლენინის
დაბადების
100 წლისთავისადმი
მიძღვნილი
საქართველოს
მხატვართა
საიუბილეო
გამოფენიდან

რ. შუკვანი.
ძალაუფლება საბჭოებს

ლებად შეეფერება ტრადიციული განსაზღვრება — „ექსპო-
ზიციური მონაკვეთი“.

ყოველგვარი წინასწარი მომზადების გარეშე, უშუალოდ მოქმედების აქტივიზირების მომენტიდან იწყებს გ. სვირი-
დოვი „სცენურ პლანში“ განვითარებულ ჰეროიკულ ეპოპე-
ას. წარუშლელ შთაბეჭდილებას ახდენს ორატორიის პირ-
ველი ნაწილი — „მარში“, რომელშიც ოქტომბრის რევო-
ლუციის ძღვემისილი სვლის გრანდიოზულ სურათს იძლე-
ვა კომპოზიტორი. ნაწარმოების ამოსავალი წერტილის
„ქმედით“ ასპექტში გარდატეხა სვირიდოვი-დრამატურ-
გის უდავოდ დიდ მიღწევად უნდა ჩაითვალოს. კომპოზიცი-
ური მთელის ამოსავალი წერტილის ასეთმა გააზრებამ სტი-
ქიური ძალით შეგვავრძნობინა გრანდიოზული „სცენაქმე-
დების“ ბობოქარი სული, გადამწყვეტი საბრძოლო იერიშის
მთელი დრამატიზმი.

„მოქმედების“ მძლავრ ბიძგად იქცევა სოლისტი — ბანის
პათეტიკური შეძახილი, პოეტი-ტრიბუნის მიერ აბობოქრე-
ბულ მასაში გადასროლილი მგზნებარე მოწოდება: „Раз-
ворачивайтесь в марше!“ „რევოლუციის მიერ მობი-
ლიზებული და გაწვეული“ პოეტის ორატორულ სიტყვას
უერთდება აზვირთებული მასის „ფეხის ხმა“. კუპლეტური
ფორმიდან ამოზრდილი, ერთი სუნთქვით გამსჭვალული ეს
დინამიკური მთელი ძველი სამყაროს ნგრევისა და ახლის
დამკვიდრების გარდუვალობის სიმბოლოდ იქცევა. საგუნ-
დო სიმფონიზმის ტრადიციათა ნოვატორული გარდატე-
ხის შედეგად გ. სვირიდოვმა „ყოფით“ ფორმას — „მარშს“
ახალი სული შთაბერა. ჩამოაცილა ჟანრული „დანაშ-
რეები“ და დრამატული „ქმედები“ უმაღლეს ხარისხში
წარმოგვიდგინა. დინამიკური crescendo-ს პრინციპზე აგე-
ბული ამ ნაწილის ინტონაციური საძირკველი, როგორადაც
წარმოგვიდგება ორატორული მეტყველების ელემენტთა
განზოგადების გზით წარმომდგარი ექსპრესიული ფრაზა,
თავისთავში უკვე შეიცავს მოძრაობის, წინსვლის იმპულ-
სებს. არანაკლებ საყურადღებოა მისი დრამატურგიული
ფუნქციაც. იგი ხომ ორატორიის „გამკვეთი“ ინტონაციური
მარცვალა. მასასადამე, კომპოზიციური მთლიანობის მიღ-
წევის აქტიური საშუალებაა. დორიულ სექსტაზე ნახტომის
შემცველი ეს ინტონაციური ბირთვი, რომელიც „მარშის“
ძირითად ტონალობა F — dur-ში პლაგალურობის შე-
გრძნობას აძლიერებს, თავდაპირველი მხატვრული სახის
ძირული გარდასახვის ბიძგს წარმოადგენს. მოძრაობის
წინსვლის განმაპირობებელი ფაქტორების თვალსაზრისით
არანაკლებ საგულისხმოა დისონირებული ბგერათმეხამე-
ბის: des-f-as და d-des-g ერთდროულად ჟღერადობის
გზით წარმოქმნილი გაბმული ბანი. იგი „მჭახე“ ჟღერა-
დობის სათანადო ეფექტს ჰქმნის და მძაფრად შეგვავრძნო-
ბინებს ემოციური აღტყინების იმ ხარისხს, რომელიც პოე-
ტი-ტრიბუნის პათეტიკური შეძახილებიდან გამოსჭვივის.
აღნიშნული დისონანსის განსაკუთრებულად ხაზგასმის ნა-
თელსაყოფად საკმარისია მხოლოდ შემდეგ ფაქტზე მითი-
თებაც კი. მოცემული ბგერათმეხამება აღიქმება 6 ტრომ-
ბონის, ტუბის, ტიმპანის, გონგის და 2 ფორტეპიანოს ერ-
თობლივ ჟღერადობაში.

განწყობილების აღმატებითი ხარისხისადმი სწრაფვის
პირობებში, რაც გრანდიოზული „სვლა-ქმედების“ მონაწი-
ლეთა ახალი წყებების შემომატებასა და საიერიშო განწყო-
ბილების უკიდურეს გამძაფრებაზე მიგვანიშნებს, სმენით
წარმოსახვაში სულ უფრო მკაფიოდ მტკიცდება სოლისტის
დეკლამაციური ფრაზის ყოველი დეტალი (მკვეთრი ნახ-
ტომები დორიულ სექსტაზე, ნახტომი კვარტაზე, სინკოპი-
რებული რიტმის ხაზგასმა). განწყობილების დაძაბულების
ზღვრულ წერტილში განსაკუთრებული ძალით ჟღერს პოე-
ტი-ტრიბუნის ბრძანებლური ფრაზა: „Лево! Лево!
Лево!“ რომელშიც „გაშიშვლებული“ სახით ხმოვანებს
I ნაწილის ჟანრობრივი პირველსაფუძვლის — მარშისათ-
ვის ესოდენ დამახასიათებელი კვარტული საქცევი. ორა-
ტორის ამ მგზნებარე მოწოდების პასუხად საბრძოლო დრო-
შის ქვეშ დგება და გადამწყვეტი რევოლუციური ბრძოლი-
სათვის ირაზმება მილიონობით ადამიანი. ღრმა შთაბეჭდი-
ლებას ახდენს მამაკაცთა უნისონური გუნდის ჩართვის ეს
მომენტი. იგი იმდენად მკაფიოა სახოვნების თვალსაზრი-
სით, რომ ჭეშმარიტად სცენურ ეფექტს ახდენს. გამარჯვე-
ბის ურყევი რწმენით, რკინისებური ნებისყოფით გამსჭვა-
ლულ მარშში მართლაც რომ მილიონობით ადამიანის ფე-
ხის ხმა ისმის. აი სად შევიგრძნობთ რევოლუციის დიდი
ბელადის ვ. ი. ლენინის იდეათა მატერიალურ ძალად გადა-
ქცევის მთელ სიდიადეს, „მარშის“ მეორე დინამიკურ ტალ-
დაში ხალხის ბობოქრობის ხმას კიდევ უფრო „ახლო“, თი-
თქმის „რეალურად“ შევიგრძნობთ. ასეთ შთაბეჭდილებას
აძლიერებს „საგუნდო ორკესტრობაში“ მომხდარი ცვლი-
ლება. მამაკაცთა უნისონურ გუნდს ქალთა ხმები შეერწყ-
მის. ეს ცვლილება ხატოვანად მიგვანიშნებს, რომ ხალხის
მრავალათასიან მწყობრს სულ ახალი და ახალი ძალები
ემატება. ახლა ამ აბობოქრებულ ტალდას წინ ვედარავითა-
რი ზღუდე ვერ დაუდგება. მოქმედების აქტივიზირების ამ
საფეხურზე კომპოზიტორი რამდენადმე ვარირებული სახით
წარმოგვიდგენს თემატურ მასალას. განსაკუთრებით უსვამს
ხაზს ჰარმონიულ ფაქტორს, როგორც კოლორისტულ საშუ-
ალებას. ამ უკანასკნელს იყენებს ფაქტურის დინამიზირების
მიზნითაც. აქ ჩვენ ყურადღებას მივაქცევთ ტონიკის შორს,
„სიღრმეში“ გადატანის ტენდენციას, რაც სუბდომინანტურ-
ი ფუნქციონალობის წინწამოწევის პირობებში ფორმის
უწყვეტობის შთაბეჭდილებას ჰქმნის. „ჩაკეტილი“ ფორმის
გადალახვის ამ ტენდენციის მთელი მნიშვნელოვანება ნათ-
ლად ჩანს I ნაწილის დინამიკურ რეპრიზაში, ე. ი. „მარ-
შის“ მესამე დინამიკურ ტალდაში, რომელიც მთელი ნაწი-
ლის აზრობრივ-ემოციურ კულმინაციას წარმოადგენს. კულ-
მინაციისაკენ სწრაფვის ეს გზა იმდენად თავისებურია,
რომ ძნელია ამ უკანასკნელის პარალელის ძიება.

მასების რევოლუციური აღტყინების კულმინაციურ მო-
მენტში გამარჯვების პერსპექტივა უკვე ნათლად ჩანს. ასე
აღიქმება კვარტული ნახტომის შემცველი მელოდიური სა-
ქცევი, რომელშიც კომპოზიტორი საკუთრივ „სასიმღერო“
ელემენტის ხაზგასმას ახდენს. „Радуга, радуга, дай
лет коням“ ეს ფრაზა აღიქმება რიგორც რწმენა რე-
ვოლუციური ბრძოლის გამარჯვებით დამთავრებისა.

წარუშლელ შთაბეჭდილებას ახდენს მომდევნო ეპიზოდი. II-ზე ხმოვანი ფანფარების (საყვირის პარტია) ჟღერადობა მოულოდნელად ერთ წერტილზე იყინება. ხალხის ზღვა თითქოს წამით შეჩერდა, რათა სულიერი აღტყინების ახალი ბიძგი მიიღოს პოეტი-ტრიბუნის ღრმავარდნიანი სიტყვისაგან. თუმცა ეს უკვე სიტყვა კი არა, არსებითად ექსტატიკური შეძახილია. მასისა და წინამძღოლის სრული ერთსულოვნების გადმოცემის ამ მომენტში გ. სვირიდოვი საკუთრივ „სიმღერას“ უშუალოდ მეტყველებაში გადაზრდის. „Видите, скушно звездному небу“, — მიმართავს ორატორი მასას და მსმენელის წინაშე თითქოს „კოსმიური“ სახეები წარმოადგება. ბედნიერი მომავლის სიმბოლოს განჭვრეტად აღიქმება ზემოქმედების დიდი ძალის შემცველი მომდევნო ფრაზა: „Эй, большая медведица! Требуй“.

ფართო სუნთქვაზე მოცემულ ამ ფრაზაში გ. სვირიდოვი შლის ზღვარს მელოდიურ დეკლამირებასა და სასიმღერო საწყისს შორის. მოცემული ფრაზის გამომსახველობას აქლიერებს ორღანოს ჟღერადობის შემოტანა, ინსტრუმენტისა, რომლის ხმოვანებაც „კოსმიური“ ხედვასთან ასოცირდება, ამაღლებულის გრძნობას ბადებს, და კვლავ წინსვლითი მოძრაობა. მბრძანებლურად ჟღერს ორატორის კარგად ნაცნობი შეძახილი: „Левой! Левой! Левой!“ ამჯერად სოლისტი მას უკვე ძახილით წარმოთქვამს. გრანდიოზული მწყობრის გამაყრუებელ ხმაურში სიმღერით ნათქვამი სიტყვა სწორედ რომ არ მოაწვევდა მოიერიშეთა ყურამდე.

ეპიკური გაქანებით დახატული ამ მონუმენტური დრამატული „სცენისადმი“ მკვეთრ კონტრასტს ჰქმნის ორატორის II ნაწილი.

„თხრობა გენერალ ვრანგელის გაქცევის შესახებ“, — ასე ეწოდება ვრცლად გაშლილ დიალოგიურ სცენას, რომელსაც განწყობილების სრულიად განსხვავებულ სფეროში გადაყვართ.

„გლოვის ზარივით“ ყრუდ, შემადრწუნებლად ჟღერს ქორალი, გადმოცემული a capella-ს სტილში (შემდეგში მას საორკესტრო ხმებიც შეერთვის). ძველი სამყაროს გარდაუვალი დამხობის სიმბოლოსავით ხმოვანი „არქაული“ იერის ამ საგალობლის ფონზე (თითოეულ პარტიაში გამოყოფილი სამი შემსრულებლის გარდა ყველა მოკუმული პირით მღერის, ისიც ppp-ზე (იშლება „მოქმედება“, რომელიც თეთრგვარდიელი გენერლის — ვრანგელის სევასტოპოლიდან გაქცევის სურათს წარმოგვისახავს. პოეტი-ტრიბუნი ამ ფაქტს მოგვითხრობს მისი უშუალო მოწმის — ებრაელი მუშის პავლე ილიას-ძე ლაუტის ნაამბობის მიხედვით.

ნაწარმოების შთანაფიქრმა მოიტანა და გ. სვირიდოვმაც გაბედულად გადადგა კიდევ ერთი ნოვატორული ნაბიჯი. მიმართა მუსიკალური აზრის გაშლა-განვითარების ისეთ პრინციპს, რომელიც, როგორც წესი არ იხმარება მონუმენტური პლანის ვოკალურ-სიმფონიურ ქმნილებებში. მხედველობაში გვაქვს მუსიკალური აზრის გადმოცემის დიალოგიური პრინციპი, რომელსაც კომპოზიტორმა აქ საესვებით შეგნებულად მიმართა, რათა უშუალოდ „სცენურ პლანში“,

კონტრასტულ სახეთა დაპირისპირებაში ეჩვენებინა ძლიერი მტრის დამარცხების მთელი მნიშვნელოვნება.

„პათეტიკური ორატორიის“ II ნაწილის „მოქმედება“ ერთდროულად სამ სიბრტყეში მიედინება. ქმედით ელემენტად აღიქმება ქორალი (ინტონირდება g-moll-ში, ნაწილის ძირითად ტონალობაში), რომელიც მოქმედების განვითარების მხოლოდ საგუნდო ფონი როდია. როგორც ვთქვით, იგი ძველი სამყაროს ნგრევის გარდუვალობის სიმბოლოსაც წარმოადგენს.

„ყოფითობის“ კონკრეტული ნიშნები „სცენურად“ ხელშესახებას ხდის სოლისტი — ბანის პათეტიკურ „თხრობას“, რომელშიც გენერალ ვრანგელის სევასტოპოლიდან გაქცევის ამბავია გადმოცემული. და რა თქმა უნდა, უკვე საესვებით „თეატრალურ“ შთაბეჭდილებას ახდენს ვრანგელისა და მენიჩბის სიტყვაძვირი, მაგრამ დიდი შინაგანი დრამატიზმით აღბეჭდილი დიალოგი. II ნაწილში განსაკუთრებულ ყურადღებას იპყრობს სოლისტი — ბანის პარტია, რომლის „ინტონირების“ მანერა სვირიდოვი-დრამატურგის კიდევ ერთ ბრწყინვალე მიგნებას წარმოადგენს.

კონკრეტული „სცენური სიტუაციიდან“ და ვ. მაიაკოვსკის სიტყვის ბუნებიდან გამომდინარე, კომპოზიტორმა მიზანშეწონილად ჩათვალა ამ უკანასკნელში საკუთრივ დეკლამირების პრინციპის შემოტანა, ე. ი. უშუალოდ მეტყველებაზე გადასვლა. უსმენთ ორატორიის II ნაწილს და აშკარად გრძნობთ, რომ „ძველი სამყაროს“ გადასარჩენად აღზევებული ამ „სამგლოვიარო დაღადისის“ ფონზე სიმღერით ნათქვამი სიტყვა უადგილო იქნებოდა. იგი დაკარგავდა გამოსახვის დრამატულ ძალას, ფსიქოლოგიურ სიღრმეს.

ინტერვენტთა მიერ რევოლუციის მონაპოვართა ხელყოფის ცდა სრული მარცხით დამთავრდა. ასეთი დასასრული წინასწარ იყო განპირობებული პროლეტარიატის დიდი ისტორიული გამარჯვებით — ოქტომბრის რევოლუციის განხორციელებით.

გ. სვირიდოვს მშვენივრად აქვს ნაჩვენები მოვლენათა ეს ურთიერთკავშირი. ალბათ ამიტომ აქვს ასეთი დამაჯერებლობა მის მიერ თეთრგვარდიელთა ბრბოდან კონკრეტული ტიპაჟის გამოყოფას (გენერალი ვრანგელი, მენიჩბე) და მათი პორტრეტების თუმცა კი ძუნწი შტრიხებით, მაგრამ ფსიქოლოგიურად ზუსტად ხორცშესხმას. იგივე შეიძლება ითქვას ერთ წერტილზე გაყინული ქორალის და სოლისტი-ბანის („თხრობელი“) პარტიას შორის ფსიქოლოგიური კონტრასტის ხაზგასმაზეც.

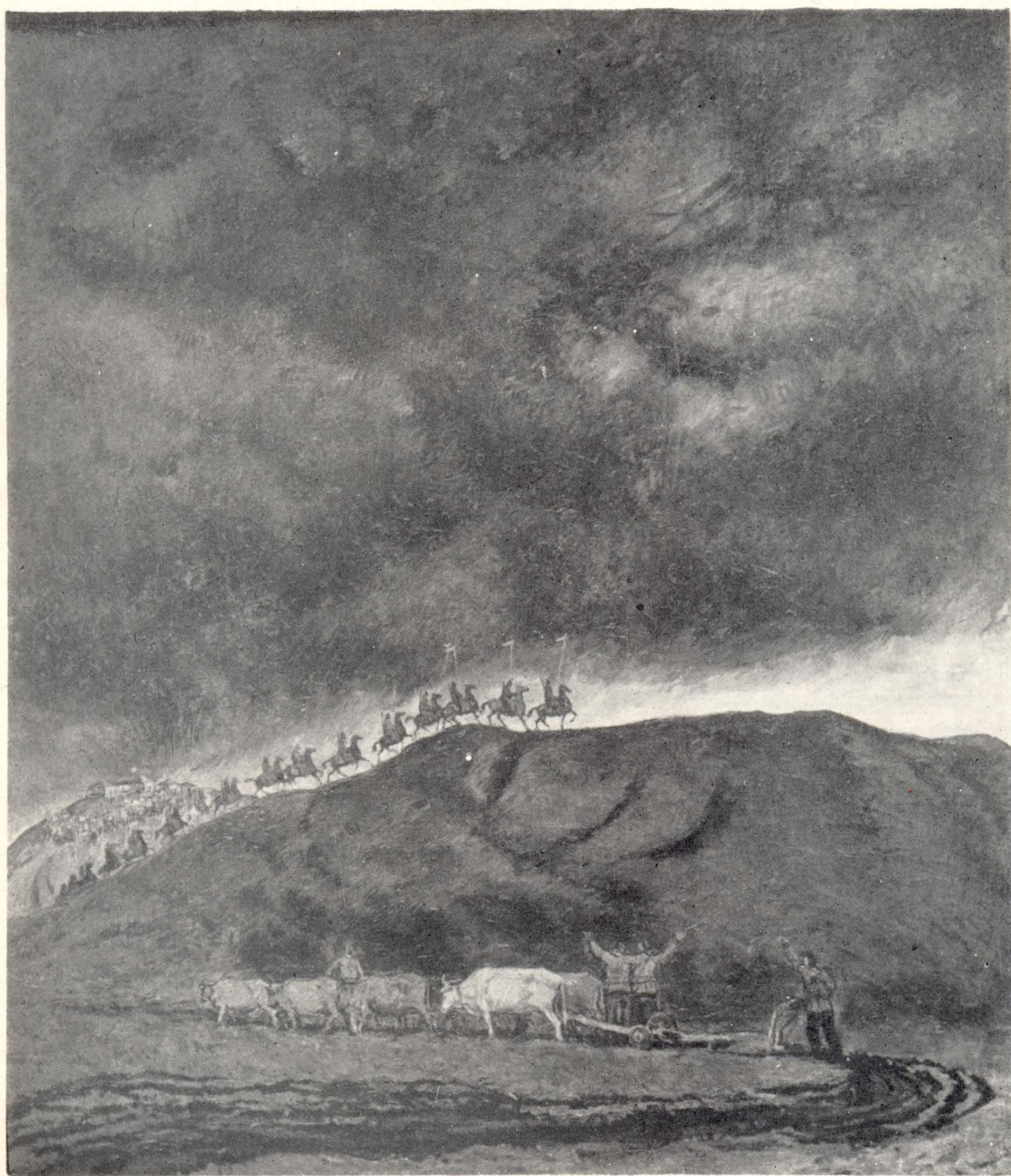
შექმნილი სიტუაციის დრამატიზმს განსაკუთრებული სიღრმით გადმოსცემს დიალოგი გენერალსა და მენიჩბეს შორის, რომელიც უშუალოდ მეტყველების ასპექტშია გარდატეხილი.

ორატორიის II ნაწილის ასეთი სიღრმით ასახვის შემდეგ გ. სვირიდოვი კვლავ კონტრასტულ ემოციურ პლანში „გადართავს“ მოქმედების განვითარებას.

ნაწარმოების ექსპოზიციური მონაკვეთის ეს დამამთავრებელი ნაწილი პერეკოპის ბრძოლების გმირების, უფრო ფა-

ე. ამბოკაძე.

ლენინის ჯარისკაცები მოვიდნენ

უ. ჯავარიძე.

ჩემი სოფელი

ვლადიმერ
 ილიას ძე
 ლენინის
 დაბადების
 100 წლისთავისადმი
 მიძღვნილი
 საქართველოს
 მხატვართა
 საიუბილეო
 გამოფენიდან

კ. გელაშვილი.
 დედა

რთოდ, სამოქალაქო ომის გმირთა განდიდებას ეძღვნება, რევოლუციის მონაპოვართა შეუდრეკელი დამცველებისადმი მიძღვნილი ეს ჰიმნი (III ნაწ.) ეპიკურ პლანში გაშლილ სახოტბო სიმღერას წარმოადგენს.

გუნდის თემატური მასალა საბჭოთა მასობრივი სიმღერის ინტონაციათა განზოგადებას ემყარება. მასში ძნელი არ არის ყველასათვის კარგად ცნობილი სიმღერების: „ერმაკი“, „კომუნარების დახვეწა“, „იქ, მდინარის გაღმა“, „დიდებული ზღვა, წმინდა ბაიკალი“ ინტონაციათა შეცნობა, მაგრამ ყოველივე ამას არაფერი აქვს საერთო ციტირების მეთოდთან. უფრო სწორი იქნება, თუ ამ ხერხის მომარჯვებას გარკვეული დრამატურგიული პრინციპის გამოვლინებად ჩავთვლით.

საზეიმო განწყობილების უნაპირობის შეგრძნება, რაც ასეთი ძალით არის გადმოცემული ჰეროიკული ტონუსის ამ მონუმენტურ ჰიმნში, ვრცლად გაშლილი მელოდიის პრინციპზე დამყარებულ სტრუქტურულ მთელში ჰპოვებს განზოგადებას. მისი ამოსავალი წერტილი კუპლეტური ფორმის სიმღერაა, თუმცა, დინამიკური *crescendo*-ს პრინციპის ოსტატურად გამოყენების და მხატვრული სახის მასშტაბურად ჩვენების ტენდენციიდან გამომდინარე, ორატორიის III ნაწილში ავტორი „სიმფონიური სუნთქვის“ სრულ შთაბეჭდილებას ჰქმნის. მდორედ, მაგრამ დიადად ჟღერს დიატონური მელოდია (გადმოსცემენ ბანები), რომელიც III ნაწილის საფუძველს წარმოადგენს, მასში აშკარად გამოსჭვივის მარშის რიტმი, მაგრამ აქაც, ისევე როგორც I ნაწილში, კომპოზიტორი საგრძნობლად შორდება კუპლეტური ფორმის სიმღერა-მარშს, ისწრაფვის დინამიკური ხაზის უწყვეტობისაკენ. განვითარების ხაზის განუხრელი აღმავლობისაკენ თავის ამ სწრაფვაში გ. სვირიდოვი იხრება ფრაზის ვარიანტებისა და „ფართო სუნთქვის“ თემატური პლასტების ჟღერადობის განვრცობის, „სივრცეში განფენის“ ტენდენციისკენ. ყოველივე ეს კომპოზიტორს ხელს არ უშლის რკინისებურ რიტმში მოაქციოს მუსიკალური აზრის განვითარება.

საზეიმო განწყობილების აღზევება, რომელიც ასე ძლიერად აქვს კომპოზიტორს გადმოცემული, მარტივი, მაგრამ უაღრესად მეტყველი ხერხებით იქმნება. მთლიანობის, ფორმის შინაგანი გამიზნულობის შეგრძნება, რომელიც მდორე რიტმში ინტონირებულ ამ სახოტბო სიმღერას დაჰკრავს (ტემპი *Andante maestoso*), პირველყოფისა, ტონალური ცენტრის — *G-dur*-ის მყარად შენარჩუნებით არის განპირობებული, თუმცა ხშირია მოდულაციები ტერციით დაშორებულ ტონალობებში. „შუქჩრდილების“ ასეთი განაწილებით განწყობილების სხვადასხვა ნიუანსთა ხაზგასმის შესაძლებლობა იქმნება.

ამ მხრივ უაღრესად შთაბეჭედავია განვითარების საფეხურის რამდენადმე მღელვარე ტონუსი (აღნიშვნაც კი აქვს — *Appassionato*). შემთხვევითი არ არის, რომ სწორედ ამ მომენტში საორკესტრო მხარეში „მკაფიოდ იკვეთება ორატორიის“ „გამკვეთი ინტონაციური ბირთვი, მარშის რიტმით აღბეჭდილი ფანფარული მოტივი — I ნაწილიდან.

III ნაწილის ზეაწვეულ ტონუსს განაზოგადებს დინამიზირებული რეპრიზა, რომელშიც უაღრესად ღრმა შთაბეჭდილებას ახდენს *E-dur*-იდან *C-dur*-ში გარდასახვის (კოლორისტული ეფექტი) მომენტში ხმოვანი ექსტატიური შეძახილები: „დიდება! დიდება! დიდება!“. ეს უკანასკნელნი ჰკვეთენ ორკესტრის მძლავრ ხმოვანებას.

განწყობილების ზრდის ამ ზღვრულ წერტილზე ორატორიის მოქმედება განვითარების სრულიად სხვა ასპექტში გარდაისახება, „პათეტიკური ორატორიის“ მოცულობის მხრივ ყველაზე გავრცობილი ექსპოზიციური საფენური (I, II და III ნაწილები), რომელიც გაჟღერთილია ჰეროიკისა და ეპოსის სულით, დრამატული კონტრასტის ხერხით „გადართვება“ განსხვავებულ ემოციათა სფეროში. ამ უკანასკნელში წინ წამოიწვევს განწყობილების ლირიკული ტონუსი. აქედან განცდის შინაგანი დრამატიზმის, მხატვრული სახის ფსიქოლოგიზირების ტენდენცია, რომელიც ასე ნათლად მჟღავნდება ორატორიის ლირიკულ ცენტში (IV, V და VI ნაწილები).

დრამატურგიული განვითარების ამ ახალი ეტაპის დასაწყისი ემთხვევა „ლირიკული პეიზაჟის“ პლანში „გარდატეხილ ნაწილს — „ჩვენი მიწა-წყალი“ (IV ნაწ.).

უაღრესად დახვეწილი საორკესტრო შესავლის ფონზე, რომელსაც ჰქმნის გაბმულ ბანზე (*C-moll*-ის ტონიკა) ინტონირებული პენტატონური მონამღერი, დინჯად, აუჩქარებლად იმლება სოლისტი — ბანის ლირიკული მონოლოგი. მასში მშობლიური მიწა-წყლის სიყვარულის მაღალი გრძნობა გამოსჭვივის, თითქოს მშობლიური ბუნების სუნთქვაც კი შეიგრძნობა. ამიტომ არის, რომ ამ ნაწილში გამართლებას ჰპოვებს თვით ბგერწერითი მომენტებიც კი (ბუღბუღის სტვენის იმიტირება).

ისევე როგორც წინა ნაწილების, ამ მონოლოგის სტრუქტურაც კუპლეტური ფორმიდან ამოიზარდა.

ამაზე მიუთითებს მარტივი აღნაგობის ფორმის ისეთი დამახასიათებელი კომპოზიციური პრინციპებისადმი მიმართვა, როგორებიც არის განმეორებითობა და თემატიკური მასალის ვარიანტ-კოლორირება. ორატორიის IV ნაწილში სწორედ ამ გზით არის მიღწეული თავდაპირველი განწყობილების დრამატულ ასპექტში გარდასახვის ის ხარისხი, რომელიც მძაფრად, დრამატულად წარმოთქმულ ფრაზაში — *Но землю которую завоевал и полуживую вынырчил* — გამოსჭვივის. მონოლოგის განვითარების ამ კულმინაციურ მომენტში, რა თქმა უნდა, შემთხვევით არ ჩნდება აღნიშვნა *Marciale* და არც ყრუ დარტყმის ეფექტის ხაზგასმა ორკესტრში. ეს უკანასკნელი გამკვეთი დრამატურგიული ფუნქციის მქონე იმ ინტონაციურ ბირთვთან იწვევს ასოცირებას, რომლის აქცენტირებას უკვე ორატორიის ამოსავალ წერტილზე აქვს ადგილი. მარშის „ფეხის სვლის“ ხმა მკაფიოდ ისმის IV ნაწილის დამამთავრებელ აკორდულ სვლებში.

„გამკვეთი“ აღნაგობის წინამდებარე ნაწილებისაგან მკვეთრად გამოირჩევა „პათეტიკური ორატორიის V ნაწილი — „აქ აყვავდება ქალაქი-ბალი“. სამნაწილიან სქემაში ჩაქსოვილი ეს ვრცლად გაშლილი დინამიკური მთელი საბ-

ჭოთა ადამიანების შრომით რომანტიკას ასახავს. თავისი შინაგანი ტონუსით იგი ორატორიის იმ სახეობას სამყაროსთან არის ახლო, რომელიც III ნაწილში აღიბეჭდა.

არსებითად, ეს ნაწილიც კუპლეტური ფორმიდან არის ამოზრდილი. დაცულია დამწყებისა (მეცო-სოპრანო-სოლო) და გუნდის მონაცვლეობის პრინციპი. მუსიკალური აზრის განვითარება ემყარება კვინტური საქცევის შემცველ მელოდიას (მასში „გამკვეთი“ ელემენტი დორიული სექტა იღებს გამოხატულებას), რომლის დეკლამაციური იერი „ჩურჩულით“ წარმოთქმული, მაგრამ აზრობრივად უაღრესად მნიშვნელოვანი სიტყვის შეგრძნებას იწვევს. მოძრაობის, აქტიური ქმედების ის სულისკვეთება, რომელიც ამ კეთილშობილური სისადავის მონამღერში გაჟოსტვივის (საორკესტრო თანხლებასში კვინტური საორღანო ფონი *Cis — moll*-ის ტონიკაზე) გაძლიერებულია მეთექვსმეტე — დეზის უწყვეტი პულსირებით. მოცემული მასალა რეფრენივით გასდევს მთელ ნაწილს (ფორმა კუპლეტური). ფორმის, დინამიზირების პრინციპიდან გამომდინარე, გ. სვირიდოვი თემატური მასალის ვარირება-კოლორირების ხერხს მიმართავს, თუ რაოდენ აქტიურად. იყენებს გამოსახვის ამ საშუალებას დაგვარწმუნებს ზოგიერთი, დეტალი. მაგალითად მეორე დინამიკურ ტალღაში სოლისტთან ინტონირებული ფრაზის შედარება ამ უკანასკნელის პირველსაწყის ფორმასთან. უაღრესად ეფექტურია პარმონიული კოლორიტის თანდათანობით გასხვივების ხერხიც, რომელსაც კომპოზიტორი მიმართავს ამ ნაწილის კულმინაციაში (ეპიზოდურიდან *Accelerando*) და მელოდიური გამომსახველობის თვალსაზრისით შთამბეჭდავ კოდაში *Allegro moderato. cis — mll*-დან *D — dur*-ში ტონალური ძვრის ეს მომენტი, რომელიც ერთ სუნთქვაზე მოცემულ ემოციურ ტალღას ემთხვევა, ჭეშმარიტად მზიური შუქით არის გასხვივებული. აღნიშნულ ხერხს სვირიდოვი მრავალჯერის მიმართავს ორატორიაში, აღიქვამს რა ამ უკანასკნელს, როგორც კოლორიტულ ეფექტს და ემოციური გარდასახვის საშუალებას.

მოძრაობის, შეუნელებელი წინსვლის ინსტინქტით აღბეჭდილი ამ ნაწილის შემდეგ მთელი თავისი მნიშვნელოვანებით აღიქმება ორატორიის კულმინაცია, მისი ყველაზე ღრმა, დიდი ფსიქოლოგიური სიმძაფრის შემცველი ნაწილი — „საუბარი ამხანაგ ლენინთან“.

„განსჯა-საუბრის“; ან უფრო სწორად „წარმოსახვაში არსებული დიალოგის“ პლანში მიმდინარე ეს მონოლოგი აღიქმება როგორც ფილოსოფიური ლირიკის ბრწყინვალე ნიმუში. რევოლუციის დიდი ბელადის პორტრეტის გამოძევვის სვირიდოვისეული გზა უაღრესად რთულია, მაგრამ ამდენადვე ორიგინალური. ვიტყვით პირდაპირ — ამ გაბედული ხერხის მომარჯვებას დიდი ცხოვრებისეული სიბრძნე, შემოქმედი — ფსიქოლოგის ღრმა დრამატურგიული ალლო სჭირდებოდა.

გენიალური ადამიანის, კაცობრიობის ისტორიაში, ახალი ერის მამამთავრის, სოციალური მონობის მრავალსაუკუნოვანი ბორკილების დამამსხვრევლის — დიდი ლენინის სახეს გ. სვირიდოვი ე. წ. გადატანით ხერხით სრულჰქმნის.

პორტრეტული დახასიათების ასეთი პრინციპი თავისთავად გამომდინარეობს „პათეტიკური ორატორიის“ დრამატურგიული განვითარების მთელი პროცესიდან. მასში ხომ „ადამიანთა შორის უადამიანურესი ადამიანის“ — ვ. ი. ლენინის აზრისა და სიტყვის წარმმართველ ძალას შევიგრძნობთ ყოველ ნაბიჯზე. „იდეა-მოქმედებაში“, — ასეთია ნაწარმოების წინამდებარე ნაწილების დრამატურგიული გამიზნულობის არსი. რაც შეეხება VI ნაწილს, მასში თვით ამ იდეის განმარტოვებლის, მსოფლიოში პირველი პროლეტარული სახელმწიფოს შემოქმედის სახეა წინა პლანზე წამოწეული. უაღრესად თავისთავადი ფორმის ეს „დრამატული სცენა“ რომელსაც ვუწოდებთ „წარმოსახვაში არსებული დიალოგი“, მთელი ძალით შეგვაგრძნობინებს ვ. ი. ლენინის პიროვნების სიდიადეს. აქ კომპოზიტორი განზოგადების უმაღლეს საფეხურზე ადის რევოლუციის ბელადისა და ხალხის სულიერი კავშირის სიმტკიცის ჩვენებაში. საოცარი ბუნებრივობით არის მიწიშენებული ეს სისხლხორცეული ერთიანობა.

ლენინური გვარდიის ვეტერანი, კომუნისტი ხრენოვი დიდ ბელადს მოუთხოვს საბჭოთა სახელმწიფოს მშენებლობის გზაზე წამოჭრილი სიძნელების შესახებ. უფრო სწორად ეს თხოვბა კი არა რევოლუციის ჯარისკაცის პატაკია ვლადიმერ ილიას-ძისადმი. მაგრამ ეს პატაკი ხომ ბარდება არა უშუალოდ ბელადს, არამედ მის ფოტოსურათს. და აი აქ, მთელი სიცხადით, კადვე ერთხელ შევიგრძნობთ სვირიდოვი-ფსიქოლოგის სიღრმეს. ვ. მიაკოვსკის ბრწყინვალე მიგნებას კომპოზიტორმა — დრამატურგმა შესანიშნავად მოუნახა ინტონირების შესატყვისი ტონი, გადაწყვიტა რა ორატორიის ეს ნაწილი „ინტიმური საუბრის“ ასპექტში. გულახდილი საუბრის ამ ფონმა არაჩვეულებრივი სითბო მიანიჭა იმპროვიზაციულ პლანში განვითარებულ ამ ნაწილს, რომლის საძირკველსაც შეადგენს რეჩიტატიული ტიპის მელოდიური სახე.

მელოდიური დეკლამირების პრინციპზე აგებულ ამ დინამიკურ მთელში მკაფიოდ შეინიშნება რამდენიმე თემატიკური წარმონაქმნი, პირველ მათგანს გვაძლევს საორკესტრო შესავალში ჩელოებთან და კონტრაბასებთან მოცემული ექსპრესიული უნისონური მოტივი. ხაზგასმული კვარტული მიმოქცევანი დრამატულ იერს ანიჭებენ ამ დეკლამაციურ ფრაზას, რომელიც ღრმა ფიქრში წასული ადამიანის „განცდას გადმოგვცემს“.

„მეტყველი მელოდიის“ ნიმუშს წარმოადგენს მომდევნო „Грудой дел, суматохой явлений“, რომელიც სოლისტი — ბანის პარტიაში ინტონირებული და დიდი ბელადის შრომითი დღის ატმოსფეროს წარმოსახავს. ამ ფრაზის მნიშვნელოვან ელემენტს წარმოადგენს დორიული სექსტა, რომელიც განსაკუთრებულ ეფექტს იძლევა ინტონაციაში — „მე და ლენინი“.

ორატორიის „გამკვეთი“ თემატური მარცვლის შემცველ ამ მელოდიურ საქცევაში ადგილი აქვს სუბდომინანტურობის აქცენტირებას, რაც განწყობილების შინაგან სიმძაფრეზე მიგვითითებს.

(დასასრული 48-ე გვერდზე)

შ. გვანობიძე.

თავისუფლების პირველი წლები

ვლადიმერ
ილიას ძე
ლენინის
დაბადების
100 წლისთავისადმი
მიძღვნილი
საქართველოს
მხატვართა
საიუბილეო
გამოფენიდან

ა. ქუთათელაძე.

მამისონის უღელტეხილზე

ვ. ი. ლენინისადმი მიმართულ ამ „საუბარში“ ყოველი სიტყვა თანაბრად ღრმავარგანია. აქედან გამომდინარე მუსიკალურ ქარგაშიც, რა თქმა უნდა, აქცენტირებულია თითქმის ყოველი ინტონაციური საქცევი. განსაკუთრებული ძალით ჟღერს პათეტიკური შეძახილი: „Освящаем страну, одеваем нищету и оголяем“, რომელშიც ხელშესახებად „ჟღერს მარშიდან“ (I ნაწ.) მომდინარე „გამკვეთი“ რიტმული ფორმულა.

შინაგანად ასეთივე ქმედითა მოკლე პოსტლუდია, რომელშიც ექსტატიურად ჟღერს შეძახილი: „ლენინ!“ ამ შეძახილის პერიოდიკული ტონუსი ხაზგასმულია მ ვალტორნის, ტრუბისა და ტრომბონების ხმოვანებით („მარშის“ რიტმული ფორმულა).

ასე მთავრდება დიდი ბელადის სახის შექმნისადმი მიძღვნილი ეს ნაწილი, რომელშიც ახალი საზოგადოების აქტიური მშენებელი, კომუნისტი ხრენოვი მოქალაქეობრივი მოვალეობის მაღალი შეგნებით მიმართავს ვლადიმერ ილიას ძეს: „Товарищ Ленин, я Вам докладываю, но не по службе, а по душе“, რევოლუციურ ბრძოლებსა და სამოქალაქო ომის ქარცეცხლში გამოვლილი ადამიანების რკინისებური ნებისყოფა გადალახავს ყოველგვარ სიძნელებებს, აღვის, ყოველგვარ ნაძირალებს, რომელნიც, როგორც ხრენოვი ამბობს, ჯერ კიდევ არ არიან საბოლოოდ დასამარებულნი: „Много разных мерзавцев ходят по нашей земле и вокруг“, — გულისტკივილით ამბობს ძველი ბოლშევიკი.

ამაღლევებლად აქვს გადმოცემული გ. სვირიდოვს ფრაზა: «Товарищ Ленин, работа адовая будет сделана и делается уже», ხრენოვს პირით ნათქვამი ეს მტკიცე სიტყვები ხმოვანებს როგორც ფიცი, რომელსაც მილიონობით საბჭოთა ადამიანი სდებს დიდი ბელადის ნათელი ხსოვნის წინაშე.

ორატორიის ამ ამაღლებული კულმინაციის შემდეგ ახალი ძალით შეიგრძნობა გმირული ეპოპეის ფინალური ნაწილი. მონუმენტური მასშტაბების ამ ნაწარმოების ლოგიკური დასასრული ბედნიერი აწმყოსა და კიდევ უფრო ნათელი მომავლის რწმენით არის გაცისკროვნებული. „მზე და პოეტი“, ასე ეწოდება ორატორიის VII ნაწილს, რომლის პლაკატური სიმკვეთრე (ვგულისხმობთ ამ სიტყვის დადებით მნიშვნელობას) შესანიშნავად ესამება საზეიმო განწყობილების ზეაწეულ ტონუსში გადმოცემას.

ორატორიის შთანაფიქრის განმაზოგადებელი ეს ნაწილი ორგანულად ამოიზრდება დრამატურგიული განვითარების წინამდებარე საფეხურებიდან. ინტონაციური მხრივ იგი მჭიდროდ არის დაკავშირებული ორატორიის I ნაწილთან — „მარშთან“, თუმცა ეს კავშირი გარეგნულ ასპექტში არა ვლინდება. ძნელი არ არის ერთიანობის ნიშნების ძიება კილო-პარმონიულ წყობასა და რიტმულ მხარეშიც. საერთოდ გ. სვირიდოვის ამ ნაწარმოებისათვის დამახასიათებელია არამარტო „გამკვეთი“ კონსტრუქციული ელემენტების ხაზგასმა, არამედ დრამატურგიული მთელის ნაწილებს შორის სახოვან-ემოციური კავშირების დამყარებაც.

კიდევ ბევრის თქმა შეიძლება გ. სვირიდოვის მიერ შექმნილი ამ მაღალმატერული ნაწარმოების შესახებ. უაღრესად რთული თემის გადაწყვეტის ეს ნოვატორული ნაბიჯი მდიდარ მასალას გვაძლევს როგორც კომპოზიტორის სტილის თავისებურებათა, ისე „დიდი რევოლუციური ხელოვნების“ ტრადიციათა ათვისებისა და მათი შემდგომი განვითარების გზების შესასწავლად.

კომპოზიტორი-ტრიბუნის შესანიშნავი მიღწევის ყოველმხრივი ანალიზი განსაკუთრებით აქტუალურია დღეს, როდესაც ასე აქტუალურად დგას ტრადიციისა და ნოვატორიზმის პრობლემა. გ. სვირიდოვის „პათეტიკური ორატორია“ ამ პრობლემის რეალისტურად გადაწყვეტის უაღრესად საინტერესო მაგალითს გვაძლევს. მის მნიშვნელოვნებას განაპირობებს ფორმისა და შინაარსის ერთიანობის ის მაღალი პრინციპი, რომელიც ასახავს პოეზებს ნაწარმოებში და კონკრეტულისა და განზოგადებულის დიალექტიკურ ერთიანობას გულისხმობს. მხატვრული იდეის განზოგადების, შთანაფიქრის გახსნის კონკრეტულ საშუალებათა „აბსოლუტური სიზუსტით“ მიგნების ამ თანდაყოლილმა ინსტინქტმა თავი იჩინა გამოსახვის საშუალებათა განახლების ხაზით წარმოებულ ძიებებშიც. ამ გზაზე გ. სვირიდოვი დაემყარა საბჭოთა მასობრივი სიმღერის სტილისტურ კანონზომიერებათა განზოგადების პრინციპს, ამ უკანასკნელმა კომპოზიტორს საშუალება მისცა მოქმედებაში, უშუალოდ განვითარებაში ეჩვენებინა ორატორიის მოქმედი პირობები — კოლექტიური მოქმედი გმირის — ხალხისა და მისი წინამძღოლის, პოეტი-ტრიბუნის სახეები. აგრეთვე მოეხდინა მასიდან „კონკრეტულ პერსონაჟთა“ გამოყოფა და მოქმედების გარემოს მინიშნება.

რაც მთავარია, განზოგადების ამ ხერხმა შესაძლებელი გახადა პროლეტარიატისა და მისი დიდი ბელადის — ვ. ი. ლენინის სახის ურთიერთ კავშირში ჩვენება.

გ. სვირიდოვის ამ ბრწყინვალე წარმატებამ ახალი პერსპექტივები გადაშალა საბჭოთა კანტატა-ორატორიის და არა მარტო ამ ჟანრის განვითარებაში. დიდი რევოლუციური ხელოვნების ტრადიციათა აღორძინებისა და შემოქმედებითად გარდატეხის ამ ცდამ კიდევ ერთხელ გვიჩვენა ეპიკური გაქანების ისეთი მუსიკალური ნაწარმოებების შექმნის აუცილებლობა, რომლებშიც ჩვენი თანამედროვეობის მაჯისცემას, ჩვენი გმირული ეპოქის სუნთქვას შევიგრძნობთ, ლენინური იდეების გამარჯვების სიდიადეს ვიხილავთ...

საბჭოთა სახელმწიფოს გმირული მატინის მუსიკის ენაზე ამეცყველების სვირიდოვისეული, ცდა დარჩება ნიმუშად ხელოვნებისა, რომელსაც წარმოშობს ხალხი და რომელიც ეკუთვნის ხალხს.

ხელოვანის ამ საყოველთაო აღიარების დადასტურებას წარმოადგენს 1960 წელს გ. სვირიდოვისათვის ლენინური პრემიის მინიჭება. ამ მაღალი ჯილდოთი აღინიშნა „პათეტიკური ორატორია“, ნაწარმოები, რომელშიც კომპოზიტორმა ასეთი შთაგონებით გამოძერწა გენიალური ბელადის — ვ. ი. ლენინის სახე, გვიჩვენა მისი იდეების ტრიუმფი.

ლენინის იერსახე

საბჭოთა თეატრში

ჟუჟუნა ბუცხრიკიძე

1937 წელს მეტია, რაც საბჭოთა თეატრში შემოქმედებითი მუშაობა წარმოებს პროლეტარიატის დიდი ბელადის, დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის სულისჩამდგმელის, საბჭოთა სახელმწიფოს ფუძემდებლის ვლადიმერ ილიას ძე ლენინის სცენური იერსახის განხორციელებისათვის. ახლა, როცა უკვე საკმაოდ დიდი ტრადიციები და გამოცდილება არსებობს ლენინის სცენური იერსახის შექმნისა, არ შეიძლება არ გავიხსენოთ ის პირველი, გაუბედავი ნაბიჯები, რომელიც ერთგვარ საწინდარს წარმოადგენდა დღევანდელი შემოქმედებითი მიღწევებისათვის. უდავოა, რომ ყოველი სცენური იერსახის სრულყოფილი განხორციელება ბევრად არის დამოკიდებული თვით დრამატურგიული მასალის სრულყოფაზე. უმთავრესი სირთულე ლენინის სცენური იერსახის განხორციელებაშიც სწორედ დრამატურგიით დაიწყო.

ჯერ კიდევ 1937 წელს, როცა ა. კორნეიჩუკის „სიმართლე“, ნ. პოგოდინის „თოფიანი კაცი“ და შ. დადიანის „ნაპერწკლიდან“ შეიქმნა, საბჭოთა დრამატურგიასა და თეატრს ლენინის მხატვრული სახის განსახორციელებლად არავითარი შემოქმედებითი გამოცდილება არ გააჩნდა. გასაგებია ისიც, რომ ეს პირველი დრამატურგიული ცდები სრულყოფილებას ვერ მიაღწევდა თუნდაც მარტო ამ გამო-

უცდლობით. მართალია, დრამატურგების ეს პირველი ცდები არ იყო მოკლებული გულწრფელობასა და შემოქმედებით კეთილშობილებას, მაგრამ ყველა ამ პიესაში ლენინის როლი ძალიან ეპიზოდურად იყო გამოხატული. თითოეულ ამ ნაწარმოებს თავისი სიუჟეტი და გმირი ჰყავდა, ხოლო ლენინის გამოჩენა დაკავშირებული იყო დრამატული განვითარების მწვერვალთან, იდეურ კულმინაციასთან. სამივე ეს პიესა რამდენადმე პლაკატურად ასახავდა ლენინის რევოლუციურ მგზნებარებას. შემდგომში საბჭოთა დრამატურგების მიერ თანდათანობით დაძლეულ იქნა ასახვის ეს ზედაპირულობა და ლენინის სიდიადის უფრო ღრმა და შინაარსობრივი სცენური ახსნის შესაძლებლობებიც შეიქმნა. ამ მხრივ განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს ნიკოლოზ პოგოდინის დიდი ღვაწლი. მისმა ტრილოგიამ („თოფიანი კაცი“, „კრემლის კურანტები“, „მესამე პათეტიკური“) საგრძნობლად გაამდიდრა თეატრალური ლენინიანა. ტრილოგიის თითოეულ პიესას თავისი დამოუკიდებელი სიუჟეტი გააჩნია, მაგრამ ისინი თემატიკურად არიან გაერთიანებული და ჩვენი ქვეყნის ისტორიის მნიშვნელოვან მომენტებს ასახავენ. ტრილოგიის პირველ ნაწილში, რომელიც 1937 წელს გამოვიდა, ლენინი წარმოდგენილია, როგორც სტრატეგი და რევოლუციის ბელადი. „კრემლის კუ-

ლ ე ნ ი ნ ი ს

ი ე რ ს ა ხ ე

„ნიაღვართა შორის“. ლენინის როლში ვ. ჩესტნოკოვი

„კრემლის კურანტები“. ლენინის როლში ბ. სმირნოვი.

ს ა ბ ჯ რ თ ა

თ ე ა ტ რ უ ი

„კრემლის კურანტები“. ლენინის როლში პ. კობახიძე

„ოფიანი კაცი“. ლენინის როლში ბ. შჩუკინი.

რანტებში“ (1940 წ.) ლენინი მგზნებარე მეოცნებე, მო-
მავლის განმჭვრეტი და მოაზროვნე ადამიანია. „მესამე პა-
თეტიკურში“ (1958 წ.) კი ყურადღებას იპყრობს ლენინი-
მეგობარი ხალხისა, ლენინი-მასწავლებელი. პათეტიკა სა-
მივე პიესის დამახასიათებელია, მაგრამ ორ უკანასკნელში
უფრო შინაგანად გამართლებული და უშუალოა, ვიდრე
პირველში. პოგოდინი უკვე მეორე პიესაშივე შეეცადა პირ-
ველისაგან განსხვავებით უფრო ცოცხლად, უფრო შინაარ-
სობრივი სიღრმით წარმოედგინა ლენინი. იგი თითქოს
ბრძოლასაც კი უცხადებს პირველ ნაწილში მოცემულ რამ-
დენადმე გარეგნულ იერს. „კრემლის კურანტებში“ არის
ასეთი სცენა: საკუთარ პორტრეტთან მდგარი ლენინი ჩუდ-
ნოვის პატარა ვაჟს — სტიოპკას ესაუბრება.

ლენინი. ეს პათეტიკული, გაბლენძილი ვაჟბატონი სუ-
ლაც არა ჰგავს ლენინს.

სტიოპკა. შეიძლება, შენ გავხარ?

ლენინი. აი მე კი ვგავარ...

სტიოპკა. შენ სულაც არ გავხარ, ის კი ნამდვილია, რაკი
მანქანაზე დაბეჭდეს.

ლენინი. არა, მე უფრო ნამდვილი ვარ, ის კი არა!

როგორც ჩანს, ეს დიალოგი შემთხვევით არ შეაქვს პო-
გოდინის თავის პიესაში. დრამატურგი ამით თითქოს ხმა-
მალა აცხადებს, რომ შეიძლება ჩემი ლენინი გარეგნულად
არ არის სავსებით პორტრეტული, მაგრამ, სამაგიეროდ,
უფრო ნამდვილი, ცოცხალი ადამიანიაო. მართლაც, ამ-
ჯერად მისი ლენინი უფრო უშუალო, უფრო მიწიერი და
ამავე დროს დიადიცაა. უბრალოებისა და სიდიადის ეს თა-
ნაფარდობა კიდევ უფრო ნათლად გამოიკვეთა „მესამე პა-
თეტიკურში“. აქ უკვე ახალი ცხოვრების შემქმნელი, ადა-
მიანური ადამიანი — ლენინი თავგამოდებით იბრძვის
ახალი ადამიანისათვის, კომუნისტური მორალის განმტკი-
ცებისათვის.

პოგოდინის ტრილოგიასთან ერთად ყურადღებას იპყ-
რობს ი. პოპოვის ლენინურ თემატიკაზე შექმნილი პიესა
„ოჯახი“, რომელშიც დიდი მხატვრული დამაჯერებლობი-
თაა ასახული ის ატიმოსფერო, რომელშიც იზრდებოდა ლე-
ნინი და სადაც დაიწყო მისი პირველი რევოლუციური მომ-
წიფება. პოპოვის ეს პიესა მართო საბჭოთა მაცურებლები-
სათვის როდია ცნობილი. იგი აღიარებული იქნა მოძმე სო-
ციალისტურ რესპუბლიკებშიც.

უკანასკნელი ათი წლის განმავლობაში ბევრი ახალი პი-
ესა შეიქმნა ლენინზე. ამ მხრივ განსაკუთრებით აღსანიშნა-
ვია დრამატურგ მ. შატროვის წარმატებები. მ. შატროვი
პოგოდინისეულ ტრადიციებს ბრმად კი არ აგრძელებს, არა-
მედ ანვითარებს ლენინური თემატიკის გზით და სწორედ
ესაა მისი ძირითადი დამსახურებაც ზოგიერთ იმ დრამა-
ტურგთან შედარებით, რომლებსაც არ ეყოთ ძალა ძიებისა
და სიხლის გზას გაპყოლოდნენ. მ. შატროვი სხვადასხვა
მხრიდან ანვითარებს ლენინურ თემატიკას. პიესაში „დას-
ვენების დღე“ იგი შეეცადა ეჩვენებინა ლენინი ადამიანური
სიმშვიდისა და დასვენების ატიმოსფეროში. მაგრამ, რევი-
ლუციური პეტროგრადისაგან მოცილებით, მყუდრო სანატო-

რიუმში მყოფი ლენინი მაინც მოუსვენრდაა. მისი აზრები
მიმართულია დრამატულად დაძაბული დიდი მოვლენები-
სადმი. იგი ფიქრობს ჯარისკაცის წერილზე, რომელშიც
მთელი სიმწვავეთაა წამოყენებული საკითხი მშვიდობის შე-
სახებ, იგი წუხს იმაზე, თუ რა მდგომარეობაში არიან ახალი
ცხოვრებისათვის მებრძოლი ადამიანები მაშინ, როცა იგი
დასასვენებელ სახლშია. შეუძლებელია სიწყნარე ქარიშ-
ხალში — აი ეს ემოციური აზრია გატარებული ძირითადად
პიესაში და ამ აზრის სცენური ხორცშესხმით ისახელა თავი
ლენინგრადის მოზარდ მაცურებელთა თეატრმაც (სპექტაკ-
ლი დადგა ზ. კოროგოდსკიმ).

„დოკუმენტალური დრამის გამოცდილება“ — ასეთი ქვე-
სათაური მისცა გ. შატროვმა თავის პიესას „ექვსი ივლისი“.
შატროვი ამ ქვესათაურით თითქოს გვეუბნება, რომ ისტო-
რიას არ სჭირდება ხელოვნური დრამატიზაცია, რადგან იგი
თავისთავად დრამატულიაო. პიესაში მართლაც, ქრონიკა-
ლური თანმიმდევრობითაა აღწერილი 1918 წლის ივლისში
მემარცხენე ესერების სავალალო მდგომარეობა. ლენინის
იდეური სიფხიზლე საბოლოოდ ანადგურებს ხალხის
მტრებს. ლენინის დიდი ზეგავლენა და მისადმი ხალხის
დიდი რწმენაა ასახული მ. შატროვის ახალ პიესაშიც „ბოლ-
შევიკები“, რომელიც წარმატებით განახორციელა „სოვ-
რემენიკის“ თეატრმა. საინტერესოა, რომ შატროვის პიე-
საში ლენინი უშუალოდ არა ჩანს მოქმედ პირებს შო-
რის, მაგრამ ეს სულაც არ უშლის ხელს ცოცხლად გამოვ-
ლინდეს ლენინური იდეების უდიდესი მნიშვნელობა. ლე-
ნინის აზრები, შეხედულებები, დამოკიდებულებები იგრძ-
ნობა ყოველ სიტუაციაში. ლენინი დაუსწრებლად წარმოი-
სახება მისივე თანამებრძოლების მოქმედებასა და საქმიან-
ობაში.

დრამატურგიულ ლენინიანაში საინტერესოა აგრეთვე
ა. შტეინის პიესა „ნიაღვართა შორის“, რომელიც თემა-
ტურად ახლოა მ. შატროვის „ექვსი ივლისთან“. თუ „ექვსი
ივლისი“ ასახავს მემარცხენე ესერების წინააღმდეგ ლენი-
ნური პარტიულობის, ერთიანობის სიმტკიცეს, აქ ეს სიმტ-
კიცე ნაჩვენებია კრონშტადტის მეზღვაურებთან დამოკიდე-
ბულებაში — 1918 წლის რევოლუციის გარდამავალ პე-
რიოდში.

ლენინურ თემატიკაზე შექმნილი პიესების რიცხვი, რა
თქმა უნდა, ამით არ ამოიწურება. ჩვენ მხოლოდ იმ პიესებს
შევხვით, რომლებსაც განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვთ
დრამატურგიული ლენინიანას განვითარებაში, რომლებ-
მაც საგრძნობლად გაამდიდრეს თეატრალური ლენინიანა
იმით, რომ ძირითადად, სწორედ ამ პიესებმა მისცეს საუ-
კეთესო საშუალება თეატრებს, კერძოდ კი დიდ მსახიო-
ბებს, ლენინის სცენური იერსახის წარმატებით განხორცი-
ელებისათვის.

პიესების კვალდაკვალ თავდაპირველად მსახიობებიც
ისწრაფვოდნენ, რაც შეიძლება სრულად მიეღწიათ პორტ-
რეტული მსგავსებისათვის. აღსანიშნავია, რომ ჩვენი გამო-
ჩენილი მსახიობი ა. გასაძი, რომელიც რუსთაველის თეატ-
რის სპექტაკლში „ნაპერწკლიდან“ ლენინის როლს ასრუ-
ლებდა, ლენინი პორტრეტული მსგავსებისაგან დაშორების

გამო, ამ სახეზე მუშაობას ველარ განაგრძობდა. ამის შესახებ იგი თვითონვე წერს: „პლასტიკური, სასცენო მეტყველებისა და სახის რიტმული გამოკვეთის სფეროში საგულისხმო შედეგს მივაღწიე, განვიზრახე გადმომეცა ლენინის აწვივისებური სწრაფვა მოძრაობასა და სიარულში. ჩემს სიხარულს საზღვარი არა ჰქონდა, როდესაც ეკრანზე პირველად ვნახე სახელოვანი ბ. შჩუკინი ლენინის როლში და დავრწმუნდი, რომ მასაც ასეთი გზა აერჩია. მაგრამ პორტრეტული მსგავსების ოდნავ დაშორებამ ვერ გამაბედვინა ამ სახეზე შემოქმედებითი მუშაობა გამეგრძელებინა“ (იხ. ქართული თეატრის 100 წლისთავის საიუბილეო კომიტეტის ერთდროული გაზეთი „ქართული თეატრი“. 1950 წ., 30 ოქტომბერი). შესაძლოა მარჯანიშვილის თეატრში შაქრო გომელაურის მიერ იმავე პიესაში განსახიერებულ ლენინსაც სწორედ ეს პორტრეტული მსგავსება აკლდა. ყოველ შემთხვევაში, ერთი რამ ნათელია, რომ თეატრალური ლენინიანას დასაწყისში უდიდესი მნიშვნელობა ჰქონდა სცენაზე ლენინის გამოჩენასაც კი, და, როგორც პიესებს, ასევე იმ პერიოდის მსახიობებსაც მართო ამ მხრივაც ჰქონდათ გარკვეული წარმატება. დროდადრო მაყურებელი უფრო მეტ სიახლოვეს მოითხოვდა, უფრო მეტად სჭირდებოდათ მსახიობებსაც არა მხოლოდ გარეგნული იერის გამოკვეთა, არამედ ლენინური ხასიათის თუნდაც ცალკეული დეტალებისაც.

პირველად რამდენადმე სქემატური როლების შესატყვივად პორტრეტული სიზუსტის მიღწევის, სკულპტურული ასახვის, დამახასიათებელი ჟესტების გამომუშავების აუცილებელი ეტაპი განვლილი იქნა ისეთი აღიარებული მსახიობების მიერაც, როგორიც იყვნენ ბორის შჩუკინი, მაქსიმ შტრაუხი, ალექსანდრე კრამოვი და სხვ. საბოლოოდ, მოხდა ისე, რომ ამ მსახიობების შემოქმედებით შესაძლებლობებითაც ბევრად გაფართოვდა თავდაპირველად პიესებში მოცემული რამდენადმე ეპიზოდური ხასიათის როლებიც კი. დროთა ვითარებაში შჩუკინიც და შტრაუხიც უკვე ახერხებდნენ „თოფიანი კაცის“ ეპიზოდური როლისთვისაც დამატებით გამოქმედებათ ისეთი საშუალებები, რომლებიც ლენინის იერსახეს უფრო მეტ სიცოცხლეს მიანიჭებდნენ სცენაზე. ისინი ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლად პოულობდნენ სულიერი გამოსახვის ხერხებს. რა თქმა უნდა, ყოველივე ეს ადვილად არ ეძლეოდათ მსახიობებს, ამას სჭირდებოდა ხანგრძლივი შემოქმედებითი შრომა და განუსაზღვრელი ენერჯია. ბორის შჩუკინს მაინც შერჩა მახვილად დანახული გარეგნული დახასიათებისაკენ სწრაფვა. მაქსიმ შტრაუხისათვის უფრო არსებითი შეიქნა ლენინური აზროვნების სიღრმე. შტრაუხი ლენინის იერსახისადმი ასეთ დამოკიდებულებას ავლენდა უკვე ა. კორნეიჩუკის პიესაშივე („სიმართლე“), რომელიც მოსკოვის რევოლუციის თეატრში დაიდგა. შემდგომ უფრო გააღრმავა მან უმაღლესი ინტელექტუალობისა და ადამიანური უბრალოების შენარჩუნების პრინციპი.

ლენინიანას მსახიობურ განვითარებაში დიდი წვლილი აქვს შეტანილი ბ. სმირნოვის სამხატვრო თეატრის მიერ დადგმულ პოგოდინის პიესებში — „კრემლის კურანტებში“

და „მესამე პათეტიკურში“. მისმა აქტიორულმა წარმატებამ დიდად განაპირობა საერთოდ ამ პიესების მიხედვით განმტკიცებული ლენინიანას დიდი პოპულარიზაცია. სტრატეგის სიბრძნე და მასწავლებლის სიფაქიზე, დიდი ჰუმანიზმი და დაუცხრომელი ნებისყოფა დამახასიათებელი გახდა სმირნოვის ლენინური იერსახისათვის.

რომანტიკულად მომხიბვლელი, ლალი და შთაგონებული ლენინის იერსახე შექმნა ვ. ჩესტნოკოვმა სპექტაკლში „ნი-ალვართა შორის“ (პიესა ა. შატროვისა), რომელიც ლენინგრადის პუშკინის სახ. დრამის თეატრში დაიდგა. მიუხედავად იმისა, რომ სცენაზე ლენინი მარტოა და ფაქტიურად მონოლოგის სახით უხდება მაყურებელთან შეხვედრა, ჩესტნოკოვი სწორედ ამ განმარტობას იყენებს შესანიშნავად და საკუთარი ფიქრებისა და განცდების თანამოზიარედ აქცევს მაყურებელსაც.

თითოეულ მსახიობს როლზე მუშაობის საკუთარი შესაძლებლობები გააჩნია, თითოეულს თავისი შეხედულებები, თავისი ისტორია აქვს როლზე მუშაობისა, ამ მხრივ ვფიქრობთ ყველაზე ნათელ ახსნას თვითონ ლენინის იერსახეზე მომუშავე მსახიობები იძლევიან:

ბ. ვ. შჩუკინი აღნიშნავს: „სიცოცხლისუნარიანობიდან — ადამიანის, ბავშვების, ბუნების, ყვავილების, ადამიანების მოსიყვარულე.

იგი მასწავლებელია, პარტიის შემქმნელია, პროლეტარიატის ბელადია.

იგი მეცნიერია მსოფლიო სახელით და ერუდიციით, ფილოსოფოსია.

იგი მუდმივად მოწაფეა, მოწაფეა მარქსისა და ენგელსისა.

(იგი სწავლობს) თავისი ამხანაგებისაგან, ხალხისაგან, ცხოვრებისაგან.

მას ბიოგრაფია აქვს — ეს არის განუწყვეტელი, მიზანდასახული, ტიტანური მუშაობა.

მასში ერთმანეთს ერწყმის სიფაქიზე და სიმკაცრე“.

ცხადია, ასეთი შეხედულებების მსახიობს ასეთივე სწორი ინტერპრეტაცია ექნებოდა ლენინის სცენური იერსახის ახსნისთვისაც.

დახასიათების განსხვავებულ ფერებს ნახულობს მაქსიმ შტრაუხი. იგი ამბობს: „...მე მჯერა, რომ მხატვრების მომავალი თაობა გაიზიარებს ჩვენს გამოცდილებას, მიიყვანენ მას სრულყოფამდე, და ლენინის სახე მოცემული იქნება ისე, როგორც მარქსი ურჩევდა ხელოვნებაში პოლიტიკური ბელადების ასახვას — მკაცრი რემბრანდტისებური ფერებით, მთელი ცხოვრებისეული სიმკვეთრით...“

ვ. ი. ჩესტნოკოვისათვის კი არსებითია თანამედროვეობის ხაზგასმა: რადგან „ლენინი იყო, არის და იქნება მთავარი გმირი თანამედროვეობისა, იდეალი, რომლისკენაც მიისწრაფის კაცობრიობა... კიდევაც მკვეთრად და ნიჭიერადაც რომ გახსნას ლენინური ხასიათის ცალკეული მხარეები, ჭეშმარიტ მხატვარს არასოდეს არ შეეძლება თქვას, რომ მან ყველაფერი გააკეთა, რადგან ლენინური ინდივიდუალობის მრავალფეროვნება და სიღრმე ამოუწურავია...“

ლენინის იარსახე საბჭოთა თეატრში

სცენა მოზარდ მაცურებელთა ქართული თეატრის სპექტაკლიდან
„ოჯახი“. ვლადიმერ ულიანოვის როლში რ. თვარათქილაძე.

სცენა რუსთაველის სახელობის თეატრის სპექტაკლიდან „ოჯახი“. ვლადიმერ ულიანოვის როლში კ. მახარაძე.

სცენა გრიბოედოვის სახელობის თეატრის სპექტაკლიდან „მოსავლიანი წელი“. ლენინის როლში კ. მიუფკე.

რამდენადმე თავისებურია ბ. ა. სმირნოვი: „თუ შენ ლენინურ თემას შეეხე, მაშინ ვალდებული ხარ ამ კუთხიდან გადასინჯო მთელი შენი შემოქმედებითი ცხოვრება, ვალდებული ხარ აწარმოო უდიდესი ლაბორატორიული მუშაობა შენივე საკუთარ ხასიათთან, შენსავე ინდივიდუალობასთან...“

რაც შეეხება ქართულ თეატრალურ ლენინიანას, ჩვენ უკვე გვქონდა ამის შესახებ საუბარი; ამჯერად, საბჭოთა თეატრში ლენინის იერსახის შექმნის საკითხთან დაკავშირებით, ასევე განზოგადებულად შევახსენებთ მკითხველს, რომ ქართული თეატრისათვის ლენინის სახე ყოველთვის წარმოადგენს შემოქმედების უშრეტ წყაროს. ჯერ კიდევ 1937 წელს ქართულმა თეატრმა ეროვნული ორიგინალური პიესით (შ. დადიანის „ნაპერწკლიდან“) შეიტანა წვლილი საბჭოთა დრამატურგიული ლენინიანას განვითარებაში. პიესა „ნაპერწკლიდან“, რომელშიც მართლად აისახა საქართველოში მუშათა რევოლუციური გამოფხიზლებისა და ლენინური, ისკრული პარტიის შექმნისათვის ბრძოლის ერთი შესანიშნავი ეპიზოდი, თითქმის ერთდროულად (1937 წელს) წარმატებით დაიდგა რუსთაველისა და მარჯანიშვილის თეატრებში. როგორც უკვე აღვნიშნეთ, რუსთაველის თეატრში ლენინის სახე წარმოადგინა აკაკი ვასაძემ, რომელიც ამავე დროს დამდგმელიც იყო, ხოლო მარჯანიშვილის თეატრში — შაქრო გომელაურმა (დადგა გ. ჟურულმა). ამის შემდეგ პიესა „ნაპერწკლიდან“ წარმატებით იდგმებოდა რესპუბლიკის სხვადასხვა თეატრში. მათ შორის ყურადღებას იპყრობდა 1939 წელს თბილისის სახელმწიფო მუსიკალური კომედიისა (ლენინის როლში გამოდიოდა მსახიობი ვ. გერსამია) და 1940 წელს ქუთაისის თეატრების (ლენინის როლში — მ. სვანიძე) დადგმები.

ლენინის შთამაგონებელი სახე შექმნა 1939 წელს მსახიობმა დიმიტრი მჟავიამ რუსთაველის თეატრის სცენაზე ნ. პოგოდინის პიესაში „თოფიანი კაცი“. მართალია, ლენინის სიტყვიერი მასალა ამ პიესაში მცირეა, მაგრამ მსახიობი ახერხებდა ამ ეპიზოდური გამოსვლითაც გამოეხატა მთელი პიესის რევოლუციური პათოსი. პიესაში ხომ ლენინის სახით წარმოდგენილია რევოლუციის დიდი ბელადი, რომელიც სახელმწიფოებრივი საკითხების გადაწყვეტისას ყოველთვის იღებს მხედველობაში მასების მოთხოვნილებებს. სწორედ ასეთი გაგებით წარმოსახავდა დ. მჟავია ლენინს სმოლნის სცენაში, სადაც ბელადი უბრალო ჯარისკაცს უსმენს და ცდილობს გაიგოს, რამდენად მზად არის იგი რევოლუციისათვის.

ქართველმა მაყურებელმა დიდი ლენინის სახე ნახა აგრეთვე 1941 წელს მარჯანიშვილის თეატრის წარმოდგენაში „კრემლის კურანტები“ (დადგა ვ. ტაბლიაშვილმა). ნ. პოგოდინი თავის ამ მეორე პიესაში, როგორც ვიცით, გვიჩვენებს ლენინის შემოქმედებით გენიას. აღნიშნავდნენ: როცა ამ წარმოდგენაში მსახიობი პიერ კობახიძე ხატავდა ლენინს, როგორც კაცობრიობის ბედნიერი მომავლისათვის დიდ მეოცნებეს, ყოველ ახალ გამოსვლაში, სულ უფრო ავითარებდა მას და შემოქმედებით სრულყოფას ანიჭებდა.

რევოლუციის ბელადის სცენური სახე გამოკვეთეს შემდეგში რუსთაველის (სადაც 1950 წელს წარმატებით დადგეს ვ. ვიშნევსკის „დაუვიწყარი 1919 წელი“), ბათუმის, სოხუმის, გორის, ფოთისა და სხვა ქალაქების თეატრების მსახიობებმა.

თბილისის გრიბოდოვის სახელობის თეატრის პირველი ეტაპი (1934-1941 წწ.) აღინიშნებოდა რა მზარდი შემოქმედებითი წინსვლით, ამ პერიოდში დადგმულ სპექტაკლებს შორის, რომლებშიაც ასახული იყო საბჭოთა ხალხის რევოლუციური წინსვლა („ესკადრის დაღუპვა“, „შორეული“, „მიწა“ და სხვ.) საეტაპო მნიშვნელობის ნაწარმოებები იყო აგრეთვე შ. დადიანის „ნაპერწკლიდან“, ნ. პოგოდინის „თოფიანი კაცი“ და „კრემლის კურანტები“. აღსანიშნავია, რომ სამივე ამ სპექტაკლში ლენინის როლს ასრულებდა კ. მიუფკე.

მიუფკეს უკვე ჰქონდა გამოცდილება ლენინის სახეზე მუშაობისა მ. ჭიაურელის ფილმში „დიადი განთიადი“, მაგრამ თეატრში, მაყურებელთან უშუალო დამოკიდებულების პროცესში, მას უკვე აღარ გამოადგებოდა კინოში შემუშავებული სახეითი ხერხები. ეს კარგად იგრძნო მსახიობმა და კიდევაც შესძლო დაეძლია შტამპის სიძნელე. მიუფკე ლენინის როლში უპირველესად ყურადღებას იპყრობდა დიდი პორტრეტული მსგავსებით. აღნიშნავდნენ, რომ ლენინისათვის დამახასიათებელი მოძრაობითა და სახის გამომეტყველების გადმოცემით მიუფკეს მიერ შექმნილი სახე არ ჩამოუვარდებოდა საბჭოთა მხატვრობასა და ქანდაკებაში შესრულებულ ყველასათვის ცნობილ პორტრეტებს. გარდა ამისა, ლენინის სახის ყველა დამახასიათებელი თვისება აღბეჭდილი ქრონიკებში, გრამოფონის ფირფიტებზე ფიქსირებული მისი ხმა უდიდესი გულმოდგინებით იყო დაცული მსახიობის მიერ.

ლენინის სცენური იერსახის შექმნის დღევანდელი გამოცდილების პირობებში, სულ უფრო მეტი შესაძლებლობა იქმნება მსახიობების მიერ დრამატურგიული მასალის გაღრმავებისა. სულ უფრო მეტად ესმევა ხაზი ლენინურ სულისკვეთებას, რევოლუციურ ტემპერამენტს, მომხიბვლელ ადამიანურ უბრალოებას. ბელადის პირად ადამიანურ თვისებებში: ლენინურ ყურადღებობაში, თავაზიანობაში იხსნება არა მხოლოდ ინტელიგენტური ბუნება, არამედ რევოლუციის სულისჩამდგმელის სიდიადეც. მისი დემოკრატიზმიც, ხელმძღვანელობის კოლექტიური მეთოდი — თითოეულ ხელმძღვანელს ჰქონდეს უნარი ისწავლოს ხალხისაგან და სხვ. სირთულე იმისა, რომ ერთდროულად ნაჩვენები იყოს ყველაზე ადამიანური ადამიანი და რევოლუციის ბელადი, რამდენადმე დაძლეულ იქნა დღევანდელი ლენინიანას შემოქმედებით განვითარებაში.

მსოფლიო პროლეტარიატის დიდი ბელადის ვლადიმერ ილიას ძე ლენინის იერსახის შექმნა კვლავაც საბჭოთა ხელოვნების და, კერძოდ, საბჭოთა თეატრის საპატიო საქმედ რჩება.

ლენინი თანაპელოვე

ბურჟუაზიული ხელოვნების

ესთეტიკური არსის შესახებ

ჯემალ შარაშიძე

პროლეტარულთა წინააღმდეგ ბრძოლაში ლენინმა მეცნიერულად დაასაბუთა, რომ სოციალისტური საზოგადოება ბურჟუაზიული კულტურისა და ხელოვნების კანონიერი მემკვიდრეა. მისი მემკვიდრეობა უფლებამოსილია კლასობრივად, პარტიულად და მორალურად.

„პროლეტარული კულტურა, — ამტკიცებდა ლენინი, — არ არის საიდანაც გამომხტარი რამ, იგი არ არის იმ ადამიანთა გამოწვევა, რომელნიც თავის თავს პროლეტარული კულტურის სპეციალისტებს უწოდებენ, ეს თავიდან ბოლომდე ჩმახია. პროლეტარული კულტურა უნდა იყოს ცოდნის იმ მარაგის კანონზომიერი განვითარება, რომელიც კაცობრიობამ შეიმუშავა კაპიტალისტური საზოგადოების, მემამულური საზოგადოების, მოხელური საზოგადოების უღელქვეშ“¹.

ლენინი სოციალიზმის საშენ მასალად ვარგისად თვლიდა თვით პროლეტარიატის წინააღმდეგ შექმნილ კულტურულ ღირებულებასაც: „აუცილებელია გამოვიყენოთ ყოველივე ის, რაც ჩვენს წინააღმდეგ შეუქმნია კაპიტალიზმს კულტურულ ღირებულებათა აზრით: სოციალიზმის სიძნელე ის არის, რომ იგი უნდა ვაშენოთ უცხო ადამიანთა მიერ შექმნილი მასალისაგან, მაგრამ სწორედ ეს არის სოციალიზმის შესაძლებლობა“².

ლენინი სოციალიზმის მემკვიდრეობად აცხადებდა ბურ-

¹ ლენინი კულტურისა და ხელოვნების შესახებ. თბილისი. სახელგამი, 1957 წ., გვ. 343.

² იქვე, გვ. 277.

(გაგრძელება 59-ე გვერდზე)

შ. ზამთარაძე.

განთიადი

ლ. ხოჯელანი.

განთიადი

ვლადიმერ
 ილიას ძე
 ლენინის
 დაბადების
 100 წლისთავისადმი
 მიძღვნილი
 საქართველოს
 მხატვართა
 საიუბილეო
 გამოფენიდან

ქუაზიული კულტურისა და ხელოვნების მთელ ერთობლიობას: „უნდა ავიღოთ კაპიტალიზმის მიერ დატოვებული მთელი კულტურა და მისგან ავაშენოთ სოციალიზმი. უნდა ავიღოთ მთელი მეცნიერება, მთელი ტექნიკა, მთელი ცოდნა, ხელოვნება. უამისოდ კომუნისტური საზოგადოების ცხოვრებას ვერ ავაშენებთ!“³.

მიუხედავად პროლეტკულტელთა მემარცხენე ფრაზეოლოგიისა, ლენინი თანმიმდევრულად ამხილებდა მათი წამოწყების ანტიმარქსისტულ ხასიათს: „ნამდვილად სწორედ მარქსიზმის წინააღმდეგ ბრძოლას ფარავს ყველა ფრაზა „პროლეტარული კულტურის შესახებ“⁴.

როგორც ვხედავთ, ღრმა შინაგანი კავშირია ლენინის მოღვაწეობის ორ პერიოდს შორის. ჯერ კიდევ რევოლუციის აღმავლობის ადრეულ პერიოდში ლენინი ამტკიცებდა იმავეს, რასაც თეორიულად აღრმავებდა და პრაქტიკულად ანხორციელებდა რევოლუციის შემდგომ პერიოდში. მაგრამ ლენინური დებულება, რომ გამარჯვებული პროლეტარიატი გარდასულ საზოგადოებრივ ფორმაციათა მიერ შექმნილი კულტურისა და ხელოვნების ერთადერთი მემკვიდრეა, საკითხის პირველი ძირითადი ნახევარია. ხელოვნების პარტიულობის ლენინური მოძღვრების შუქზე უნდა გადაწყდეს საკითხის მეორე ნახევარიც: როგორი უნდა იყოს სოციალისტური საზოგადოების დამოკიდებულება იმ ბურჟუაზიული ხელოვნების მიმართ, რომელიც იქმნება კაპიტალისტურ ქვეყნებში გამარჯვებული პროლეტარული რევოლუციის ეპოქაში, სოციალისტური ხელოვნების პარალელურად.

ბურჟუაზიული ხელოვნება არსებობს განაგრძობს და ეს ფაქტია. ხოლო ეს ხელოვნება, რომ შარლატანობად ან პათოლოგიურად შეცვლილი ფსიქიკის გამოსატყულებად ჩაგვეთვალა, მოვლენის გაგების საკითხში საკუთარი უმწეობის დადასტურება იქნებოდა.

როგორც ცნობილია, ბურჟუაზიული საზოგადოება ერთსახეანი არ არის, ეს სახელწოდება აერთიანებს ბურჟუაზიის მცირერიცხოვან და მშრომელთა მრავალრიცხოვან ჯგუფებს. როგორც ლენინი გვასწავლის: ხელოვნება ხალხს ეკუთვნის. ბურჟუაზიული ხელოვნება შექმნილია თვით მშრომელთა წრიდან გამოსული მოღვაწეების მიერ. ხოლო მისი შინაარსი მნიშვნელოვანწილად უბრალო, რიგითი ადამიანების ცხოვრების, მათი სიძნელეებისა და გაჭირვების ამსახველია. მასში ბურჟუაზიულობის ფასადს მიღმა მოიპოვება ბევრი არაბურჟუაზიული ესთეტიკური და იდეური ღირებულება.

თანამედროვე ბურჟუაზიული ხელოვნება განიცდის დიფერენციაციის გაძლიერებულ პროცესს. ეს პროცესი საზოგადოების ანტაგონისტური კლასების წინააღმდეგობათა ამსახველია. ერთი და იმავე საზოგადოების, ბურჟუაზიული საზოგადოების ხელოვნება, სულ უფრო და უფრო კარგავს ერთიან ბუნებას, დებულობს ორი ურთიერთსაწინააღმდეგო პოლუსის სახეს.

ამ მიზეზით დღევანდელი ბურჟუაზია არ უნდა გავაიგი-

ვით ოქტომბრის რევოლუციამდელ ბურჟუაზიასთან. ეს ფაქტი განსაზღვრავს აგრეთვე ბურჟუაზიული ხელოვნებისადმი ჩვენს განსხვავებულ დამოკიდებულებას.

გაძლიერებულმა კლასობრივმა ბრძოლამ და სოციალისტური ხელოვნების გავლენამ თვით ბურჟუაზიულ საზოგადოებაში წარმოშვა სოციალისტ მწერალთა მთელი პლეადა (ა. ბარბიუსი, ჯ. ოლდრიჯი, რ. როლანი, პ. ნერუდა, თ. დრაიზერი და სხვ.). მაგრამ, მეორე მხრივ, მოქმედებაში უფრო აქტიური ხდება ხელოვნების ბურჟუაზიული პარტიულობის პრინციპი; იქმნება პანეგირიკული ლიტერატურა, აგრეთვე მმართველი კლასი ცდილობს მხატვრებში და საზოგადოებაში განავითაროს ზესოციალობის, გზააბნეულობის, ამაოების განწყობილებანი, რაც ხშირად მიზანს აღწევს და განაპირობებს შესაბამის განწყობილებათა მატარებელი ნაწარმოებების შექმნას.

ბურჟუაზიული ხელოვნება, განსაკუთრებით კინოსელოვნება და მხატვრული ლიტერატურა, შეგვიძლია ოთხ ძირითად ჯგუფად დავყოთ. თითოეული მათგანის მიმართ საბჭოთა ესთეტიკისა და საზოგადოებრიობის დამოკიდებულება განსხვავებულია.

პირველი ჯგუფი მილიტარისტული და პოლიტიკური იდეათა მქადაგებელი ხელოვნებაა. შეიძლება ითქვას, რომ თვით „ხელოვნების“ ცნების გამოყენება ამგვარ ქმნილებათა მიმართ ნაკლებ გამართლებულია. ეს არის ცალკეულ მხატვრულ სახეთა და მეთოდთა ეკლექტიკური გამოყენება ბურჟუაზიული სახელმწიფოსა და მხედრონის საქმიანობის გასამართლებლად.

ცხადია, სოციალისტური საზოგადოება გადაჭრით ამბობს უარს პანეგირიკულ ხელოვნებაზე, როგორც ცრუ-ხელოვნებაზე, პროპაგანდისტულ-სააგიტაციო ხელოვნების ყველაზე მდარე ნიმუშზე.

ბურჟუაზიული ხელოვნების მეორე ჯგუფია თავშესაქცევი, ფანტასტიკურ-სათავგადასავლო, დეტექტიური ჟანრი. გადაჭრით დასაგმობია აგრეთვე ამგვარი ხელოვნების ზოგიერთი ნიმუში: კომიქსები, პორნოგრაფიული გამოცემანი, ძალადობის კულტის პრინციპზე აგებული კინოსურათები და სხვ. მაგრამ უარს ვერ ვიტყვით დიუმას, მაინ რიდის, კუპერის, კონან დოილის და სხვათა ტრადიციების კარგ გამგრძელებლებზე.

რაც შეეხება სოციალისტური ხელოვნების იმ ნიმუშებს (მეტოხე ჯგუფი), რომელიც ბურჟუაზიულ საზოგადოებაში გვხვდება, საბჭოთა საზოგადოებრიობა უშენიმწინოდ იღებს მას თავის საკუთრებად.

აქ ყველაფერი ნათელია. გასარკვევია მხოლოდ, თუ როგორი დამოკიდებულება უნდა გვქონდეს ხელოვნების იმ ქმნილებათა მიმართ, რომლებიც იდეურ გზააბნეულობას გამოხატავს უჩვეულო გამომსახველი საშუალებებით (მესამე ჯგუფი). როგორი უნდა იყოს ხელოვნების პარტიულობის ლენინური თვალსაზრისით სხვადასხვა ბურჟუაზი-

3 იქვე, გვ. 290.

4 იქვე, გვ. 290.

ული „იზმის“ შეფასება? რა შეიძლება მიიღოს მისგან საბჭოთა მკითხველმა, მხილველმა თუ მსმენელმა?

ბურჟუაზიული ხელოვნების ერთი ნაწილი არ ცდილობს სოციალურ ღირებულებათა დამკვიდრებას, პირიქით, გაურბის სოციალობას. მაგრამ ხელოვნების პარტიულობის თვალსაზრისი ხელოვნების ნაწარმოებში დადებით ესთეტიკურ და იდეურ ღირებულებას აგნებს მაშინაც, როცა იგი ნეგატიური ფორმითაა წარმოდგენილი.

ბურჟუაზიული ხელოვნების თავისებურება მომეტებულად სახვითი ხელოვნების დარგში ძველადგება. ბურჟუაზიული სახვითი ხელოვნება რადიკალურად ემიჯნება კლასიკურ ხელოვნებას და ქმნის უტრადიციო, ხალხს შოწყვეტილი, ცალკეულ ესთეტიკა ვიწრო ჯგუფის ექსპერიმენტული ძიების შთაბეჭდილებას.

შევვხვით ბურჟუაზიული სახვითი ხელოვნების ზოგიერთ სფეროს. ეს რამდენადმე კონკრეტულ ნიადაგს შექმნის დადებითი ან უარყოფითი განზოგადებისათვის.

თანამედროვე ბურჟუაზიული ხელოვნების ერთ-ერთი გავრცელებული მიმდინარეობაა კუბიზმი. კუბისტებმა საგანს თითქმის წაართვეს რეალური ფორმა. ისინი ფაქტიურად, საგნის გამოსახვის ერთადერთ საშუალებად იყენებენ გეომეტრიულ ფორმებს. მაგრამ კუბისტი მხატვარი მთლიანად მაინც არ ახდენს საგნის რეალური ფორმის წაშლას. კუბისტურ სურათში საგანი, მაგალითად ადამიანი, ასე თუ ისე ატარებს გარეგნულ იერს, მაგრამ მხატვრის მიზანი როდია ესთეტიკური ზეგავლენა მოახდინოს იმით, რაც საგნის გარეგანი მოვლინებულობით გვეძლევა, მისი მიზანია ჩაწედეს გამოსახატავი მოვლენის არსს, შინაგანობას და შექმნას ისეთი ემოციური კომპლექსი, რომელიც ექვივალენტური იქნება საგნის არსიდან მომდინარე შთაბეჭდილებათა კომპლექსისა.

ამგვარი შემოქმედებითი მიზანი ხშირად განუხორციელებელია, რის გამოც კუბისტ მხატვრებს უამრავი მარცხი და ჩავარდნები აქვთ. მაგრამ არ ვიქნებოდით სამართლიანი, თუ მათ შემოქმედებაში მიღწევებს ვერ შევამჩნევდით.

მაგალითად, კუბისტურმა მხატვრობამ ზოგიერთი სოციალური მოვლენის არსს შესაბამისი (ექვივალენტური) მხატვრული ფორმა უპოვა. ომის თემის გამოსახატავად კუბისტურ ხელოვნებას ისეთი გამომსახველობითი საშუალებანი გააჩნია, რომელიც დიდი დრამატული ძალით ასურათებს ამ საზოგადოებრივი მოვლენის არსს.

პიკასოს შემოქმედების მშვენება „გერნიკა“, რომელიც ასახავს ფაშისტების მიერ დაბომბილ სოფელ გერნიკას, შექმნილია კუბისტური ხელოვნების გამომსახველობითი საშუალებებით. ასეთივე გამომსახველობითი საშუალებებითაა შექმნილი ოსიპ ცატკინის ცნობილი ქანდაკება „დანგრეული როტერდამის ხსოვნას“ და სხვ.

სიურრეალიზმი გამოსახვის მეთოდის აუცილებელ პირობად თვლის მოვლენას შეუნარჩუნოს რეალური სახე, მაგრამ საგნის ფორმის რეალურობა მას ესაჭიროება არა რეალურ მოვლენათა ასახავად, არამედ დრამატულ, ხშირად მიუწვდომელ, შეუცნობად, ფსიქოლოგიურად უცხო მოვლენათა დამაჯერებლად გადმოსაცემად.

როგორ უნდა გახდეს მოვლენათა თითქოს ნატურალისტური ხედვა ტოაგიკულ შთაბეჭდილებათა გადმოსცემი? საკმე იააა, რომ სიურრეალიზმის ნატურალისტური ან რეალისტური ფიქციაა. სიურრეალისტი მხატვარი ახდენს საგნის, ხოვლეის თვითაებუო დახაწევრებას და ასევე თვითნებურ მიხართებას აყარებს მის მიერ თვითნებურად გადმოყთფილ დეტალებს შორის. მხატვრული ეფექტი გაიხაა-ზღვრება არა რეალურობის იმ ელემენტებით, რომელიც საგნის ობიექტუოი მხარის ჩვენებისას არის წარმოდგენილი, არამედ საგანთა დანაწევრებითა და გაუცხოებულ მიმართებათა დაწყარებით.

სიურრეალიზმის წარმომადგენლებმა ივ. ტანგიმ, სალვადორ დალიმ და სხვ. მეორე მსოფლიო ომის წლებში შექმნეს იმ განწყობილებათა გამომხატველი ნაწარმოებები, რაც ახასიათებდა ბურჟუაზიული ინტელიგენციის ერთ ნაწილს: შიში, დაბნეულობა, უპერსპექტივობა, უმიზნობა, სოციალური განურჩევლობა, ამაოება და ა. შ. ზოგიერთი კრიტიკოსი მიდრეკილია სიურრეალისტების, კერძოდ, ს. დალის აპათურ განწყობილებათა, სოციალური განურჩევლობის, განმარტობისადმი სწრაფვის გამოსატვა სამშობლოს ღალატად და ფაშისტთა თანამოქმედებად ჩათვალოს. ასეთი მტკიცებანი უთუოდ მოკლებულია საფუძველს. პირიქით, ს. დალის, ივ. ტანგის და სხვათა მიერ მელანქოლიურ განწყობილებათა გამოსატვა პროტესტი იყო, მართალია, პასიური, მაგრამ მაინც რადიკალური გამიჯვნა იმ სოციალური გარემოსაგან, რომელსაც ფაშისტური რეჟიმი განსაზღვრავდა.

თანამედროვე ბურჟუაზიული ხელოვნების ყველაზე გავრცელებული მიმდინარეობაა აბსტრაქციონიზმი.

აბსტრაქციონისტებს მიაჩნიათ, რომ საგნის კონკრეტული მოცემულობა არავითარ როლს არ ასრულებს ესთეტიკური ფენომენის შექმნაში. აბსტრაქციონიზმის კრედო ემყარება რეალური საგნის უგულებელყოფას; იგი საგნის ნაცვლად ახდენს იმ აბსტრაქტული საწყისების წინ წამოწევას, რომლებიც კონკრეტული საგნის შემადგენელი ელემენტებია. აბსტრაქციონისტული ხელოვნების საშენი მასალა შედგება ფერის, ლაქების, ხაზებისა და სხვა კომპონენტებისაგან. აბსტრაქციონიზმი ესწრაფვის შექმნას წმინდა ესთეტიკურ-ემოციური ღირებულება, რომელიც სტერილურია არა მხოლოდ სოციალურობისაგან, იგი სტერილურია აგრეთვე ყოველგვარი ინტელექტუალურისაგან.

მაგრამ აბსტრაქციონისტი ამგვარად წარმოდგენილ ესთეტიკურ-ემოციურ შთაბეჭდილებათა საფუძველად მაინც კონკრეტული საგნების შემოქმედებას მიიჩნევს. ამიტომ აბსტრაქციონისტული სურათების უმრავლესობას სახელწოდება რეალური საგნებისა აქვს. ეს ფაქტი კიდევ უფრო აღრმავებს იმ მხილველთა და კრიტიკოსთა უარყოფით და მოკიდებულებას, რომლებიც არ იცნობენ აბსტრაქციონისტული შემოქმედებითი მეთოდის ამოსავალს და ლამობენ ყველაფერი პირდაპირ აღიქვან იმგვარად, როგორც ცხოვრებაში ხდება. მაგალითად, მათ სურთ მართლაც იხილონ „დილა“ იმ აბსტრაქტულ ნამუშევარში, რომელსაც ასეთი სათაური აქვს.

სინამდვილეში აბსტრაქციონისტი არც კი ცდილობს საგნის ჩვენებას. მისი ობიექტია არა საგანი, არამედ საგნით აღძრული შთაბეჭდილებანი. ამიტომ ხშირად თვით ავტორიც კარგავს კონტროლს იმ გრძნობათა, ემოციათა, შთაბეჭდილებათა წარმომავლობის შესახებ, რომლის ჩვენებასაც ცდილობს. აბსტრაქციონისტისათვის არ არსებობს მოვლენებისადმი ცნობიერი დამოკიდებულება, მისი შემოქმედებითი იმპულსი მთლიანადაა განსაზღვრული ქვეცნობიერით, ან უშუალო შთაბეჭდილებით, იმ გრძნობადი რეაქციით, რასაც მოვლენა იწვევს შემდგომი შედეგებისაგან დამოუკიდებლად. მსოფლშეგრძნების ამგვარი ავტონომიურობა ძნელად განსასაზღვრავს ხდის აბსტრაქციონისტული ხელოვნებით გამოწვეულ განცდას. ეს განცდა ზოგადია, მასში იკარგება კონკრეტული საგნის სახე, რამდენადმე უახლოვდება მუსიკის ეფექტს.

შეიძლება დაისვას საკითხი: ხელოვნების რა თავისებურება ხდის შესაძლებლად გამოსახვის აბსტრაქციონისტულ მეთოდს?

საყურადღებოა ერთი გარემოება: აბსტრაქციონიზმი ფაქტურად არსებობს მხოლოდ ფერწერაში. ყოველ შემთხვევაში, თავის ტიპიურობას აბსტრაქციონიზმი ფერწერაში აღწევს.

ეს მოვლენა გაპირობებულია მხედველობითი აქტის თავისებურებით. ადამიანის რეაქცია ვიზუალურ შთაბეჭდილებებზე ყოველთვის დადებითი ან უარყოფითი ელფერის მატარებელია. ფერის, ლაქების, ხაზების, წერტილების, ფიგურებისა და სხვათა მიმართ ყოველ ადამიანს აქვს დადებითი ან უარყოფითი რეფლექსები, რაც შეუშუშავდა ონტოგენეზში, ან მემკვიდრეობით მიიღო ფილოგენეტიური განვითარების გზით. შემოქმედების აბსტრაქციონისტული მეთოდი მდუმარედ ემყარება იმ ვარაუდს, რომ ადამიანი ყოველთვის გარკვეული ემოციებით პასუხობს მხედველობითი აღქმის აუცილებელ ელემენტებს — ხაზებს, ლაქებს და სხვ. აბსტრაქციონისტი ახდენს ამ ცალკეულ ელემენტთა სინთეზირებას, მათ გამთლიანებას, შეყვანას განსხვავებული სტრუქტურის მთლიანში, გამოსასახავ შთაბეჭდილებათა კვალობაზე მათთვის შესაბამისი ემოციის გამოხატვის ფუნქციით დატვირთვას. ხშირად ეს შესატყვისობა მექანიკურია, რაც აძნელებს საგნობრიობის შენარჩუნებას. ვდებულობთ ემოციათა რაღაც ექვივალენტს, რომლის არა მარტო სოციალური, არამედ ინტიმურ-ფსიქოლოგიური შინაარსიც ქვეცნობიერი სქელი ფენით იფარება.

შეუძლებელია აბსტრაქციონიზმის სრულყოფილი სახით არსებობა ხელოვნების რომელიმე სხვა დარგში. მით უმეტეს მხატვრულ ლიტერატურაში, სადაც საშენ მასალას — სიტყვას ყოველთვის გარკვეული შინაარსი აქვს და მისი აყვანა აბსტრაქციონიზმის დონემდე დაარღვევდა თვით სიტყვას, უაზროს გახდიდა მას.

შეიძლება ითქვას, რომ მასალის თავისებურებითაა აგრეთვე განსაზღვრული აუბიზმის. სიურრეალიზმისა და სხვა „იზმების“ არსებობის ფაქტი.

მაგრამ საკითხს მეორე მხარეც აქვს: სოციალურად რამ განაპირობა ეს მიმდინარეობანი. რა მიზეზმა განსაზღვრა,

რომ ფერწერის შინაგანი თავისებურება ასე გაუკუღმართებულად განვითარდა თანამედროვე ბურჟუაზიულ საზოგადოებაში.

პირველ რიგში უნდა აღინიშნოს ბურჟუაზიული საზოგადოებისათვის დამახასიათებელი გათიშულობა პიროვნებასა და საზოგადოებას შორის. პიროვნება თითქოს დაკარგულია საზოგადოებაში; მისთვის ცხოვრება არსებობს როგორც ტრაგიკული იდუმალემა, მოულოდნელი საშინელება, მხოლოდ უკანონოშიერო სიხარული; იგი განიცდის მარტობისა და სიკვდილის შიშს, მუდამ ადამიანებში მყოფს აწუხებს კომუნიკაბელობის პრობლემა. მისთვის პრობლემატური ხდება თვით ისეთი მარტივი და ტრადიციული ურთიერთობის დამყარება, როგორცაა თანამცხოვრებთა მიმართ კონტაქტში ყოფნა. ამიტომ გაურბის ცნობიერს და ეძლევა მხოლოდ ემოციას, უსახო, შინაარსგაურკვეველ ემოციას, ან ემოციის ნაფლეთებს.

ხელოვნება არა მხოლოდ პოზიტიური ფორმით ამკვიდრებს სოციალურად და ფსიქოლოგიურად პოზიტიურ შინაარსს, არამედ ამავე ფუნქციას ასრულებს ნეგაციის გზითაც. ეს ჭეშმარიტება ხელოვნების პარტიულობის ლენინური თეორიის არსებითი მონაპოვარია.

პრინციპული ცვლილება განიცადა აგრეთვე მე-20 საუკუნის ბურჟუაზიულმა მუსიკამ.

ჩვენი ეპოქის მუსიკალური კულტურა განვითარება და შენარჩუნება იმ უკეთესი ტრადიციებისა, რომელსაც ბოლო სამი საუკუნის განმავლობაში ქმნიდნენ მუსიკალური ტალანტები ბახი, ბეთჰოვენი, მოცარტი, ვაგნერი, შოპენი, ჩაიკოვსკი და სხვ. ეკუთვნის ერთ სტილისტურ ფორმაციას მუსიკაში. ყველა ისინი მელოდირ-ჰარმონიული მუსიკის მიმდევრები არიან.

მელოდიური მუსიკის თეორიული ამოსავალია ის პრინციპი, რომ მუსიკალურ ფენომენში მონაწილე ბგერების მნიშვნელობა არატოლფასოვანია. ძირითადი ფუნქცია ენიჭება მელოდიურ ხმას, ხოლო ყველა სხვა დანარჩენი ხმა თანამონაწილეობს მელოდიის თანხმლები ჰარმონიის შექმნაში.

მოდერნისტული მუსიკის მამამთავარმა არნ. შონბერგმა გაილაშქრა თანამედროვე მუსიკის თვით საფუძვლის წინააღმდეგ. მან უარყო ერთი ხმის, მელოდიის უპირატესობა და მუსიკალურ ნაწარმოებში თორმეტივე ხმის მნიშვნელობა ერთ სიმალღეზე აიყვანა. ამ აქტის შედეგად მუსიკალურ ნაწარმოებში დაიკარგა მელოდია, ტონალობა, გაქრა მუსიკალური თემის ცნება, აღიკვეთა ჰარმონია.

შონბერგის მრავალხმოვანი, ანუ, როგორც მას უწოდებენ. დოდეკაფონური მუსიკა არ ემყარება უშუალო, ემოციურ ასოციაციებს, იგი იქმნება მხოლოდ გონებისმიერი აქტივობით, მოკლებულია შინაგან მთლიანობას, გაქდენთილია სტატისტიკური, ერთფეროვანი ინტონაციებით, არ გააჩნია განწყობილების სიცხადე და მთლიანად იწვევს ქაოტიურობის შემაშფოთებელ გრძნობას.

აღსანიშნავია, რომ მოდერნისტული ძიებანი მუსიკაში

(დასასრული 64-ე გვერდზე)

ზ. ნიჟარაძე.

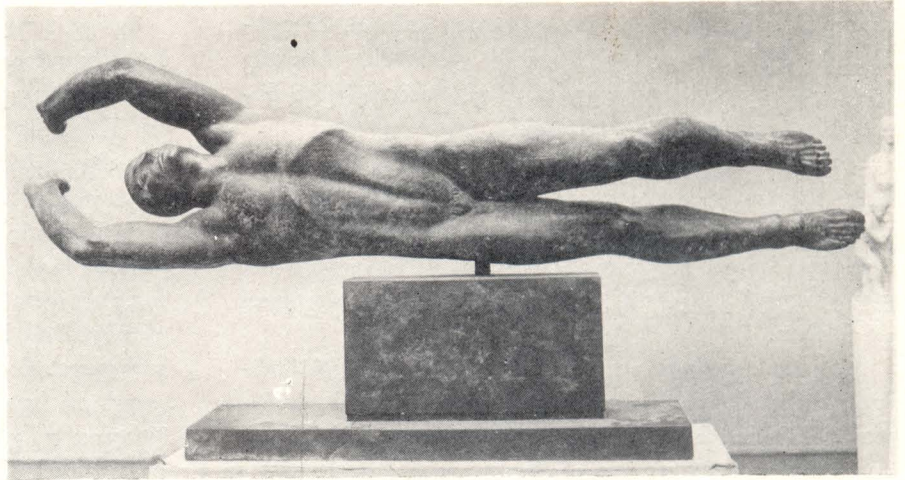
გამარჯვებულნი (ტრიპტიქი)

ლ. ბუხაიძე.
1921 წელს

ვლადიმერ
ილიას ძე
ლენინის
დაბადების
100 წლისთავისადმი
მიძღვნილი
საქართველოს
მხატვართა
საიუბილეო
გამოფენიდან

გ. ქაჯაია.
კოსმოსი

ი. ბარნაბიშვილი.
გზა ვარსკვლავებისაკენ

მიმდინარეობდა რომანტიზმის კრიტიკის ნიშნით. მოდერ-
ნისტები მუსიკაში თავს ესხმოდნენ ლირიზმს, როგორც
სენტიმენტალიზმს, სოციალურობას უპირისპირებდნენ ნი-
ჰილიზმს, იდეალებს — ეროტიზმს.

როგორც შონბერგის, ასევე მის მოწაფეთა და თანა-
მგრძნობელთა მუსიკაში თავიდანვე შეიჭრა ურბანისტული
ტენდენციები. ერ. სატი, დ. მიოო, ალ. ბერგი და სხვ. პი-
როვნების შინაგან განცდათა მაგიერ წინ წამოსწევდნენ ინ-
დუსტრიალურ სამყაროს, ტექნიკას შესაბამისი ხმაურითა
და ქაოსით.

შეცდომა იქნებოდა თუ მოდერნისტული მუსიკის წარ-
მომავლობის მიზეზს ჩამოვამორებდით იმ ნიადაგს, რომე-
ლიც განაპირობებს საერთოდ ბურჟუაზიული ხელოვნების
თავისებურებას მე-20 საუკუნეში.

უიმედობა, ქვეცნობიერის იდეალიზაცია, სქესის კულტი,
პასიური პროტესტი სოციალურ უკუდმართობათა მიმართ
— განსაზღვრავენ მოდერნისტული მუსიკის დეჰუმანიურ
ბუნებას.

მაგრამ არის სხვა არსებითი მიზეზიც, რომელიც თვით
მუსიკის განვითარების შინაგანი კანონზომიერებიდან გა-
მომდინარეობს. რა თქმა უნდა, შონბერგის მტკიცება, რომ
მელოდიურმა მუსიკამ თავისი შესაძლებლობა ამოწურა,
საფუძველს მოკლებულია, მაგრამ ამ მტკიცებაში რაციო-
ნალური მარცვალის მოიპოვება. მელოდიური მუსიკის გა-
მომსახველობითი მეთოდები იმდენად სრულყოფილი გახ-
და, რომ თვით შემოქმედების პროცესი მივიდა არამელო-
დიური მუსიკის გამომსახველობით საშუალებათა გამოყე-
ნების აუცილებლობამდე. ამ თვალსაზრისით ფრიად მნი-
შვნელოვანია შემდეგი ფაქტი: არა მხოლოდ შონბერგის
მოწაფეები და თანამოაზრენი ალ. ბერგი, პ. ჰინდემიტი,
პ. ეისლერი და სხვ., არამედ თვით შონბერგის შემოქმედე-
ბის ბოლო წლებში მის მიერ შექმნილ მუსიკაში იყენებდა
მელოდიას, მიმართავდა ტონალური ცენტრების გამოყენე-
ბის პრინციპს.

სახვით ხელოვნებასა და მუსიკასთან შედარებით ნაკ-
ლებპოლემიკურია ბურჟუაზიული მხატვრული ლიტერატურ-
ისადმი დამოკიდებულების საკითხი. დაცემულობის, ასო-
ციალობის, ინდივიდუალიზმის გვერდით არაიშვიათად
ვხვდებით ნატიფ განწყობილებებს და სწრაფებს, რომ-
ლებიც გადმოცემულია მხატვრულად უნაკლო ფორმით. თა-
ნამედროვე სიტყვაკაზმული მწერლობა შეუძლებელი იქ-
ნებოდა პრუსტის, ჯოისის, უაილდის, ეგზიუპერის, ბრე-
დბერის, კაფკას, სარტრის, ჰემინგუეის, სელინჯერის, თავო-
რისა და სხვათა შემოქმედების გარეშე. თითოეულ მათგან-
თან აქვს საკამათო მარქსისტულ-ლენინურ მსოფლმხედ-
ველობას, მაგრამ მეტწილად ეხება კლასობრიობისა და სო-
ციალურობის სფეროს. მონივნებითი ზეკლასობრიობისა და
ზესოციალობის მიღმა იძულებული ვართ ვეძიოთ გაუკუდ-
მართებულ ან ძირეულად შეცვლილ ურთიერთობებში გად-
მოცემული, ცნობიერად და ქვეცნობიერად ნისლში გახვე-
ული კლასობრიობა და სოციალურობა. განხილვის ეს სირ-
თულე არავითარ შემთხვევაში არ ახდენს მათი ესთეტიკუ-
რი ღირებულების გაუფასურებას.

ბურჟუაზიული ხელოვნების კრიტიკულად შეთვისების
პარალელურად აუცილებლად უნდა მიმდინარეობდეს
თანმიმდევრული პოლემიკა ბურჟუაზიული ესთეტიკოსე-
ბის წინააღმდეგ. ბურჟუაზიული ხელოვნება სულ სხვადა-
სხვა შეფასებას პოულობს ბურჟუაზიულ და საბჭოთა ეს-
თეტიკოსებს შორის. ბურჟუაზიული ესთეტიკოსები ცდი-
ლობენ თეორიულად დაასაბუთონ, მსოფლმხედველობრივი
კანონზომიერების სიმალლეზე აიყვანონ ხელოვანთა ცდო-
მილება, მათი მსოფლშეგრძნებისეული ცალმხრიობა, ქვე-
ცნობიერების სიჭარბე. ეს მაშინ, როცა ჩვენთან ავტორს
ყოველთვის მიეზღვება დამსახურებისამებრ, მაგრამ არა-
სოდეს არ ხდება ქვეცნობიერით კეკლუცობის წაქეზება.
მაგალითად, ფროიდისტული ესთეტიკა, იუნგის მიმდევრე-
ბი, ნეოთომიზმის შემქმნელები და სხვ. ქვეცნობიერს ესთე-
ტიკურობის არსად მიიჩნევენ, რაც ხშირად ქვეცნობიერით
თვითმიზნურ გატაცებად იქცევა. რა დიდად განსხვავდება
მათგან გ. ჯიბლადის მიერ აბსტრაქციონიზმის ძირითადი
მანკის, ქვეცნობიერის ლაკონიური და ამომწურავი შეფა-
სება. „აბსტრაქციონისტული ხელოვნება თავისი შინაგანი
ბუნებითა და გარეგნული ფორმით ამსხვრევს ნორმალურს.
იგი აღამიანის საღ შემეცნებას, რეალურ სინამდვილეს მო-
წყვეტილია, უაზრობას ქადაგებს და ქვეცნობიერს განადი-
ლებს“⁵.

მარქსისტულ-ლენინური ესთეტიკა ვერასოდეს დაეთან-
ხმება ბურჟუაზიული ესთეტიკის წარმომადგენლებს საკუ-
თარი მსოფლმხედველობის ქარგაზე თვითნებურად გამო-
ჭრან ბურჟუაზიულ ხელოვანთა შემოქმედებითი პროფილი,
მოახდინონ მათი ცალმხრივი ანალიზი, გამოიყენონ იგი
საკუთარ თეორიულ ნააზრევთა საილუსტრაციოდ.

ბურჟუაზიული ესთეტიკის ცალმხრიობაზე მიუთითებს
თუნდაც ის ფაქტი, რომ ე. წ. ბურჟუაზიული ესთეტიკა
დანაწევრებულია უამრავ ურთიერთწინააღმდეგობრივ თე-
ორიად. თითოეული მათგანი ცალკეული ესთეტიკური ფე-
ნომენის გააბსოლუტურებას და, ამდენად, სხვა თეორიის
უარმყოფელი. ერთი იდეოლოგიიდან ამოსული ესთეტიკუ-
რი მოძღვრება არ უნდა იფლითებოდეს სხვადასხვა მო-
მენტად.

მარქსისტულ-ლენინური ესთეტიკა ერთადერთი დასრუ-
ლებული ესთეტიკური მოძღვრებაა. კერძოდ, ხელოვნების
პარტიულობის ლენინური თეორია სრულ შესაძლებლობას
იძლევა შემოქმედებითად ავითვისოს თანამედროვე ბურ-
ჟუაზიული ხელოვნება. მისი მიღწევების გაცნობა ისევე
აუცილებელია სოციალისტური საზოგადოებისათვის, რო-
გორც რევოლუციამდელი ხელოვნების ცოდნა. ეს პროცე-
სი ორმხრივად სასარგებლოა: იგი არა მხოლოდ ხელს უწყ-
ობს ხელოვნების საბჭოთა მოყვარულის ესთეტიკურ გან-
ვითარებას, არამედ ბურჟუაზიულ ხელოვანს იცავს მოქალა-
ქობრივი უპერსპექტივობის საშიშროებისაგან.

5 გ. ჯიბლადი, რეალიზმი და აბსტრაქციონიზმი, გაზ. „კომუ-
ნისტი“ 1963, № 134.

ლენინის იერსახე ქართულ კოქალურ- სიმფონიურ მუსიკაში

მარგარიტა ვაჩნაძე

მსოფლიო პროლეტარიატის დიდი ბელადის ვლადიმერ ილიას ძე ლენინის უკვდავი იერსახის მხატვრულმა გადმოცემამ სიცოცხლე მისცა ქართველი კომპოზიტორების მთელრიგ თვალსაჩინო ვოკალურ-სიმფონიურ ნაწარმოებს.

ლენინის იერსახესთან გაიგივებულმა მაღალმა კომუნისტურმა იდეალებმა, თანამედროვეობის მოვლე-

ნებმა განაპირობეს ამ ნაწარმოებებში ჰეროიკულ-რევოლუციური ბრძოლის სურათების, ჩვენი ქვეყნის ხალხების ბედნიერი აწმყოს, ბელადისადმი ხალხის ღრმა სიყვარულის, მისი იდეების გამარჯვების განსახიერება.

საბჭოთა კომპოზიტორების მიერ ლენინის იერსახის გამოქრწვა ძირითადად ხდება სინთეტურ ჟანრებში — სიტყვისა და მუსიკის ერთობლი-

ვი საშუალებებით. მუსიკალური აზრის მაქსიმალური სახოვანებისა და მკაფიოებისათვის კომპოზიტორები მიმართავენ პოეტურ ტექსტსა და კონკრეტულ პროგრამას, სიმფონიურ ნაწარმოებებში შეჰყავთ საგუნდო ელემენტი. საგუნდო პარტიებში კი წამყვან მნიშვნელობას დეკლამაციურ საწყისს ანიჭებენ. ხშირად გზვდებით ცნობილი რევოლუციური სიმღერების, ჰიმნებისა და მარშების ინტონაციების შერწყმას კომპოზიტორთა ორიგინალურ თემებთან.

ლენინისადმი მიძღვნილი ასეთი ნაწარმოებები გამსჭვალულნი არიან გასხივოსნებული, ოპტიმისტური განწყობილებით. ის ნაწარმოებებიც კი, რომელნიც ბელადის სიკვდილით გამოწვეულ გულისტკივილს გამოხატავენ, შეიცავენ მრავალ ფურცელს — აღსავსეს იმედით, ბელადის იდეების გამარჯვების ურყევი რწმენით.

ქართულ მუსიკაში ბელადისადმი მიძღვნილი ერთ-ერთი პირველი მნიშვნელოვანი ნაწარმოებია კომპოზიტორ იონა ტუსკიას სიმფონიური პოემა „მავზოლუმთან“, იგი 1936 წელს დაიწერა. ამ თვალსაჩინო ნაწარმოების შექმნის სტიმული იყო კომპოზიტორის მუშაობა ნ. პოგოდინის პიესის „თოფიანი კაცის“ მუსიკალურ გაფორმებაზე. პიესაში ბელადის იერსახე დამაჯერებლად არის წარმოსახული. მასში კომპოზიტორს სურდა გადმოეცა ფიქრები და განცდები, სიყვარული და ღრმა პატივისცემა ლენინის ნათელი ხსოვნისადმი, რომელსაც საბჭოთა ადამიანები გამოხატავენ მავზოლუმში შესვლისას.

ყოველივე ამან განაპირობა სიმფონიური პოემის ლირიკული განწყობილება, მისი სითბო და მღერადობა, მაგრამ ლირიკა იქნეს ეპიურ სიღრმესა და ძლიერებას. ამ გზით არის ნაჩვენები პოემაში ხალხის ფიქრები ბელადზე.

(გაგრძელება 68-ე გვერდზე)

ვლადიმერ
 ილიას ძე
 ლენინის
 დაბადების
 100 წლისთავისადმი
 მიძღვნილი
 საქართველოს
 მხატვართა
 საიუბილეო
 გამოფენიდან

მ. კიკნაველიძე.

სერიიდან „საკრალა — სოფელი, რომელზეც წერდა ლენინი“.

მ. კიკნაველიძე.

სერიიდან „საკრალა — სოფელი, რომელზეც წერდა ლენინი“.

მხატვრული იერსახეების რელიეფურობისა და მაღალი პროფესიული ოსტატობის წყალობით იგი დღემდე რჩება ხშირად შესასრულებელ სარეპერტუარო ნაწარმოებად, განსაკუთრებით საქართველოში, ლენინის საიუბილეო დღეებში.

პოემა იწყება სევდიანი ჟღერადობით, მავზოლეუმთან წარმოშობილი ნაღვლიანი განცდებით. იდუმალი ღამის სიჩუმეს დროდადრო მხოლოდ კრემლის კურანტები არღვევენ. ცივი, გარინდებული ხმოვანებით განაზოგადა კომპოზიტორმა რევოლუციამდელი რუსეთის სურათი. მავზოლეუმთან თავდახრილი ადამიანების წინაშე გაიფლავებენ ილიჩის მგზნებარე რევოლუციური მოღვაწეობის ეპიზოდები. თანდათან მუსიკაში ირთვება რუსული სიმღერის ფართოდ გაშლილი მელოდია, რომელსაც ჯერ ბაიანი ასრულებს, შემდეგ მთელი ორკესტრი აიტაცებს. იგი თანდათან ფართოვდება, იზრდება და გამამხნევებელ სიმღერაში გადაიზრდება.

ი. ტუსკიას კალამს ეკუთვნის აგრეთვე ერთნაწილიანი „კანტატა ლენინზე“ გუნდის, სოლისტებისა და ორკესტრისათვის. ტექსტის ავტორი თავად კომპოზიტორია. ეს ძლიერი პეროიკული სიმღერა შთაბეჭდავად გადმოსცემს ხალხის უსაზღვრო სიყვარულსა და ერთგულებას ბელადისადმი, მისი მოძღვრებისადმი.

მნიშვნელოვანი მხატვრული ღირსებებით გამოირჩევა აგრეთვე ალექსანდრე შავერზაშვილის ორატორია „დიდება ოქტომბერს“. მასში ცენტრალური ადგილი ეთმობა ლენინის იერსახეს, რომლის არსი იხსნება ხალხის ბრძოლასა და გამარჯვებასთან მჭიდრო ურთიერთკავშირში. ა. შავერზაშვილის ორატორია შექმნა 1958 წელს. იგი დღემდე სრულდება საზეიმო დღეებში. ეს არის ოსტატურად დაწერილი პეროიკულ-ეპიური მონუმენტური ნაწარმოები და წარმოადგენს გრანდიოზული გარდაქმნებისა და ჩვენი წინსვლების ეპოქის შემქმნელის — ვ. ი. ლენინისადმი მიძღვნილ ჰიმნს. ორატორია „დიდება ოქტომბერს“ დაწერილია მეცო-სოპრანოს, ტენორის, ბა-

ნის, შერეული გუნდისა და სიმფონიური ორკესტრისათვის, ტექსტი ეკუთვნის პოეტ პეტრე გრუზინსკის.

ორატორია ექვსი ნაწილისაგან შედგება. მათში თანმიმდევრულად მოთხრობილია თუ როგორ დაიწყო ხალხის ტანჯვა-გოდება და გაჩნდა რწმენა ლენინისადმი, რომელმაც ხალხი ოქტომბრის გამარჯვებამდე მიიყვანა, ბედნიერი ცხოვრება შეუქმნა.

ორატორიაში ალ. შავერზაშვილი იყენებს ქართული ხალხური მუსიკის მრავალხმიანობის ფორმებს, რომელნიც ზუსტად პასუხობენ ნაწარმოების საერთო მონუმენტურ შთანაფიქრს. კომპოზიტორი მიმართავს ორიგინალურ კილო-პარამონიულ ხერხებს, ქართული ხალხური სიმღერების რიტმებსა და მელოდიურ ინტონაციებს. ორკესტრი მდიდარი და მრავალფეროვანია, ამასთან სადა და გამოსახველი. ორატორიაში ვხვდებით ფართო სიმფონიური განვითარების მომენტებს, მძაფრ კონტრასტებს. ნაწილებისა და მუსიკალური სახეების დაპირისპირებანი ხელს უწყობენ ორატორიის დრამატურგიულ ერთიანობას, ციკლის სიმწყობრესა და მთლიანობას. ნაწარმოების იდეური ლოზუნგია „ბრძოლით — სინათლისაკენ“.

პირველი ნაწილი — „წარსული დღეები“ წარმოადგენს ქორალს — (ადაჟიო ნონ ტროპო). იგი პირქუში ხასიათისაა და გადმოსცემს ქართველი ხალხის მიძიმე წარსულს. ხალხის კვნესა ისმის ორატორიის საორკესტრო შესავალში, საორღანო ხმოვანებით დაბალ რეგისტრში. თემატური მასალა ვითარდება ფუბატოს ფორმით. კვნესასა და ჩივილს აიტაცებენ ჯერ ბანები, შემდეგ თანმიმდევრულად ტენორები, ალტები, სოპრანოები. ჩივილი უფრო ძლიერდება — საორკესტრო და საგუნდო პარტიების აღმავლობა კულმინაციას აღწევს, სადაც მონუმენტური ქორალი უეცრად წყდება აღმომხდარ „ვაი“-ზე.

შემდეგ ისმის ქალთა ჩივილი (ალტები, ფლეიტის სოლოს ფონზე), მაგრამ ნათლად იგრძნობა დიადი

მომავლის რწმენაც. კვლავ ჟღერს მამაკაცთა ხმები ორკესტრის დაბალი რეგისტრის ფონზე, ისინი აგრძელებენ სიმღერას ხალხის ჭირვარამზე.

მეორე ნაწილია „მესტვირის სიმღერა“ (ტენორის სოლო). იგი უმღერის ხალხის სიყვარულს ლენინისადმი. ეს ნაწილი ალგერეტოს ტემპშია, დაწერილია ხალხურ თემაზე ხუთწილადი რიტმით. ამ თემას ასრულებს ჰობოი, იგი ქმნის ხალხური ინსტრუმენტის სტვირის იმიტაციას. ვოკალური პარტია ხალხური რეჩიტატივის სტილშია დაწერილი.

მესამე ნაწილია „რაზლივში“ (ბანის მონოლოგი, ანდანტე მაცეტოზო). იგი მოასწავებს სამშობლოს ცხოვრების გარდაქმნას. ამ ძვრებს გვაუწყებენ საყვირთა ფანფარები, რომელთა შემდეგ ჟღერს ლამაზი, მღერადი მელოდია — ბანის სოლო. ინსტრუმენტების ნათელი ტემბრების ფონზე გაისმის ფლეიტის, არფისა და ზანზალაკების სოლო.

მესამე ნაწილი უშუალოდ ერთვის IV ნაწილს — „ოქტომბერი“. იგი მთელი ორატორიის ცენტრალური ნაწილია. აღმავლობით გამორჩეული მუსიკა მოთავსებულია სონატური ალგეროს ფორმაში. მისი შესავალი გამსჭვალულია სახალხო ბრძოლისა და გამარჯვების ამსახველი თემებით. შესავალშივე ჟღერს ენერგიული, ვაჟკაცური მუსიკა. სონატური ალგეროს I თემა დრამატული ხასიათისაა და ვიოლინოებთან ჟღერს. II თემა მარშისებურია, იგი ქმნის ხალხური საზეიმო სვლის მოახლოების შთაბეჭდილებას. თავისუფლება გარდუვალია. იგი იგრძნობა გუნდის მგზნებარე შეძახილებში, ხალისიან რიტმში. ამ ნაწილის დასასრული მოცემულია საზეიმო-მონუმენტურ ასპექტში.

მესხეთე ნაწილი — „სამშობლოს სივრცეში“ პასტორალური ხასიათისაა. იგი დაწერილია ქალთა გუნდისათვის ორკესტრის თანხლებით და ხალხური ინტონაციებით არის გამსჭვალული. მუსიკაში ისმის სიხარუ-

ლი, ზეიმი. საუკუნოვანი უღელი აღარ ბორკავს ადამიანებს.

მეექვსე ნაწილი — „გამარჯობა ზეიმო“ ორატორიის ფინალია. ეს არის სახალხო დღესასწაულის ფერსავსე სურათი. ფანფარების მოწოდების შემდეგ ისმის შერეული გუნდის სიმღერა. ეს არის ხალხური წყობის ძალზე რიტმული მელოდია. პოლიფონიური თვალსაზრისით საინტერესოდ არის მოცემული ხმების გადაძახილები. ლამაზი სოლოების შემდეგ საგუნდო და საორკესტრო პარტიების ჟღერადობა სულ უფრო ძლიერდება, ორატორია მთავრდება თავისუფლებისადმი მიძღვნილი ჰიმნით.

კომპოზიტორმა სულხან ცინცაძემ ახლახანს დაამთავრა ორატორია „უკვდავება“ გუნდის, სოპრანოსა და ორკესტრისათვის პოეტ მორის ფოცხიშვილის ტექსტზე.

ორატორიის ექვსივე ნაწილი გადმოსცემს ხალხის დამოკიდებულებას ბელადისადმი, ლენინის გარდაცვალებით გამოწვეულ სევდა-მწუხარებას, მის დიდ საქმეთა მოგონებას. ლენინის იერსახე ხალხის გულში ბედნიერი მომავლის რწმენას ბადებს. ამიტომაც ორატორიის განწყობილებათა სამყარო თანდათან მხნე და ოპტიმისტური ხდება, იგი საყოველთაო ზეიმით მთავრდება.

ორატორიის ძირითადი რიტმომელოდიური მარცვალი სიკვდილის სიმბოლოს განასახიერებს. ეს არის თავისებური „დიეზ ირე“. იგი აერთიანებს ორატორიის ნაწილებს — ანდანტეს, ქორალს, ფუგასა და ფინალს. ეს თემა მრავალგზის განიცდის ფაქტურულ, ორკესტრულ, დინამიკურსა და ემოციურ ტრანსფორმირებას, რის შემდეგაც იგი უკვდავების თემად გარდაიქმნება. ფინალში გუნდი მას ძლიერად, ზეიმურად აჟღერებს. დრამატურგიის ერთიანობა აკავშირებს ორატორიის ცალკეულ ნომრებსაც.

ს. ცინცაძის ორატორია გამსჭვალულია ქართული ხალხური მუსიკის რიტმებით, მელოდიური და ჰარმონიული ინტონაციებით, ხალხური ინსტრუმენტების თავისებური იმიტა-

ციით. ასევე ხალხურ სტილშია დაწერილი მ. ფოცხიშვილის ტექსტიც. განწყობილებით, ხასიათით, სტილით ურთიერთს კარგად ერწყმიან მუსიკა და ლექსი.

ორატორიის ყველა ნაწილი, ფინალისა და ფუგის გარდა, დაწერილია სამნაწილიან ფორმაში (I ნაწილის გამეორებით). ფორმის მკაფიოება სიცხადეს ანიჭებს ნაწარმოებს და ამავე დროს თვალსაჩინოდ ავლენს ეპიზოდების კონტრასტულობასაც. პირქუში ბგერწერითი მომენტების გვერდით ისმის ლირიკული მუსიკა, რომელიც აღსავსეა სინათლით, სიხარულით, ოპტიმიზმით. მონუმენტურ, საზეიმო საწყისს ენაცვლება მსუბუქი ნატიფი საცეკვაო რიტმები.

პირველი ნაწილია „21 იანვარი“ (ანდანტე მადესტოზო). საორკესტრო შესავალშივე ჟღერს სიკვდილის პირქუში თემა. გუნდის კენესა-ჩივილი დაწერილია ხალხური მოთქმა-გოდების სტილში. იგი დიდ ზემოქმედებას ახდენს მსმენელზე. ხალხი დასტირის საყვარელ ბელადს. მის სიკვდილს საუკუნოვანი მუხის წაქცევას ადრის. სასოწარკვეთა კიდევ უფრო ხანგრძლივია პრესტოში, ორწილადი და სამწილადი რიტმების მონაცვლეობით. ნაღვლიანად ჟღერენ გუნდის დაბალი ხმები სიტყვებზე: „მძვინვარებს იანვრის ქარი“. საორკესტრო თანხლება სიმებიანთა მსუბუქი პიციკატოდან გადაიზრდება ფერსავსე ხმოვანებში — იქმნება ქარის ქროლვისა და გმინვის ილუზია. ქარიშხალი მძვინვარებს ადამიანთა გულებშიც, მაგრამ მათ სჯერათ, რომ ნაპერწკლიდან აინთება ალი და ილიჩის ანდერძის განხორციელება ბედნიერებას მოუტანს კაცობრიობას. რეპრიზის წინ, კულმინაციაში, საორკესტრო ტუტტის ხმოვანება აღწევს მძლავრ დინამიკურ დაძაბვას, რის შემდეგაც სიტყვებში „მძვინვარებს იანვრის ქარი“ გამოუსავალი ტანჯვა ისმის. იგი სინამდვილის, მიმდინარე წუთის ტრაგიზმს გამოხატავს.

მეორე ნაწილია „ქორალი“ (ანდანტე მოლტო). მის საორკესტრო

შესავალში კვლავ ისმის ქარიშხლის გმინვა.

დიდებული სევდით გამსჭვალულია ორატორიის ლეიტთემა, იგი ეროვნული ჰარმონიითაა შეფერადებული. მას ასრულებს გუნდი სიტყვებზე: „მზე ჩადის“. შუა ეპიზოდს გამოცოცხლება ეტყობა ვაჟთა და ქალთა ხმების მრავალგვარი იმიტაციის წყალობით, რეპრიზას მოსდევს კოდა, რომელშიც მცოცავი დაღმავალი ინტონაციები გარინდვა-გაყურების განწყობილებას ქმნიან.

ქორალი უშუალოდ გადაიზრდება ძილისპირულში „ძილი როგორ მოგვერია?“ სოპრანოს სოლო პარტიის მელოდია (ალეგრეტოს ტემპში) რწვევადი ხასიათისაა, მას გუნდის მიწინამღერი ენაცვლება. საორკესტრო აკომპანემენტი გუნდის სიმღერის დროს ტრემოლირებულ ფიგურაციაში გადადის. შუა ნაწილში გუნდი და სოლისტი ერთიანდებიან. კოდაში შთამბეჭდავია სოლისტის მიმართვა ბელადისადმი, გუნდის გაწეული ხმების ფონზე: „ხალხი შენს ძახილს ელოდება!“ შემდეგ კი ჟღერადობა თანდათან ქრება.

მეთხუთე ნაწილი — „ფუგა“ აღსავსეა კონტრასტული იერსახეებით. მასში სიკვდილის თემა სახეს იცვლის — უფრო მოძრავი და ემოციური ხდება. თანდათან ვითარდებიან ბანები, ალტები, სოპრანო. ხმოვანება იზრდება და მალღდება. აქ თითქოს გამოლოვიძების მომენტია აღბეჭდილი. განსაკუთრებით საინტერესოა თემის სტრეტული გატარების ეპიზოდი.

ლენინის იერსახე იმედით აღავსებს ადამიანებს — ასეთია მომდევნო ნაწილის — „ჩონგურის“ შთანაფიქრი. მასში მხნე, ოპტიმისტური განწყობილება სუფევს. ამ ნაწილში ჩართულია მსუბუქი საცეკვაო რიტმები, ჩონგურის იმიტაცია. სოპრანო ძალზე გამომსახველ მელოდიაზე მღერის:

„ცისკარი შენს სხივზე ინთება,
მშვიდობა მკვიდრდება ღიღება, შენი
ღიღება!“

საგუნდო პარტიაში (შუა ეპიზოდ) იგივე მელოდია მძლავრდება.

მას შენარჩუნებული აქვს საცეკვაო რიტმების სინატიფე.

ფინალში — „უკვდავება“ სადღესასწაულო განწყობილება კულმინაციას აღწევს, მასში ხდება „დიუზ ირეს“ გადაზრდა უკვდავების თემაში. ეს ნაწილი რთულ ფორმაშია დაწერილი და სონატა-სიმფონიური ციკლების ფინალს უახლოვდება. ფინალის I მონაკვეთი წარმოადგენს მოკლე, მაგრამ გამომსახველ შესავალს. აქ ორატორიის ლეიტთემა მძლავრად ჟღერს ხან გუნდსა და ხან ორკესტრში. გუნდი მღერის:

„ინდოელს, მონღოლს, არაბს,
ბულგარელს
შენი მზის ნათელი მუღამ ჰფენია!“
განსაკუთრებული მონუმენტურობით ისმის:
„სიტყვა შენი, საქმე შენი
ხალხთან ერთად ცოცხლობს, ლენინს!
ვაშა!“

მოკლე საორკესტრო ინტერლუდია გადადის შემდეგ მონაკვეთში, რომელშიც მეთექვსმეტელების ფიგურაციები ხალხის ჟრიაშულს გადმოსცემენ. ამ აკომპანემენტის ფონზე სოპრანო ასრულებს ნატიფ მელოდი-

ას: „სიტყბუკის ზეიმია, ეს ხომ შენი ნატვრა არის“. ისმის მშვენიერი საგუნდო მისამღერი, რომელიც ამიერიდან არაერთხელ გაიელვებს ორატორიის ფინალში:

„მზე რომ ამობრწყინებულა,
ეს ხომ შენი შუქი არის!“

ორატორია მთავრდება დინჯად, საორკესტრო ტუტტის დინამიკურ კულმინაციაზე, გუნდისა და სოლისტის მონაწილეობით. მგზნებარედ ჟღერს ბელადის განდიდება!

ვ. მდინარაძე.

ლენინის იდეები

ვლადიმერ
ილიას ძე
ლენინის
დაბადების
100 წლისთავისადმი
მიძღვნილი
საქართველოს
მხატვართა
საიუბილეო
გამოფენიდან

ვ. ადვაძე.

წითელი არმიის შემოსვლა საქართველოში

ს ი მ ღ ე რ ა

სოლომონ ლაფაური

მთელი მსოფლიოს პროგრესული კაცობრიობა ზეიმით აღნიშნავს დიდი ბელადის ვ. ი. ლენინის დაბადების 100 წლისთავს. პრესა, რადიო, ტელევიზია ყოველდღიურად გვაწვდის დედამიწის სხვადასხვა კუთხიდან მიღებულ ახალ-ახალ ცნობებს გენიალური ბელადის საიუბილეო დღეებისადმი მიძღვნილი საზეიმო სადამოების, თემატური ლექციების, ფოტოგამოფენებისა და სხვა ღონისძიებების შესახებ.

ზეიმს მუდამ ამშვენებს ლექსი, სიმღერა, მუსიკა... დღეს საყოველთაო ზეიმში ჩვენი ერიც თავის ლამაზ, ვაჟკაცურ სიტყვას ამბობს.

მრავალი სიმღერა შექმნილია ლენინზე, მასში ქართველი კაცის ალალი ხმაა ჩაქსოვილი. ქართული ჰანგი ჩაწნულია იმ „სურნელოვანი ყვავილების კალათში“, რომელსაც სიყვარული ჰქვია. ეს არის სიყვარული დიდი ბელადისადმი, მისი იდეებისადმი, იგი ერთგულების, თავდადების, მაღლიერების გრძნობებს შეიცავს. დიდი ბელადი ხალხთა ძმობის, ერთობის, მათი დარაზმვის ერთ-ერთ საუკეთესო საშუალებად სიმღერას მიიჩნევდა. სიმღერა ოდითგანვე ამეგობრებდა ადამიანებს. სიმღერა ლენინზეც ხალხთა

ძმობის თავისებური სიმბოლო გახდა. გავიხსენოთ თუნდაც გერმანიის დემოკრატიულ რესპუბლიკაში გამართული ქართული კულტურის დღეები — ეს იყო ქართული ხელოვნების ჭეშმარიტი ტრიუმფი გერმანულ მიწაზე... ქართული ლექსის, სიმღერისა და ცეკვის ზეიმი. წარუშლელი შთაბეჭდილება მოუხდენია საბჭოთა კავშირის სახალხო არტისტის სერგო ზაქარიასძის მიერ აჟღერებულ ბელადისადმი მიძღვნილ ხალხურ ლექსს „ორი მზე“. ეს ოდა გერმანიაში აგუგუნდა, როგორც ლენინური იდეების ტრიუმფისადმი მიძღვნილი ჰიმნი. ჩვენი ხალხის მიერ მრავალი ასეთი ლექსი თუ სიმღერაა შექმნილი. ბევრი მათგანი დიდი ემოციური ძალით ჟღერს ბელადის საიუბილეო დღეებისადმი გამართულ ხალხური შემოქმედების ფესტივალებზე. ისინი დამკვიდრდნენ საშემსრულებლო რეპერტუარში, როგორც ხალხური პოეზიისა და სიმღერის მაღალმხატვრული ნიმუშები. ზოგიერთ მათგანს იყენებენ ქართველი კომპოზიტორები, პოეტები. ისინი კარგად ეგუებიან პროფესიული შემოქმედების სხვადასხვა დარგებს.

ხალხური ლექსი-სიმღერის თვალსაჩინო ნიმუშია „ორი მზე“. მან სცენისაკენ თავდაპირველად საფანდურო სიჭლე-

ლ ე ნ ი ნ ზ ე

რით გაიკვლია გზა. ხალხმა შეიყვარა იგი და დღეს ვ. ი. ლენინისადმი მიძღვნილ ხალხურ ქმნილებათა შორის განსაკუთრებული პოპულარობით სარგებლობს.

ლექსი „ორი მზე“ არაერთხელ დასტამბულა. კომპოზიტორმა არჩილ ჩიმაკაძემ შექმნა შესანიშნავი საგუნდო სიმღერა „ბალადა ლენინზე“. მასში დეკლამაციის ფორმით შეიტანა ლექსი „ორი მზე“ და საგუნდო ქორალის ფონზე კორიფე-მოქმელს დაავალა მისი წაკითხვა. ლექსი და სიმღერა დიდებულად შეერწყა ურთიერთს. იგი ღრმა ფსიქოლოგიურ და ემოციურ ზეგავლენას ახდენს მსმენელზე. ახლახან არჩილ ჩიმაკაძის „ბალადა ლენინზე“ სატელევიზიო კონცერტის პროგრამაში ჩაერთეთ. გადაცემის მეორე დღეს რედაქციაში მოვიდა მაღალი, წარმოსადეგი ხანში შესული მამაკაცი. იგი აღმოჩნდა კავშირგაბმულობის სამინისტროს აპარატის ყოფილი პასუხისმგებელი მუშაკი—პენსიონერი პეტრე ჯიბლაძე. მან მოკრძალებით გადმოგვცა ნაბეჭდი ფურცლები, წერილები, გაზეთებიდან ამოჭრილი მასალები. პატივცემულმა პეტრემ წაგვაკითხა პატარა მოგონება მამამისის — მიხეილ ჯიბლაძის ცხოვრების ერთ-ერთი ეპიზოდებიდან: „მამაჩემი მიხეილ დავი-

თის ძე ჯიბლაძე ცნობილი პედაგოგი, საზოგადო მოღვაწე და მოლექსე იყო. იგი აქტიურ მონაწილეობას იღებდა რევოლუციურ გამოსვლებში, განსაკუთრებით კი ნასაკირალის ბრძოლებში. მისი ინიციატივით მრავალი ბიბლიოთეკა და ქოხ-სამკითხველო გაიხსნა აჭარისა და გურიის სოფლებში. მასხოვს, 1924 წლის 22 იანვარი. მთელი მსოფლიოს მშრომელებთან ერთად ბათუმიც მწუხრით იყო მოსილი. ქვეყანა გლოვობდა დიდი ლენინის დაკარგვას. მამაჩემის სახლში თავი მოეყარათ მოწინავე ადამიანებს, ისინი მწუხარებით გარინდულიყვნენ. ქალაქში ისმოდა ორთქლმავლების, გემების, ქარხნების გულშემზარავი სამგლოვიარო განგაში. ბათუმში წვიმდა. მამაჩემი ფანჯარას გაჰყურებდა, ნაღვლიანად თქვა: „ილიჩს ბუნებაც გლოვობსო“. შემდეგ კი მაგიდას მიუჯდა და წერას შეუდგა. მან დაწერა ლექსი „ორი მზე“ — შემდეგ კი ხმამაღლა წაუკითხა მეგობრებს“.

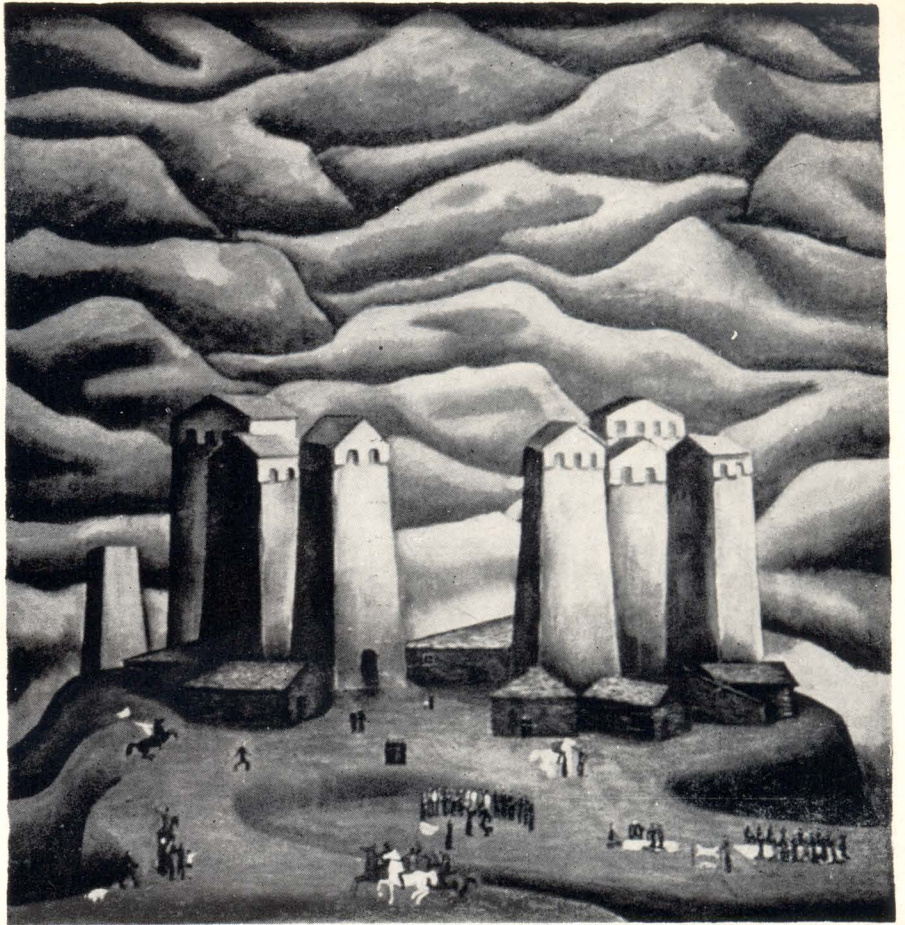
ჩვენ განგებ მოვიყვანეთ პ. ჯიბლაძის მოგონება, ვინაიდან ხალხური პოეზიის კრებულებში არსად არ არის მოხ-

(გაგრძელება 76-ე გვერდზე)

ვლადიმერ
ილიას ძე
ლენინის
დაბადების
100 წლისთავისადმი
მიძღვნილი
საქართველოს
მხატვართა
საიუბილეო
გამოფენიდან

ნ. ალექსიძე,
ჯ. იმედაშვილი.
ლენინი ბავშვობაში

ი. შექვაბიშვილი.

პირველი მაისი სვანეთში

სენიებული ამ ლექსის ავტორი. ეს ლექსი-სიმღერა ხალხ-სა იყიყვარა, შეიისისლხოცა, ხალხური გახდა.

ჩვეუ დაკვიტრესდით ა. ჯიბლაისი ბიერ წარმოდგენი-ლი დახარჩიხი ძასალებით. გადაფურცლეთ ფერგადასული გასეთებიც და დავრწმუნდით — „ოთი ძხის“ ავტორი, ძართლაც, ბიხეილ ჯილაძე ყოფილა.

ძისეილ ჯიბლაისის ლექსი „ორი მხე“ 1925 წელს დაი-ბეჭდა გასეთ „კომუნისტში“, 1926 წელს კი გასეთში „იხვესტია“. 1938 წელს „ორი მხე“ ბელადზე გასეთქუ-ლი ლექსების კრებულში შევიდა, ნიკოლოზ ტიხონოვის რე-დაქციით.

ოილო დროს კი მან ხალხური ფოლკლორის თვალმარგა-ლიტთა კრებულში ჰპოვა ადგილი, მასზე იმღერება სხვა-დასხვა ვარიანტის ხალხური სიმღერები.

ძაძაჩემის თითქმის ყველა ლექსი ვიცი ზეპირად. „ორი მხე“ კი გონებაში იმდენად ჩაძრჩა ბავშვობიდანვე, რომ დღეს მუსიკის მოყვარულ პენსიონერს, დამებადა სურვი-ლი სიმღერა შემექმნა მასზე — განაცხადა პ. მ. ჯიბლა-ძემ.

ბელადის საიუბილეო თარიღი აღაფრთოვანებს ყველას, დიდსა თუ პატარას, მშრომელს, შემოქმედს. პეტრე ჯიბ-ლაძემაც, როგორც შეეძლო, ისე გამოსატა თავისი გულის-თქმა. მუსიკალური ანბანის უცოდინარმა, სხვისი დახმა-რებით შეძლო სიმღერის ჩაწერა ნოტებზე და მოკრძაღე-ბით წარადგინა საქართველოს კომპოზიტორთა კავშირში. სიმღერის მოსმენის შემდეგ საბჭოთა კავშირის სახალხო არტისტმა, კომპოზიტორმა ალექსი მაჭავარიანმა პატარა ბარათით მიმართა ხალხური შემოქმედების სახლის დირექ-ტორს, ხელოვნების დამსახურებულ მოღვაწეს, კომპოზი-ტორ მიხეილ ჩირინაშვილს:

„გთხოვთ, მოუსმინოთ პატივცემულ პეტრე მიხეილის ძე ჯიბლაძეს, რომელმაც ლენინის ხსოვნისადმი მიძღვნილ მამამისის ლექსზე შეთხზა მელოდია უბრალო თანხლებით. მე მიმაჩნია, რომ ამ სიმღერას შეიძლება გაუკეთდეს რე-დაქცია და გამოიცეს დანარჩენ სიმღერებთან ერთად, რო-მელიც გამოიცემა ამ დიდ თარიღთან დაკავშირებით“.

გაივლის წლები... მიხეილ ჯიბლაძის პოპულარული ლე-ქსი „ორი მხე“ კი დარჩება ხალხში, როგორც დიდი ბე-ლადის სახალხო გლოვის მოწამე. მას მომავალშიც იმღე-რებენ სახალხო მთქმელები, გამოიყენებენ კომპოზიტორე-ბი, წაიკითხავენ სახელმოსვეჭილი მსახიობები... აი, ეს ლექსიც:

„მხეო, ნუ სტირი, ილიჩი
შეგვიმოსევი სხივებით.
შენი მეგობრის ცხედარი
მოფინე მარგალიტებით.“

ცრემლები დაღვრილიც კმარა,
ვერ იტევს ოკეანები,
შენ მაინც შემოგვცინევი,
ტირილით ნუ გვებანები.

ვით გკადრო, მაგრამ თქვენს შუა
დიღია განსხვავებაი.
შენ მარტო დღისით გვინათებ,
ის კი ღამითაც მზე არის.

კარგია შენი სხივები,
მაგრამ ის გულსა ვერ სწვდება,
გარედან სახეს გვიბრწყინებს
და ისევ უკან ბრუნდება.

ლენინის სხივნი კი გულის
და სულის სიღრმეს სწვდებაინ,
მოყვარეს განსაკურნავად,
მტერს ლახვარივით ხვდებაინ.

ლენინის მოვლინებამდე
მარტო შენ გვყავდი ნუგეში,
ყველასგან მოძულეობულინი
ვთბებოდით შენსა უბეში.

მაგრამ თბებოდა სხეული,
სული კი იყინებოდა,
ვინ ჩამოთვალოს, რამდენი
მუშა უმწეოდ კვდებოდა.

ირგვლივ წყვდიადის გაქრობა,
მზევ, ორვეს ერთგვარ გჩვევიათ,
თქვენგან გაბრწყინდნენ ყოველნი,
გარშემო ვინც გახვევიათ.

როცა, მზევ, სახეს გვარიღებ,
— მზე ჩავიდაო — გოდებენ,
დღეს კი ლენინის შესახებ,
ვითომ მოკვდაო, ამბობენ.

ვერ დავიჭერებ, თქვენ ორში
ლენინი უწინ მოკვდესა, —
ის კაცი, ვინც მსოფლიოში
თავისუფლება დათესა.

გაქრო ძალმოძრეობა,
მტარვალთა გული აკვნესა,
პირველად თანასწორობა
ამ ქვეყნად ვინც დააწესა.

ორივე მზე ხართ ბრწყინვალე,
სიცოცხლის ამყავებელი,
არ არის ქვეყნად ძალია
თქვენთა სხივთ ჩამაქრობელი.

ორთავე მზე ხართ ცხოველი,
მსოფლიოს მანათობელი,
ვერ დაგაშორებ ერთმანეთს,
არც ერთის სიკვდილს არ ველი“.

ვ. ი. ლენინის გულთბილი, მამობრივი ზრუნვა ადამია-ნებზე, მისი იდეების ცხოველმყოფელი ძალა, საბჭოთა მთავრობის დაუცხრომელი ბრძოლა ხალხთა კეთილდღე-ობისათვის ქართველი მელექსის, მთქმელის, მესტვირის შთაგონების წყარო გახდა.

საბჭოთა ხელისუფლების დროს ხალხური პოეტური თუ სასიმღერო შემოქმედება ვითარდება და იქმნება ცხოვრე-ბისეულ მოვლენებთან მჭიდრო ურთიერთკავშირში. ერთიან, სოციალისტურ მხატვრულ შემოქმედებაში უდიდესი ადგი-ლი ეთმობა ხალხური ტალანტების შემოქმედებას. 1921 წელს ვ. ი. ლენინი ამბობდა: „შეიძლება რამდენიმე თვე-ში გაიმარჯვო ომში. კულტურის დარგში გამარჯვება ასეთ

ვადაში შეუძლებელია“ (ვ. ი. ლენინი, თხზ., ტ. 33, გვ. 13).

ბელადი დიდად აფასებდა ხელოვნების მუშაკთა (მათ შორის სახალხო მთქმელ-მომღერლების) შემოქმედებას, რაც შეუწელებლად ზრდიდა მათ პასუხისმგებლობას სოციალისტური ხელოვნების წინსვლისა და აღორძინების საქმეში.

ქართული საბჭოთა მუსიკალური თუ პოეტური ფოლკლორის მრავალრიცხოვანი არმიის საუკეთესო წარმომადგენლები იმთავითვე გახდნენ ბელადის ღვაწლისა და ამავის დამფასებლები. ისინი უმღეროდნენ და დღესაც უმღერიან კაცობრიობის მხსნელის უკვდავებას. ასე იქმნება ქართული ხალხური პოეტური და მუსიკალური ლენინიანა. განსაკუთრებით აღსანიშნავია „თქმულება ლენინზე“ — ფანდურის თანხლებით. ეს არის ბალადა გმირზე, რომელმაც დაამხო ძველი დროება:

„ბუხრის პირს ჩამოგდებოდა
შვილი, ჰკითხავდა დედასა:
მთიდან რომ ზვავი მოქანავს,
არა გლუჯავსა დეკასა?
ან ცივ მთაზედა დამარჩალსა,
არ სცივა იმა ბეჩავსა“ და ა. შ.

ამ ლექსს ფანდურზე შთაგონებით ამღერებენ ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე გ. პაპალაშვილი, მ. სამჭკუაშვილი, ი. ზაქაიძე და სხვ. იგი მელოდიისა და ლექსის შერწყმის საუკეთესო ნიმუშია. მასში ბელადის თანამედროვე ახალგაზრდა თაობას მოუთხრობს წარსულის მძიმე და დუხჭირ ცხოვრებაზე, რომელიც დაამსხვრია დიდმა ლენინმა და ახალი, ბედნიერი ცხოვრება დაამკვიდრა.

ვ. ი. ლენინზე შექმნილ ქართულ ხალხურ სიმღერებს შორის პოპულარულია სიმღერა „ლენინ, ოქტომბრის ბელადო“. იგი 1930-ან წლებში შეიქმნა. მას შემდეგ ეს ლექსი-სიმღერა ჟღერს რადიოსა თუ ტელევიზიაში, ხალხური შემოქმედების ოლიმპიადებსა თუ თვითმთქმედი კოლექტივების კონცერტებზე. მუსიკალურ ფოლკლორში არსებობს ამ სიმღერის როგორც სოლო, ისე საგუნდო ვარიანტები:

„ლენინ, ოქტომბრის ბელადო,
შენ არა ხარ ჩვენთვის მკვდარი,
მთელს მსოფლიოს გააღვიძებს
შენგან შემოკრული ჯარი.

მართალია, მოკვდი, ლენინ,
უდროოდ დახუჭე თვალი,
მაგრამ შენი საქმეებით
ხარობს ჩვენი მომავალი.

შენ იყავი მხნე, გულადი,
დაკვირვებით მუშის მცველი,
მჩაგვრელების კლანჭებიდან
ტანჯულ ხალხის გამომხსნელი.

შენით ხარობს ჩვენი ხალხი,
წინ მიუძღვის შენი მცნება,
კომუნიზმი ჩვენ გვიღიმიას,
მტრები წელში იკეცება.

კომუნიზმის გამარჯვება
ასალკლდევებს მუშის გულსა,
გაუმარჯოს წითელ დროშას,
ლენინიზმით მოქარგულსა“.

„ლენინ, ოქტომბრის ბელადო“, როგორც ფანდურზე სათქმელი სიმღერა, გავრცელებულია ქართლ-კახეთის რაიონებში. მისი ვარიანტული სახესხვაობა არაერთხელ მოგვისმენია განთქმული რაჭველი მესტვირეებისაგან. ამ სიმღერას გუდასტვირზე დღესაც მღერიან. ბელადის საიუბილეო დღეებში იგი არაერთხელ აჟღერდა თბილისში, საოპერო თეატრის სცენაზე, ონელი შალვა ჯაფარიძისა და თბილისელი იოსებ ზურაბაშვილის მიერ. აღნიშნული ლექსის მიხედვით მეტად საინტერესო, მრავალმხრივი საგუნდო სიმღერებია შექმნილი გურიის, სამეგრელოს, იმერეთის რაიონებში. მათ შორის მაღალმხატვრულ ნიმუშად ითვლება ხალხური სიმღერის გამომჩენილი მთქმელის, ლოტბარის, ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწის არტემ ერქომაიშვილის საგუნდო სიმღერა. მან არც ამ სიმღერაში უღალატა გურული სიმღერისათვის დამახასიათებელ თვითმყოფადობას. აქ ყველა ხმა პოლიფონიური განვითარების კანონს ემორჩილება. ძალზე მოძრავია მესამე ხმა — ბანი.

როცა ამ სიმღერის სხვადასხვა ვარიანტს ისმენ, რწმუნდები, რომ მუსიკალური ფოლკლორი, ხალხური სიმღერა კვლავაც იქმნება, ვითარდება, იხვეწება და შთამომავლობას სრულყოფილი ფორმით გადაეცემა.

სიმღერა ლენინზე დაუმრეტელი, ამოუწურავი წყაროა ქართულ საბჭოთა სასიმღერო ფოლკლორში. მრავალი საინტერესო ლექსი-სიმღერა შეიძლება დავასახელოთ, რომელთაც ჩვენი სულიერი ცხოვრების ყოველდღიურ ყოფაში მნიშვნელოვანი ადგილი ეთმობათ. ბუნებრივია, ბევრი მათგანი დიდი ბელადის გარდაცვალების შემდეგაა დაწერილი და იმ მწუხარე დღეების გამოძახილია. მიუხედავად ამისა, ქართულ ხალხურ ლექს-სიმღერებში ბელადის სახე ამადლებულ ნათელ ფერებშია მოცემული. ასეთია „რუსეთით მაცნე მოვიდა“, „ლენინის სიკვდილზე“, „სიმღერა ლენინზე“, „ცას მოსწყდა ერთი ვარსკვლავი“ და სხვ. სამწუხაროდ, ხალხური მუსიკის ლენინიანა ჯერ კიდევ არაა სათანადოდ შესწავლილი, ჩაწერილი და აკინძული. მრავალი მათგანი ახლებურად აჟღერდება ბელადის დაბადების საიუბილეო დღეებში. ჩვენი ვალია, შევისწავლოთ ისინი.

სიმღერა ლენინზე საუკუნეებში გაჰყვება კაცობრიობას, როგორც ჰიმნი-გალობა იმ დიდი ადამიანის მიმართ, რომლის გენიამ დედამიწაზე თანასწორობა, თავისუფლება, ხალხთა სიყვარული და მეგობრობა დაამყარა. სიმღერა ლენინზე კიდევ უფრო ომახიანად აჟღერდება, როცა კაცობრიობას კომუნიზმის მზე გადააფრქევს თავის მაცოცხლებელ სხივებს. მსოფლიოს მუსიკალურ ლენინიანაში ახმინდება ქართველი კაცის გულიდან ამოხეთქილი ძარღვიანი სიტყვები:

„...წუთი—წუთს, დღე—ღამეს მიჰყვება რიტმულად,
იგი არ იცვლება დრო-ჟამის ტრიალში,
და შენი სახელიც მარადი, უკვდავი,
გაჰყვება ჟამთა სვლას მზეში თუ გრიგალში...“

ვლადიმერ
 ილიას ძე
 ლენინის
 დაბადების
 100 წლისთავისადმი
 მიძღვნილი
 საქართველოს
 მხატვართა
 საიუბილეო
 გამოფენიდან

დ. ნოდია.

სერიიდან „საქართველო“

ა. გომართელი.
 ქართული ვაზი

ე. ნარიშანაშვილი.
მშენებელი ქალი

ზ. თელია.
სერიიდან „საქართველოს ინდუსტრიული ქალაქები“.

კომპოზიტორთა

საიუბილეო

ნაწარმოებები

საბჭოთა კავშირის მუსიკალური ფონდის საქართველოს განყოფილების მუშაობა განსაკუთრებით ნაყოფიერი და ინტენსიური გახდა ვ. ი. ლენინის საიუბილეო წელს. გამოიცა ქართველი კომპოზიტორების ახალი კამერული, საგუნდო, სიმფონიური ნაწარმოებები, რომელნიც მსოფლიო პროლეტარიატის დიდი ბელადის ვლადიმერ ილიას ძე ლენინის დაბადების 100 წლისთავს მიეძღვნა. ჩვენი რესპუბლიკის სანოტო მალაზიებსა და ჯიხურებში უკვე გამოსულია ამ თარიღით შთაგონებული მუსიკალური ლიტერატურა.

გამოჩენილმა ქართველმა კომპოზიტორმა რევაზ ლალიძემ დაწერა „კანტატა ლენინს“ ვაჟთა გუნდისათვის ფორტეპიანოს თანხლებით. ტექსტის ავტორია პოეტი ირაკლი აბაშიძე, მუსიკალური რედაქტორი—კო-

მპოზიტორი ნიკოლოზ გუდიაშვილი.

კომპოზიტორმა ოთარ გორდეღმა დიდ ბელადს მიუძღვნა საგუნდო სიმღერა „ლენინ, დიადო“. ეს ნაწარმოები განკუთვნილია შერეული გუნდისა და ბარიტონისათვის ფორტეპიანოს თანხლებით. ეს სიმღერა შეიქმნა პოეტ ალიო მირცხულავას ლექსის მიხედვით.

გამოქვეყნდა რ. გაბიჩვაძის სიმღერა „ლენინს და პარტიას ვფიცავთ!“.

„სამშობლო იყოს ჩვენი დიდება!“ ასე უწოდა კომპოზიტორმა ტარიელ ბაქრაძემ ახალ ნაწარმოებს შერეული გუნდისათვის (აკაპელა). ავტორმა ეს ნაწარმოები პროლეტარიატის დიდ ბელადს მიუძღვნა. ტექსტი ეკუთვნის ირაკლი აბაშიძეს.

გამოიცა კომპოზიტორ ანატოლი ბასაკაოვის სიმღერა „ლენინი მუ-

დამ ჩვენთანაა“. ამ სიმღერის ტექსტი თვით კომპოზიტორს დაუწერია.

კარგა ხანია ქართველი შემსრულებლების საკონცერტო რეპერტუარში შესულია გამოჩენილი ქართველი კომპოზიტორის ალექსი მაჭავარიანის კონცერტი ფორტეპიანოსათვის ორკესტრის თანხლებით. საიუბილეოდ გამოიცა ამ კონცერტის პარტიტურა.

საქართველოს კომპოზიტორთა კავშირის პლენუმზე, რომელიც ვ. ი. ლენინის დაბადების 100 წლისთავს მიეძღვნა, დიდი წარმატებით შესრულდა კომპოზიტორ ოთარ თაქთაქიშვილის სამი სავიოლინო პიესა. ახლახან გამოცემულ ნოტებს შორის შეხვდებით ამ ძალზე საინტერესო ნაწარმოებებსაც.

ვ. ი. ლენინი

ქართულ

ფილკეხუი

კარლო გოგოძე

„ქართულ და საზოგადოდ ადგილობრივ ინტელიგენციას ჩვენ ვექცევით სრული ნდობით, ჩვენ ვეცდებით ჩავაყენოთ ინტელიგენცია შრომისათვის საკეთილო პირობებში და მივცეთ სრული თავისუფლება გააფართოონ საკუთარი ნაციონალური კულტურა მშობლიური ენის ნიადაგზე“, — წერდნენ მამია ორახელაშვილი და შალვა ელიავა ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის დიდ ბელადს ვლადიმერ ილიას ძე ლენინს მოსკოვში მისი წერილის საპასუხოდ კავკასიის კომუნისტებისადმი, კერძოდ, ქართველი ინტელიგენციის შესახებ 1921 წლის დამდეგს.

ქართულმა ინტელიგენციამ, კულტურის მოღვაწეებმა უკვე რევოლუციის პირველ დღეებშივე იგრძნეს ეს მშობლიური ზრუნვა. მათთვის გამოიყო უდიდესი თანხა, შეიქმნა სპეციალური კომიტეტები კულტურის ფრონტზე ჩამკვდარი მუშაობის გამოსაცოცხლებლად, მწერლობისა და ხელოვნების ასაყვავებლად. ქართული კულტურის ვეტერანებს დაენიშნათ პერსონალური პენსიები. მწერლებს გადაეცათ ყოფილი ზოშტარის სახლი სერგიევის ქუჩაზე (დღევანდელი მწერალთა სასახლე) და ა. შ. ქართული კულტურის მოწინავე ნაწილი მაშინვე დადგა ახალი ყოფის მშენებლობის სადარაჯოზე, გადაიქცა მის უშუალო და აქტიურ მონაწილედ. ქართული ინტელიგენციის პროგრესული ნაწილის და-

მოკიდებულება ახალი ცხოვრებისადმი ნათლად გამოიკვეთა ქართველი მწერლებისა და ხელოვნების მუშაკთა 1921 წლის 3 მარტის გაერთიანებული კრების დადგენილებაში, რომელიც მთავრდებოდა სიტყვებით: „გაუმარჯოს ახალ ცხოვრებას, წინ! პროლეტარული ხელოვნების ამომავალი ვარსკვლავებისაკენ“.

ამავე თვეში, სახელდობრ, 16 მარტს გახეთ „კომუნისტში“ გამოქვეყნდა ცნობილი თეატრალური მოღვაწის ვახტანგ გარიკის წერილი „ქართველ ხელოვანთ“: „...და თქვენ, ქართველნი ხელოვანნი, — წერდა ავტორი, — ყველას მოგიწოდებთ, ეროვნულ ნიადაგზე იმუშაოთ ეროვნული კულტურის ასაყვავებლად. შემოიკრიბოთ მშობლიური კერის გარშემო და დაანთოთ თქვენს სამშობლოში ღვთიური ცეცხლი. დე! ამ ცეცხლში ჩაიწვას ქართველი ხალხის დიდი ტანჯვა. საქართველო აღდგება ახალი ცხოვრებისათვის.“

მამ გაგიმარჯოთ თქვენ! გაუმარჯოს ახალ საქართველოს!“

ეს სიტყვები ქართული ინტელიგენციის მოწინავე ნაწილის განწყობილებას გამოხატავდა.

კიდევ უფრო მჭეჭარედ ჟღერდა ქართული თეატრალური ხელოვნების დიდი რეფორმატორის კოტე მარჯანიშვილის სიტყვები: „სანამ გვიან არ არის, დავდგეთ იმათ გვერდით, ვინც ახალ ცხოვრებას აშენებსო“.

„ახალ ცხოვრებას ვწირავთ სიცოცხლეს ჩვენ პოეტები საქართველოსი“. —

გუგუნებდა დიდი გალაკტიონი.

არც კინემატოგრაფიის მუშაკები ისხდნენ უქმად.

ქართული კულტურის მოღვაწეთა იმ გაერთიანებულ კრებას, რომელიც 3 მარტს ჩატარდა, კინემატოგრაფიის რევოლუციამდელი მუშაკებიც ესწრებოდნენ. მათ შორის იყვნენ შალვა დადიანი, ალექსანდრე წუწუნავა, ალექსანდრე დიდმელი, ვლადიმერ ბარსკი, იმ პერიოდში საქართველოში მყოფი ივანე პერესტიანი და სხვები, რომლებიც შემდგომში ქართული საბჭოთა კინემატოგრაფიის პირველ მშენებლებად იქცნენ.

1921 წლის მარტში განათლების კომისარიატთან შეიქმნა კინოსექცია. თვის დამლევეს გამოიცა სპეციალური დეკრეტი საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე კინო-ფოტო წარმოებისა და კინოთეატრების ნაციონალიზაციის შესახებ, რომელსაც საფუძვლად დაედო ვლადიმერ ილიას ძე ლენინის მიერ 1919 წლის 27 აგვისტოს ხელმოწერილი დეკრეტი რუსეთის სოციალისტური ფედერაციული რესპუბლიკის მთელ ტერიტორიაზე კინო-ფოტო და მასთან დაკავშირებული საწარმოების ნაციონალიზაციის შესახებ.

დაიწყო ქართული ეროვნული ხელოვნების აყვავების პერიოდი.

„საბჭოთა კინემატოგრაფია ქრონიკით უნდა დაიწყოს“ — ამბობდა ვლადიმერ ილიას ძე ლენინი. ქრონიკითვე დაიწყო ქართული საბჭოთა კინემატოგრაფია.

დღემდე უკვე გადაღებულია მრავალი ათასი მეტრი ფირი. შექმნილია ჩვენი ცხოვრების უნიკალური, კინემატოგრაფიული მატთანე, რომლის ფასიც წელთა სვლაში სულ უფრო მატულობს.

ამ დიდი ისტორიული მნიშვნელობის მატთანეში, მეტად თვალსაჩინო ადგილი უჭირავს ლენინისადმი მიძღვნილ დოკუმენტურ კინომასალას.

ცნობილია, რომ ვლადიმერ ილიას ძე ლენინს არაერთხელ გამოუთქვამს სურვილი საქართველოში ჩამოსვლის შესახებ. მას უნდოდა ენახა ქვეყანა, რომლის ისტორიას, კულტურას, ხალხს ძალიან კარგად იცნობდა, რომლის საუკეთესო შეილებიც მისი ერთგული თანამებრძოლნი და ახლო მეგობრები იყვნენ, მაგრამ უდიდესი სახელმწიფოებრივი საქმეები საშუალებას არ აძლევდნენ დიდ ბელადს ეს სურვილი განეხორციელებინა. ამიტომ ქართული საბჭოთა კინემატოგრაფიის მუშაკები მოკლებულნი იყვნენ ბედნიერ შემთხვევას შეექმნათ ფილმი უშუალოდ ლენინის მონაწილეობით. მიუხედავად ამისა, ქართველმა კინემატოგრაფისტებმა ლენინის ცხოვრებასა და მოღვაწეობას არაერთი დოკუმენტური და მხატვრული ფილმი მიუძღვნეს.

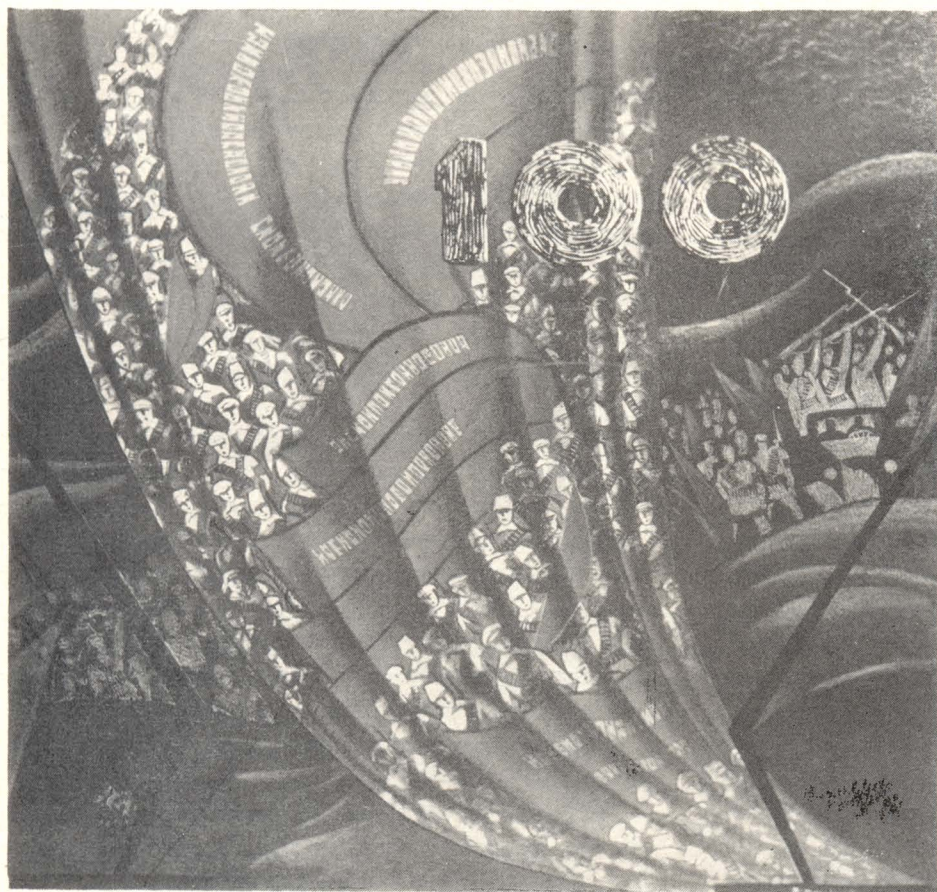
ქართული კინემატოგრაფიის ოსტატთა შორის კი, ამ მხრივ, განსაკუთრებულ აქტივობას დოკუმენტური კინოს

მუშაკები იჩენენ. თუ მათ დიდსა და ნაყოფიერ მუშაობას თვალს გადავაკლებთ, შევნიშნავთ, რომ ამ ხნის მანძილზე არ ყოფილა ლენინისადმი მიძღვნილი არც ერთი ღონისძიება, რომელიც მათ სათანადო შემოქმედებითი მიდგომით, განსაკუთრებული სიყვარულითა და გრძნობით არ გადაეღოთ.

საქართველოს სსრ სახელმწიფო კინო-ფოტო-ფონო არქივში ინახება მრავალი ასეული კინოსიუჟეტი, სპეციალური გამოშვება, კინონარკვევი, რომლებიც ღრმა პოლიტიკური გააზრებითა და მხატვრულობით ასახავენ საქართველოს ტერიტორიაზე სხვადასხვა დროს ჩატარებულ, დიდი ბელადის ცხოვრებისა და მოღვაწეობისადმი მიძღვნილ მოვლენებს.

ლენინის დაბადების საზეიმო თარიღები, მისი გარდაცვალების დღესთან დაკავშირებული სამგლოვიარო საღამოები, რომლებიც თბილისის სახელმწიფო საოპერო აკადემიურ თეატრსა და რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო აკადემიურ თეატრში ოდესმე ჩატარებულა, აგრეთვე რესპუბლიკის სხვადასხვა ქალაქებსა და სოფლებში აღუნიშნავთ, ასახულია ჩვენი კინოდოკუმენტალისტების მიერ.

ბათუმში, სოხუმში, მახარაძეში, წულუკიძეში, თელავში, გურჯაანში, ცხინვალში, ავჭალასა და საქართველოს სხვა

ვლადიმერ
ილიას ძე
ლენინის
დაბადების
100 წლისთავისადმი
მიძღვნილი
საქართველოს
მხატვართა
საიუბილეო
გამოფენიდან

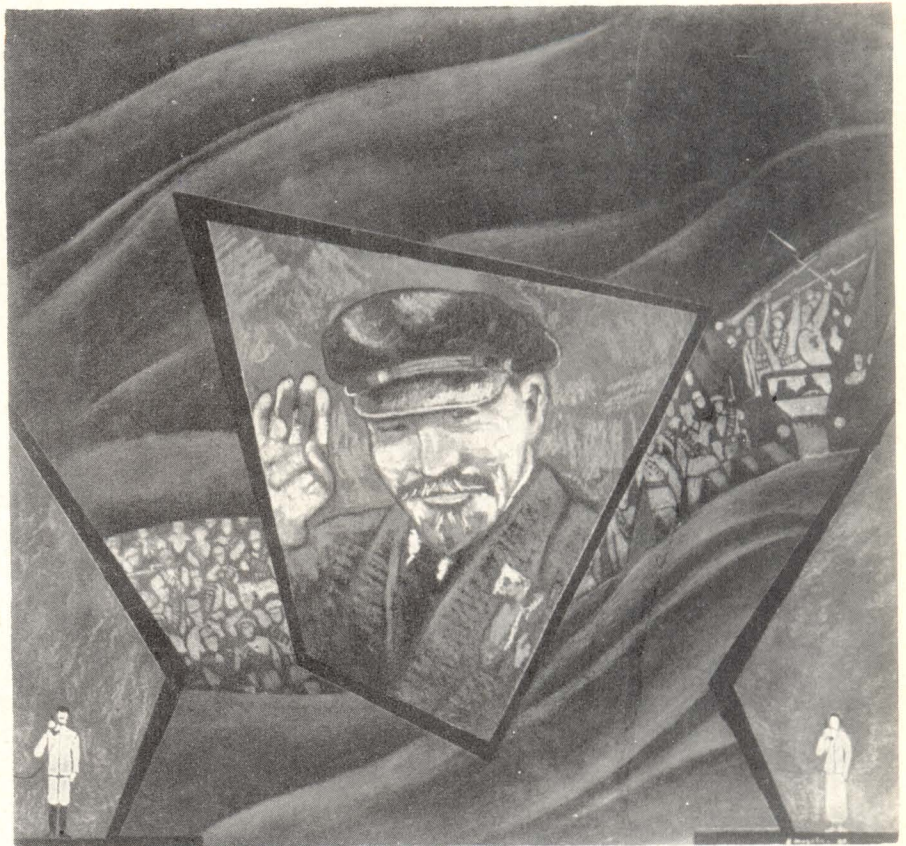
დ. თავაძე.
ესკიზები პიესისათვის
„ლენინი და საქართველო“

ქალაქებში ლენინის ძეგლების დადგმასთან დაკავშირებული საზეიმო ცერემონიალი უკლებლივ არის გადაღებული ჩვენი კინოოპერატორების მიერ. ამ ფილმებში მთელი სისავსით ჩანს დიდი ლენინისადმი ხალხის განუსაზღვრელი სიყვარული, ლენინიზმის იდეების განხორციელებისთვის მზადყოფნისა და ერთიანი დარაზმულობის გამომხატველი სურათები.

ამ უნიკალურ ფილმებზე მუშაობდა ქართული დოკუმენტური კინემატოგრაფიის თითქმის ყველა თვალსაჩინო მუშაკი, კინორეჟისორები: გ. ასათიანი, შ. ჩაგუნავა, შ. ხომერიკი, თ. ჭიაურელი, ვ. ვალიშვილი, რ. ჭიაურელი, ვ. ალავიძე, ა. აჯიბეგიშვილი, თ. დეკანოსიძე, ნ. ნაგორნი, ლ. არზუმანოვი, ა. სემიონოვი, გ. ქორელი, ბ. კრეპსი, შ. შიოშვილი, ვ. შანიძე, ზ. მაჩაიძე, თ. მაგაკიანი, თ. მეგრელიშვილი, ვ. კურიანი, ა. პოლსოვი, ი. ბარამიძე და სხვები. მათ ოპერატიულ მუშაობას, შემოქმედებით ოსტატობას, პროფესიულ ინტუიციასა და სწორ პოლიტიკურ თვალთახედვას უნდა ვუმადლოდეთ, რომ ჩვენი მომავალი თაობა არაერთხელ დატკებება ამ ხელოვანთა მიერ სხვადასხვა დროს გადაღებული, დიდი ლენინისადმი მიძღვნილი ქართული დოკუმენტური ფილმების ცქერით.

პირველ ფილმებს შორის ძალზე მნიშვნელოვანია ლენინის პირველი ძეგლის გახსნა თბილისში 1921 წელს, რომელიც თავისი ხასიათით, მნიშვნელობით, გადაღების თავისებურებითა და მასალისადმი მიდგომით ქართული კინოს ღირსშესანიშნავ ძეგლად უნდა ჩაითვალოს. ფილმში ნაჩვენებია ხალხმრავალი მიტინგი, ძეგლის საზეიმო გახსნა. გამოჩენილი ქართველი რევოლუციონერისა და სახელმწიფო მოღვაწის, ლენინის ერთგული თანამებრძოლის ფილიპე მახარაძის გამოსვლა, რომელიც დიდი ბელადის ცხოვრებასა და რევოლუციურ მოღვაწეობას ეხება. აგრეთვე სხვადასხვა ცერემონიალი, რომელიც დაკავშირებული იყო ამ მნიშვნელოვან მომენტთან.

ვ. ი. ლენინისადმი მიძღვნილ დოკუმენტურ ფილმებში განსაკუთრებით უნდა აღვნიშნოთ კინონარკვევები: „ლენინის დაკრძალვის დღეები თბილისში, 1924 წელს“, „ვ. ი. ლენინის დაბადების 90 წელი“, „ლენინის წერილები“, „ლენინი ქართულ სახვით ხელოვნებაში“, „გმირული წარსულის ფურცლებიდან“, „ამხანაგი ნოე“ და „ილიჩის მეგობარი მიხა“. მათ შორის პირველი ოთხი უშუალოდ ვ. ი. ლენინისადმი მიძღვნილი, სამი უკანასკნელი კი უშუალოდ მას არ ეხება, მაგრამ თავისი თემატიკითა და შინაარსის თავისებურებით გვისურათებს იმ დიდ ისტორიულ

მნიშვნელობას, რომელიც ვლადიმერ ილიას ძე ლენინის ბრძნულ მოძღვრებასა და პრაქტიკულ ხელმძღვანელობას ჰქონდა საქართველოში რევოლუციური მოძრაობისა და ქართველ რევოლუციონერთა მებრძოლი სულის ფორმირებაში. ამრიგად, ისინიც, ისე როგორც პირველნი, ლენინის სახეს გვიხატავენ, მისდამი მიძღვნილ კინონაწარმოებებად წარმოგვიდგებიან.

1924 წლის 27 იანვარი საბჭოთა ხალხისა და მთელი მსოფლიოს პროგრესულ ადამიანთა გლოვის დღე იყო. ლენინის დაკრძალვის მომენტში მსოფლიო ხუთი წუთით გაირინდა, შეჩერდა, თავდახრილი გამოეთხოვა კაცობრიობის მზიური მომავლისათვის მებრძოლ დიდ ბელადს. ასე მოხდა საქართველოშიც, კერძოდ, თბილისში. ფილმი „ლენინის დაკრძალვის დღეები თბილისში“ მთელი სისავსით გადმოგვცემდა ძაძით მოსილი დედაქალაქის გლოვის ამსახველ სურათებს.

აი, ქარხნის საყვირებმა ქალაქის მშრომელებს ამცნეს მუშაობის შეწყვეტა. იკეტება მაღაზიები, წარმოება-დაწესებულებები, ფაბრიკა-ქარხნები.

ხალხი ნელ-ნელა მიდის ქუჩებში ძაძით მოსილი სახლებისა და სვეტების გასწვრივ. სვეტებს შორის გაბმულია პლაკატები — ლენინის აზრების გამომხატველი წარწერები.

სასახლე, მისი რუხი კედლები, შემოსილია შავ-წითელი ფარჩით. თავისუფლების მოედნის ცენტრში აღმართულია დიდი თალი, რომელიც, აგრეთვე მორთულია წითელი და შავი ფერის ქსოვილებით.

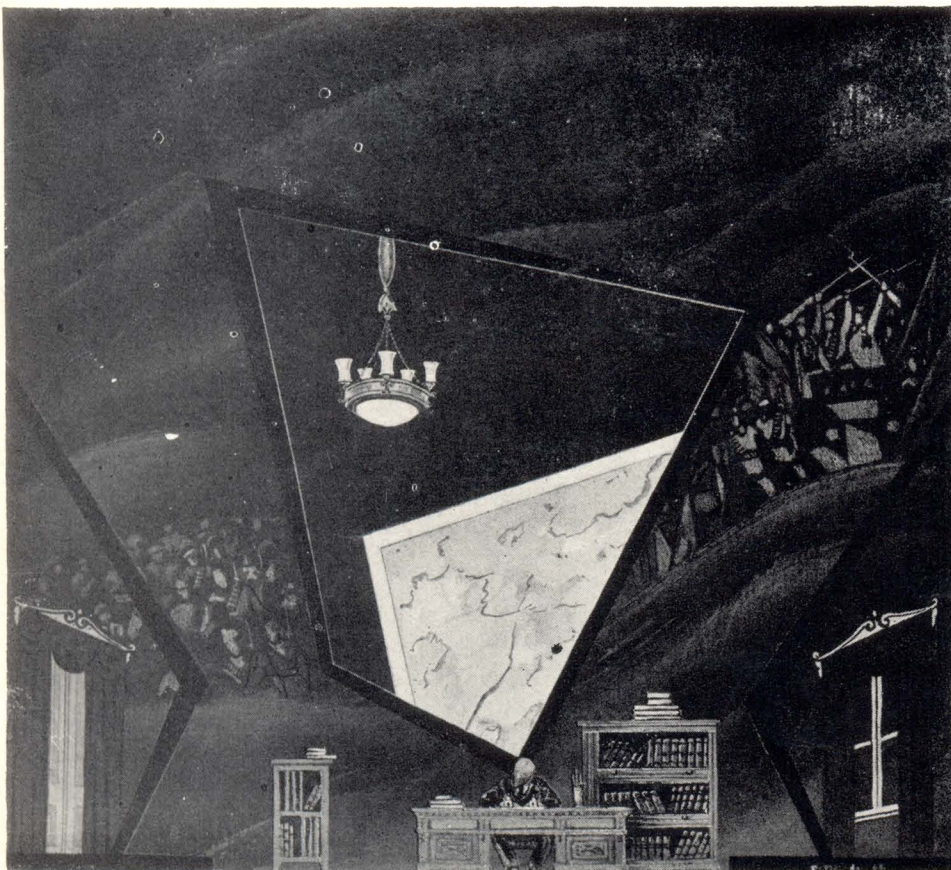
თალის ზევით ბელადის დიდი სურათია ხუთქიმიანი ვარსკვლავით. მდუმარე ხალხი ნელი მოძრაობით ათვალერებს ვ. ი. ლენინის სურათებსა და ქანდაკებებს, რომლებიც გამოფენილია ყველა მაღაზიის ვიტრინაში.

ნელა მიმავალი, ხალხმრავალი დემონსტრაცია... წინ ლენინის დიდი პორტრეტი... მუშების, გლეხების, ინტელიგენციის სევდიანი სახეები...

დემონსტრანტებით გაჭედილი რუსთაველის, პლესანოვის პროსპექტები... ვერის დაღმართი და მეტეხის ხიდის მიდამო... ყოველი მხრიდან მოედინება ხალხი ლენინის დიდი პორტრეტებით... ისინი ნელი მოძრაობით ჩაუვლიან მოედანს.

საპატიო ყარაულში დგანან ვ. ი. ლენინის ერთგული თანამებრძოლნი მიხა ცხაკაია, ფილიპე მახარაძე და სხვანი. ოთხი საათია. ქვემეხები სალუტს აძლევენ.

წყდება მოძრაობა. ზღვა ხალხი ქუდმოხდილი, გაშეშებული დგება.

დ. თავაძე.

ესკიზები პიესისათვის

„ლენინი და საქართველო“

ასეთი იყო მგლოვიარე თბილისი. იგი მაშინდელმა პრესამ აღწერა და ასევე შემორჩა მუხსიერებას. ყოველივე ეს ზუსტად იქნა გადაღებული სახკინმრეწვის კინოთეატრების მიერ. ესენი იყვნენ: ალექსანდრე დილმელი (დილმელოვი), სერგეი ზაბოზლაევი, ვლადიმერ კერესელიძე, ანტონ პოლიკევიჩი, ახალგაზრდა ოპერატორი მიხეილ კალატიშვილი (კალატოზოვი), ფერდინანდ ენგელსი და სხვები.

ამ დღეს სამგლოვიარო პროცესიის არც ერთი მნიშვნელოვანი დამახასიათებელი მომენტი არ დარჩენილა გადასულბელი. გადამღები აპარატის წინ გაიარა 200.000-ზე მეტმა ადამიანმა, სამგლოვიარო პროცესიის კოლონებმა. ფილმი დამონტაჟების შემდეგ 800 მეტრი გამოვიდა. ეს იმ დროისათვის დიდ მეტრაჟად ითვლებოდა.

გაზეთი „ზარია ვოსტოკა“ წერდა: „ერთი ეგზემპლარი პოზიტივისა გაიგზავნა მოსკოვს, ლენინის დაკრძალვის ამსახველ დიდ ფილმში შესატანად“.

1924 წლის თებერვლის შუა რიცხვებში კინოთეატრ „ასფასტოში“ (დღევანდელი „სპარტაკი“) დაიწყო ფილმის დემონსტრაცია და, როგორც დამსწრენი გადმოგვცემდნენ, ნთელ კვირას გაგრძელდა.

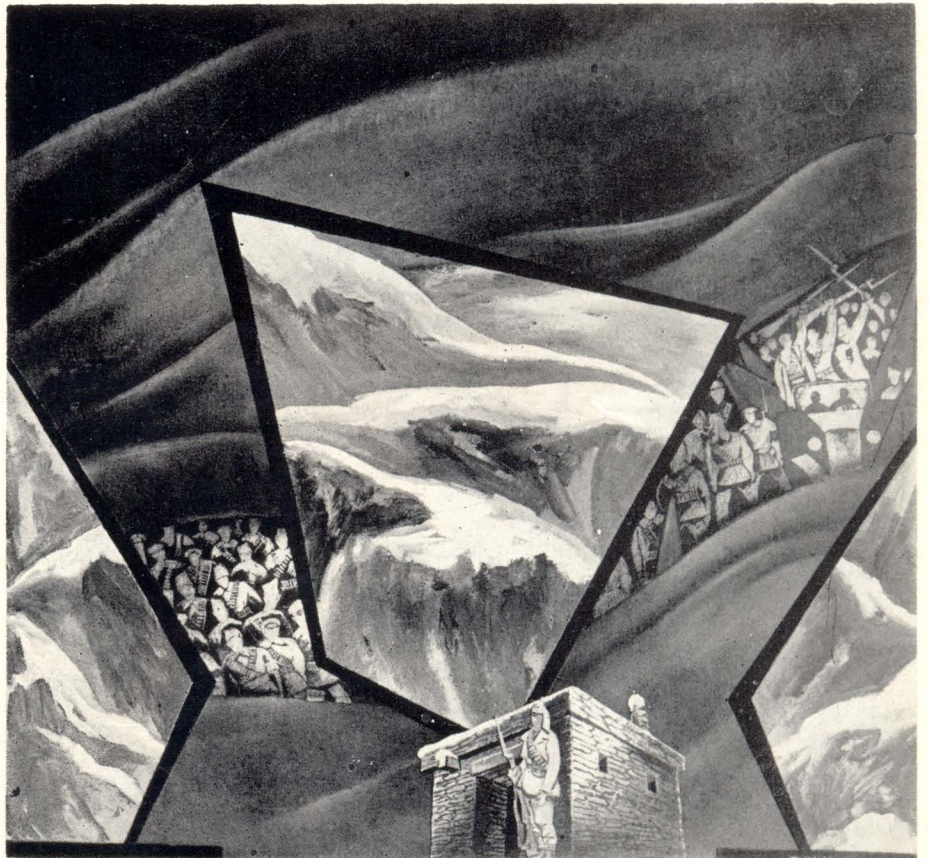
ფილმმა თავისი შინაარსით, გაფორმებით, მასში ჩაქ-

სოვილი შემოქმედებითი სითბოთი მაყურებელთა დიდი მოწონება დაიმსახურა.

„ლენინის დაკრძალვის დღეები თბილისში“¹ ქართველ კინემატოგრაფისტთა პირველი დიდი ნაწარმოებია, რომელიც ვლადიმერ ილიას ძე ლენინს მიეძღვნა, რომელმაც მთელი სისავსით წარმოგვიდგინა ლენინის, როგორც უდიდესი ისტორიული პიროვნებისა და ხალხთა ბელადის განუყოფელი ერთგულება და სიყვარული.

1961 წელს საქართველოს სამეცნიერო-პოპულარული და ქრონიკალურ-დოკუმენტური ფილმების სტუდიამ გამოუშვა სპეციალური კინონარკვევი „გ. ი. ლენინის დაბადების 90 წლისთავისათვის“ (სცენარი ა. მუმლაძისა, რეჟისორი ალ. მამულაშვილი, ოპერატორი ვ. შანიძე). თემასთან დაკავშირებული დიდძალი ფაქტიური მასალის მრავალფეროვნების საფუძველზე დამდგმელმა კოლექტივმა შექმნა სრულყოფილი კინოდოკუმენტური ნაწარმოები, რომელიც,

¹ სამწუხაროდ, ქართული დოკუმენტური კინემატოგრაფიის პირველი პერიოდის ეს შესანიშნავი ძეგლი ჩვენს კინო-ფოტო-ფონო არქივს არ მოუპოვება. ამ ფილმის როგორც ნეგატივი, ისე პოზიტივი გაიგზავნა მოსკოვში. საჭიროა კინოარქივებში მისი დაძებნა და ასლის გადმობეჭდვა.

მოკლემეტრაჟიანი კინონარკვევის სპეციფიკური ფორმის ფარგლებში, გვიხატავს დიდი ბელადის რევოლუციურ ცხოვრებასა და მოღვაწეობას; მოგვითხრობს იმ მჭიდრო კავშირზე, რომლითაც საქართველოში 900-ანი წლებიდან დაწყებული რევოლუციური მოძრაობის მთელი ისტორია დაკავშირებულია ლენინის სახელთან.

ფილმი მოგვითხრობს მესამე დასის მუშაობაზე, რომლის რევოლუციური უმცირესობაც ლენინური იდეების პროპაგანდისტი იყო საქართველოში; გვიამბობს იმ დიდ ყურადღებაზე, ვ. ი. ლენინი საქართველოსადმი რომ იჩენდა, რის გამოც ლენინურ „ისკრაში“ ხშირად იბეჭდებოდა წერილები საქართველოს რევოლუციურ მოძრაობაზე.

აღტაცებას იწვევს სცენები, რომლებიც ასახავს ლენინის მუხეუმში ხალხის შეხვედრას ქართული კულტურის იმ მოღვაწეებთან, რომლებსაც თვითონ უნახავთ ლენინი, შეხვედრიან მას. შეხვედრაზე მოდიან მწერლები: დავით სულიაშვილი, სანდრო შანშიაშვილი, სანდრო ეული-ქურიძე და სხვები.

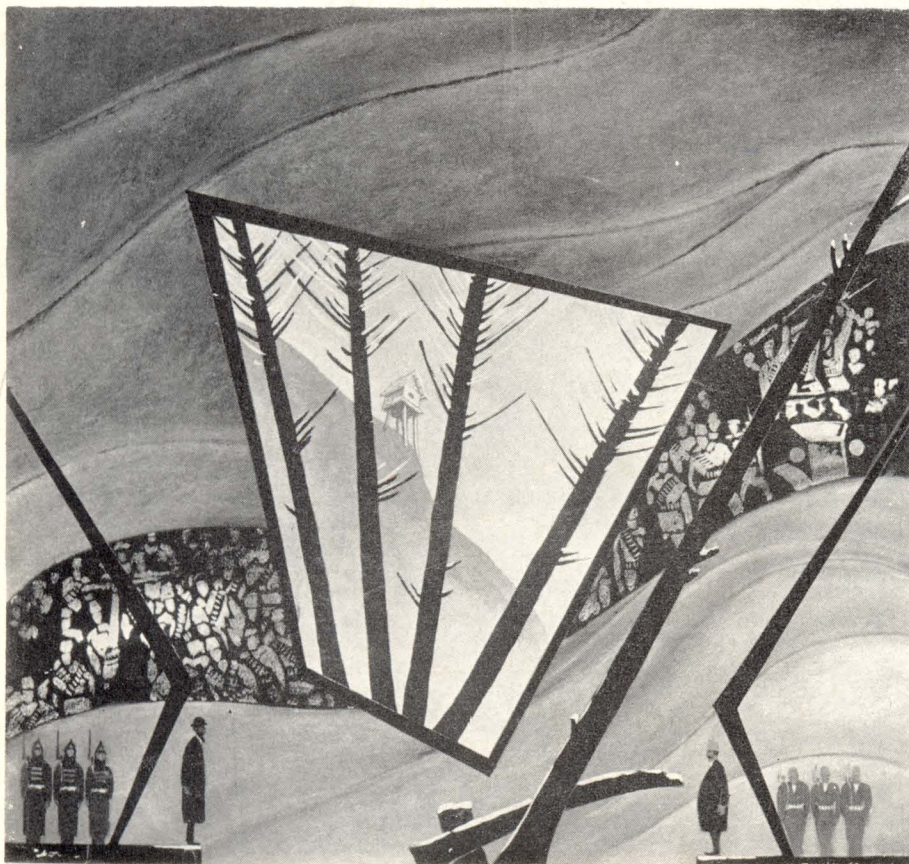
განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს მწერალ დავით სულიაშვილის ძვირფასი მოგონებები — ემიგრაციაში ყოფნისას მისი შეხვედრები ვ. ი. ლენინთან. 1917 წელს შვეი-

ცარიიდან პეტერბურგისაკენ ერთად მგზავრობა, ლენინის სიტყვა ჯავშნოსანიდან და ა. შ.

ცნობილია, თუ როგორ გამოეხმაურა ვ. ი. ლენინი საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების დიდი ისტორიული მნიშვნელობის ფაქტს. ოსტატურად შერწყმული სადიქტორო ტექსტი და რეალური დოკუმენტის ჩვენება, რომელიც კავკასიის ბოლშევიკებისადმი გამოგზავნილ წერილსა და მის შინაარსს გვამცნობს, ნათლად მეტყველებს ლენინის დიდ მზრუნველობასა და მეგობრობაზე ქართველი ხალხის მიმართ.

დასასრულ, ფილმში, როგორც აპოთეოზი, ნაჩვენებია საბჭოთა საქართველოს ის დიდი კულტურულ-ეკონომიური წარმატებები, ქართველმა ხალხმა, სხვა მოძმე რესპუბლიკებთან ერთად, ლენინის დიადი იდეების და სწავლების რეალიზაციის შედეგად რომ მოიპოვა.

ქართველი დოკუმენტალისტების მიერ ვლადიმერ ილიას ძე ლენინის დაბადების საიუბილეო დღეებისათვის შექმნილი ფილმი „ვ. ი. ლენინის დაბადების 90 წლისთავისათვის“, დოკუმენტური მასალის სწორი შერჩევით, ძველი ფილმთეგური კინოკადრების აზრიანი გამოყენებით გვიხატავს რევოლუციის დიდი ბელადის სახეს; წარმოგვიდგენს მას, როგორც დიდ ჰუმანისტსა და კაცთმოყვარე ადამიანს, მოგ-

დ. თავაძე.

ესკიზები პიესისათვის

„ლენინი და საქართველო“

ვითხრობს იმ ტიტანურ შრომაზე, რომელსაც ვ. ი. ლენინი ეწეოდა ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის მოსამზადებლად, ახალგაზრდა საბჭოთა რესპუბლიკის განსამტკიცებლად.

დიდი პოპულარობით სარგებლობდა, აგრეთვე, ლენინისადმი მიძღვნილი ფერადი, მოკლემეტრაჟიანი დოკუმენტური ფილმი „ლენინი ქართულ სახვით ხელოვნებაში“ (სცენარი მ. თოფურიასი, რეჟისორი თ. ჭიაურელი, ოპერატორი შ. შიოშვილი). ეს კინონარკვევი მიზნად ისახავს ფართო მკითხველს აჩვენოს ქართული სახვითი ხელოვნების ოსტატთა ნამუშევრები; აქ პორტრეტულ ნაწარმოებებთან ერთად წარმოდგენილია ვ. ი. ლენინის მოღვაწეობის ამსახველი სხვადასხვა მომენტის, ადგილისა და პერიოდის მრავალი ფერწერული, გრაფიკული და სკულპტურული ნიმუში; გადაღებულია იაკობ ნიკოლაძის, უჩა ჯაფარიძის, ვალერიან თოფურიას, რობერტ სტურუას, კონსტანტინე კიკნაძის, შოთა მიქაუტაძის, რევაზ კეჭემაძისა და სხვათა ქმნილებები.

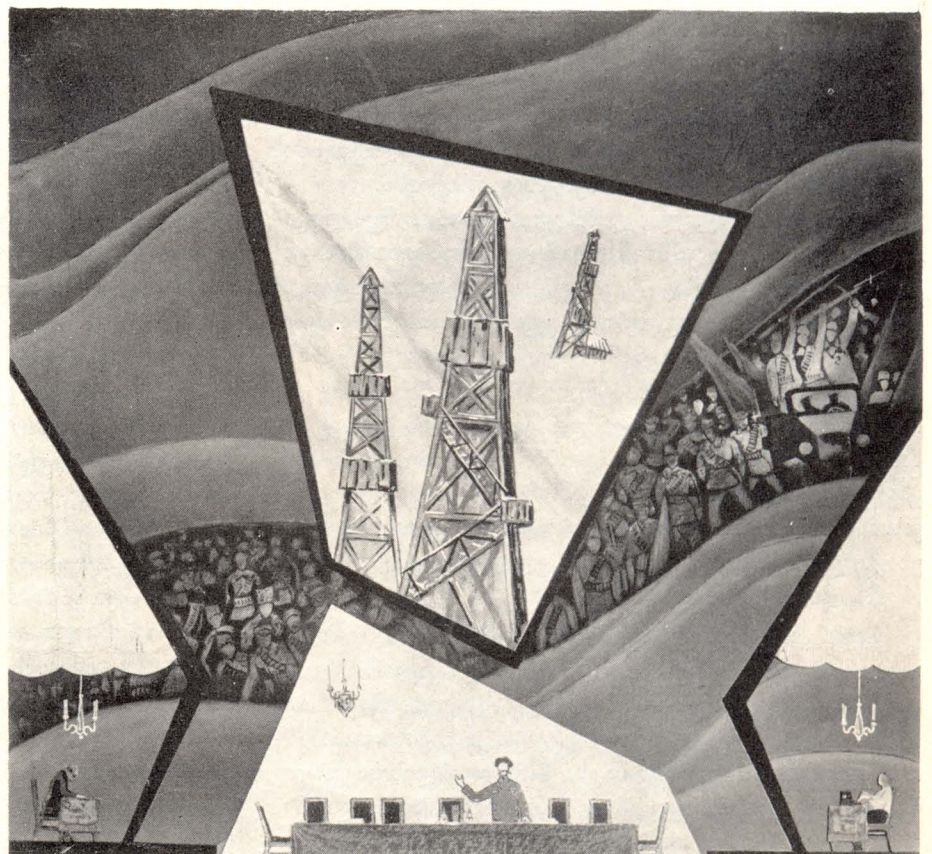
ფილმში სხვადასხვა სტილის ოსტატთა მიერ შექმნილი სხვადასხვა ჟანრის, ხასიათისა და მოცულობის მხატვრული ნაწარმოებნი ისე კინემატოგრაფიულად არის განლაგებული, რომ მკითხველს თვალწინ წარმოუდგება დიდი ბელადის

ერთ მთლიან ნხატვრულ ფორმაში ჩამოყალიბებული, მილიონთათვის ღრმად შესაგრძობი, ნათელი სახე.

კინემატოგრაფიული ნაწარმოების სპეციფიკა ხელს უწყობს დამდგმელს სხვათა ნაწარმოებების საფუძველზე შექმნას ახალი, დამოუკიდებელი იდეური ჟღერადობისა და მხატვრული ფორმის ტილო, რომელიც თავისი შთაბეჭდავი თვისებებით, არანაკლები ძალისაა, ვიდრე მის საფუძველად გამოყენებული სახვითი ხელოვნების ნიმუშები. იდეურ-მხატვრული ხარისხიანობით ფილმმა თავის ღროზე კარგი შეფასება მიიღო.

ვ. ი. ლენინის ისტორიული სიტყვა: — „1905 წლის გენერალური რეპეტიცია“ რომ არა, 1917 წლის ოქტომბრის რევოლუციის გამარჯვება შეუძლებელი იქნებოდა.“ — ეპიგრაფად მიუძღვის რ. ჭიაურელის კინონარკვევს „გმირული წარსულის ფურცლებიდან“ (სცენარის ავტორები: დ. სტურუა, დ. ჭიჭინაძე და რ. ჭიაურელი, ოპერატორი ალ. სემიონოვი), რომელიც საქართველოში 1905 წლის რევოლუციის მდელვარე დღეებს ეხება.

ფილმში გადმოცემულია საქართველოს მშრომელთა რევოლუციური ბრძოლების თავისებურება, მისი დამარცხებისა და გამარჯვების სხვადასხვა მომენტი, როგორც თბილისში, ისე საქართველოს სხვა კუთხეებში. აქვე ნაჩვენებია

ლენინური „ისკრის“ როლი ჩვენი ქვეყნის პროლეტარიატის რევოლუციური დარაზმულობის, ორგანიზებულობის, მისი კლასობრივი თვითშეგნების გაღვივებისა და განმტკიცების ისტორიულ საქმეში.

მაყურებელი ხედავს ლენინური წრთობის პროფესიონალ რევოლუციონერებს: მიხა ცხაკაიას, ფილიპე მახარაძეს, ალექსანდრე წულუკიძესა და სხვებს; ისმენს დიქტორის სიტყვებს რევოლუციის მძიმე დღეებში მათი თავდადებული ბრძოლებისა და მუშაობის შესახებ ვ. ი. ლენინის მითითებათა შესაბამისად.

ცნობილია ვ. ი. ლენინის აზრი საქართველოში 1905 წლის რევოლუციის ხასიათისა და მნიშვნელობის შესახებ რუსეთის მუშათა კლასის რევოლუციურ-განმათავისუფლებელი ბრძოლების პერიოდში. ცნობილია, აგრეთვე, საქართველოს პროფესიონალ-რევოლუციონერთა დამსახურების ლენინური შეფასებაც. ფილმი სწორედ ამ ასპექტში წყვეტს მის წინაშე დასმულ მახვილ პოლიტიკურ საკითხებს, იძლევა მის სწორ ანალიზსა და შეფასებას.

ფილმი „გმირული წარსულის ფურცლებიდან“ მაღალი მხატვრობითა და ემოციურობით გადმოგვცემს ჩვენი რევოლუციური წარსულის ღრმად შთამბეჭდავ სურათებს, ამავე დროს, იგი განსაკუთრებული ელფერით გვაგრძობინებს ლენინური ხელმძღვანელობის ცხოველმყოფელ ძალას. გვიხატავს ბელადის სახეს მთელი მისი სიდიადით.

ასეთი მასშტაბურობით წარმოგვიდგება დიდი ლენინის სახე კინონარკვევში „ნოე ბუაჩიძე“, რომელიც მიედევნა გამოჩენილი რევოლუციონერის, ურყევი ლენინელის სამუელ (ნოე) გრიგოლის ძე ბუაჩიძის ცხოვრებასა და რევოლუციურ მოღვაწეობას (სცენარის ავტორი ი. დუბინსკი, რეჟისორი შ. ჩაგუნავა, ოპერატორი ვ. შანიძე).

ფილმში განსაკუთრებით ხაზგასმულია ის დიდი პოლიტიკური მისია, რომელსაც ნოე ბუაჩიძე დიდი ლენინის დავალებით ასრულებდა რევოლუციისა და სამოქალაქო ომის პერიოდებში ჩვენი ქვეყნის სხვადასხვა რაიონში.

ლენინის წარგზავნილი, ლენინური წრთობის რევოლუციონერი ნოე ბუაჩიძე 1907 წელს ბალკანეთის თითქმის ყოველ კუთხეშია, ებმება იქაური სოციალ-დემოკრატიული პარტიის მუშაობაში, დაკავშირებულია ლენინთან. ნაჩვენებია მისი შეხვედრა ვლადიმერ ილიას ძე ლენინთან 1915 წელს შვეიცარიაში. ფილმი გვიამბობს იმის შესახებაც, თუ როგორ შეხვდა იგი ემიგრაციიდან დაბრუნების შემდეგ ამხანაგ ლენინს პეტერბურგში და მის მიერ გაცემული სპეციალური მანდატით როგორ გაემგზავრა ჩრდილოეთ კავკასიაში. ნაჩვენებია, აგრეთვე, მისი, როგორც ლენინის წარგზავნილის გამოსვლა მიტინგზე ვლადიკავკავში, თერგის ოლქსა და ა. შ.

ფილმი „ნოე ბუაჩიძე“ გვიჩვენებს გამოჩენილი რევოლუციონერის დიდ ღვაწლს მეფის რეაქციული რეჟიმის წინააღმდეგ ბრძოლაში და, ამავე დროს, განსაკუთრებული სითბოთი გვიხატავს დიდი ლენინის, როგორც თავისი თანამებრძოლებისადმი მზრუნველისა და მასწავლებლის საყვარელ სახეს. ეს გარემოება უაღრესად შინაარსიანს ხდის ფილმს.

განსაკუთრებული სითბოთი და მიმზიდველობითაა და-

ხატული ვლადიმერ ილიას ძე ლენინის სახე რეჟისორ შ. ჩაგუნავას მეორე ფილმში „ილიჩის მეგობარი მიხა“ (სცენარის ავტორი ი. დუბინსკი, ოპერატორი თ. დეკანოსიძე). ფილმი შექმნილია სკკპ ცენტრალურ კომიტეტთან არსებული მარქსიზმ-ლენინიზმის ინსტიტუტის ცენტრალურ პარტიულ არქივში დაცული ხელნაწერებისა და ფოტოდოკუმენტების საფუძველზე.

ციურიხი. სახლი შპიგლმასის ქუჩაზე № 14. პატარა ოთახი. ლენინისა და კრუპსკაიას პორტრეტები. ამ ორი დიდი ადამიანის ცხოვრების დამახასიათებელი დეტალები. ფილმში წარმოდგენილი მხატვრული სადიქტორო ტექსტი გვისურათებს ვ. ი. ლენინის ცხოვრებას შორეულ ემიგრაციაში, მის უძილო დამეგებს, კაცობრიობის დიად მომავალზე ზრუნვას. აქედან გამოდიოდნენ აგრეთვე მისი მგზნებარე, ბრძნული აზრებით აღსავსე ბარათები, როგორც ცალკეულ რევოლუციონერთა, ისე ახლო მეგობრების მიმართ.

არ შეიძლება მივლევარების გარეშე ნახო და წაიკითხო ეკრანზე დიდი სითბოთი გამსჭვალული სახალხო მისალოცი დეპეშა ლენინისა მიხა ცხაკაიასადმი.

„საუკეთესო სალამი და საახალწლო სურვილები, ძვირფასო მიხა! მოკითხვა ყველა მეგობარს. თქვენი ლენინი“.

1905 წელს მიხა ცხაკაია ლენინს ხვდება ლონდონში. იგი ლენინის წინადადებით ხსნის რსდმპ მესამე ყრილობას. მიხა კონსპირაციის მიზნით ყრილობაზე გამოდის ბარსოვისა და ლეონოვის გვარით.

როგორც ცნობილია, ყრილობა მიესალმა ცარიზმის წინააღმდეგ გლახთა შეიარაღებული აჯანყების დაწყებას საქართველოსა და კავკასიაში და მიიღო ლენინის მიერ დაწერილი სპეციალური რეზოლუცია, რომელშიც რსდმპ მესამე ყრილობა რუსეთის შეგნებული პროლეტარიატის სახელით მხურვალე სალამს უთვლის კავკასიის გმირ პროლეტარიატსა და გლახობას. ყოველივე ეს ნათლადაა ასახული ფილმში.

„საჭირო იყო, დიდძალი მასალიდან, ყველაზე არსებითისა და მნიშვნელოვანის შერჩევა და მხსთვის გარკვეული ფორმის მიცემა. რაც მთავარია, საჭირო იყო დიდი ლენინისა და მისი ერთგული თანამებრძოლის (საუბარია მიხა ცხაკაიაზე, კ. გ.) ახლო მეგობრობისა და თანამშრომლობის ასახვა“ — წერდა რეჟისორი შ. ჩაგუნავა ფილმის დადგმასთან დაკავშირებით. ფილმში შესანიშნავად გადაიჭრა ეს ამოცანა. ლენინისა და მიხა ცხაკაიას თანამშრომლობა და მეგობრობა დიდი შემოქმედებითი ოსტატობითაა ნაჩვენები.

უხუცესი რევოლუციონერის — მიხა ცხაკაიას მთელი ცხოვრება გასხვიონებული იყო იმ მრავალწლიანი და უერთგულესი მეგობრობით, რომელიც ვლადიმერ ილიას ძე ლენინსა და მის შორის არსებობდა. ლენინმა მიხა ცხაკაიას ერთ პირველთაგანს მიულოცა თებერვლის რევოლუციის დღეები რუსეთში. „...ძვირფასო მიხა! აღსრულდა... გაირღვა... გილოცავ რევოლუციის გამარჯვებას რუსეთში. მაშ მივდივართ? თქვენი ლენინი“.

მაყურებელი ეკრანზე ხედავს უნიკალურ ფოტოს „ლენინი და მიხა ცხაკაია სტოკჰოლმიდან რუსეთისკენ მიემგზავრებიან“. ფოტოზე ასახული მომენტი ნათლად გვისურათებს

ლენინისა და მისი თანამებრძოლების სწრაფვას სამშობ-
ლოსკენ...

შემდეგ კადრებში ნაჩვენებია: ცხაკაია ლენინთან ერთად
კომინტერნის მეორე კონგრესზე, ლენინის გამოსვლა ამ კონ-
გრესზე, ლენინი პრეზიდიუმში და ა. შ.

ფილმში ნაჩვენებია საბჭოთა კავშირის უმაღლესი საბ-
ჭოს პირველი სესიის მასალები; სესიას ხსნის მიხა ცხაკაია.
მან თავისი სიტყვა დიდ მეგობარსა და მასწავლებელს —
ლენინს მიუძღვნა.

სტატიური მასალის ოსტატური გამოყენება, დინამიური
მონტაჟი, მაღალხარისხოვანი რეპროდუქციები, მათი მხატ-
ვრული წყობა და ღრმა აზრობრივი დატვირთვა ფილმს
რევოლუციურ-ბიოგრაფიული ხასიათის დოკუმენტური კი-
ნემატოგრაფიის საუკეთესო ნიმუშებს შორის აყენებს. იგი
მხატვრულად დახვეწილი, მახვილი პოლიტიკური ჟღერა-
დობის კინონარკვევია, რომელშიც მაყურებელი ხედავს ვლა-
დიმერ ილიას ძე ლენინს თანამებრძოლებთან ერთად; ხე-
დავს მას როგორც პროლეტარიატის რევოლუციური ბრძო-
ლების წარმართველ დიდ ბელადს, ამავე დროს უაღრესად
თავმდაბალსა და მშობლიური სიყვარულის გრძნობით აღ-
სასვე ადამიანს.

ფილმი „ილიჩის მეგობარი მიხა“ საპატიო დიპლომით
აღინიშნა ქართული კულტურის დეკადის დღეებში მოს-
კოვში; იგი მიღებულია საკავშირო ვერანზე და შეტანილია
იმ საუკეთესო ფილმთა სიაში, რომლებიც შეირჩა ვლადი-
მერ ილიას ძე ლენინის საიუბილეო დღეებში საბჭოთა კავ-
შირის ვერანებზე სადემონსტრაციოდ.

საბჭოთა კავშირის მინისტრთა საბჭოს კინემატოგრაფიის
კომიტეტის თავმჯდომარის 1968 წლის 30 სექტემბრის
ბრძანებაში, იმ ფილმთა შორის, რომლებიც ეძღვნება ვ. ი.
ლენინის ცხოვრებასა და მოღვაწეობას, თემატური ჩვენე-
ბისათვის რეკომენდებულია ქართული ფილმები: „ილიჩის
მეგობარი მიხა“ და „ნოე ბუაჩიძე“. ასეთი შეფასება, უდი-
დესი სიამაყის გრძნობით ავსებს როგორც ფილმის ავტო-
რებს, ისე ქართული დოკუმენტური კინემატოგრაფიის თი-
თოეულ მუშაკს.

ჩვენ აღვნიშნეთ რამდენიმე დოკუმენტური ფილმი, რომ-
ლებიც ქართული დოკუმენტური კინემატოგრაფიის ოსტა-
ტებმა მიუძღვნეს ვ. ი. ლენინის ცხოვრებასა და მოღვაწე-
ობას. უდავოდ მნიშვნელოვან შემოქმედებით მოვლენად უნ-
და ჩაითვალოს, აგრეთვე, ქართული სამსახიობო მხატვრული
კინემატოგრაფიის მიერ ამ უაღრესად აქტუალური და აღმ-
ზრდებლობითი ხასიათის თემაზე შექმნილი ქართული ფილ-
მები: „ხუთი წუთი“, „დიადი განთიადი“ და „ფიცო“.

მიუხედავად იმისა, რომ სამსახიობო-მხატვრული ფილ-
მების ეს რაოდენობა დიდი არ არის, ისინი მაინც თვალსა-
ჩინო ადგილს იჭერენ საბჭოთა კინემატოგრაფიის ისტო-
რიაში და ვლადიმერ ილიას ძე ლენინისადმი მიძღვნილი
დიდი კინემატოგრაფიული ტილოების ჯგუფს მიეკუთვნე-
ბიან.

ამ მხრივ პირველ ნაბიჯს წარმოადგენდა ფილმი „ხუთი
წუთი“, რომელიც საქართველოს სახელმწიფო კინომრეწ-
ველობამ — „სახკინმრეწვა“ 1928 წელს გამოუშვა დიდი

ლენინის გარდაცვალების ხუთი წლისთავისათვის (ავტორ-
რეჟისორები ა. ბალაგინი და გ. ზელენჯევ-შიპოვი, ოპერა-
ტორები ნ. ანოშჩენკო და გ. კაბალოვი).

ფილმი მაყურებლის თვალწინ ადადგენდა ვლადიმერ
ილიას ძე ლენინის დაკრძალვის დღეებში მთელი სიძლიე-
რით გამომჟღავნებულ მსოფლიო პროლეტარიატის ერთიანი
დარაზმულობის, სოლიდარობისა და გმირობის გრძნობას;
საერთაშორისო მუშათა მოძრაობის დიდი ბელადის ვ. ი.
ლენინისადმი უღრმეს სიყვარულს.

...გლოვის ზარს მოუცავს მშრომელთა მასები... მწუხა-
რებით გარინდულნი, თავდახრილნი ეთხოვებიან ისინი საყ-
ვარელ ბელადს, მათი თავისუფლებისა და ბედნიერი მო-
ნავლისათვის თავდადებულ ადამიანს.

მოასფალტებულ შარავზაზე მსუბუქი მანქანა გაჩერე-
ბულა. მძღოლი, ჩინელი ხო-მო-ცინი, მდუმარედ ზის სა-
ჭვსთან. ამაოა მისი პატრონის, მილიარდერ სერ არჩილ-
მად ბრუკინგის ვედრება, მუქარა, დაპირება. მილიარდერს
კონცესიების საქმეებზე მიეჩქარება. იგი მზადაა ათი ათასი
გირვანქა სტერლინგი გადაუხადოს მძღოლს, ოღონდ დრო-
ზე მიიყვანოს დანიშნულ ადგილზე, მაგრამ ამაოდ. საყ-
ვარელი ბელადისადმი სიყვარული ყოველგვარ ჯილღოს
აღემატება.

— სერ! ნუ ფიქრობთ ყველაფერი ფულით იყიდოთ.
არის განძი, რომელიც არ იყიდება, — წყნარად უპასუ-
ხებს სიბრაზისაგან გაცოფებულ მილიარდერს მძღოლი.

ფილმის დამდგემლმა ჯგუფმა წარმატებით შეასრულა მის
წინაშე დასმული, ფრიად ძნელი, პოლიტიკური და შემოქ-
მედებითი ამოცანა. ცალკეულ ისტორიულ მოვლენათა და
ხალხთა განწყობილების ოსტატური შერწყმით, განსაკუთ-
რებით, ლენინის დაკრძალვის ქრონიკალურ-დოკუმენტური
კინოკადრების ნიჭიერი გამოყენებით, ავტორებმა „მსოფლიო“
სრული რელიეფურობით დაეხატათ ვლადიმერ ილიას ძე
ლენინის სახე, გადმოცათ მსოფლიო მშრომელთა სიყვარ-
ული დიდი ბელადისადმი.

იქ, სადაც მოიხსენიება ფილმები: „ლენინის მისამარ-
თით“, „ლენინი ოქტომბერში“, „ლენინი 1918 წელს“,
„სამი სიმღერა ლენინზე“, „ლურჯი რვეული“, „ექვსი ივ-
ლისა“ და სხვ., არ შეიძლება არ აღინიშნოს ქართული ფილ-
მები, განსაკუთრებით კი „დიადი განთიადი“ და „ფიცო“.

„მე არ ვიცი კინოხელოვნების მეორე ნაწარმოები, რო-
მელიც თავის არსში ისე აერთიანებდეს დიდი რევოლუცი-
ის ყველაზე ფართო იდეებსა და ღრმად ნაციონალურ, ამ
შემთხვევაში ქართული ხასიათის შემოქმედებას, როგორც
ეს ფილმი, — წერდა კრიტიკოსი ბორის აგაპოვი გაზეთ
„იზვესტიას“ ფურცლებზე ფილმ „დიადი განთიადის“ გა-
მოსვლასთან დაკავშირებით და დასძენდა, — ჩემი აზრით,
სწორედ ამაშია ამ ფილმის მიზიდველობითი თავისებურე-
ბის საიდუმლოება“.

„შესანიშნავი, ამაღლებელი ხელოვნება“, უკანასკნელი
წლების ფილმებში იგი გამოირჩევა თავისი სიახლითა და
თავისებურების აუწერელი მშვენიერებით“ — წერდნენ გაზე-
თები ფილმ „დიადი განთიადის“ შესახებ. იგი (სცენარის
ავტორები: მ. ჭიაურელი და გ. ცაგარელი, დამდგემლი რე-

ქისორი მ. ჭიაურელი, ოპერატორი ალ. დიდმელი, მხატვარი შ. მამალაძე, კომპოზიტორი ი. გოკიელი) უდავოდ ინსახურებდა ამგვარ შეფასებას.

ქართული საბჭოთა კინემატოგრაფია პირველად გამოვიდა საერთაშორისო ასპარეზზე ნაწარმოებით, რომელშიც ნაჩვენებია იყო დიდი ოქტომბრის რევოლუციისათვის მზადების მღელვარე დღეები და ვ. ი. ლენინის წარმმართველი, ხელმძღვანელი როლი ამ ისტორიულ ვითარებაში.

ფილმის დამდგემლმა რეჟისორმა მ. ჭიაურელმა მთელი თავისი მხატვრული ოსტატობით გამოძერწა ფილმის მთავარი მოქმედი პირის ვ. ი. ლენინის მონუმენტური სახე. ამიტომაც, რომ ფილმში ლენინი წარმოდგება არა მარტო როგორც დიდი პოლიტიკური მოღვაწე და ოქტომბრის რევოლუციის უბადლო ორგანიზატორი, არამედ როგორც თავმდაბალი, სრულიად უბრალო და გულთბილი, ჩვეულებრივი ადამიანი. ვ. ი. ლენინის ეს განსაკუთრებული თვისებები დიდი მხატვრული შთაგონებითაა გააზრებული რეჟისორის მიერ, რაც კიდევ უფრო მრავალფეროვანს, ღრმად შთამბეჭდავსა და მიმზიდველს ხდის ამ იერსახეს.

ამ მხრივ აღსანიშნავია სცენები: ლენინი რაზლივში პარტიის VI ყრილობის მოსამზადებლად, ძირკვზე მიყრდნობილი, ბარათს წერს თავის თანამებრძოლებს; ლენინის ჩამოსვლა პეტროგრადში, მისი შეხვედრა რევოლუციური ჯარისკაცების წარმომადგენლებთან: ქართველ გიორგი ღუდუშაურთან, უკრაინელ პანასიუკთან, რუს ერშოვსა და მედდა სვეტლანასთან. განსაკუთრებული მხატვრულობითა და სითბოთაა გაკეთებული სცენები, სადაც ვ. ი. ლენინი, კონსპირაციული მოსაზრებით, სვეტლანას სახლში მოდის, როგორც გიორგი ღუდუშაურის მკურნალი ექიმი... მისი საუბარი სვეტლანას დედასთან და, ბოლოს, დიდი ბელადის მიერ გამოწერილი „რეცეპტი“ — „სვეტლანა ცოლად გაყვეს გიორგი ღუდუშაურს“ — განსაკუთრებული სითბოთი წარმოგვიდგენდა ლენინის, როგორც გულმხურვალე, ყველასთვის გულშემატკივარი ადამიანის სახეს.

ფილმმა შემოიარა მთელი მსოფლიო. ერთ-ერთი უცხოური გაზეთი წერდა: „დიადი განთიადი“ უძლიერეს რევოლუციურ-პოლიტიკურ, ოსტატურად დამუშავებულ და დამაჯერებელ ნაწარმოებს წარმოადგენს. იგი საბჭოთა კინემატოგრაფიის ერთ-ერთი უდიდესი მიღწევაა“.

ფილმის ასეთი წარმატება (სხვა კომპონენტებთან ერთად), ფაქტიური მასალის ღრმა ცოდნამ, ნიჭიერი მხატვრის სწორმა პოლიტიკურმა ჭვრეტამ, მასში გამოყვანილი სახეების, პირველ რიგში კი, ვლადიმერ ილიას ძე ლენინის

ბუნებრივმა და მართალმა, უაღრესად მიმზიდველმა და ღრმად რეალისტურმა იერსახემ განაპირობა.

მიხეილ ჭიაურელის ომის შემდგომი პირველი ფილმიც „ფიცის“, არსებითად, დიდი ლენინისადრე მიძღვნილი. მასში ვლადიმერ ილიას ძე ლენინი მხოლოდ ორ ადგილას ჩანს; მაგრამ მთელი ეს გრანდიოზული კინოეპოპეა გამიზნულია დაგვიხატოს ლენინის დიადი იდეების გამარჯვება, რაც ლენინის გზით მავალმა საბჭოთა ხალხმა 1924-1945 წლების პერიოდში მოიპოვა; წარმოგვიდგინოს ლენინის უკვდავი იერსახე, საბჭოთა ხალხისა და მსოფლიოს მშრომელთა კლასის საკეთილდღეოდ მიმართული მისი დიადი საქმენი; მოგვითხრობს იმაზე, თუ როგორ განხორციელდა ის წმიდათა წმიდა ფიცი, რომელიც პარტიამ და საბჭოთა ხალხმა დიდ ლენინს მისცა.

„მხატვრულ და ამავე დროს ღრმად ფილოსოფიურ, უდიდესი ისტორიული მოვლენებით აღსავსე ფილმში უნდა გავვხვხნა საბჭოთა ქვეყნის განვითარების მთელი ეპოქა ვ. ი. ლენინის გარდაცვალების სამწუხარო დღეებიდან ჰიტლერული გერმანიის განადგურებისადმი მიძღვნილ, გამარჯვებული ხალხის დიდ ზეიმამდე“ — წერდა ფილმის დამდგემელი რეჟისორი მ. ჭიაურელი „ფიცის“ გამოსვლასთან დაკავშირებით. უნდა ითქვას, რომ ფილმი ასრულებს ამ იდეურ-მხატვრულ ამოცანას.

ფილმის მრავალი კადრი — სტეფანე პეტროვი და მისი ქალიშვილი ოლღა კრემლში მიდიან, რათა ლენინს მშრომელთა ბარათი გადასცენ, ფიცის დროს ვ. ი. ლენინის დიდი პორტრეტი, რომელიც თითქმის მთელ წითელ მოედანს ფარავს და თვით ფიცის სცენები სიმბოლური ხასიათის მხატვრული ხერხებით გადმოგვცემს და დიდი შთამბეჭდავი ძალით გვაგრძნობინებს ლენინური მოძღვრების იმ ქმედით ძალას, საბჭოთა ქვეყანა გამარჯვებიდან გამარჯვებამდე რომ მიყავს.

ვლადიმერ ილიას ძე ლენინისადრე მიძღვნილ ფილმებს შორის „ფიცის“ ისევე, როგორც ქართული კინოსურათი „დიადი განთიადი“ ფრიად თვალსაჩინო ადგილს იჭერს საბჭოთა კინემატოგრაფიის საგანძურში.

ქართული საბჭოთა კინემატოგრაფიის მუშაკები, რომლებმაც დიდი ბელადისა და მასწავლებლის ვლადიმერ ილიას ძე ლენინისადრე მიძღვნილი არაერთი ფილმი შექმნეს, მომავალშიაც შექმნიან დიდ მხატვრულ კინემატოგრაფიულ ტილოებს, რომლებშიც ნათელი საღებავით იქნება დახატული ვლადიმერ ილიას ძე ლენინის უკვდავი სახე, მისი დიადი მოძღვრების განხორციელების საფუძველზე ნიღწეული დიადი, საკაცობრიო გამარჯვებანი.

ბ ე ლ ა დ ი

ლ ა ი ფ ც ი ბ უ ი

ბასული წლის ნოემბერში გ. ლენინის სახელობის საქართველოს სახელმწიფო ლიტერატურული მუზეუმის უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი სირა ჭიჭინაძე იყო გერმანიის დემოკრატიულ რესპუბლიკაში, როგორც ქართული კულტურის დღეების მომზადების ჯგუფის მონაწილე. მან ქ. ლაიფციგში დაათვალიერა ვლადიმერ ილიას ძე ლენინის მემორიალური მუზეუმები, აგრეთვე სამახსოვრო ადგილები და ჩამოიტანა მათი ამსახველი ფოტოსურათები.

სირა ჭიჭინაძე

რუმორც ცნობილია, რუსეთი ვ. ი. ლენინისა და ბოლშევიკების მეშვეობით გადაიქცა მუშათა საერთაშორისო მოძრაობის ცენტრად. ლენინური გაზეთ „ისკრის“ გამოშვება გერმანიაში მტკიცედ არის დაკავშირებული იქაური მუშათა მოძრაობის ისტორიასთან. ვ. ი. ლენინს ლაიფციგში დიდი დახმარება გაუწიეს პირველი რუსული მარქსისტული გაზეთის დაბეჭდვის საქმეში. ლენინის

მოდგაწეობა იმ დროს მიზნად ისახავდა რუსეთის დაქსაქსულ სოციალ-დემოკრატიული პარტიის შეკავშირებას ერთიანი რევოლუციური პარტიის შესაქმნელად. ვ. ი. ლენინის პირველი ნაბიჯი ამ მიზნის განსახორციელებლად იყო 1900 წლის ზაფხულში ემიგრაციაში წასვლა.

ლენინი შვეიცარიიდან გაემგზავრა ბუქარესტში, სადაც მან განაგრძო დაწყებული საქმე, რომელიც დაკა-

ვშირებული იყო რუსული შრიფტის მოპოვებასა და გაზეთისათვის შესაფერისი სტამბის გამოხახვასთან. ყოველივე ამის გაკეთება ლეგალური გზით შეუძლებელი იყო. ამიტომ ის დაუკავშირდა მიუნხენში კლარა ცეტკინსა და იულიან მარხლევსკის, რომლებიც იმ დროს იქ ცხოვრობდნენ.

დეკემბრის მეორე ნახევარში ვ. ი. ლენინი გაემგზავრა ქ. ლაიფციგში, სადაც საბოლოოდ უნდა გამზადებულიყო გაზეთ „ისკრის“ პირველი ნომერი.

გაზეთის გამოსაშვებად რეკომენდებული იყო გერმანელი სოციალ-დემოკრატი გერმან რაუ, რომელსაც პატარა სტამბა ჰქონდა სოფელ პროფსხაიდში. ეს შენობა მეტად ხელსაყრელი იყო გაზეთ „ისკრისათვის“.

ძველი რევოლუციონერი, სოციალ-დემოკრატი გერმან რაუ იყო მუშათა პროფკავშირისა და სპორტული კავშირის ფუნქციონერი. 1893 წლიდან ის ბეჭდავდა გამომცემლობა „არბეიტერ ტურნ-ცეიტუნგ“-ის ორგანოს და ადგილობრივი პროფკავშირული და სპორტული საზოგადოების ბეჭდურ გამოცემებს.

გაზეთ „ისკრისათვის“ რუსული შრიფტი იშოვეს იმ სოციალ-დემოკრატებმა, რომლებიც მუშაობდნენ დიდ სტამბებში, სადაც რუსულ ენაზე იბეჭდებოდა რევოლუციური წიგნები. გერმან რაუმ ჯერ კიდევ „ისკრის“ გამოსვლამდე მოახერხა და დაბეჭდა „მაისის დღეები ხარკოვში“. ამ ბროშურას თან ერთვოდა ვ. ი. ლენინის წინასიტყვაობა და „ისკრის“ რედაქტორის განცხადება“.

ვ. ი. ლენინმა თვითონ შეარჩია გაზეთისათვის ასოთამწყოები — პოლონელი სოციალ-დემოკრატი იოსებ ბლუმენფელდი, რომელიც დახელოვნებული მუშაკი იყო და უაღრესად გამტანი ამხანაგი. ის დიდი გულის-

მიხეილ დავითაშვილი — პროფესიონალი რევოლუციონერი, ვ. ი. ლენინის მეგობარი, რომელიც ლაიფციგის შენობაში მუშაობდა და ხელმძღვანელობდა რუსი ემიგრანტების ჯგუფს.

ვასილ ზაგორსკი, ვ. ი. ლენინის მეგობარი, ლაიფციგის რუსი ემიგრანტების ჯგუფის ერთ-ერთი ხელმძღვანელი, დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის შემდეგ იგი მოსკოვის პარტიის კომიტეტის პირველი მდივანი იყო.

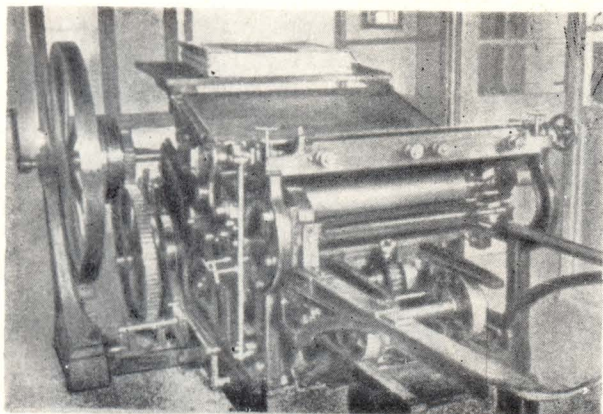
პრუფსხაიდა—ლაიფციგის გარეუბანი, სადაც ვ. ი. ლენინი ცხოვრობდა და რედაქტორობდა გაზეთ „ისკრას“ 1900 წლის 14 დეკემბრიდან 23 დეკემბრამდე.

ცხოვრობდა სხვისი გვარებით იმ რუს მეგობრებთან, რომლებიც ემიგრაციაში იმყოფებოდნენ და გაერთიანებული იყვნენ ლაიფციგის ბოლშევიკთა ჯგუფში. ისინი თავიანთ ბინებში და „რუსეთის აკადემიურ კავშირში“ იკრიბებოდნენ ხოლმე პოლიტიკური კრებებისა და სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებების ჩასატარებლად.

დღემდე დაცულია ლაიფციგში

კაფე-რესტორნების შენობები, სადაც 1908-1914 წწ. იკრიბებოდნენ „რუსეთის აკადემიური კავშირის“ წევრები, მათთან ერთად იმყოფებოდა ვ. ი. ლენინიც. ქ. ლაიფციგში შესანიშნავად არის დაცული ყველა ის შენობა, სადაც ვ. ი. ლენინი ცხოვრობდა: სახლი კრონ პრინც შტრასეს ქ. № 79-ში (ახლანდელი კურტ-ვისნერ შტრასეს ქუჩა), სადაც მოთავსებული იყო მწერალ მაკს ნახიმსონის ბინა და

სადაც ვ. ი. ლენინი ცხოვრობდა და აწყობდა დისკუსიებს რუს ამხანაგებთან სხვადასხვა საკითხებზე. კერძოდ, პეტრე მასლოვის მიერ გამოთქმული მცდარი შეხედულებების შესახებ, რომელიც ადნიშნული იყო მის წიგნში „აგრარული საკითხი რუსეთში“, აგრეთვე ვ. ი. ლენინი განიხილავდა მძაფრი კრიტიკით ვ. ა. ბაზაროვის ყალბ თეორიებს.

ამ მანქანაზე იბეჭდებოდა „ისკრა“.

„ისკრის“ სტამბა, რომელიც შემდგომში მუზეუმად გადაკეთდა. მის წინ დგას სამი მეტრის სიმაღლის მემორიალური დაფა, მიძღვნილი „ისკრის“ პირველ ნომრისადმი.

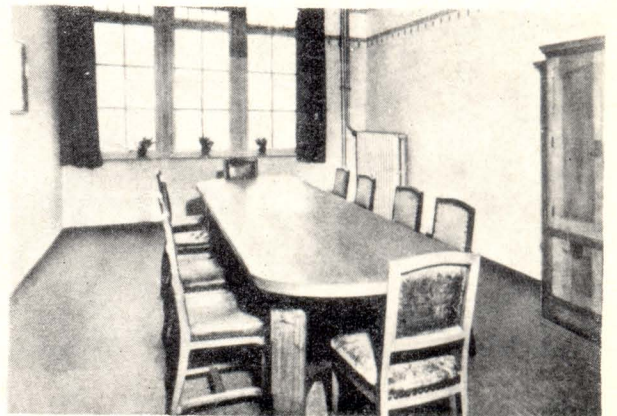

კაფე-რესტორანი ცაიცერ-შტრასეს ქუჩაზე. აქ 1912 წლის იანვარში იმყოფებოდა კონფერენციის საორგანიზაციო ბიურო.

სახალხო სახლი, აშენებული 1905-1906 წ. წ., სადაც ენევიდან და ბერლინიდან დაბრუნებული ვ. ი. ლენინი 1908 წელს თათბირობდა ლაიფციგის პარტიული ორგანიზაციის სოციალ-დემოკრატებთან 1905-1907 წლების რუსეთის რევოლუციის შესახებ.

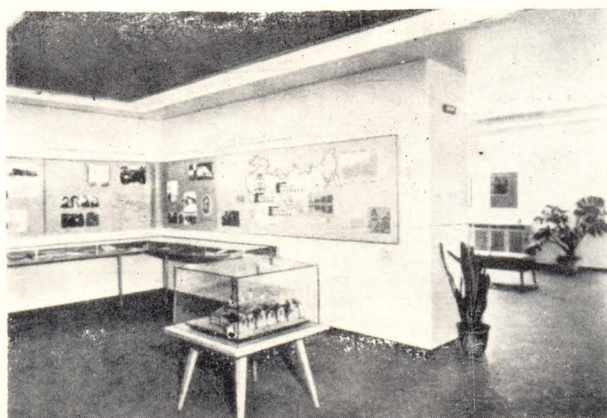
გამომცემლობა „ლაიფციგ-ფოლკცაიტუნგის“ შენობა, საიდანაც 1912 წლის თებერვალში ვ. ი. ლენინი აწვდიდა ინფორმაციებს სახელმწიფო დუმის ბოლშევიკ-დეპუტატებს პრადის კონფერენციის გადაწყვეტილებათა შესახებ.

ოთახი, რომელიც მ. ზაიფერტმა მიუჩინა ვ. ი. ლენინს თათბირების ჩასატარებლად.

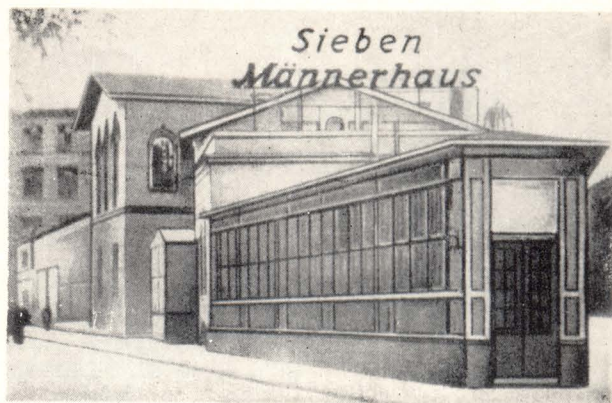

გამომცემლობა ლაიფციგ-ფოლკციტუნ-გის ყოფილი შენობა, სადაც ვ. ი. ლენინი ზეღებოდა და ეთათბირებოდა სახელმწიფო დუმის სოციალ-დემოკრატ დეპუტატებს. ამ შენობაში მოთავსებულია ვ. ი. ლენინის მემორიალური მუზეუმი, რომელიც საზეიმოდ გაიხსნა 1957 წელს და ეწოდა გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკის ლენინის მუზეუმი.

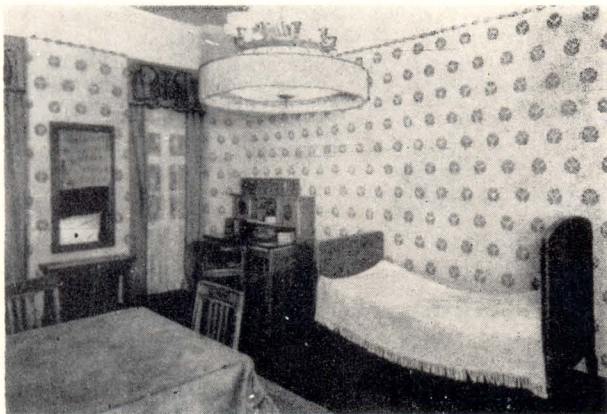
ვ. ი. ლენინის მემორიალური მუზეუმის ექსპოზიცია

რესტორანი ლაიფციგში, ბავარიის სადგურთან, სადაც 1914 წლის 4 თებერვალს ვ. ი. ლენინი გამოვიდა რეფერატით „ნაციონალური საკითხი“-ს შესახებ.

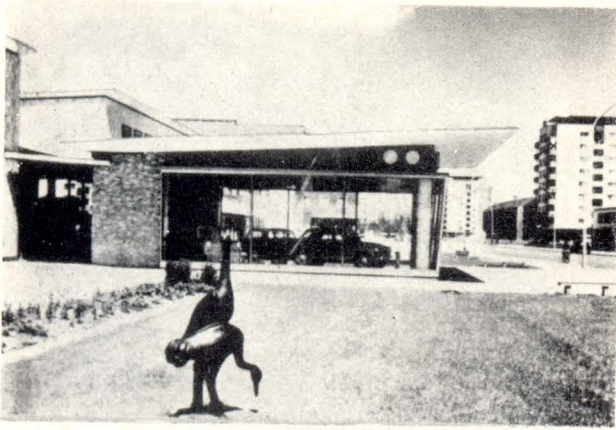

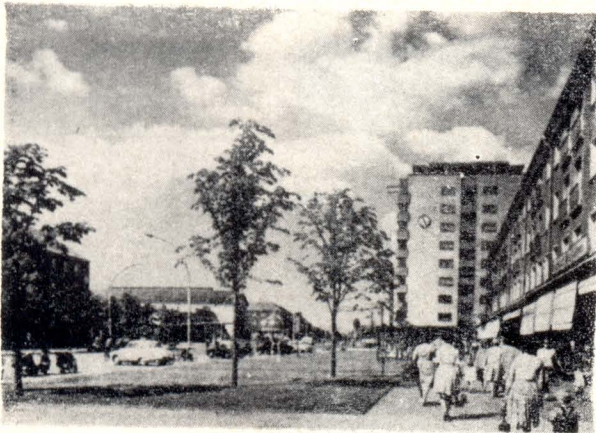
ლაიფციგი. ამ შენობაში არაღეგალურად ცხოვრობდა 1914 წელს ვ. ი. ლენინი.

ვ. ი. ლენინის ოთახი ვ. ზაგორსკის ბინაში.

ლენინის სახელობის ქუჩის ხედეები გერმანიის დემოკრატიულ რესპუბლიკაში.

ფოტორებროდუქციები დ. სამხარაძისა.

ს ა ი უ ბ ი ლ ე ო

ქ ა რ თ უ ლ ი

წ ი გ ნ ე ბ ი

ათას ცხრაას სამოცდაათი ვ. ი. ლენინის საიუბილეო წელიწადია და, ბუნებრივია, ქართული წიგნის გამომცემლობისა და პოლიგრაფისტების მთელი ყურადღება მიექცა რევოლუციის გენიალური ბელადისადმი ჰიპოდენილი ლიტერატურის დროულად და მაღალ პოლიგრაფიულ დონეზე გამოცემას.

გამომცემლობებმა — „საბჭოთა საქართველომ“, „მერანმა“ „მეცნიერებამ“, „განათლებლამ“, „ნაკადულმა“, „ალაშარამ“, „ირისთონმა“, „ხელოვნებამ“ — უკვე გამოუშვეს საიუბილეო წიგნები.

„საბჭოთა საქართველომ“ გამოსცა „ლენინის ბიბლიოთეკა“ — ვლადიმერ ილიას ძე ლენინის რჩეული ნა-

წერები 9 წიგნად. „ბიბლიოთეკა“, რომელიც საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს ბეჭდვითი-აიტყვის სახელმწიფო კომიტეტის ბეჭდვითი სიტყვის კომბინატში დაიბეჭდა, ლამაზად არის გაფორმებული და პოლიგრაფიულად კარგად დაბეჭდილი. იგი მხატვრულად გააფორმა ლადო გრიგოლიამ. გამომცემლობას განზრახული აქვს წელსვე დაამთავროს ვ. ი. ლენინის თხზულებათა 45-ტომეულის გამოცემა. დარჩენილი ხუთი ტომიდან ორს საიუბილეო დღეებში მიიღებს მკითხველი, სხვა ტომები კი წლის განმავლობაში გამოვა.

გამომცემლობა „მერანმა“ ვ. ი. ლენინის დაბადების 100 წლისთავს მიუძღვნა კრებულები (ქართულ და

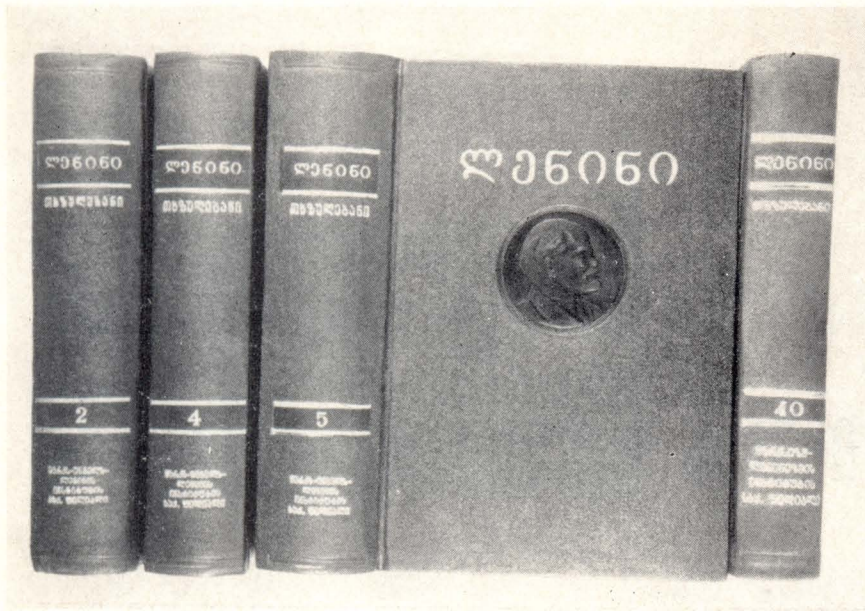
რუსულ ენებზე) სათაურით „ქართული ლენინიანა“, რომელშიც შესულია ძველი და ახალი თაობის ქართველი პოეტების და მწერლების ნაწარმოებები.

კრებულში — „ქართველი პოეტები ლენინს“ 100 პოეტის ნაწარმოები დაიბეჭდა.

პირველი ქართველი პოეტი, რომელმაც შთამაგონებელი ლექსი უძღვნა მსოფლიო პროლეტარიატის ბელადს, გალაკტიონ ტაბიძე იყო.

ლექსით „გემი „დალანდი“ დაიწყო ქართული პოეტური ლენინიანა:

„გახსენებისას მომახოლა მტანჯველი
ლანდი,
შენ და მოსკოვი, პეტროგრადი,
ლენინი, კრემლი!

შავი ზღვის ზვირთებს მოაპობდა გემი
 „დალანდი“
 და თვალზე მადგა განშორების
 მსუბუქი ცრემლი“.

ეს იყო 1918 წელი. იმ დღიდან გრძელდება ქართველ პოეტთა სიმღერა დიდ ლენინზე. და ამ სიმღერის ავტორები იყვნენ: ვალერიან გაფრინდაშვილი, პაოლო იაშვილი, გიორგი ლეონიძე, ალიო მირცხულავა, სანდრო ეული, იოსებ გრიშაშვილი, გიორგი ქუჩიშვილი, სიმონ ჩიქოვანი და სხვანი, რომლებიც იმ ქარიშხლიან დღეებს შეესწრნენ.

მათ მიყვნენ პოეტები — ირაკლი აბაშიძე, გრიგოლ აბაშიძე, კარლო კალაძე, ლადო ასათიანი, რეზო მარგიანი, ოთარ ჭელიძე, ხუტა ბერულავა, ლადო სულაბერიძე და სხვანი.

„დასაბამიდან ამგვარად ხდება:
 ადამიანი როდესაც კვდება,
 ორი თარიღი დარჩება საფლავს:
 ერთი აღნიშნავს მის დაბადებას,
 მეორე მისი სიკვდილის ამბავს.
 დასაბამიდან ამგვარად ხდება
 შენ კი... სიცოცხლის დიად თავდებად
 ერთი თარიღი გარგუნა ბედმა,
 რადგან სიკვდილი შენს დაბადებას
 გვერდით დადგომას ვერ გაუბედავს“.

ასე გახსნა დიდი ლენინის იერსახე პოეტმა ხუტა ბერულავამ.

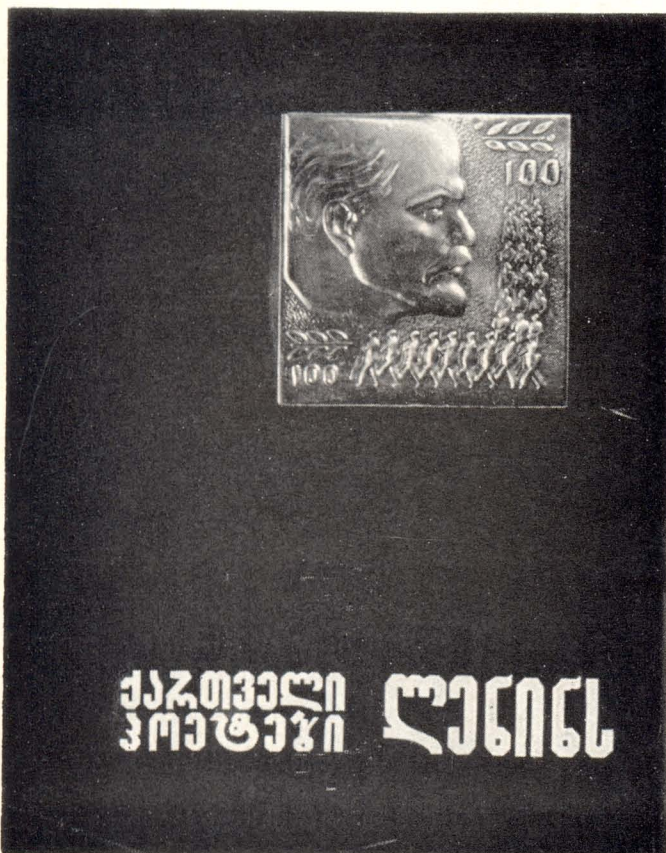
ძველი თაობის დაწყებული გზა ღირსეულად გააგრძელა ახალმა თაობამ. ისინი, ვისაც არ ენახა ლენინი, ლენინური იდეებით გაიზარდნენ და დავაჟაკდნენ.

თავიანთი საუკეთესო ლექსები უძღვნეს დიდ ლენინს პოეტებმა — ანა კალანდაძემ, ნაზი კილასონიამ, მუხრან მაჭავარიანმა, შოთა ნიშნიანიძემ, მიხეილ ქვლივიძემ, ზაურ ბოლქვაძემ, ოთარ შალამბერიძემ, ჯანსუღ ჩარკვიანმა, მორის ფოცხიშვილმა და მრავალმა სხვამ.

„ლენინ, შენა ხარ ეს გაზაფხული,
 ეს აღმავრენა, ეს ასხივება...
 ყველა სიამე და სიხარული
 შენ მიერაა, შენგან იწყება“.

მორის ფოცხიშვილის ეს ლექსი ყველაზე ახალია ამ კრებულში. მისი თარიღია 1968 წელი.

კრებულში აგრეთვე შესულია ქარ-

თული ხალხური ზეპირსიტყვიერების ბრწყინვალე ნიმუშები:

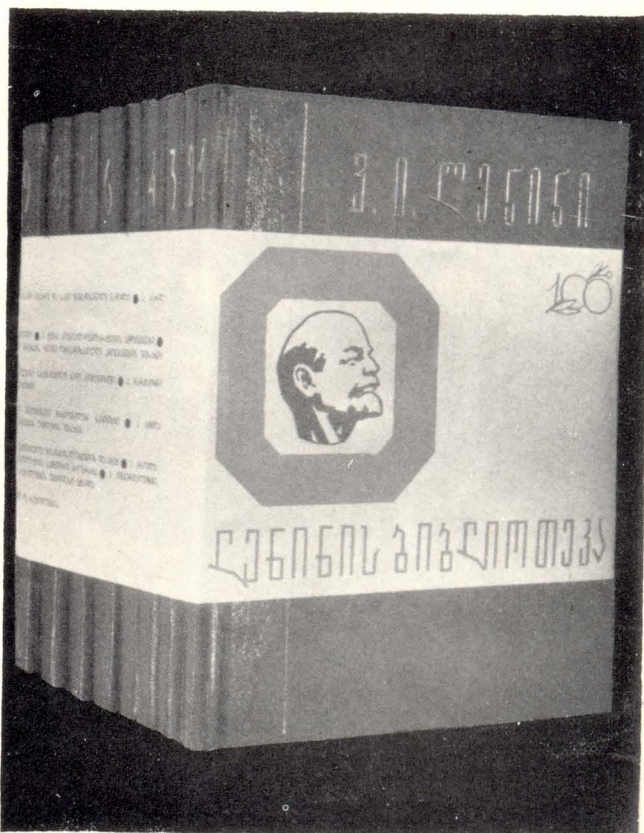
„ლენინ, ოქტომბრის ბელადო,
შენ არა ხარ ჩვენთვის მკვდარი,
მთელ მსოფლიოს გააღვიძებს
შენგან შემოკრული ჯარი“.

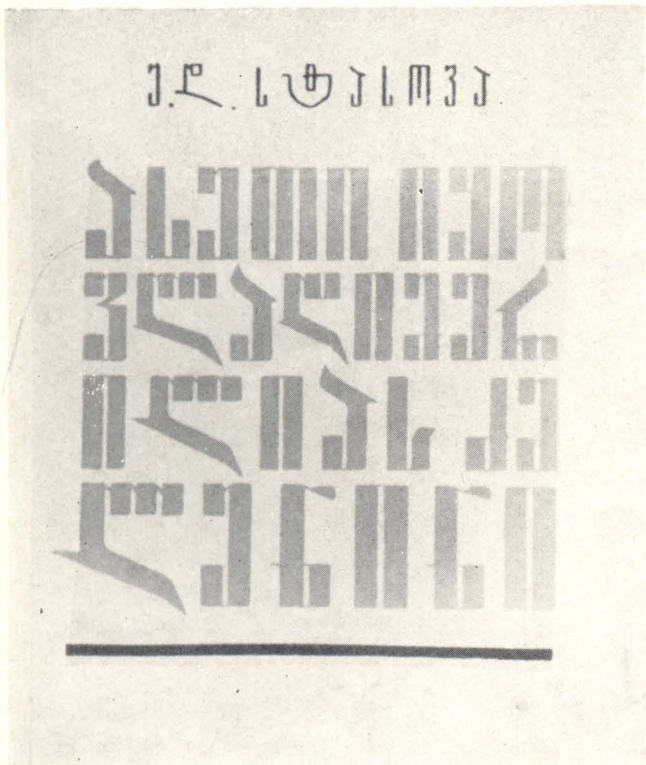
ასე უმღერის ხალხი დიდ ლენინს. კრებული „ქართველი პოეტები ლენინს“ უკვე გამოსცა გამომცემლობა „მერანმა“. სარედაქციო კოლეგიის წევრების: გრიგოლ აბაშიძის, კარლო კალაძისა და შოთა ნიშნიანიძის დიდი დამსახურებაა ის, რომ კრებული გემოვნებითაა შედგენილი.

წიგნის მაკეტი მხატვრის (ოთ. ჯიშკარიანი) მიერ კარგადაა გადაწყვეტილი. წიგნის შიდა გვერდები გაფორმებულია დეკორატიული ელემენტებისა და ტექსტის ჰარმონიული შეხამებით. ორიგინალურადაა ჩაფიქრებული როგორც ფერის, ისე კომპოზიციის მხრივ სატიტულო გვერდები. ყდაზე გამოყენებული ჭედურობა ქართული წიგნის გაფორმებაში სიახლეა და ქართული პოლიგრაფიის ტექნოლოგიაში ბრწყინვალე ექსპერიმენტს წარმოადგენს.

რუსული კრებული „ლენინიანა“ მზადაა დასაბეჭდად. აგრეთვე გამოვა თარგმანი ვ. მაიაკოვსკის ცნობილი პოემისა „კარგია“, მ. დუდუჩავას ნაშრომი „ვ. ი. ლენინი და ესთეტიკის საკითხები“, გ. სამხარაძის „ლენინის სახე ქართულ პოეზიასა და ფოლკლორში“.

გამომცემლობა „განათლება“ დირსშესანიშნავ თარიღს მიუძღვნავლადიმერ ილიას ძე ლენინის წიგნი „აღზრდისა და განათლების შესახებ“ და ნიკოლოზ მიხაილოვის საინტერესო მოგონებათა წიგნი „ჩვენ მოსვენებას სიზმრად თუ ვხედავთ“. თარგმანი ეკუთვნის ვახტანგ პაიკიძეს, რედაქტორია ხუტა ბერულავა, მხატვრები — ლ. ქურდიანი და ზ. დეისაძე. ნ. მიხაილოვმა ამ ნაშრომის ქართულ გამოცემას დაურთო საქართველოსადმი, ქართველი ხალხისადმი სიყვარულით გამსჭვალული ბოლოსიტყვაობა: „ჩვენმა სამშობლომ მძიმე განსაცდელს გაუძლო ფაშიზმთან ომის დროს. კურთხეულია

ბედი საბჭოთა ქვეყნის ხალხებისა, რაკი თითოეული ჩვენგანის გულში ცოცხლობს უწმინდესი მეგობრობის გრძნობა, რაკი ჩვენს ცხოვრებას აცისკროვნებს საბჭოთა პატრიოტიზმის შუქი, რაკი ალექსანდრე პუშკინი და მიხეილ ლერმონტოვი ისევე უყვართ საქართველოში, როგორც შოთა რუსთაველი და ილია ჭავჭავაძე რუსეთში“.

გამომცემლობამ დასაბეჭდად მოამზადა და მკითხველები მალე მიიღებენ მოთხრობებისა და მოგონებების კრებულს „მშობლიური და ახლობელი“.

დაძაბული შემოქმედებითი შრომა გაჩაღებული გამომცემლობა „მეცნიერება“-ში. 1969 წელს გამოვიდა ო. ბაკურაძის „ლენინი როგორც ფილოსოფოსი“, ნ. ცხაკაიას „ვ. ი. ლენინი სოციალისტურ რევოლუციაში სუბიექტური ფაქტორის როლის შესახებ“, ვ. კერძევაძის „ჯორჯ ბერკლისა და დავით ჰიუმის იდეალიზმის ლენინური კრიტიკა“, ავტორთა კოლექტივის „ვ. ი. ლენინი და დიალექტიკური მატერიალიზმის პრობლემები“. 1970 წელს გამოვა ი. ტაბაღუას „ვ. ი. ლენინი საფრანგეთში“ (დაწერილია საფრანგეთის არქივებსა და წიგნსაცავებში მოპოვებული მასალების საფუძველზე), მ. გაფრინდაშვილის „კულტურისა და საზოგადოებრივი აზროვნების ისტორიის ზოგიერთი საკითხი ვ. ი. ლენინის ნაშრომებში“ (წიგნში გადმოცემულია ვ. ი. ლენინის შეხედულებანი მსოფლიო და რუსული კულტურისა და საზოგადოებრივი აზროვნების საკითხებზე), ავტორთა კოლექტივის „ვ. ი. ლენინი და ხელოვნება“, „ვ. ი. ლენინი და ლიტერატურის საკითხები“ და სხვ.

მკითხველმა მიიღო „ნაკადულის“ მიერ საიუბილეოდ გამოცემული ვ. მაიაკოვსკის პოემა „ვლადიმერ ილიას ძე ლენინი“. ვის არ ახსოვს რუსული პოეზიის დიდი ნოვატორის ეს პოემა, რომელიც მიქელ პატარძეს ასე მშვენივრად უთარგმნია:

„დროა
და ვიწყებ

მე ლენინზე ამბავის თხრობას
 არა იმიტომ,
 თითქოს სულში
 ნაღველი ჩაქრა,
 დრო არის,
 რადგან
 მწუხარების ის მძაფრი გრძნობა
 ქცეულა ჩვენთვის
 ხელშესახებ
 ტკივილად ახლა.
 დროა,
 ლენინის ლოზუნგები
 და დროშა მალლა!
 დროა, სად ჩვენ და
 სად ცრემლის გუბზე?
 ათას ცოცხალზე
 ცოცხალია
 ლენინი ახლაც,
 ის ჩვენი ცოდნა
 ჩვენი ძალა,
 ფარი და შუბი“.

ეს კარგად გამოცემული წიგნი, რომელიც გამომცემლობამ მოსკოვში დასტამბა, გემოვნებით გაუფორმებია მხატვარ თენგიზ სამსონაძეს. მისი რედაქტორია მურმან ლებანიძე.

ელენე დიმიტრის ასული სტასოვა (რევოლუციური მოძრაობის ძველი მოღვაწე იყო. მრავალი წლის განმავლობაში იგი ვლადიმერ ილიას ძე ლენინის უშუალო ხელმძღვანელობით მუშაობდა. თავის წიგნში „ასეთი იყო ვლადიმერ ილიას ძე ლენინი“ ავტორი აგვიწერს ვ. ი. ლენინთან შეხვედრებს. წიგნის თარგმანი ეკუთვნის ლ. ბერიაშვილს.

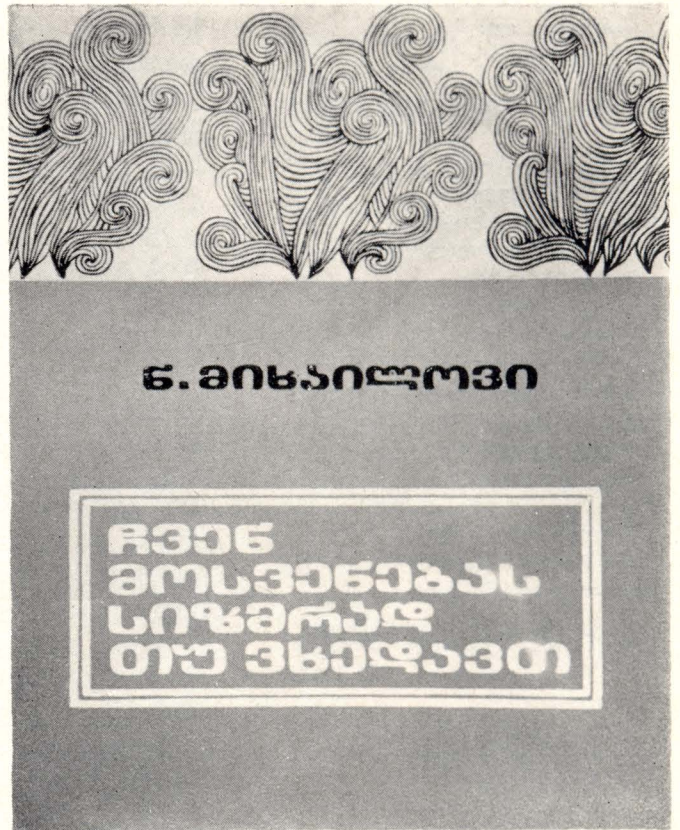
დიდი სიყვარულით მოგვითხრობს ნ. ხოძა წიგნში „შეხვედრა ტყის პირას“ ყველაზე კეთილ, ყველაზე ჭკვიან და ყველაზე ადამიანურ ადამიანზე.

„ნაკადულმა“ ამ წიგნების გამოცემით კარგი საჩუქარი მიუძღვნა მოსწავლეებს.

გამომცემლობამ მოამზადა და მალე გამოვა ლექსების კრებული „მსოფლიო პოეტები ლენინს“. დიდ ბელადს უმღერა მსოფლიოს მრავალმა პოეტმა.

ავსტრალიელმა უოლტონ ჯონ ბრაუნმა:

„იყო და იბრძოლა,
 დატოვა კვალი,
 დავდივარ,
 შევხარი სიცოცხლეს მზიანს, —
 რუსეთში მრავალი ადგილი არის,

რომელსაც ლენინის
სახელი ჰქვია“.

ავსტრიელმა ჰუგო ჰუპერტმა:

„ილიჩის კუბოსთან
ტიროდა ყველა,
ტიროდა თითქოსდა მზეც,
ვიდექით უძრავად,
შავშვების დარად
ლენინზე მოვთქვამდით ჩვენც...
აკვილდა სირენა,
დვას ორთქლმავალი და სტვენს, —
ლენინი აზიდეს ხელებით მაღლა,
ხელებით გვეჭირა მზე.
წითელ მოედანზე
ზღვა იყო ხალხთა
არავინ არ მალავდა ცრემლს,
შეხედეთ პარტიილეთს...
ო, სწორედ იმ დღიდან
პარტიას ვეკუთვნი მეც“.

გერმანელმა ბერტოლტ ბრენტმა:

„მსოფლიო ომში,
რისხვის კვამლით დაბურულ დროში,
ძველ იტალიურ საპატიმროს,
პირქუშ სან-კარლოს
საკნის კედელზე ამოფხიკა
ტუსაღმა ჩხირით
უბრალო სიტყვა, რაც აღელვებს
ნათელ სამყაროს:
— დიდება ლენინს!“

ბულგარელმა დამიან დამიანოვმა:

„შენი ღიმილი მთელს პლანეტას
ეუოფა,
ლენინ,
რათა ისწავლოს ჭეშმარიტი სიცილის
ფასი!“

ერაყელმა აბდალ-ჩვასაბ ალ-ბა-
იათმა:

„ლენინი იზრდება
თაობა ჩვენი
შენ რომ ნატრობდი
ისეთი, ლენინი!“
თურქმა ნაზიმ ჰიქმეთმა:
„და იმ მშით,
ჩვენ რომ გვიანდერძა ლენინმა მაშინ,
დღეს წინ მიგვიძღვის ლენინური
ბრძენი პარტია“.

ფრანგმა პოლ ელუარმა:

„ლენინის სიტყვა! ო, უფრო მჭრელი
ჭერ კაცს მახვილი
ხელთ არ სჭერია
ტუულიად მოგაქვს, სიკვდილო, ცელი,
ლენინს სიკვდილი არ უწერია“.

კრებულში შესულია აგრეთვე ალ-
ბანეთის, არგენტინის, ამერიკის,

ბრაზილიის, ინგლისის, ესპანეთის,
იაპონიის, იტალიის, იუგოსლავიის,
კანადის, მექსიკისა და მრავალი სხვა
ქვეყნის გამოჩენილი პოეტების ლექ-
სები. დაბეჭდილია რუსეთის ცნობი-
ლი პოეტების ილია იონოვის, ვასილ
კამენსკის, ვასილ კნიაზევის, სე-
მიონ კირსანოვის, ნიკოლოზ კუზნე-
ცოვის, ლეონიდ მარტინოვის, სამუ-
ელ მარშაკის, ეგორ ნეჩაევის, ნიკო-
ლოზ პოლეტაევის, გენადი სერებრი-
აკოვის, მიხეილ სვეტლოვის, კონს-
ტანტინე სიმონოვის, სერგო სმირ-
ნოვის, ალექსეი სურკოვის, ალექსან-
დრე ტვარდოვსკის, ნიკოლოზ ტიხო-
ნოვისა და სხვათა ლექსები. გამოქ-
ვეყნებულია ჩვენი ქვეყნის თითქმის
ყველა რესპუბლიკის პოეტთა ნაწარ-
მოებები. ლექსები თარგმნეს ცნო-
ბილმა ქართველმა პოეტებმა: ირ.
აბაშიძემ, კ. კალაძემ, გ. აბაშიძემ,
ხ. ბერულავამ, თ. ჭილაძემ, ჯ. ჩარ-
კვიანმა, მ. ფოცხიშვილმა და სხვებ-
მა. კრებულში შეტანილია აგრეთვე
ქართველი პოეტების ლექსები.

ბამომცემლობა „ხელმოწემა“ ჯერ
თავისი არსებობის ერთ წელსაც არ
ითვის და უკვე რამდენიმე კარგი
წიგნით გაახარა მკითხველი. იგი
ე. ი. ლენინის საიუბილეო თარიღს
უძღვნის ოთ. ეგაძის წიგნს „ლენინის
ბრძოლა ხელოვნების პარტიულობი-
სათვის გაზეთ „პრავდის“ ფურცლებ-
ზე 1912-23 წლებში“.

ბანსაკუთრებში აღსანიშნავია
თბილისის უნივერსიტეტის ბამომცემ-
ლობის მიერ გამოცემული საიუბი-
ლეო კრებული „თბილისის უნივერ-
სიტეტი — ვლადიმერ ლენინს“, რო-
მელშიც მოთავსებულია უნივერსიტე-
ტის მეცნიერთა წერილები დიდი ლე-
ნინის ცხოვრებისა და მისი ძლევა-
მისილი მოძღვრების შესახებ.

ბამომცემლობა „საბჭოთა აჭარა“
ღირსეულად ხვდება დიდ თარიღს.
აღსანიშნავია ისტორიის მეცნიერე-
ბათა კანდიდატის ხ. ახვლედიანის
წიგნი „საბჭოთა ხელისუფლების გა-
ნარჯვება აჭარაში“, ისტორიის მეც-
ნიერებათა დოქტორის პ. ცქვიტარი-
ას — „ლენინი — პირველი სოცი-
ალისტური სახელმწიფოს შექმნელი
და ხელმძღვანელი“, ვ. შარაშიძის

— „აჭარის ისტორიულ-რევოლუცი-
ური ადგილები“, ისტორიის მეცნი-
ერებათა კანდიდატის დ. დიასამიძის
წრცელი მონოგრაფია „სოციალისტუ-
რი რევოლუციის ლენინური თეორიის
დაცვა, განვითარება და განხორცი-
ელება“, ფ. მახარაძის მონოგრაფია
„აქ სამთარშიაც მოაქვთ ყვავილე-
ბი“ და სხვ.

ლენინის იუბილეს მიეძღვნა და
გასულ წელს გამოიცა მთელი რიგი
საინტერესო წიგნები, რომლებმაც
შკითხველი საზოგადოების ფართო
ადიარება მოიპოვეს. ეს წიგნებია:
ისტორიის მეცნიერებათა კანდიდა-
ტის ა. სურგულაძისა და ს. ტაბა-
ღუას — „აჭარა ლენინურ დოკუმენ-
ტებში“, ნ. ნოლაიდელის — „ლენი-
ნის სახე აჭარის ხალხურ ზეპირსი-
ტყვაობაში“, აჭარაში მომუშავე ქარ-
თველი პოეტების ლექსების კრებული
„უკვდავება“ და სხვ.

ბამომცემლობა „ალაშარა“ საიუ-
ბილეო წელს ბევრ საინტერესო წიგნს
გვთავაზობს. აფხაზურ ენაზე ცალ-
ცალკე წიგნებად გამოვა ვ. ი. ლენი-
ნის ნაშრომები: „კოთპერაციის შე-
სახებ“, „საბჭოთა ხელისუფლების
მორიგი ამოცანები“, „უმჯობესია
ცოტა და კარგი“, „აზერბაიჯანის,
საქართველოს, სომხეთის, დაღესტნი-
სა და მთიულთა რესპუბლიკის ამხა-
ნაე კომუნისტებს“.

გამოსცემს წიგნს „აფხაზეთის
მშრომელები ვ. ი. ლენინს“ (მასა-
ლების კრებული), რომელიც შეად-
გინა პროფესორმა გ. ძიძარამ. აქ
შესულია აფხაზეთის მშრომელთა წე-
რილები და დებუებები ვ. ი. ლენი-
ნისადმი.

გამოვა საინტერესო კრებული
„აფხაზეთის მწერლები — ლენინს“,
აგრეთვე ვლადიმერ მაიაკოვსკის პო-
ემა „ვლადიმერ ილიას ძე ლენინი“
აფხაზურ ენაზე.

დაიბეჭდა ძიძარას ნაშრომი „ლე-
ნინი და აფხაზეთი“, სადაც განხი-
ლულია აფხაზეთის მშრომელთა
ბრძოლა ლენინიზმის დროში. აქვეა
მასალები, რომლებიც მეტყველებენ
ვ. ი. ლენინის დიდ ყურადღებას
აფხაზეთში მომხდარი რევოლუცი-
ური გამოსვლებისადმი. განხილულია

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ზრდისა და განვითარების სახელოვანი გზა საბჭოთა ხელისუფლების პირობებში.

მოსკოვში, პარკ სოკოლნიკში, გაიხსნება ვ. ი. ლენინის დაბადების 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი წიგნის საერთაშორისო გამოფენა. გამოფენის მუშაობაში მონაწილეობას მიიღებს ჩვენი რესპუბლიკაც. ამის შესახებ აი რას აღნიშნავს საქართველოს პავლიონის დირექტორი ირაკლი უგულავა: „ქართული წიგნი საერთაშორისო არენაზე პირველად 1967 წელს, დიდი ოქტომბრის რევოლუციის 50 წლისთავზე გავიდა. მაშინ საერთაშორისო გამოფენამ, რომელიც აგრეთვე „სოკოლნიკში“ იყო მოწყობილი, ბევრი გამოცდილება შეგვძინა. და აი, ჩვენი რესპუბლიკა მეორედ გადის წიგნის მსოფლიო პარადზე. როგორ მოვემზადეთ, რას წავიღებთ თან, რით დავიმშვენებთ ხელს, რას ვაჩვენებთ წიგნის აურაცხელ მოყვარულთ ჩვენი პლანეტის ყველა კუთხიდან?

გამოფენისათვის მზადება დიდი ხანია მიმდინარეობს. ჯერ კიდევ შარშან შეიქმნა საორგანიზაციო კომიტეტი, რომელსაც საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს ბეჭდვითი სიტყვის სახელმწიფო კომიტეტის თავმჯ-

დომარე ზ. გ. ახვლედიანი ხელმძღვანელობს მთავარი მხატვრობა და ეკისრა ხელოვნების დამსახურებულ მოღვაწეს, მხატვარ ვ. ონიანს.

საკავშირო საგამოფენო კომიტეტმა „სოკოლნიკში“ 100 კვადრატული მეტრი ფართობი გამოგვიყო. პავლიონს ძირითადი ექსპონატის წიგნის გარდა, დაამშვენებს მხატვრული გაფორმება. ორ რგამეტრიან სტენდზე გამოფენილი იქნება უკანასკნელ ორ წელიწადში ჩვენს რესპუბლიკაში გამოცემული საუკეთესო წიგნები. ცხადია, განსაკუთრებული ადგილი დაეთმობა პოლიტიკურ ლიტერატურას, პირველ რიგში ვ. ი. ლენინისადმი მიძღვნილ წიგნებს. აქვე მოთავსდება დიდი ლენინის ქართველ თანამებრძოლთა პორტრეტები, ავლაბრის ყოფილი არალეგალური ბოლშევიკური სტამბის ბარელიეფი და სხვა.

საქართველო წიგნის დიდ ზეიმზე წარსდგება 200-მდე მხატვრული, პოლიტიკური, ტექნიკური ლიტერატურის წიგნით, სახელმძღვანელოებით. გამოდის სპეციალური სასტენდო ბუკლეტები, რომლებიც ასახავენ რესპუბლიკის ცალკეულ გამოცემლობათა მოღვაწეობას ლენინის საიუბილეო დღეებში.

გამოფენის მსვლელობის დროს მოეწყობა საკავშირო და საერთაშორისო

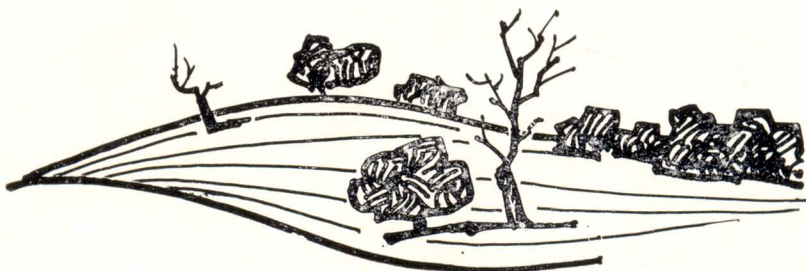
სი კონკურსი წიგნის მხატვრული და პოლიგრაფიული გაფორმების დარგში. საკავშირო კონკურსში წარდგენილი იქნება ჩვენი 15 დასახელების წიგნი.

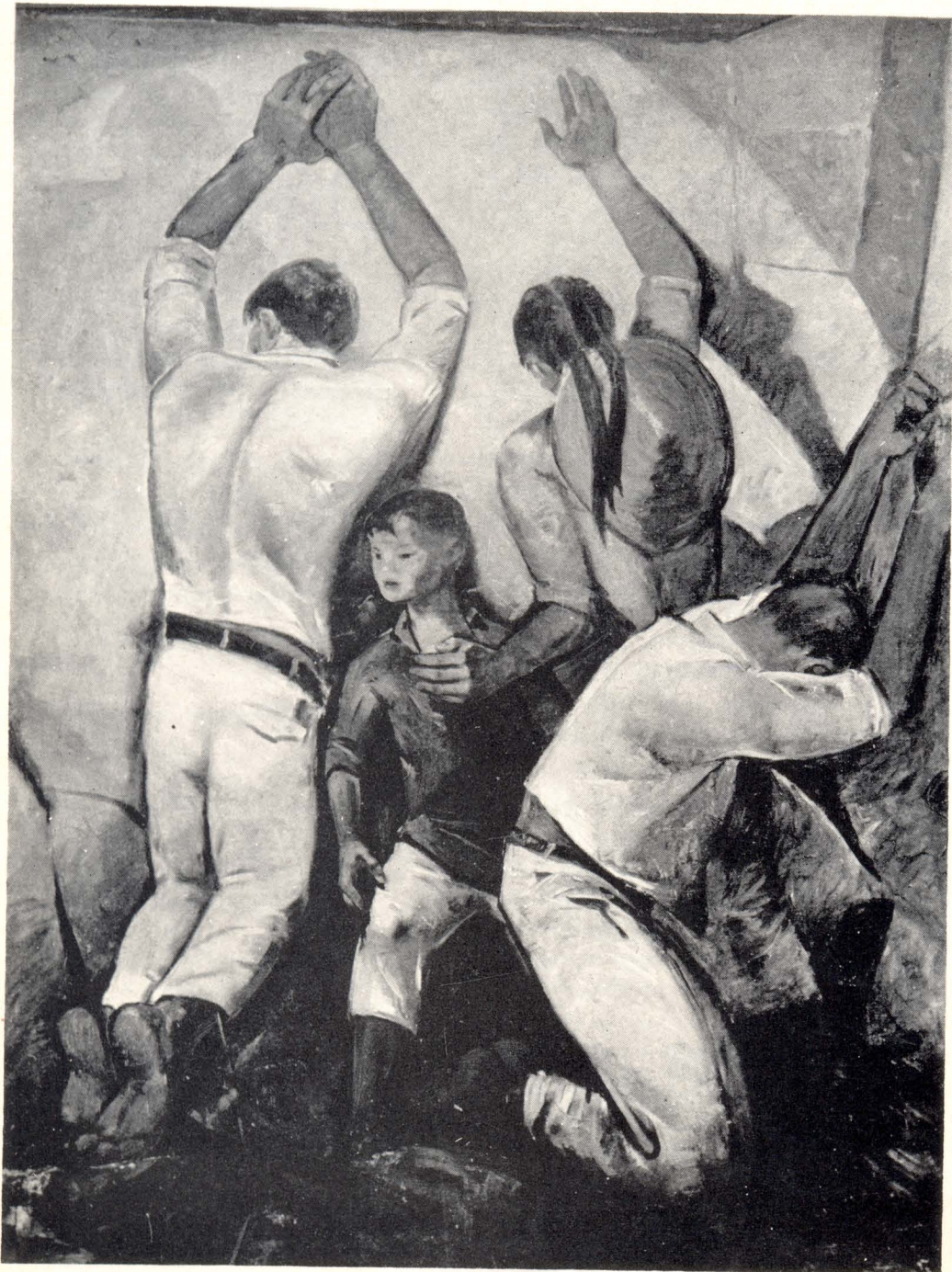
4 მაისს ჩატარდება ამიერკავკასიის რესპუბლიკების -- საქართველოს, აზერბაიჯანისა და სომხეთის დღე.

საქართველოს პავლიონში მნახველის ყურადღებას მიიპყრობს თბილისის დიდი ფერადი პანორამა, რომლის ფონზე გაიშლება ს. ორჯონიკიძის დეპეშა „ლენინს, სტალინს, თბილისზე ფრიალებს საბჭოთა ხელისუფლების დროშა. გაუმარჯოს საბჭოთა საქართველოს!“ პანორამას თავზე გასდევს ჭედური ფრიზები. ექსპონატთა დამზადებაში დიდი წვლილი შეიტანა „ქალაქაფორმებამ“.

ჩვენი პავლიონი მხატვარ ვ. ონიანის მიერ შედგენილი ესკიზებით გააფორმეს ა. კანდელაკმა (ხეზე კვეთილობა) და გ. სადაღიშვილმა (ჭედურობა).

ეჭვი არ არის, საქართველოს პავლიონი უამრავ მნახველს მიიზიდავს როგორც ექსპონატების მრავალფეროვნებით, ისე ქართული კოლორიტის ფაქიზი გემოვნებით.“

ქ. მემშარიაშვილი.
სონგმი

ვლადიმერ
ილიას ძე
ლენინის
დაბადების
100 წლისთავისადმი
მიძღვნილი
საქართველოს
მხატვართა
საიუბილეო
გამოფენიდან

ქ. მაღალაშვილი.

დედა კორნელია

ლენინის იერსახე

პოლონურ კოეზიკში

სტანისლავ რაჯიჩი,

შოთა რევიშვილი

მხატვრული სიტყვის ოსტატებისათვის ყოველთვის წარმოადგენდა შთაგონების წყაროს ლენინის მრავალფეროვანი და შინაარსიანი ცხოვრება, მიმზიდველობის უდიდესი ძალა, მეცნიერული და პოლიტიკური გენია, საერთოდ, მისი რევოლუციური თავგანწირვა და თავდავიწყება, ადამიანობა და ინტელიგენტობა, პირუთვნელობა და მოკრძალება.

განსაკუთრებული ადგილი დაიკავა ლენინის იერსახემ პოლონურ ლიტერატურაში. მხატვრული სიტყვის პოლონელი ოსტატები ხშირად ლაპარაკობენ ვლადიმერ ილიას ძის

დამსახურებაზე, მის სახელზე, როგორც ახალი სამყაროს სიმბოლოზე, უადრესად უმწიკვლო ადამიანზე, ყველაზე მეტად თანამედროვე და საყვარელ პიროვნებაზე.

პოლონურ პოეტურ ლენინიანაში ძირითადად დამუშავებულია სამი თემა: ლენინი პორონინოში, ლენინი ოქტომბრის რევოლუციის ბელადი და შეხვედრა ვლადიმერ ილიას ძესთან მაგპოლეუმში. პირველმა მსოფლიო ომმა, როგორც ცნობილია, ლენინს სწორედ სოფელ პორონინოში მოუსწრო. პოლონეთში, ტატრების მაღალმთიან სოფელში მცხოვრები ლენინი

პორონინოდან აგრძელებდა რუსეთის რევოლუციური ბრძოლის ხელმძღვანელობას, აჩაღებდა ფარულ რევოლუციურ საქმიანობას, ხოლო თავად რჩებოდა უბრალო და თითქმის შეუმჩნეველ ადამიანად. ლენინის ყოფნასა და ბრძოლას პორონინოში მიეძღვნა იან პოკროვსკისა და იულიან ტუვიმის, აგრეთვე ვლადიმეჟ სლობოდნიკის და მიჩესლავ იასტრუნის ლექსები.

გ. სლობოდნიკის ლექსი „ლენინი პორონინოში“ გადმოგვცემს ვითარებას, როცა სიწყნარესა და სიმშვიდეში ჩაძირულ სოფელს ეძინა, მაგრამ

ფხიზლობდა კრთი ადამიანი — ლენინი. მხოლოდ მისი სარკმლიდან მოჩანდა ლამპრის შუქი, სადაც განთიადამდე წიგნებში თავჩარგული მუშაობდა ვლადიმერ ილიას ძე.

იან პოკროვსკის ლექსში „დილით პორონინოში“ კარგადაა ასახული ბელადის დამახასიათებელი პიროვნება. მისი უტყუარ რევოლუციური სული და მაღალი, კეთილშობილური იდეალები. იმ დროს პორონინოში შემჩნეველი კაცი დროთა მსვლელობაში უდიდესი პიროვნება გახდა. ძველი რუსეთის თავზე მან ააფრიალა ალაში, რომელსაც მსოფლიო პროლეტარიატი არასოდეს დახრის ძირს. სხვებთან ერთად პოლონელებიც ივლიან ილიჩის მიერ მითითებული ნათელი გზით. პორონინოში ჩაფიქრებული იდეებიდან ბევრი უკვე სინამდვილედ იქცა, ხოლო დანარჩენთა განხორციელებაში თავიანთ წვლილს პოლონელებიც შეიტანენ. მაღალი პათოსით არის დაწერილი აგრეთვე მიჩელისავე იასტრუხის იგივე სახელწოდების ლექსი.

იულიან ტუვიში ურჩევს ყველას — თანამემამულეს თუ უცხოელს — ყვავილებით შეამკონ ლენინის ადგილსამყოფელი, ის წმინდა ადგილი პორონინოში, სადაც ცხოვრობდა და ხალხისათვის ზრუნავდა ვლადიმერ ილიას ძე. ლექსში „აღმოსავლეთიდან“ (1950 წ.) იგი აღფრთოვანებითაა ლაპარაკობს ყოველივე საბჭოურზე, უმღერის საბჭოთა კავშირს და თვლის, რომ არა მხოლოდ ძველი დროის, არამედ თანამედროვე ადამიანებმაც შეჰქმნეს უდიდესი კულტურა. საბჭოთა მწერლები დღევანდელი ვირგილიუსები და ჰომეროსები არიან.

შოთა რუსთაველი უტოლდება დანტეს, ალიშერ ნავოი და სხვები გვაწოდებენ სიბრძნეს. ამავე ლექსში, სხვათა შორის, მოხსენებულია სიმონ ჩიქოვანიც. საბჭოთა ადამიანების უდიდესი მიღწევების მოთავედ იულიან ტუვიში მიიჩნევს სწორედ ლენინს, თუმცა მასზე ლაპარაკობს ნართაულად. მისი სახელის მოხსენებლად პოეტი გვეუბნება, რომ ვლადიმერ ილიას ძე უჭკვიანესი ბელადია,

რომელმაც ხალხები უკუნეთისა და სილატაკიდან გამოიყვანა მზის გულზე.

პოლონურ ლენინიანაში, როგორც აღინიშნა, მეორე თემაა ლენინი, როგორც ოქტომბრის რევოლუციის ბელადი. პოლონელი ხალხის საუკეთესო ტრადიციებში განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს ბრძოლას ოქტომბრის რევოლუციის ჯერ გამარჯვებისათვის, რაშიაც ათობით ათასი პოლონელი მონაწილეობდა, ხოლო შემდეგ, როცა ოქტომბრის მონაპოვარი ისევ საფრთხის წინაშე აღმოჩნდა, მისი დაცვა სხვებთან ერთად პოლონელებმაც ითავეს. სამოქალაქო ომში განსაკუთრებით გამოიჩინა თავი 1917 წელს ბელგოროდში ჩამოყალიბებულმა „პოლონურმა პოლკმა“, რომელიც ცარიზმის დამარცხების შემდეგ მემამოხეებს მიემხრო. ამ ლეგიონის ბაზაზე მომდევნო წლის მარტში შეიქმნა რევოლუციური ვარშავის წითელი პოლკი, რომელიც სამოქალაქო ომის სხვადასხვა ფრონტებზე იბრძოდა.

1918 წლის 2 აგვისტოს კომერციული ინსტიტუტის (ამჟამად მოსკოვის პლენანოვის სახელობის სახალხო მეურნეობის ინსტიტუტი) შენობაში გაიმართა რევოლუციური ვარშავის წითელი პოლკის დამსახურების აღსანიშნავი სხდომა, რომელზედაც სიტყვით გამოვიდა ვ. ი. ლენინი. „მე ვფიქრობ, — განაცხადა მან, — რომ ჩვენ, როგორც პოლონელი, ისე რუსი რევოლუციონერები, აღვზნებული ვართ ერთი სურვილით — გავაკეთოთ ყოველივე, რათა დავიცვათ მონაპოვარი პირველი მძლავრი სოციალისტური რევოლუციისა... ახლა ხორციელდება სხვადასხვა ერის რევოლუციონერთა კავშირი, რაზედაც ოცნებობდნენ საუკეთესო ადამიანები, ნამდვილი კავშირი მუშებისა და არა მეთოცნებე ინტელიგენტებისა (ვ. ი. ლენინი, თხზულებანი, ტ. 28, გვ. 27-29).

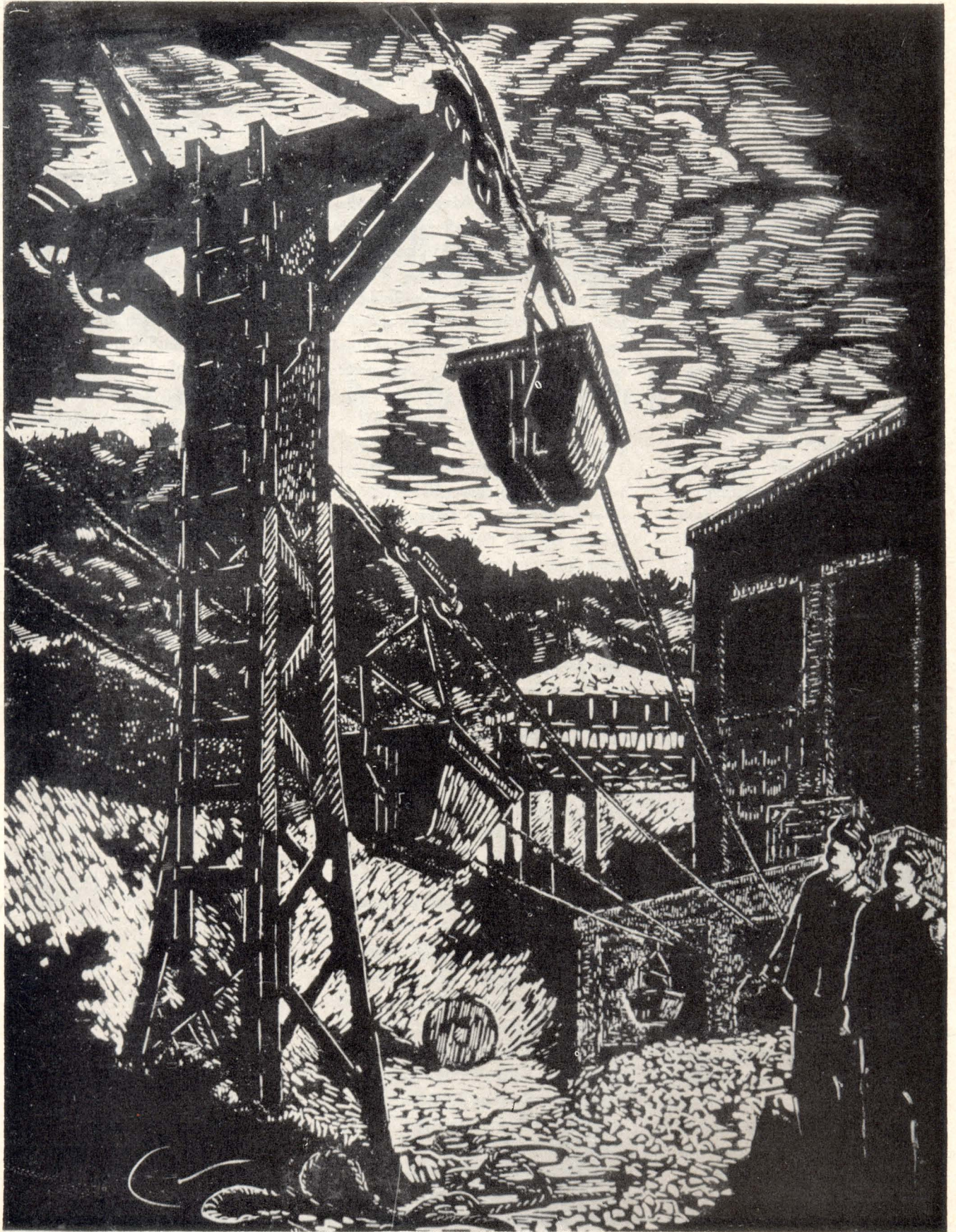
ლენინის ამ სიტყვებმა ადამიანებმა პოლონეთის მუშათა მოძრაობის მოღვაწეები და, საერთოდ, მშრომელები. ლენინის იდეების გამოძახილი მოისმის, მაგალითად, პ.

კოზიარსკის მიერ 1919 წლის დასაწყისში დაწერილ ლექსში „ვარშავის წითელი ლეგიონის სიმღერა“. ჩვენ აღარ ვემსახურებით ბატონებს და აღარ დავუჭერთ მხარს სისხლიან ტახტს. ვარშავის წითელმა ლეგიონმა, — ამბობს ავტორი, — უნდა დავიცვათ თავისუფლება ხალხისა. მუშათა მასების ჭაღამი — მეწამული დროაა. ჩვენი მტერი — ჩვენივე მჩაგვრელია — იქნება იგი პოლონელი, თუ სხვა ერის კაცი. წინ, მეგობრებო, მილიონობით მასების დასაცავად. ჩვენსავე ძმებს ბრძოლით თავისუფლებას მიანიჭებს ვარშავის წითელი ლეგიონი.

საბჭოთა თემატიკას თავის შემოქმედებაში დიდ ადგილს უთმობს აგრეთვე ვლადისლავ ბრონიევსკი. ლექსში „სალამი ოქტომბრის რევოლუციას“ (1949 წ.), იგი მოწიწებითა და აღტაცებით ლაპარაკობს ისტორიულ გადატრიალებაზე, პატივისცემით იხსენიებს რუს ხალხს, მის მიერ რევოლუციაში გაღებულ მსხვერპლს და შენიშნავს: ლენინის საფლავი — უბრალოა, როგორც აზრი, ლენინის აზრი — უბრალოა, როგორც საქმე, ლენინის საქმე — უბრალოა და დიადი, როგორც რევოლუცია. აქვე მგოსანი მიუთითებს ურთიერთისადმი პოლონელი და რუსი ხალხის დიდ სიყვარულზე. იმავე წელს დაწერილ სხვა ლექსში ვლადისლავ ბრონიევსკი ლაპარაკობს ახალი ერის დასაწყისზე, უდიდეს რევოლუციურ ტრადიციებზე და ლენინის მიერ მარქსის იდეების გამდიდრებასა და პრაქტიკულად განხორციელებაზე.

ლენინთან შეხვედრისას მიღებული შთაბეჭდილებების პოეტურ გამოხატულებას ვგრძნობთ სტანისლავ რიშარდ დობროვოლსკის ლექსებში: „ოქტომბერი“ (1949 წ.) და „ლენინი ჩვენთანაა“ (1958 წ.). ამათგან პირველში პოეტი იხსენებს პეტერბურგის ქარიზმლიან დღეებსა და ლენინის უდიდეს როლს რევოლუციის გამარჯვების საქმეში.

მეორე ლექსში — „ლენინი ჩვენთანაა“ ავტორი ლაპარაკობს იმაზე,

ი. სუნბათაშვილი.

იარალის გადატანა

ი. ტატიშვილი.

კიათურა

რომ ვლადიმერ ილიას ძე ახალგაზრდობას მოუხმობს აისის შესახვედრად და ხალხს მეგობრულად ართმევს ხელს. ლენინი ყველგან სწორედ ხალხის გვერდითაა; მისი საქმეები იცავენ მინდვრებისა და ქარხნების სიმშვიდეს. ლენინი ჩვენთანაა და მის ოცნებას სინამდვილედ ვაქცევთ.

რევოლუციისა და მასში ლენინის დამსახურების თემას მიეძღვნა აგრეთვე ლეოპოლდ ლევიჩის „სარკე სმოლნიში“ (1958 წ.), ლეონ პასტერნაკის „გვარტომობა“ (1949 წ.), ვიქტორ ვოროშილსკის „კომუნარის დამე“, ვიესლავა შიმბორსკაიას „ლენინი“ (1952 წ.), სტანისლავ რ. სტრანდეს „ბრინჯაოს მხედარი“ (1934 წ.) და სხვა...

ლეონ პასტერნაკის ლექსში ვკითხულობთ: როცა მეფის წინააღმდეგ სოციალისტები აწყობდნენ პირველ შეთქმულებას, პოლონელი და რუსი მუშები არ იცნობდნენ ზიზღს ურთიერთისადმი. მაგრამ მათ კვალდაკვალ სდევდა მეფის ჯაშუში ჟანდარმი, ორივეს ადებდა ბორკილებს და აზახავნიდა ციმიბრში და ყოველივე ეს გაგრძელდა მანამ, ვიდრე ძლევამოსილი რევოლუციის ხელით ლენინმა ურთიერთს არ დაუკავშირა უბრალო ადამიანების ბედი დედამიწის ერთ მეექვსედზე და მამინ პოლონელი და საბჭოთა ადამიანები იქცნენ ძმებად. სწორედ ამიტომ ლენინის რევოლუციური საქმეები საუკუნეობით გაუძლებენ ცეცხლსა და ქარიშხალს. აღარასოდეს ეყოლება ხალხს დუშმანი.

რუსი და პოლონელი ხალხების ერთობლივ რევოლუციურ წარსულზე ლაპარაკია აგრეთვე ვიქტორ ვოროშილსკის „კომუნარის დამეში“. სიმბირსკში, პატარა ქალაქში, — ვკითხულობთ ლექსში, — დაიბადა ალალმართალი ბიჭი, რომლის გული იქნება სათნო და ნაზი. იგი უკვე იზრდება და სულ მალე მასებს ჩაუდგება სათავეში, მათ გაუწევს ხელმძღვანელობას ამხანაგი ლენინი. ვოროშილსკის ეს პატარა პოემა მიეძღვნა რუს გოგონას ნადეჟდას, რომელიც პოლონელ რევოლუციონერს იაროსლავ დობროვსკის მოსკოვის

ციხიდან გაქცევაში დაეხმარა. ავტორი მიმართავს ნადეჟდას და გამოთქვამს რწმენას, რომ ლენინის იდეების ზეგავლენით მისი შვილიცა და შვილიშვილიც იქნებიან ბოლშევიკები და ისევე, როგორც დიდი მსხვერპლის ფასად გაათავისუფლე პოლონელი გმირი იაროსლავ დობროვსკი, ასევე შენი შვილთაშვილი, წითელი შევარდენი, გაათავისუფლებს ვარშავას. ვოროშილსკის ეკუთვნის აგრეთვე ლექსი „ივლისის ანგარიში“. „უნდა ვიოცნებოთ! გვასწავლიდა ლენინი, და ყოველი ჩვენთაგანი, — აღნიშნავს პოეტი, — ძლიერია არამხოლოდ იმით, რასაც აკეთებს, არამედ იმითაც, თუ რაზე ოცნებობს იგი.

ვიესლავა შიმბორსკაიას ლექსში „ლენინი“, ვკითხულობთ: იმისათვის, რომ ლენინმა ჩაგრულები საბოლოოდ ააბოთოქრა და მიიყვანა დიდ გამარჯვებამდე, რომელიც, თავის მხრივ, მომავალ ეპოქათა მტკიცე საფუძვლად იქცა, — საფლავი, რომელშიც განისვენებს იგი, შემკული იქნება ჯერ კიდევ უცნობი პლანეტიდან ჩამოტანილი ყვავილებით.

მეტად ორიგინალურ ასპექტში ხედავს ლენინის სახეს სტანისლავ რ. სტრანდეს პოემაში „ბრინჯაოს მხედარი“. იგი ლაპარაკობს პუშკინისა და ლენინის შესახებ, იგონებს ვლადიმერ ილიას ძის გამოსვლას პეტერბურგში, ფინეთის ვაგზალზე. დიდი პოეტია პუშკინი — აღნიშნავს ავტორი — მაგრამ ბევრად დიდი პიროვნება იყო ლენინი. სიტყვების შუბებით იგი ცხრილავდა ზეცას. მისი სიტყვების ჯადოსნური ზეგავლენით გალხვა და დაიძრა ყინული ნევაზე. აპრილის თეზისების ჩამოყალიბებით დადგა უსამართლობის უკანასკნელი სამსჯავრო.

პოლონელი პოეტები, რომლებიც ხატავენ ლენინის სახეს, სამწუხაროდ, უშუალოდ არ იცნობდნენ ვლადიმერ ილიას ძეს. ისინი იცნობდნენ ლენინს მისი იდეებისა და აზრების, შრომებისა და საქმეების მეშვეობით. ამიტომაც მათზე ყოველთვის განსაკუთრებით დიდ შთაბეჭდილებას

ახდენს „შეხვედრა“ ლენინთან მოსკოვში, მაგზოლუუმში. პოეტები მას აღიქვამენ, როგორც მარად ცოცხალ და ჩვენთან ერთად მოქმედ არსებას. ამ მხრივ განსაკუთრებით გამოირჩევა კონსტანტი იდელოფონს გალჩინსკის „ლენინის მაგზოლუუმის წინ“ (1948 წ.) და ბოგუსლავ კოგუტის „ლენინის მაგზოლუუმთან“ (1952 წ.). მათში ლაპარაკია ავტორების მიერ მაგზოლუუმში მიღებული განცდებისა და ემოციების შესახებ. არასოდეს დავივიწყებ იმ დღეს, რომელსაც ისე ვხედავ, — ამბობს პოეტი გალჩინსკი. იმ ქარიანსა და თოვლიან დღეს წითელ მოედანზე თავის საუკუნო სასუფეველში პოეტმა იხილა ლენინი. სუვდიანი მუსიკის ჰანგებში პოეტი ფიქრობდა დიდ ადამიანზე, რომელმაც პროლეტარიატის ნება-სურვილის შესაბამისად პლანეტის ცენტრი აღმოსავლეთში გადაიტანა. მოსანამ ფიცი დასდო ლენინის კუბოსთან, რომ თავის კალამს აქცევს უკუნეთის გამფანტველ სხივად, რადგან უკვე დაიწყო ახალი საუკუნე — დაკავშირებული ლენინის სახელთან.

ბოგუსლავ კოგუტი შეადრწუნა სუვდიანმა მღვდმარებამ, რომელიც სუფევს მაგზოლუუმში და მის ირგვლივ. აქ კიაფობენ დედამიწაზე ჩირაღდნებად აღმართული კრემლის ვარსკვლავები. მარმარილოზე ამოკვეთილ სახელში ჩაქსოვილია მთელი ეპოქა; ამ სახელის მატარებელმა ადამიანმა უკანასკნელი ბრძოლისათვის ააბოთოქრა საუკუნე და მომავლის ნათელით ესოდენ მახლობელი გახადა შორეული ქვეყანა. მის სახელში ჩაქსოვილია გონების ზეიმი, უდიდესი სიყვარული და თვით მაგზოლუუმის ქვებიც ისეთივე მტკიცეა და უბრალო, როგორც ლენინის აზრები.

ამგვარად, მსგავსად სხვა ქვეყნის მწერლებისა, პოლონელი პოეტები ლენინში ხედავენ ძველი სინამდვილის მნგრეველსა და ახლის შემქმნელს, მებრძოლს ყოველივე ახლისა და პროგრესულისათვის, ახალი კულტურის მესვეურსა და პოლონელი ხალხის დიდ ამავადარს.

«САБЧОТА ХЕЛОВНЕБА»

№ 4, 1970.

ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИЙ, ЛИТЕРАТУРНО-ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ,
НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ ЕЖЕМЕСЯЧНЫЙ ЖУРНАЛ
МИНИСТЕРСТВА КУЛЬТУРЫ ГРУЗИНСКОЙ ССР

Гиви Боджгуа

ЛЕНИНСКИЕ ИДЕИ — ПУТЬ К ПОБЕДЕ

Как известно, в конце 19 столетия революционный центр мирового движения из Западной Европы был перенесен в Россию, Россия стала родиной ленинизма. Представители буржуазной науки всегда старались разделить друг от друга марксизм и ленинизм. Они «утверждали», что ленинизм это узкое явление, только русское и он не может иметь мировой резонанс. Но ленинизм это система марксистских воззрений в новую эпоху. Ленинизм является органическим продолжением — развитием марксизма и следовательно не разделим от него.

Ленин своими бесценными трудами развил и обогатил все три составные части марксизма.

Заслугой В. И. Ленина является то, что он создал высоко организованную, Коммунистическую партию нового типа, под непосредственным руководством которой стало возможно свергнуть капитализм, осуществить победу Социалистической революции, построить социализм и коммунизм.

Ленин в своих трудах, статьях, письмах уделял большое внимание вопросам литературы и искусства. В статье приводятся некоторые высказывания, взгляды В. И. Ленина по этому вопросу и дается краткий анализ этих статей, высказываний, а так же рассказано, как готовились грузинские творческие организации к этой знаменательной дате.

Акакий Сохадзе

В. И. ЛЕНИН В ПРЕД- РЕВОЛЮЦИОННЫЕ ДНИ

По предложению В. И. Ленина партия взяла курс к вооруженному восстанию. Это было 10 октября 1917 года. На заседании ЦК партии В. И. Ленин выступил с докладом о текущем моменте и внес резолюцию относительно вооруженного восстания. Резолюцию принял ЦК. На этом же заседании было создано политбюро во главе с Лениным.

В дни Великой Октябрьской революции каждый день, каждый час и минуту решались грандиозные вопросы, происходили явления величайшего исторического значения. В. И. Ленин требовал, чтоб во-

оруженное восстание началось до II съезда партии, открытие которого было предназначено с 20 по 25 октября.

Вооруженное восстание началось 24 октября, до открытия съезда Советов.

II съезд Советов опубликовал декреты, написанные Лениным о мире, о земле и национализации фабрик и заводов.

Так закалялась в буре революции Советское правительство — детище Ленинского гения.

Отар Эгадзе

ЛЕНИНИАНА ЖИВОПИСЦЕВ

Два года готовились живописцы Грузии к юбилейной дате, к художественному вернисажу, посвященному 100-летию со дня рождения В. И. Ленина, на котором с новой силой были выявлены способности и профессионализм уже известных или начинающих молодых художников.

Юбилейная выставка, посвященная В. И. Ленину стала значительным художественным явлением. В ней ярко выявлена идейная глубина — высокое мастерство грузинских живописцев. Эта выставка еще раз доказала, что художник, который создает глубокие произведения, фактически становится проповедником и носителем всего того, для чего творил и боролся самый великий, самый гуманный и самый человеческий человек В. И. Ленин.

Огромным духовным теплом и человеческим очарованием овеяны произведения юбилейной выставки, посвященные Ленину.

Автор ограничивается анализом тех полотен, в которых передан образ великого вождя: картинами народных художников Грузии Ивана Вепхвадзе, Корнелия Санадзе,

заслуженного художника Грузии Джипсона Хундадзе, Гурама Геловани, Георгия Джаши.

Мзия Яшвили

ОРАТОРИЯ О ЛЕНИНЕ

На тексты пламенного борца революции В. Маяковского создана «Патетическая оратория» Г. Свиридова, которая оживила исторические явления эпохального значения. Масштабно, стихийной силой возродилась бурная атмосфера великих явлений.

В оратории показана вся глубина пролетариата и кровная связь с ним великого вождя. Огромная любовь народа к В. И. Ленину видна в каждом такте патетической оратории. Сложный образ вождя виден в каждой ее части.

Жужуна Будхрикидзе

ОБРАЗ ЛЕНИНА В СОВЕТСКОМ ТЕАТРЕ

Более тридцати лет в Советском театре ведется творческая работа над созданием сценического образа великого вождя пролетариата, вдохновителя Великой Октябрьской социалистической революции, основателя Советского государства Владимира Ильича Ленина.

В настоящее время уже имеется большая традиция и опыт в создании сценического образа вождя.

Автор статьи вспоминает тот первый период, нерешительные шаги, которые в какой-то мере являлись залогом сегодняшних творческих побед. Когда еще в 1937 году ставились пьесы А. Корнейчука «Правды», И. Погодина —

„საბჭოთა
სოციალიზმი“
№ 4, 1970

„საბჭოთა
სოციალიზმი“
№ 4, 1970

«Человек с ружьем» и Ш. Даднани «Из искры», в создании образа Ленина у советской драматургии и театра не было никакого творческого опыта, но эти попытки не были лишены искренности и творческого благородства.

За последние десять лет создано множество новых пьес о Ленине. Необходимо отметить пьесы: М. Шатрова «Выходной день», «6 июля», «Большевики», А. Штейна «Между ливнями» и мн. др. Пьесы эти отличаются высоким профессионализмом, г л у б о к и м идейным содержанием.

В статье рассматривается работа над созданием сценического образа Ленина таких актеров как Максим Штраух, Михаил Щужин, В. Чесноков, Б. Смирнов и др., а так же создателей образа В. И. Ленина на грузинской сцене: Д. Мжавия, П. Кобахидзе, А. Васадзе и др.

Джемал Шарашидзе

ЛЕНИН И ЭСТЕТИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ СОВРЕМЕННОГО БУРЖУАЗНОГО ИСКУССТВА

Марксистско-ленинская эстетика — единственно правильное эстетическое учение. В частности Ленинская теория партийности искусства дает полную возможность критически разобраться в современном буржуазном искусстве. Знакомство с его достижениями также необходимо для социалистического общества, как и знание дореволюционного искусства. Процесс этот имеет двоякую пользу: он не только содействует эстетическому развитию советского человека, но и защищает буржуазных деятелей от опасности бесперспективных исканий.

В статье автор рассматривает некоторые проблемы изобразительного искусства, музыки, живописи и литературы.

Маргарита Вачнадзе

ОБРАЗ ЛЕНИНА В ГРУЗИНСКОЙ ВОКАЛЬНО- СИМФОНИЧЕСКОЙ МУЗЫКЕ

Художественное воплощение бесмертного образа великого вождя мирового пролетариата Владимира Ильича Ленина вызвало к жизни много замечательных вокально-симфонических произведений композиторов Грузии. отождествляя образ Ленина с высокими коммунистическими идеалами, с живыми образами современности, грузинские композиторы воссоздают картины героической революционной борьбы народов нашей страны, воплощают наше прекрасное настоящее, раскрывают глубокую всенародную любовь к вождю, торжество его славных идей.

Воплощая образ Ленина советские музыканты обращаются преимущественно к синтетическим жанрам, сочетающим музыку и слово. Для достижения максимальной образности и доходчивости музыкальной мысли, композиторы привлекают поэтический текст и конкретную программу, вводят в симфоническое произведение хоровой элемент, используя в хоровых элементах чисто декламационное начало.

Такие творения советских композиторов, посвященные Ленину, проникнуты жизнерадостным характером. Даже в произведениях, навеянных чувством скорби, вызванной смертью вождя, преобладают страницы, полные света, надежды, непоколебимой веры в окончательную победу его замечательных идей.

Соломон Лапаури

ПЕСНЯ О ЛЕНИНЕ

Все прогрессивное человечество с большим торжеством готовится

отметить 100-летие со дня рождения великого вождя В. И. Ленина. Пресса, радио, телевидение каждый день доставляет со всех уголков мира новые сведения о торжественных вечерах, тематических лекциях, фото-выставках и других мероприятиях, посвященных юбилейным дням гениального вождя.

Каждое торжество украшает стих, песня, музыка.

Множество песен создано о Ленине. В грузинской песне отражается большая любовь к великому вождю, к его идеям. Песня с покон веков сближала людей и «Песня о Ленине» стала своеобразным символом братства народов.

Нана Гургенидзе

ЮБИЛЕЙНЫЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ КОМПОЗИТОРОВ

Работа грузинского отдела музыкального фонда Советского Союза, особенно плодотворной и интенсивной стала в год юбилея В. И. Ленина. Были изданы новые произведения грузинских композиторов: камерные, хоровые, симфонические, которые были посвящены 100-летию со дня рождения великого вождя мирового пролетариата Владимира Ильича Ленина. На прилавках нотных магазинов нашей республики уже появилась музыкальная литература, посвященная этой знаменательной дате.

Карло Гогодзе

В. И. ЛЕНИН В ГРУЗИНСКИХ ФИЛЬМАХ

Жизни и деятельности В. И. Ленина посвящается не один из документальных и художественных

фильмов, созданных грузинскими кинематографистами.

Особую активность в этом отношении проявили документалисты, которые на протяжении столь большого периода фиксировали все связанное с В. И. Лениным.

В государственном кино-фотофоно архиве Грузинской ССР хранятся сотни киносюжетов, специальных выпусков, киночертков, которые с глубокой политической убежденностью и художественностью отображают жизнь и деятельность великого вождя.

Среди документальных фильмов посвященных В. И. Ленину, особо выделяются: «Тбилиси в дни похорон Ленина в 1924 году», «К 90-летию со дня рождения В. И. Ленина», «Письма Ленина», «Ленин в грузинском изобразительном искусстве», «Из страниц героического прошлого», «Ное Буачидзе», «Миха — друг Ильича».

Значительной творческой удачей являются также грузинские фильмы, созданные на столь актуальные темы воспитательного характера, грузинскими представителями художественного кинематографа. «Пять минут», «Великое зарево» и «Клятва» — занимают выдающееся место в истории Советской кинематографии.

Сира Чичинадзе

ВОЖДЬ В ЛЕЙПЦИГЕ

В ноябре прошлого года старший научный работник Государственного музея Грузии им. Г. Леонидзе Сира Чичинадзе находилась в Германской Демократической республике как представитель группы, посланной для подготовки дней грузинской культуры. В г. Лейпциге она посетила мемориальный музей Владимира Ильича Ленина, а также памятные места и привезла с собой фотоматериалы.

В статье приводятся эти материалы и также рассказано о рождении газеты «Искра», о людях принимавших участие в ее издании.

ГРУЗИНСКИЕ ЮБИЛЕЙНЫЕ КНИГИ

1970 год — год юбилея В. И. Ленина, и естественно, что все внимание грузинских издателей и полиграфистов обращено на своевременное издание, на высокий уровень полиграфического оформления книг, посвященных гениальному вождю пролетарской революции В. И. Ленина.

Издательствами «Сабчота Сакартвело», «Мерани», «Мецниереба», «Ганатлеба», «Накадули», «Алашара», «Ирისტони», «Хеловнеба» уже выпущена часть книг, посвященных юбилею.

Станислав Равич,
Шота Ревшвили

ОБРАЗ ЛЕНИНА В ПОЛЬСКОЙ ПОЭЗИИ

Содержательная и многообразная жизнь В. И. Ленина, великая сила привлекательности, научный и политический гений, его революционная самоотверженность, человечность и интеллигентность, беспристрастность и интеллигентность всегда представляла источник вдохновения для мастеров художественного слова.

Особое место образ Ленина занял в польской поэзии. Польские мастера художественного слова часто пишут о заслугах В. И. Ленина, о его имени, как о символе нового мира, исключительно безупречном человеке, о самой современной и любимой личности.

В польской поэтической Лениниане в основном разработаны три темы: Ленин в Поронино, Ленин — вождь Октябрьской революции и встреча с В. И. Лениным в Мавзоле.

Польские поэты видят в Ленине борца со старым миром и создателя нового, борца за новое и прогрессивное, глашатая новой культуры и защитника интересов польского народа.

საგჟოთა სელონება

№ 4, 1970.

შინაარსი

გივი ბოჭგუა —	
ლენინური იდეები — გამარჯვების გზა	4
აკაკი სოსხეძე —	
დიდი ოქტომბრის შემოქმედო	12
ოთარ ევაძე —	
ფერმწიქთა ლენინიანა	20
მზია იაშვილი —	
ორატორია ლენინზე	33
უფუფუნა ბუცხრიკიძე —	
ლენინის იერსახე საბჭოთა თეატრში	43
ჯემალ შარაშიძე —	
ლენინი თანამედროვე გურუშაზიშვილი ხელოვნების მეთეტიკური არსის შესახებ	57

მარგარიტა ვაჩნაძე —	
ლენინის იერსახე ქართულ ვოკალურ სიმფონიურ მუ- სიკაში	65
სოლომონ ლაფაური —	
სიმღერა ლენინზე	73
ნანა გურგენიძე —	
კომპოზიტორების საიუბილეო ნაწარმოებები	80
კარლო გოგოძე —	
მ. ი. ლენინი ქართულ ფილმებში	81
სირა ჭიჭინაძე —	
ბელადი ლაიფციგზი	91
საიუბილეო ქართული წიგნები	99
სტანისლავ რავიჩი, შოთა რევიშვილი —	
ლენინის იერსახე კოლონურ კოეზიზში	108

ნომერშია: 2-3 — ფ. მზარეულაშვილი — „რევოლუციის ბე-
ლადი“, ზ. ლეჟავა — „კაცობრიობის მომავლისათვის“; 6 —
„ლენინი წითელ მოედანზე“ (ფოტო); 7 — ი. ბროდსკი — „ვ. ი.
ლენინი სმოლნი“; 10-11 — ლენინი მარქსისა და ენგელსის ძეგ-
ლის გახსნაზე (კადრი ფილმიდან), ვ. ი. ლენინი და ა. მ. გორკი,
სმოლნის მთავარი ფასადი, ლენინის კაბინეტი კრემლში; 14-32 —
ვ. ი. ლენინის დაბადების 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საქარ-
ველოს მხატვართა საიუბილეო გამოფენიდან: გ. ჯაში — „ლენი-
ნის დაბრუნება ფინეთიდან“, ჯ. ხუნდაძე — „ათი დღე, რომელ-
მაც შესძრა მსოფლიო“, უ. ჯაფარიძე — „ვ. ი. ლენინი“, ვ. მდი-
ვანი, ზ. სამხარაძე — „მიწა უნდა ეკუთვნოდეს მის დამმუშავე-
ბელს“, გ. გელოვანი — „ლენინი“, ჯ. ლოლუა — „ოქტომბრის
სიმფონია“ (გ. ტაბიძის მოტივებზე); ი. ვეფხვაძე — „ოქტომბ-
რის შტაბი“, ბ. ყაზაიშვილი — „ლენინი“, ჯ. ლოლუა — „ოქტო-
მბრის სიმფონია“ (გ. ტაბიძის მოტივებზე); 95 — ე. არუთუნია-
ნი — ლენინისადმი მიძღვნილი პლაკატები; 38-47 — ვ. ი. ლენი-
ნის დაბადების 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საქართველოს
მხატვართა საიუბილეო გამოფენიდან — ნ. მინასაროვი-იოსელია-
ნი — „საბჭოებისათვის“, დ. ნოდია — „1921 წელი“, ჩ. შუკვა-
ნი — „ძალაუფლება საბჭოებს“, ე. ამბოკაძე — „ლენინის ჯარის-
კაცები მოვიდნენ“, უ. ჯაფარიძე — „ჩემი სოფელი“, ჰ. გელა-
შვილი — „დედა“, შ. ებანოიძე — „თავისუფლების პირველი
წლები“, ა. ქუთათელაძე — „მამისონის უღელტეხილზე“, 50-51
— ლენინის იერსახე საბჭოთა თეატრში: ვ. ჩესტნიკოვი — „ნია-
ღვართა შორის“, ბ. სმირნოვი — „კრემლის კურანტები“, პ. კო-
ბახიძე — „კრემლის კურანტები“, ბ. შჩუკინი — „თოფიანი კა-

ცი“, 54-55 — სცენები ლენინისადმი მიძღვნილი სპექტაკლები-
დან: „ოჯახი“ (მოზარდ მაყურებელთა ქართული თეატრი),
ვ. ულიანოვის როლში რ. თავართქილაძე, „ოჯახი“ (რუსთაველის
სახელობის თეატრი), ვ. ულიანოვის როლში კ. მახარაძე; „მოსაე-
ლიანი წელი“ (გრიბოედოვის სახ. თეატრი) — ლენინის როლში
კ. მიუფკე; ვ. ი. ლენინის დაბადების 100 წლისთავისადმი მიძღ-
ვნილი საქართველოს მხატვართა საიუბილეო გამოფენიდან: 58-62-
63-66-67-70-74-75-78-79-82-86; შ. ზამთარაძე — „განთი-
ადი“, ლ. ხოჯელანი — „განთიადი“, ზ. ნიჭარაძე — „გამარჯვე-
ბულნი“ (ტრიტიქი), ლ. ბუხაიძე — „1921 წელი“, გ. ქაჯაია —
„კოსმოსი“, ი. ბარნაბიშვილი — „გზა ვარსკვლავებისაკენ“, მ. კი-
კნაველიძე — სერიიდან „საკრალა — სოფელი, რომელზეც წე-
რდა ლენინი“, ვ. მდინარაძე — „ლენინის იდეები“, ვ. ალვაძე —
„წითელი არმიის შემოსვლა საქართველოში“, ხ. ალექსიძე, ჯ. იმე-
დაშვილი — „ლენინი ბავშვობაში“, ი. მექვაბიშვილი — „პირვე-
ლი მაისი სვანეთში“, დ. ნოდია — „სერიიდან „საქართველო“,
ა. გომარეთი — „ქართული ვაზი“, ე. ნარიშკინი — „მშენე-
ბელი ქალი“, ზ. თელია — სერიიდან „საქართველოს ინდუსტ-
რიული ქალაქები“, დ. თავაძე — ესკიზები პიესისათვის „ლენინი
და საქართველო“, 92-93-94-95 — გაზეთ „ისკრის“ პირველ ნო-
მერზე მომუშავე სტამბის მუშები და სტამბის მფლობელი, სტამ-
ბის ადგილი, მანქანა, რომელზეც იბეჭდებოდა „ისკრა“, და გა-
ზეთის გამოცემასთან დაკავშირებული ადგილები ლაიფციგში;
106 — ე. მექვაბიშვილი — „სონგმი“, ქ. მაღალაშვილი — „დე-
და კორნელია“, 110-111 — ი. ტატიშვილი — „ჭიათურა“,
ი. სუმბათაშვილი — „იარაღის გადატანა“.

მორიგე ნომერზე **ნ. ბოჭუჩაძე**.
მხატვრული რედაქტორი **ბ. ბალაბუვაძე**.
კონტროლიორ-კორექტორი **მ. გულინაშვილი**.

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 8/V-70 წ. უე 02078.
შეკვ. № 897. ტირაჟი 6.000. ფიზიკური ნაბეჭდი ფურცელი 15.
სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბანი 20,75.

საქართველოს კვ ცენტრალური
კომიტეტის გამომცემლობა.
თბილისი, 1970.

საქართველოს კვ ცენტრალური კომიტეტის
გამომცემლობის სტამბა.
თბილისი, ლენინის ქუჩა, № 14. ტელ. 98-98-59.

რედაქციის მისამართი: თბილისი, მარჯანიშვილის 5. ტელ. 95-10-24.

САБЧОТА ХЕЛОВНЕБА

СОВЕТСКОЕ ИСКУССТВО

№ 4, 1970

СОДЕРЖАНИЕ

Гиви Боджгуа — ЛЕНИНСКИЕ ИДЕИ — ПУТЬ К ПОБЕДЕ	4
Акакий Сохадзе — ТВОРЕЦ ВЕЛИКОГО ОКТЯБРЯ	12
Отар Эгадзе — ЛЕНИНИАНА ЖИВОПИСЦЕВ	20
Мзия Яшвили — ОРАТОРИЯ О ЛЕНИНЕ	33
Жужуна Буцхрикидзе — ОБРАЗ ЛЕНИНА В СОВЕТСКОМ ТЕАТРЕ	43
Джемал Шарашидзе — ЛЕНИН ОТНОСИТЕЛЬНО ЭСТЕТИЧЕСКОЙ СУЩ- НОСТИ БУРЖУАЗНОГО ИСКУССТВА	57

Мargarита Вачнадзе — ОБРАЗ ЛЕНИНА В ГРУЗИНСКОЙ ВОКАЛЬНО- СИМФОНИЧЕСКОЙ МУЗЫКЕ	65
Соломон Лапаури — ПЕСНЯ О ЛЕНИНЕ	73
Нана Гургенидзе — ЮБИЛЕЙНЫЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ КОМПОЗИТОРОВ	80
Карло Гогодзе — В. И. ЛЕНИН В ГРУЗИНСКИХ ФИЛЬМАХ	81
Сира Чичинадзе — ВОЖДЬ В ЛЕЙПЦИГЕ	91
ГРУЗИНСКИЕ ЮБИЛЕЙНЫЕ КНИГИ	99
Станислав Равич, Шота Ревишвили — ОБРАЗ ЛЕНИНА В ПОЛЬСКОЙ ПОЭЗИИ	108

В номере: 2—3 — Ф. Мзареулашвили — «Вождь революции», З. Лежава — «Для будущего человечества»; 6—«Ленин на Красной площади»; 7 — И. Бродский — «В. И. Ленин в Смольном»; 10 — 11 — В. И. Ленин на открытии памятника Марксу и Энгельсу (кадр из фильма), В. И. Ленин и А. М. Горький, главный фасад Смольного, кабинет Ленина в Кремле; 14 — 32 — Из юбилейной выставки художников Грузии, посвященной 100-летию со дня рождения В. И. Ленина; Г. Джаши — «Возвращение Ленина из Финляндии», Дж. Хундадзе — «Десять дней, которые потрясли мир», У. Джапаридзе — «В. И. Ленин», В. Мдивани, З. Самхарадзе — «Земля должна принадлежать обрабатывающим ее», Г. Геловани — «Ленин», Дж. Лолуа — «Октябрьская симфония» (по мотивам Г. Табидзе), И. Вепхвадзе — «Октябрьский штаб», Б. Казашвили — «Ленин», Дж. Лолуа — «Октябрьская симфония» (по мотивам Г. Табидзе); 35 — Арутюнян — «Плакаты, посвященные Ленину»; 38 — 47 — Из юбилейной выставки художников Грузии, посвященной 100-летию со дня рождения В. И. Ленина, И. Минасаров-Иоселиани — «Для советов», Д. Нодия — «1921 год», Ч. Шукван — «Власть советам», Э. Амбокадзе — «Пришли ленинские солдаты», У. Джапаридзе — «Мое село», Х. Гелашвили — «Мать», Ш. Эбаноидзе — «Первые годы свободы», А. Кутателадзе — «На мамисонском перевале»; 50 — 51 — Образ Ленина в советском театре, В. Честников — «Меж ливнями», Б. Смирнов — «Кремлевские куранты», П. Кобахидзе — «Крем-

левские куранты», Б. Шукин — «Человек с ружьем»; 54 — 55 — Сцены из спектаклей, посвященные Ленину: «Семья» — (Грузинский театр юного зрителя) — в роли В. Ульянова Р. Таварткиладзе, «Семья» (театр им. Руставели) — в роли В. Ульянова К. Махарадзе, «Урожайный год» (театр им. Грибоедова) — в роли Ленина К. Мюфке; Из Юбилейной выставки художников Грузии, посвященной 100-летию со дня рождения В. И. Ленина: 58—62—63—66—67—70—71—74—75—78—79—82 — 86 — Ш. Замтарадзе — «Зарево», Л. Ходжелан — «Зарево», З. Нижарадзе — «Победители» (триптих), И. Барнабишвили — «Путь к звездам»; М. Кикнавелидзе — из серии «Сакраула — село, о котором писал Ленин, В. Мдинарадзе — «Ленинские идеи», В. Адвадзе — «Вход Красной Армии в Грузию», П. Алексидзе, Дж. Имедашвили — «Ленин в детстве», И. Меквабишвили — «Первое мая в Сванетии», Д. Нодия — из серии «Грузия», А. Гомартели — «Грузинская виноградная лоза», Э. Нариманашвили — «Женщина строитель», З. Телия — из серии «Индустриальные города Грузии», Д. Тавадзе — Эскизы пьесы «Ленин и Грузия», 92—93—94—95—Рабочие типографии и владелец типографии, работающие над 1 номером газеты «Искра», место типографии, машина, на которой печаталась «Искра» и места, связанные с выходом газеты в Лейпциге; 106 — Ж. Медзмаришвили — «Сонгми», К. Магалашвили — «Мать Корнелия»; 110 — 111 — И. Татишвили — «Чиатура», И. Сумбаташвили — «Перевозка оружия».

Гл. редактор Отар Эгадзе. Редакционная коллегия: Шалва Амиранашвили, Гела Бандзеладзе, Карло Гогодзе, Дмитрий Джанелидзе, Алексей Мачавариани, Григорий Попхадзе, Натела Урушадзе, Ваню Цулукидзе.

Издательство ЦК КП Грузии. Тбилиси, 1970.

Типография издательства ЦК КП Грузии,
Тбилиси, ул. Ленина, 14. т. 93-93-59

SABCHOTA KHELOVNEBA

SOVIET ART

№ 4, 1970.

CONTENT

Givi Bojgua		Margarita Vachnadze	
LENIN'S IDEAS — THE WAY OF VICTORY . . .	4	THE IMAGE OF LENIN IN THE GEORGIAN	
Akaki Sokhadze		MUSIC	65
CREATOR OF GREAT OCTOBER	12	Solomon Lapauri	
Otar Egadze		A SONG ON LENIN	73
LENINIANA OF PAINTERS	20	Nana Gurgenidze	
Mzia Iashvili		JUBILEE SONGS	80
ORATORIO ON LENIN	33	Karlo Gogodze	
Zhuzhuna Butskhrikidze		LENIN IN GEORGIAN FILMS	81
THE IMAGE OF LENIN IN THE SOVIET THE-		Sira Chichinadze	
ATRE	43	LENIN IN LEIPZIG	91
Jemal Sharashidze		JUBILEE BOOKS	99
LENIN ABOUT THE AESTHETIC ESSENCE OF		Stanislav Ravich, Shota Revishvili	
CONTEMPORARY BOURGEOIS ART	57	THE IMAGE OF LENIN IN POLISH POETRY	108

Pages: 2-3 — «The Leader of Revolution» by Mzareulashvili; «For the Future of Humanity» by Z. Lezhava; 6 — «Lenin on the Red Square» (photo); 10-11 — Lenin on inauguration of the memorial to Marx and Engels (still); Lenin and M. Gorki; Smolni facade; Lenin's study in Kremlin; 14-32 — from the exhibition of georgian painters devoted to Lenin's jubilee: «Lenin's Arrival From Finland» by G. Jashi; «Ten Days That Shaked The World» by J. Khundadze; «Lenin» by U. Japaridze; «The Land Must Belong to That Who Works it Off» by V. Mdivani and Z. Samkharadze; «Lenin» by G. Gelovani; «The October Sumphony» by J. Lolua; «Headquarters of Revolution» by I. Vepkhvadze; «Lenin» by B. Kazaishvili; 95 — E. Arutinian's placards devoted to Lenin; 38-47 — «For the Soviet Power» by N. Minasarov-Ioseliani; «1921 Year» by D. Nodia; «Power — to the Soviets» by Ch. Shukvani; «Lenin's Soldiers» by E. Ambokadze; «My Village» by U. Japaridze; «Mother» by H. Gelashvili; «The First Days of Freedom» by Sh. Ebanoidze; «On Mamisoni Pass» by A. Kutateladze; 50-51 — Lenin's image

in the Soviet theatre: actors V. Chestnikov, B. Smirnov, P. Kobakhidze and B. Shchukin as Lenin; 54-55 — scenes from performances devoted to Lenin's jubilee: K. Makharadze as Vl. Ulianov and K. Miuphke as Lenin; 58-62-63-66-67-70-71-74-75-78-79-82-86 from the jubilee exhibition: «Outset» by Sh. Zamtaradze: «Outset» by L. Khojelani; «Victors» by Z. Nizharadze; «1921 Year» by D. Bukhaidze; «Cosmos» by G. Kajaia; «The Way to Stars» by I. Barnabishvili; «Sakrula» by M. Kiknavelidze; «Lenin Ideas» by V. Mdinardze; «Entry of Red Army in Georgia» by V. Advadze; «Lenin's Childhood» by N. Alessidze and J. Imedashvili; «The First of May in Svaneti» by I. Mekvabishvili; from series «Georgia» by D. Nodia; «Georgian Vine» by A. Gomarteli; «A Builder-woman» by E. Narimanashvili; «Industrial Cities of Georgia» by Z. Telia; sketches for the play «Lenin and Georgia» by D. Tavadze; 92-95 — the very first issue of newspaper «Iskra»; 106 — «Songmi» by Zh. Medzmariashvili; «Mother Cornelia» by K. Magalashvili; 110-111 — «Chiatura» by I. Tatishvili; «To Carry the Arm» by I. Sumbatashvili.

SOCIAL-POLITICAL, LITERARY-ARTISTIC AND
SCIENTIFIC-THEORETICAL MONTHLY ORGAN OF THE
MINISTRY OF CULTURE OF GEORGIAN SSR.

Editor-in-Chief **Otar Egadze**. Editorial staff: **Shalva Amiranashvili, Gela Bandzeladze, Karlo Gogodze, Aleksi Machavariani, Natela Urushadze, Grigol Popkhadze, Dimitri Janelidze, Vano Tsulukidze**.

SABTSCHOTHA CHELOWNEBA

SOWJETKUNST

№ 4, 1970

INHALT

Giwi Bodshgua		Margarita Watschnadse	
LENINS IDEEN — EIN WEG ZUM SIEG	4	LENINS ANTLITZ IN DER GEORGISCHEN SYM- PHONISCHEN VOKALMUSIK	65
Akaki Sochadze		Solomon Laphauri	
GROßER SCHÖPFER DER OKTOBERREVOLUTION	12	LIED ÜBER LENIN	73
Othar Egadse		Nana Gurgenidse	
LENINIANA VON MALERN	20	JUBILAUMSWERKE DES KOMPONISTEN	80
Msia Jaschwili		Karlo Gogodse	
ORATORIE ÜBER LENIN	33	LENIN IN GEORGISCHEN FILMEN	81
Shushuna Buzchrikidse		Sira Tschitschinadse	
LENINS ANTLITZ IM SOWJETISCHEN THEA- TER	43	DER FÜHRER IN LEIPZIG	91
Dshemal Scharaschidse		GEORGISCHE BÜCHER ZU EHREN DES GROS- SEN JAHRESTAGES	99
LENIN ÜBER DAS ASTHETISCHE WESEN DER GEGENWÄRTIGEN KUNST DES KAPITALISMUS	57	Stanislav Ravitsch, Schotha Rewischwili	
		LENINS ANTLITZ IN DER POLNISCHEN POE- SIE	103

Abbildungen auf folgenden Seiten: 2-3 — Msareulaschwili — «Führer der Revolution», S. Leshawa — «Für die Zukunft der Menschheit», 6 — «Lenin auf dem Roten Platz» (Photo), 7 — I. Brodski — «Lenin in Smolny», 10-11 — Lenin bei der Enthüllung des Marx- und Engelsdenkmals (aus einem Dokumentarfilm), Lenin und Gorki, Vorderansicht von Smolny, Arbeitsstube Lenins im Kreml, 14-32 — Aus der Ausstellung der georgischen Kunsterzeugnisse zum 100-Jahrestag von Lenin: G. Dshaschi — «Lenins Rückkehr aus Finnland» — Dsh. Chundadse — «Zehn Tage, die die Welt erschütterte», U. Dshapharidse — «Lenin», W. Mdiwani — «Der Grundboden gehört den Bodenarbeitern», G. Gelowani — «Lenin», Dsh. Lolua — «die Oktobersymphonie» (Auf Motiven von G. Tabidse), I. Wepchwadse — «Der Oktoberstab», B. Kasaischwili — «Lenin», Dsh. Lolua — «Die Oktobersymphonie» (auf Motiven von Tabidse), 95 — E. Aruthinian — Flakate zum Leninjubiläum, 38-47 — Aus der georgischen Ausstellung der Kunsterzeugnisse zum 100-jährigen Geburtstag von Lenin: N. Minasarow-Joseliani — «Für die Sowjets», D. Nodia — «das Jahr 1921», Schukwani — «Alle Macht den Sowjets», E. Ambokadse — «die Soldaten von Lenin kamen», U. Dshapharidse — «Mein Dorf», H. Gelaschwili — «Die Mutter», Sch. Ebanoidse — «die ersten Jahre der Freiheit», A. Kutateladse — «Auf dem Mamisoni-Bergpaß», 50-51 — Lenins Antlitz auf der sowjetischen Theaterbühne: W. Tschestnikew «Zwischen den Fluten», B. Smirnow — «Die Kuranten auf dem Kreml», P. Kobachidse — «Glockengeläute auf dem Kremelturm», B. Schtschukin — «der Mann mit dem Ge-

wehr», 54-55 — Szenen aus den Bühnenstücken zum Großen Geburtstag des Führers «die Familie» (die georgische Jugendbühne), R. Thawarthkiladse als W. Ulianow, «Die Familie» (aus dem Rusthawelitheater), Macharadse als Ulianow, «Das erntereiche Jahr» (aus dem Griboedowtheater, Mufke als W. Lenin), Die Kunstausstellung der Jubiläumserzeugnisse zum 100-jährigen Geburtstag Lenins: 58-62-63-66-67-70-71-75-78-79-82-86, Sch. Samtharadse — «Morgenrot», L. Chodsheiani, «Morgenrot», S. Nisharadse — «die Sieger» (Tryptich), D. Buchaidse — «das Jahr 1921», G. Kadshaia — «das Weltall», I. Barnabischwili — «Weg zu den Gestirnen», M. Kiknawelidse — aus der Bilderreihe: «Sakraula — ein Dorf vorüber Lenin schrieb», W. Mdiwaradse — Lenins Ideen, W. Adwadse — «Einzug von Rotarmisten ins georgische Land», N. Alexidse, Dsh. Imedaschwili — «Lenin in Kinderjahren», I. Mekwabischwili — «der erste Mai in Swanetien», D. Nodia — aus der Bilderreihe «Georgien», A. Gomartheli — «die georgische Weinrebe», E. Narimanischwili — «die Frau als Erbauerin», S. Thelia — aus der Bilderreihe «georgische Industriestädte», D. Thawadse — Skizzen zum Bühnenstück «Lenin und Georgien»; 92-93-94-95 — Die Drückereiarbeiter beim Verlegen der ersten Nummer der «Iskra» — Zeitung, Besitzer der Drückerei, ihr Standort, die Druckmaschine, worauf die «Iskra» entstand und die mit der Herausgabe der Zeitung verknüpften Orte in Leipzig, 106 — Sh. Medsmariashwili — «Songmi», K. Magalashwili — «Mutter Kornelia», 110-111 — I. Tatischwili — «Tschiatura», I. Sumbathaschwili — «Beförderung von Waffen».

POLITISCH—GESELLSCHAFLICHE, BELLETRISTISCHE
UND WISSENSCHAFTLICH-THEORETISCHE
MONATSSCHRIFT DES KULTURMINISTERIUMS
DER GEORGISCHEN SSR.

Chefredakteur — Othar Egadse, Redaktionskollegium' Sch. Amiranashwili, G. Bandseladse, K. Gogodse, A. Matschawariani, N. Uruschadse, G. Popchadse, D. Dshanelidse, W. Zulkidse.

ИНДЕКС
76177